

A·B·Pakimniuki

Шаши і камбінаблі

А. В. РАКІТНІЦКІ,
майстар спорту СССР

ШАШКІ І КАМБІНАЦЫІ

ВЫДАВЕЦТВА «БЕЛАРУСЬ»
МІНСК 1976

7A9.3

P 19

Ракітніцкі А. В.

P 19 Шашкі і камбінацыі. Мінск, «Беларусь», 1976.
272 с.

У сваёй кнізе аўтар вырашыў павесці размову пра камбінацыі, каб не толькі даць магчымасць шматлікім гарачым прыхільнікам шашак хутчэй зразумець хараство шашачнай гульні, але і хутчэй узняць свой спартыўны ўзровень.

P $\frac{60902-059}{M\ 301(05)-76}$ 50-75

7A9.3

КАМБІНАЦЫЯ — АСНОЎНЫ МЕТАД БАРАЦЬБЫ

Шашачная камбінацыя... колькі прыгажосці, бляску і выдумкі тоіць яна ў сабе. Нават калі яна і не праводзіцца, што бывае часцей, то ўсё роўна пры яе дапамозе разлічваюцца самыя разнастайныя па афармленню прыёмы пагроз і абароны, пэўныя становішчы на працягу ўсёй партыі. Колькасць магчымых камбінацый не паддаецца ўліку.

Ітак, камбінацыя з'яўляецца важнейшым метадам барацьбы ў шашачнай партыі. Майстэрства валодання камбінацыйнымі прыёмамі барацьбы паступова набываецца як шляхам іх тэарэтычнага вывучэння і практычнага прымянення, так і шляхам адкрыцця новых прыёмаў за шашачнай дошкай у гульні.

Што ж такое шашачная камбінацыя?

Гэта шэраг паслядоўных ходоў, звязаных з ахвярай шашак і падпарадкаваных намечанаму плану гульні для ажыццяўлення пастаўленай мэты.

Камбінацыя хутка мяняе становішча на дошцы. Яна праводзіцца з мэтай атрымаць лепшую пазіцыю ў партыі, выратавацца з цяжкага становішча, выйграць адну або некалькі шашак ці прайсці ў дамкі.

Практыка паказала прыцягальную сілу камбінацый. Многія, хто ўбачыць і захопіцца камбінацыямі, потым становяцца прыхільнікамі шашак на ўсё жыццё. Напрыклад, выдатны савецкі гросмайстар, шматразовы чэмпіён свету па шашках І. Куперман у адной са сваіх шматлікіх кніг пісаў, што ў сярэдзіне трыццатых гадоў ён трапіў у Кіеўскі палац піянераў з мэтай стаць шахматыстам і выпадкова апынуўся ў вядомага педагога С. Натава. Калі І. Куперман праслухаў лекцыю С. Натава аб шашачных камбінацыях, ён абраў шлях шашыста.

Такі ж лёс напаткаў і вядомага беларускага шашыста міжнароднага майстра М. Шавеля, якога камбінацыі па шашках так глыбока зачаравалі, што з усіх відаў спорту ён аддаў перавагу шашкам.

У кнізе сабраны партыі і канцоўкі з камбінацыйным зыходам. У ёй прыводзяцца камбінацыйныя партыі, якія гуляліся як на розных спаборніцтвах, так і за дошкай у час трэніроўкі. Прычым гэтыя партыі адбываліся ў розныя гады і ў розных гарадах нашай вялікай краіны. На жаль, не ўдалося ўстанавіць час або месца, дзе адбываліся некаторыя партыі, невядомы нават кароткія весткі аб іх аўтар-ах, якія ў большасці з'явіліся першаадкрывальнікамі розных тэм праведзеных імі камбінацый. Таму адносна аўтарства некаторых прасцейшых камбінацый могуць узнікнуць справядлівыя сумненні.

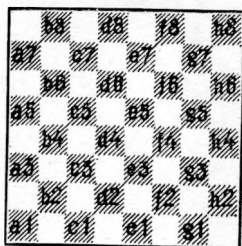
ШАШАЧНАЯ НАТАЦЫЯ

Тым, хто не ведае або слаба ведае шашачную натацыю, раім раз і назаўсёды вывучыць яе. Бо гэта першарадная задача для ўсіх аматараў шашачнай гульні.

Натацыя — гэта назва кожнага поля дошкі. Пры дасканалым веданні яе чытач зможа правесці разбор гэтай кнігі, пазнаёміцца з камбінацыйным бокам творчасці выдатных майстроў мінулага, савецкіх grosмайстраў, майстроў і разраднікаў. Зможа запісваць свае партыі, становішчы ігры, карыстацца іншай шашачнай літаратурай. Усё гэта вельмі неабходна для хуткага ўзняцця свайго ўзроўню гульні.

Шашачная натацыя складаецца з васьмі лічбаў і васьмі літар лацінскага алфавіта. Знізу ўверх ад гуляючага белымі ідуць лічбы ад аднаго да васьмі. Такім чынам, першы гарызантальны рад (ад белых) лічыцца першым радам, другі — другім радам і г. д.

Злева направа ад гуляючага белымі ідуць літары лацінскага алфавіта, a, b, c, d, e, f, g, h. Значыць, па вертыкалі ад гуляючага белымі знізу ўверх уся першая лінія (рад) будзе лініяй a, другая — лініяй b і г. д.

Літары вымаўляюцца так: а, бэ цэ, дэ, е, эф, жэ, аш.

На дыяграме паказана шашачная дошка з абазначэннем усіх палёў.

З дыяграмы відаць, што першае вуглавое поле злева ад гуляючага белымі будзе а1, уверх праз белую клетку — поле а3, побач па дыяганалі (па касой лініі) — поле b2 і г. д. Для гуляючага чорнымі (верх дыяграмы) першае вуглавое поле будзе h8, побач па дыяганалі — поле g7 і г. д. Такім чынам, кожнае поле шашачнай дошкі абазначаецца спалучэннем адпаведнай літары і лічбы.

Неабходна яшчэ ведаць, што ход абазначаецца знакам працяжніка (—), узяцце (бой) — двукроп'ем (:), добры ход — клічнікам (!), вельмі добры ход — двума клічнікамі (!!), дрэнны ход — пыталнікам (?), вельмі дрэнны ход — двума пыталнікамі (??). Любы ход абазначаецца знакам (∞).

КАМБІНАЦЫЙНЫЯ ПАРТЫ

Камбінацыйныя партыі звычайна размяркоўваюць па розных прынцыпах: па знешне падобных становішчах, узнікшых на дошцы камбінацыях, па фінальных (заклучных) ударах і, нарэшце, па дэбютах, з якіх выцякае камбінацыя.

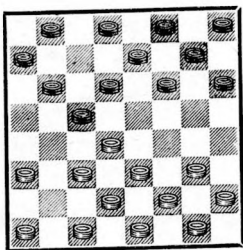
Аўтар выкарыстаў апошні прынцып, бо, нягледзячы на тое, што некаторыя зусім аднолькавыя па малюнку і па фінальнаму ўдару камбінацыі могуць узнікнуць з розных дэбютаў, пераважная колькасць камбінацый выцякае з характэрнага для іх пэўнага дэбюту. Гэта асабліва датычыцца камбінацый у пачатковай стадыі шашачнай партыі.

Таму прыведзеныя камбінацыі падабраны па дэбютам, а дэбюты размеркаваны ў алфавітным парадку.

Партыі сабраныя ад самых мініяцюрных, у якіх выйгрыш (або нічыя) дасягаецца на другім, трэцім і г. д. ходзе, аж да глыбокага міцельшпіля — 20 ходу — ходу, пасля якога ўзнікае камбінацыя.

Такі ж прынцып размеркавання партый у кожным з прыведзеных 27 дэбютаў.

Асноўная мэта гэтай часткі кнігі — даць пэўны пералік усіх магчымых на сучасным этапе камбінацыйных ідэй, якія выцякаюць з практычнай гульні.

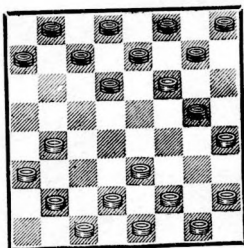

Ход белых

«АДЫГРЫШ»

1. c3—d4 d6—c5 2. b2—
c3 c7—d6.

1

Партыя № 1

А. САВЕЛЬЕУ

В. ШОШЫН

Гулялася на перапісцы
ў 1897 годзе

1. c3—d4 d6—c5 2. b2—
c3 c7—d6 3. c3—b4 b6—a5
4. d4 : b6 a5 : c7.

Асноўная сістэма гэтага
дэбюту.

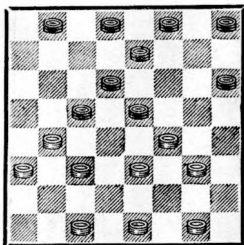
5. a1—b2 h6—g5. 6. g3—
h4?

Неасцярожны і, на першы
погляд, вельмі моцны ход не-
адкладна прайграе. Тут у бе-
лых было шмат добрых хадзоў.
Напрыклад, 6.g3—f4.

6...f6—e5! 7. h4 : d4 d6—
c5 8. b4 : d6 c7 : a1.

Чорныя выйгралі.

2

Партыя № 2

С. БЯЛУГА

В. КОУЗАН

Гулялася на першынястве
Мінска сярод жанчын, 1957 г.

1. c3—d4 d6—c5 2. b2—
c3 c7—d6 3. c3—b4 b6—a5
4. d4 : b6 a5 : c3 5. d2 : b4
a7 : c5 6. a1—b2 f6—e5
7. g3—f4.

Белым лепш было працяг-
ваць 7. e3—f4 і г. д.

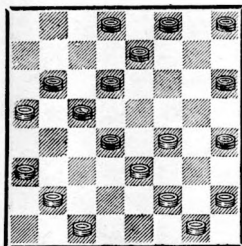
7...e5 : g3 8. h2 : f4 g7—
f6 9. b2—c3 f6—e5 10. f2—
g3?

Гэты як быццам нату-
ральны ход дазволіў чорным
правесці нескладаную, але до-
сыць павучальную камбіна-
цыю. Белым трэба было вы-
браць такі працяг: 10. c1—d2
e5 : g3 11. f2 : h4, каб атры-
маць, ва ўсякім разе, не гор-
шую пазіцыю.

10...h6—g5! 11. f4 : h6
c5—d4! 12. e3 : c5 e5—f4
13. g3 : c7 d8 : b2.

Чорныя выйгралі.

3

Партыя № 3

А. ЯГОРАЎ

В. МЯДКОУ

Гулялася ў 1911 годзе

1. c3—d4 d6—c5 2. b2—
c3 c7—d6 3. c3—b4 b6—a5
4. d4 : b6 a5 : c3 5. d2 : b4
a7 : c5 6. a1—b2 f6—e5
7. g3—h4 g7—f6 8. f2—g3
e5—d4 9. e1—f2 b8—c7
10. g3—f4?

Недастаткова прадуманы
ход. Заставаўся адказ: 10. b4—
a5.

10...c7—b6!

Аказалася, што белыя
прадугледзелі гэты ход і не-
адкладна ахвяруюць шашку.

11. h4—g5 f6 : h4 12.
b4—a5.

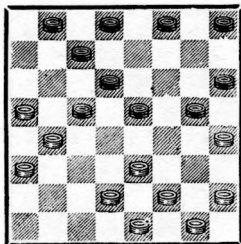
12...h4—g3!! 13. f2 : h4.

Інакш пройгрыш белых
відавочны.

13...d4 : f2 14. g1 : e3
h8—g7! 15. a5 : e5 c5—b4
16. a3 : c5 e7—d6 17. c5 : e7
d8 : f2.

Чорныя выйгралі.

4

Партия № 4

В. БРУК

М. АПАРОВІЧ

Гулялася ў паўфінале
першынства Мінска, 1961 г.

1. c3—d4 d6—c5 2. b2—c3 c7—d6 3. c3—b4 b6—a5 4. d4:b6 a5:c7 5. a1—b2 f6—g5 6. b2—c3 g7—f6 7. b4—c5 d6:b4 8. c3:a5.

Актыўней было ўзяцце 8.
а3 : с5.

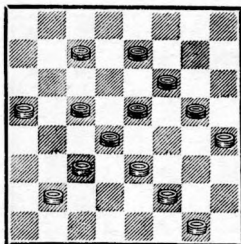
8...e7—d6 9. d2—c3 a7—
b6. 10. c1—d2 b6—c5 11. c3—
b4 f6—e5 12. g3—h4?

Заход, які дазволіў чорным правесці нескладаную, але досыць замаскіраваную камбінацыю. Белым трэба было ўтварыць размен шляхам 12. g3—f4 e5 :g3 13. f2 :f6.

12...e5—d4! 13. h4 : f6
d6—e5! 14. b4 : f4 f8—e7
15. e3 : c5 e7 : c1.

Чорныя выйгралі.

5

Партыя № 5

Р. НЕЖМЯТДЗІНАЎ

П. КАНДРАЦЬЕЎ

Гулялася на чэмпіянаце
РСФСР, 1950 г.

1. c3—d4 d6—c5 2. b2—c3 c7—d6 3. c3—b4 b6—a5
4. d4:b6 a5:c7 5. d2—c3 d6—e5 6. a1—b2 a7—b6 7. b4—a5 e7—d6 8. c3—b4 f8—e7.

Гэта лепш, чым 8...f6—
g5, бо пасля 9. b4—c5 b6: d4
10. e3: e7 f8: d6 адбудзецца
11. a3—b4! з пазіцыйнай пера-
вагай для белых.

9. $b_4 - c_5$ $b_6 : d_4$ 10. $e_3 : c_5$
 $d_6 : b_4$ 11. $a_5 : c_3$ $h_6 - g_5$
 12. $g_3 - h_4$ $e_5 - d_4$ 13. $c_3 : e_5$
 $f_6 : d_4$ 14. $h_4 : f_6$ $g_7 : e_5$
 15. $c_1 - d_2$ $e_7 - f_6$ 16. $h_2 - g_3$.

Белыя імкнуща ахапіць з
флангаў цэнтральныя шашкі
чорных.

16...h8—g7 17. d2—c3
d8—e7 18. e1—d2 b8—a7
19. a3—b4! g7—h6?

Гэты ход дазволіў белым ажыццявіць праз тры хады двухварыянтную камбінацыю. Чорным трэба было адказаць: 19...f6—g5 і г. д.

20. g3—h4! h6—g5 21. b4—a5 a7—b6.

Усе іншыя адказы з боку чорных таксама проігрышныя.

22. d2—e3 b6—c5.

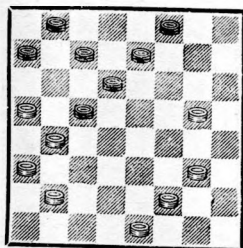
23. e3—f4!! g5:e3.

Зразумела, што на 23...e5: b4 будзе адказ 24. a5:g7.

24. h4—g5! f6:h4 25. b2—a3 d4:b2 26. f2:a1.

Белыя выйгралі.

6

Партыя № 6

В. КУТЫРКІН

А. ПЛАХІН

Гулялася на першынстве
ВЦСПС, 1964 г.

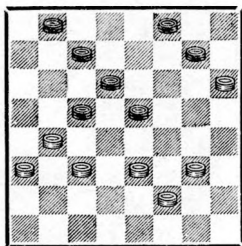
1. c3—d4 d6—c5 2. d2—c3 h6—g5 3. g3—h4 c7—d6 4. c3—b4 b6—a5 5. d4:b6 a5:c7 6. h2—g3 d6—e5 7. b4—a5 e5—d4 8. e3:c5 g5—f4 9. g3:e5 f6:b6 10. b2—c3 g7—f6 11. a1—b2 b6—c5 12. c1—d2 h8—g7 13. c3—b4 e7—d6 14. d2—e3 f6—e5 15. f2—g3 g7—h6 16. g3—f4 e5:g3 17. h4:f2 h6—g5 18. g1—h2 d8—e7 19. h2—g3 g5—f4! 20. e3:g5?

Тут трэба было мяняцца толькі 20. g3:e5 d6:d2 21. e1:c3, і калі 21...e7—d6, адказаць 22. f2—e3 f8—g7 23. c3—d4 a7—b6 24. d4—e5 і г. д. з атрыманнем нічыёй.

20...e7—f6! 21. g5:e7 c7—b6! 22. a5:e5 f8:h2 23. b4:d6 h2—g1.

Чорныя выйгралі.

7

Партия № 7

Я. ЦЮНЕУ

А. ШВЫДКИ

Гулялася ў фінале
першынства СССР, 1951 г.

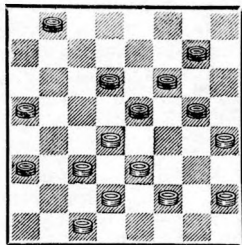
1. c3—d4 d6—c5 2. b2—
c3 c7—d6 3. c3—b4 b6—a5
4. d4:b6 a5:c7 5. b4—c5
d6:b4 6. a3:c5 f6—g5 7.
a1—b2 g7—f6 8. d2—c3 g5—
h4 9. c3—b4 h8—g7 10. b2—
a3 h6—g5 11. c5—d6 c7:e5
12. g3—f4 e5:g3 13. h2:h9
f6—e5 14. c1—d2 e5—f4
15. e3:g5 h4:f6 16. f2—e3
f6—e5 17. d2—c3 a7—b6
18. e1—f2 e7—d6 19. f2—g3
b6—c5 20. g1—f2 d8—c7?

Памылка, з-за якой неад-
кладна прайграецца партыя.
Чорным трэба было гуляць
20...b8—c7.

21. g3—f4!! e5:e1 22.
e3—d4 c5:e3 23. b4—a5
e1:b4 24. a3:e7 f8:d6
25. h6:f2.

Белыя выйгралі.

8

Партия № 8

І. КАЧАРАУ

У. ГРАКОВІЧ

Гулялася ў паўфінале СССР,
1963 г.

1. c3—d4 d6—c5 2. g3—
h4 c7—d6 3. h2—g3 b6—a5
4. d4:b6 a5:c7 5. a3—b4
f6—g5 6. h4:f6 g7:e5
7. e3—f4 a7—b6 8. b4—a5
h8—g7 9. f2—e3 b6—c5 10.
g3—h4 e5:g3 11. h4:f2
g7—f6 12. b2—c3 c5—b4
13. c3—d4 b4—a3 14. d4—c5
d6:b4 15. a5:c3 h6—g5
16. c3—d4 e7—d6 17. a1—b2
c7—b6 18. f2—g3 d8—c7
19. g3—h4 d6—e5 20. b2—c3
c7—d6 21. g1—h2 f8—g7
22. e1—f2 b6—a5?

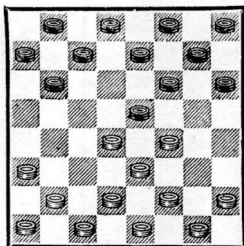
Неасцярожны ход, трэба
было адказваць: 22...d6—c5 і
г. д.

23. c3—b4!! a5:g3.

Прайграе і 23...e5:g3.

24. h2:c5 e5:c3 25. e3—
d4 c3:e5 26. c5—e3.

Белыя выйгралі.

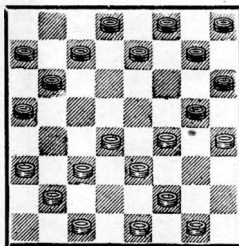

Ход черных

«ВИЛАЧКА»

1. c3—d4 d6—e5 2. g3—f4...

9

Партія № 9

К. ЧАСНАКОЎ

М. КУКУЕЎ

Гулялася ў Маскве, 1934 г.

1. c3—d4 d6—e5 2. g3—f4 e5 : c3 3. b2 : d4 b6—a5 4. a1—b2 c7—b6 5. d2—c3 b8—c7 6. h2—g3 f6—g5 7. g3—h4?

У выніку неасцярожнага нападения белых для черных утвараюцца зручныя ўмовы для нанясення камбінацыйнага ўдару. Трэба было працягваць: 7. e1—d2.

7...a5—b4!!

Нечаканы ўдар, якім ускрываецца слабасць пабудовы пазіцыі белых.

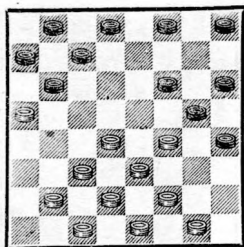
8. a3 : c5.

Калі 8. c3 : a5, то 8...e7—d6 9. h4 : f6 g7 : a1. А калі белыя спачатку возьмуць 8. h4 : f6, будзе: b4 : d2 і далей так, як разглядаецца ніжэй.

8...c7—d6! 9. h4 : f6 d6 : d2 10. e1 : c3 g7 : a5.

Чорныя выйгралі.

10

Партія № 10

У. РАМАНУ

А. УШАКОВ

Гулялася ў Маскве, 1930 г.

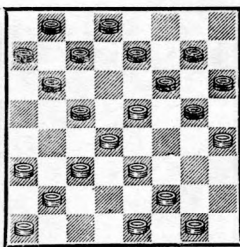
1. c3—d4 d6—e5 2. g3—f4 e5 : g3 3. h2 : f4 f6—g5 4. a3—b4 g7—f6 5. b4—a5 g5—h4 6. b2—c3 f6—g5 7...a1—b2 e7—f6?

У гэтай знешне спакойнай пазіцыі знаходзіцца камбінацыя. Чорным трэба было ісці так: 7...h8—g7.

8. d4—c5! b6 : d4 9. c3 : g7 h8 : f6 10. f2—g3! h4 : d4 11. d2—c3 g5 : e3 12. c3 : g7.

Белыя выйгралі.

11

Партія № 11

А. КАУРЫЖКІН

З. ЛЕВІН

Гулялася ў Харкаве, 1933 г.

1. g3—f4 f6—e5 2. c3—d4 e5 : c3 3. b2 : d4 d6—c5.

Чорныя выбіраюць не лепшую сістэму гульні. Мацней было 3...b6—a5.

4. d2—c3 g7—f6 5. h2—g3 h8—g7.

Зноў недакладнасць. Чорным трэба было адказваць 5...c7—d6.

6. c1—b2 f6—g5 7. g3—h4! g7—f6 8. f4—e5! f8—g7?

Гэта закрыццё дазволіла белым правесці выключна прыгожую па глыбіні і афармленню шматкадовую камбінацыю. Ідучы на размен шляхам 8...e7—d6 9. e5 : g7 f8—e7 10. h4 : f6 h6 : f8, чорныя маглі спадзявацца на нічыю.

9. e3—f4!! g5 : e3.

Відавочна, што на 9...c5 : e3 будзе адказ: 10.f4 : d2 f6 : d4. 11. h4 : h8.

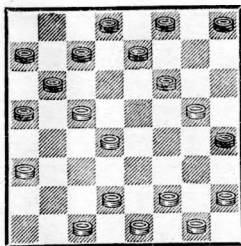
10. g1—h2!!

Нечаканая, блискучая ах-
вяра шашкі.

10...e3:g1 11. c3—b4 c5:
e3 12. e1—f2 f6:d4 13. h4—
g5 h6:f4 14. b2—c3 d4:b2
15. f2:d4 g1:c5 16. b4:c1

Белыя выйгралі.

12

Партыя № 12

А. купцоў

Л. КАЦ

Гулялася ў Маскве, 1967 г.

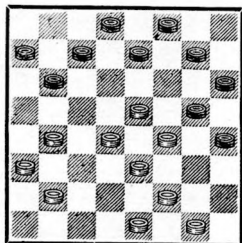
1. c3—d4 d6—e5 2. g3—
f4 e5:c3 3. b2:d4 b6—a5
4. a1—b2 f6—g5 5. b2—c3
g5—h4 6. d4—c5 g7—f6 7. f4—
g5 h6:f4 8. e3:g5 c7—b6
9. c3—d4 b8—c7?

Чорным неабходна было
нападаць на шашку c5: 9...
a5—b4, а белыя павінны ад-
казваць: 10. c5—d6 e7:e3 11.
g5:e7 d8:f6 12. f2:d4 b6—
c5 13. d4:b6 a7:c5 14. c1—b2.
Белыя вяртаюць згубленую
шашку заходам на поле c3 і
трапляюць у горшэе стано-
вішча.

10. f2—g3! h4:f2 11. g1:
e3 f6:h4 12. a3—b4! a5:e5
13. c5—d6 e7:c5 14. e3—d4
c5:e3 15. d2:b8.

Белыя выйгралі.

13

Партыя № 13

Б. БАТАЛАЎ

В. ФЕДАСЕНКА

Гулялася на камандным
першынстве БССР сярод ДСТ
і ведамстваў, 1969 г.

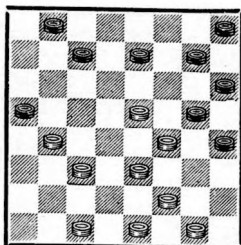
1. c3—d4 d6—e5 2. g3—
f4 e5:c3 3. b2:d4 b6—a5
4. a1—b2 f6—g5 5. b2—c3
g7—f6 6. h2—g3 g5—h4 7.
f4—e5 f6—g5 8. g3—f4 c7—
b6 9. c3—b4 a5:c3 10. d2:b4
b8—c7 11. c1—b2 h8—g7?

Паспешны ход, які дазволіў белым правесці малапрыкметную, хоць і лёгкую, двуххадовую камбінацыю. Чорным належала працягваць 11...b6—a5.

12. d4—c5! b6:f6 13. e3—
d4 g5:c5 14. b4:b8.

Белыя выйгралі.

14

Партыя № 14

Ю. ТРАЦЦЯКОЎ

А. СЯЛЯНТА

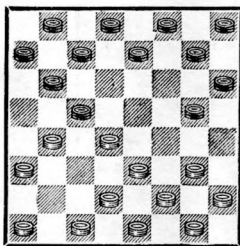
Гулялася
на камандным першынстве
Мінскага трактарнага завода,
1960 г.

1. c3—d4 d6—e5 2. g3—
f4 e5:c3 3. b2:d4 f6—g5
4. a1—b2 g7—f6 5. h2—g3
g5—h4 6. f4—e5 f6—g5 7.
g3—f4 e7—d6 8. b2—c3 b6—
a5 9. c3—b4 a5:c3 10. d2:b4
f8—g7 11. d4—c5 d8—e7
12. b4—a5 d6:b4 13. a5:c3
a7—b6 14. a3—b4 b6—a5?

Паспешны заход без уліку камбінацыйных магчымасцей з боку белых. Чорным трэба было пайсці так: 14... e7—d6.

15. e5—f6!! g7:g3 16.
c3—d4! a5:e5 17. e3—f4 g5:
e3 18. f2:b6.

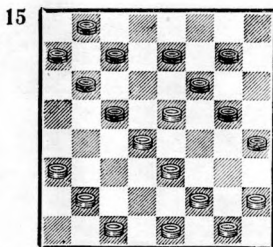
Белыя выйгралі.

Ход черных.

«ГАРАДСКАЯ ПАРТИЯ»

1. c3—d4 d6—c5 2. b2—c3 f6—g5 3. c3—b4.

Партия № 15

С. БАЛЖАЛАРСКИ

Г. НУРОК

Гулялася ў Сімферопалі,
1931 г.

1. c3—d4 f6—g5 2. b2—c3 g5—h4 3. c3—b4 d6—c5 4. b4 : d6 e7 : c5 5. g3—f4 d8—e7 6. d2—c3 g7—f6 7. f4—e5 h8—g7 8. c3—b4 h6—g5 9. b4 : d6 e7 : c5 10. a1—b2 f8—e7?

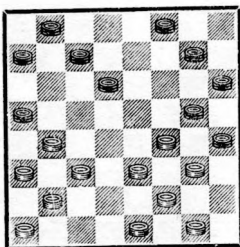
Гэты ход дазволіў белым ажыццявіць досыць замаскіраваную камбінацыю. У чорных адзіным працягам было: 10... g7—h6 11. e5 : g7 g5—f4 12. e3 : g5 c5 : e3 13. f2 : d4 h4 : h8. 11. e3—f4! g5 : e3.

Прыходзіцца браць толькі так.

12. a3—b4! c5 : a3 13. b2—c3 e3 : c5 14. c3—b4 f6 : d4 15. b4 : h6.

Белыя выйгралі.

16

Партия № 16

В. МЯДКОУ

М. КУКУЕУ

Гулялася ў Маскве, 1922 г.

1. c3—d4 d6—c5 2. b2—c3 f6—g5 3. c3—b4 g5—h4
4. b4:d6 e7:c5 5. g3—f4 d8—e7 6. d2—c3 g7—f6 7. c1—b2 h8—g7 8. h2—g3 f6—g5 9. c3—b4 e7—d6?

Лепш было 9...g7—f6.

10. d4—e5 c5—d4?

Гэта ахвяра шашкі з мэтай звязаць сілы белых не прыносіць чорным задавальнення.

11. e5:c3.

Грубай памылкай было браць 11. e3:e7? з-за 11...g5:e3 12. f2:d4 f8:h2.

11...b6—a5.

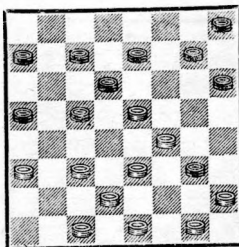
Але зараз белыя развязаць скаваныя на флангах шашкі нечаканым ударам.

12. e3—d4!! g5:c5 13. f2—e3! h4:d4 14. c3:e5 d6:f4.

15. b4:d6 c7:e5 16. a3—b4 a5:c3 17. b2:h8.

Белыя выйгралі.

17

Партия № 17

М. СПАНЦЫРЭЦІ

М. АШБЕЛЬ

Гулялася ў Харкаве, 1957 г.

1. c3—d4 d6—c5 2. b2—c3 f6—g5 3. c3—b4 g5—h4
4. b4:d6 e7:c5 5. g3—f4 b6—a5 6. d4:b6 a7:c5 7. f4—e5 d8—e7 8. a1—b2 e7—d6 9. e3—f4.

Тут можна гуляць і так:
9. e3—d4 c5:e3 10. f2:d4 d6:f4 11. g1—f2.

9...b8—a7 10. f2—e3 f8—e7 11. b2—c3 h4—g3?

Пасля гэтага ходу чорныя немінуха трапляюць на вельмі складаную шматходовую камбінацыю. Ім трэба было адказваць: 11...c5—b4 12. a3:c5 d6:b4.

12. e5—f6! g7:e5.

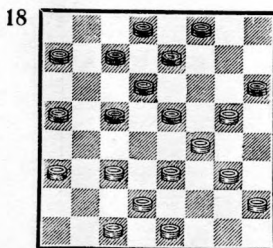
На ўзяцце шашкі 12...e7:g5 рабіліся хады 13. f4—e5 d6:f4 14. c3—b4 a5:c3 15. d2:b8 f4:d2 16. h2:f4 g5:e3 17. e1:c3 з лёгкім выйгрышам.

13. a3—b4! c5:a3 14. e3—d4 a3—b2.

Зразумела, што калі 14... e7—f6, то 15. d4—c5 і 16. f4 : b8. Але намаганні чорных выратаваць становішча дарэмныя.

15. c3 : a1!! e5 : c3 16. d2 : b4 a5 : c3 17. c1—b2 g3 : e5 18. b2 : a5.

Белыя выйгралі.

Партыя № 18

В. МЯДКОЎ

І. ЦІМКОЎСКИ

Гулялася на чэмпіянаце СССР,
1930 г.

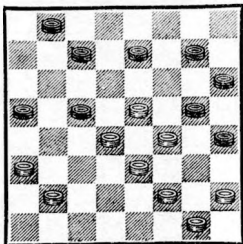
1. c3—d4 d6—c5 2. b2—c3 f6—g5 3. c3—b4 g7—f6 4. b4 : d6 e7 : c5 5. g3—h4 f6—e5 6. d4 : f6 g5 : e7 7. a1—b2 h8—g7 8. b2—c3 g7—f6 9. h2—g3 c7—d6 10. g3—f4 b6—a5 11. f2—g3 b8—c7 12. g1—h2 f6—e5 13. h4—g5?

Гэты неасцярожны ход дазволіў чорным выйграць партыю пасля нескладанай, але павучальнай камбінацыі. Белыя павінны былі гуляць: 13. c3—b4.

13...e5—d4! 14. c3 : e5 c7—b6 15. e5 : c7 e7—d6 16. c7 : e5 c5—b4 17. a3 : c5 b6 : d4.

Чорныя выйгралі.

19

Партыя № 19

В. ПАЛЯНСКІ

В. РАКІТНІЦКІ

Гулялася ў Мінску
на першынстве

Рэспубліканскага шахматна-
шашачнага клуба, 1969 г.

1. c3—d4 d6—c5 2. b2—
c3 f6—g5 3. c3—b4 g5—h4
4. b4:d6 e7:c5 5. d2—c3
g7—f6 6. c1—b2 h8—g7
7. g3—f4 f6—g5 8. c3—b4
b6—a5 9. d4:b6 a5:c3 10.
b2:d4 c7:a5 11. a1—b2 f8—
e7 12. e1—d2 d8—c7 13. d2—
c3 a7—b6 14. d4—e5?

Каб пазбегнуць пройгры-
шу, трэба было гуляць: 14.
h2—g3 і г. д.

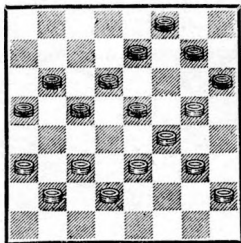
14...b6—c5! 15. c3—d4.

Не выратуваў белых ад
паражэння і 15. h2—g3 з-за
15...c5—d4! 16. e3:c5 g5:e3 17.
f2:d4 h4:f2 18. g1:e3 c7—d6
19. e5:c7 d8:f4.

15...c5—b4! 16. a3:c5 g7
—f6! 17. e5:g7 h6:f8 18. f4:
h6 f8—g7 19. h6:d6 c7:a1.

Чорныя выйгралі.

20

Партыя № 20

А. ЯГОРАЎ

А. САВЕЛЬЕЎ

Гулялася ў 1903 годзе

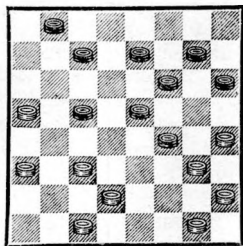
1. c3—d4 d6—c5 2. b2—
c3 f6—g5 3. c3—b4 g5—h4
4. b4:d6 e7:c5 5. g3—f4
c7—d6 6. a1—b2 d8—e7 7.
b2—c3 g7—f6 8. f2—g3 h4:
f2 9. e1:g3 h8—g7 10. g3—
h4 b6—a5 11. d4:b6 a7:c5
12. h2—g3 b8—a7 13. g1—h2
a7—b6 14. c1—b2 f6—e5
15. h4—g5?

Гэты небяспечны выпадак
каштуе белым партыі. Ім трэ-
ба было мяняцца шляхам 15.
f4—g5 h6:f4 16. e3:g5. У ад-
каз на 15. h4—g5 чорныя пра-
водзяць прыгожую сяміхадовую
камбінацыю.

15...e7—f6!! 16. g5:e7
h6—g5! 17. f4:h6 g7—f6!
18. e7:g5 f8—g7! 19. h6:f8
e5—d4 20. c3:c7 b6:d8
21. f8:b4 a5:a1.

Чорныя выйгралі.

21

Партия № 21

С. МАНШЫН

В. КАЛАНІСТАУ

Гулялася ў Ленінградзе,
1947 г.

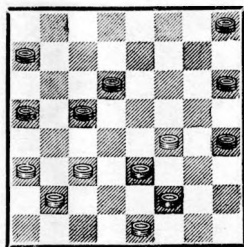
1. c3—d4 d6—c5 2. b2—c3 f6—g5 3. c3—b4 b6—a5 4. b4 : d6 c7 : c3 5. d2 : b4 a5 : c3 6. c1—b2 c3—d2 7. e3 : c1 e7—d6 8. b2—c3 a7—b6 9. c3—b4 d8—c7 10. b4—a5 g7—f6 11. a1—b2 h8—g7 12. g3—h4 f8—e7 13. b2—c3 d6—e5 14. f2—g3 g5—f4 15. e1—d2 b6—c5?

Гэты на першы погляд бяскрыўны ход дазволіў белым правесці выключна складаную і прыгожую камбінацыю. Чорным неабходна было ісці на размен: 15...e5—d4 16. c3 : e5 f4 : d6.

16. a3—b4! c5 : a3 17. c3—d4!! e5 : e1 18. g3 : e5 f6 : d4 19. c1—b2!! a3 : c1 20. g1—f2 e1 : g3 21. h2 : f4 c1 : g5 22. h4 : e3.

Белыя выйгралі.

22

Партия № 22

І. МАСОЛАЎ

В. ЛАКАЦЦЯНАУ

Гулялася на перапісцы
ў 1905 годзе

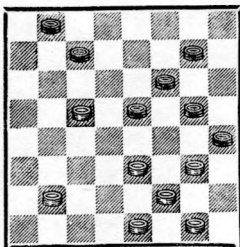
1. c3—d4 d6—c5 2. b2—c3 f6—g5 3. c3—b4 g5—h4 4. b4 : d6 e7 : c5 5. d2—c3 g7—f6 6. c1—b2 f8—g7 7. c3—b4 c7—d6 8. b4—a5 d6—e5 9. a5 : c7 d8 : b6 10. b2—c3 b8—c7 11. a1—b2?

Гэты як быццам бяскрыўны ход вядзе партыю да пройгрышу. Таму трэба хадзіць толькі так: 11. g3—f4.

11...c7—d6! 12. g3—f4 e5 : g3 13. h2 : f4 f6—e5! 14. d4 : f6 g7 : g3 15. g1—h2 b6—a5! 16. h2 : f4 h6—g5 17. f4 : h6 d6—e5 18. e1—d2 e5—d4! 19. c3 : e5 h8—g7 20. h6 : b4 a5 : c7.

Чорныя выйгралі.

23

Партія № 23

Л. МАРДЭР

С. БУЛАНАУ

Гулялася ў Маскве, 1947 г.

1. c3—d4 d6—c5 2. b2—c3 f6—g5 3. c3—b4 g7—f6
4. b4:d6 e7:c5 5. g3—f4
c7—d6 6. a1—b2 d8—c7.

Бадай, лепш было мяняцца: 6...b6—a5 7. d4:b6 a7:c5.

7. d2—c3 b6—a5 8. d4:b6 a7:c5 9. e3—d4 c5:e3 10. f4:d2 d6—c5.

Згуляна слаба. Натуральным быў адказ: 10...f6—e5 з мэтай затрымаць развіццё левафланговых шашак белых.

11. d2—e3 g5—h4 12. h2—g3 e7—d6 13. c3—d4 f8—g7 14. d4:b6 a5:c7 15. a3—b4 f6—e5 16. b2—a3 g7—f6 17. c1—b2 h8—g7 18. b4—c5 d6:b4 19. a3:c5 h6—g5?

Неасцярожны ход, пасля якога белыя ажыццяўляюць эфектную камбінацыю. У гэ-

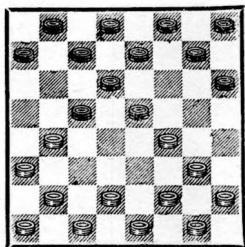
тым цяжкім становішчы чорным неабходна фарсіраваць нічыю наступным шляхам: 19... c7—d6! 20. c5:g5 h6:d2 21. e1:c3 b8—c7 22. c3—b4 c7—b6 23. b2—c3 g7—f6 і г. д.

20. g3—f4!! e5:g3 21. c5—d6 c7:e5 22. g1—h2! e5—f4.

Прыходзіцца зачыняцца. Нічога лепшага ў чорных няма.

23. b2—c3! f4:b4 24. h2:a3.

Белыя выйгралі.

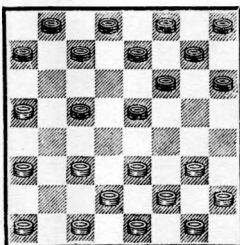

Ход белых.

«АДВАРОТНАЯ ГАРАДСКАЯ ПАРТЫЯ»

1. c3—b4 f6—e5 2. e3—
f4 b6—c5.

24

Партыя № 24

А. ОВАДАЎ

Я. ІОУЛЕЎ

Гулялася па перапісцы
ў 1897 годзе

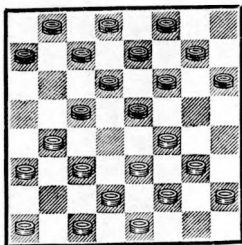
1. c3—b4 d6—e5 2. b4—
a5 b6—c5 3. b2—c3?

Гэты, здавалася б, най-
лепшы ход вядзе да поўнага
разгрому пазіцыі белых. Так-
сама нельга хадзіць на 3. d2—
c3? з-за 3...c5—b4! 4. a3 : c5
c7—b6 5. a5 : 7 b8 : f4, і чор-
ныя застаюцца з дзвюма ліш-
німі шашкамі. Калі працяг-
ваць 3. e3—f4 e7—d6, атры-
маецца гульня, характэрная
для гэтага дэбюту.

3...c5—d4! 4. e3 : c5 c7—
b6 5. a5 : c7 d8 : b2 6. a1 : c3
e5—f4! 7. g3 : e5 f6 : b2.

Чорныя выйгралі.

25

Партыя № 25

В. ФІЛІПАУ

А. ЯГОРАУ

Гулялася ў Пецярбургу, 1897 г.

1. c3—b4 f6—e5 2. e3—f4 b6—c5 3. b2—c3 g7—f6 4. f2—e3 h8—g7 5. g1—f2?

Смелае, але ў даным становішчы неабгрунтаванае пра-соўванне шашкі з дамачнага поля g1 не застаецца без пакарання. Белым належала мяняцца назад шляхам 5. g3—h4 e5 : g3 6. h4 : f2.

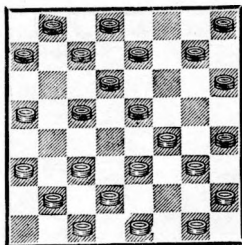
5...c5—d4! 6. e3 : c5 f6—g5 7. f2—e3.

Калі 7. d2—e3, то 7...e5—d4! 8. c3 : e5 e7—f6 9. c5 : e7 f6 : d4 10. e3 : c5 g5 : g1 і партыя выйграецца.

7...e5—d4! 8. c3 : e5 e7—f6 9. c5 : e7 f6 : h4.

Чорныя выйгралі.

26

Партыя № 26

М. МІЛЬГРАМ

М. СЛЕСАРАУ

Гулялася ў Маскве, 1896 г.

1. c3—b4 b6—c5 2. b2—c3 f6—e5 3. e3—f4 g7—f6 4. a1—b2 f8—g7?

Як ні дзіўна, але пасля гэтага як быццам натуральнага ходу партыя прайграецца. Чорным заставалася адказваць толькі так: 4...f6—g5.

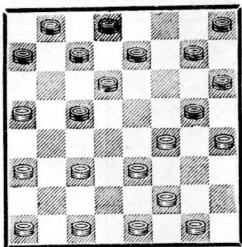
5. b4—a5! f6—g5 6. f2—e3 g5—h4.

Сумная неабходнасць, бо і ўсе іншыя хады не прыносяць чорным выратавання.

7. c3—b4 h4 : d4 8. d2—c3 e5 : g3 9. c3 : e5 d6 : f4 10. b4 : f8.

Белыя выйгралі.

27

Партия № 27

С. ВАРАНЦОВ

А. ОВАДАУ

Гулялася ў Маскве, 1894 г.

1. c3—b4 b6—c5 2. b2—c3 f6—e5 3. e3—f4 e7—f6 4. d2—e3 f8—e7 5. b4—a5 f6—g5 6. g3—h4?

Гэты звычайны ў такіх выпадках размен для затрымання чорнай шашкі g5 ад працоўвання на поле h4. Але яго трэба ажыццяўляць толькі шляхам 6. e3—d4.

6...e5 : g3 7. h2 : f4.

На ўзяцце шашкі 7. h4 : f6 адбыўся адказ: 7...g7 : e5 8. h2 : f4 e5 : g3 9. f2 : h4 c5—b4 10. a3 : c5 d6 : f4.

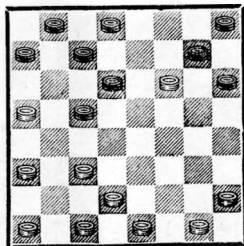
7...c5—b4! 8. h4 : f6.

Не выратоўвае і 8. a3 : c5 з-за 8...d6 : d2 9. h4 : f6 g7 : b4 і г. д., бо ў любым выпадку чорныя застаюцца з дзвюма лішнімі шашкамі.

8...b4 : d2 9. e1 : c3 g7 : b4.

Чорныя выйгралі.

28

Партия № 28

В. ШОШЫН

Л. БАГДАНАУ

Гулялася на перапісцы
ў 1895 годзе

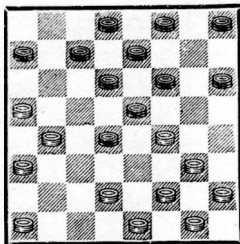
1. c3—b4 b6—c5 2. b2—c3 f6—e5 3. e3—f4 g7—f6 4. b4—a5 f6—g5 5. g3—h4 g5 : e3 6. f2 : f6 e7 : g5 7. h4 : f6 f8—g7?

У чорных заставаўся толькі адзін правільны працяг: 7...c5—d4 8. c3 : e5 d6 : f4 і г. д. Іх спроба нясвоечасова адыграць згубленую шашку заканчваецца катастрофай.

8. c1—b2! g7 : e5 9. a5—b6! c7 : a5 10. c3—b4 a5 : c3 11. b2 : f6.

Белыя выйгралі.

29

Партыя № 29

Л. КУПРЫНА

Л. ІЛЫНА

Гулялася на першынстве БССР сярод жанчын, 1965 г.

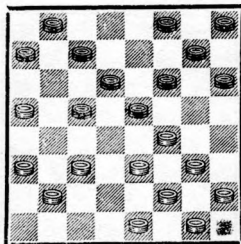
1. c3—b4 f6—e5 2. e3—f4 g7—f6 3. b2—c3 b6—c5 4. d2—e3 a7—b6 5. b4—a5 b8—a7 6. c3—b4 c5—d4 7. e3 : c5 b6 : d4 8. c1—d2?

Белыя неспадзявана трапляюць у загадка падрываўную чорнымі пастку. Ём неабходна было працягваць 8. c1—b2.

8...h6—g5! 9. f4 : h6 f6—g5! 10. h6 : f4 d4—e3 11. f2 : f6 e7 : c1.

Чорныя выйгралі.

30

Партыя № 30

А. ЮРАСАЎ

М. ШАВЕЛЬ

Гулялася ў паўфінале першынства СССР, 1953 г.

1. c3—b4 f6—e5 2. e3—f4 e7—f6 3. b4—a5 f6—g5 4. b2—c3 g5 : e3 5. d2 : f4 d8—e7.

Гэты ход лічыцца слабым.

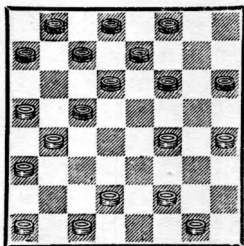
6. c1—d2 e7—f6 7. d2—e3 b6—c5 8. a1—b2?

Такі неасцярожны ход дазволіў чорным правесці разменную камбінацыю з хуткім выйгрышам. Белым трэба было гуляць 8. c3—b4.

8...h6—g5! 9. f4 : h6 e5—d4! 10. c3 : e5 d6 : d2 11. e1 : c3 c5—b4 12. a3 : c5 c7—b6 13. a5 : c7 b8 : d2.

Чорныя выйгралі.

31

Партыя № 31

Ф. УТКІН

В. ШОШЫН

Гулялася на перапісцы
ў 1890—1891 гг.

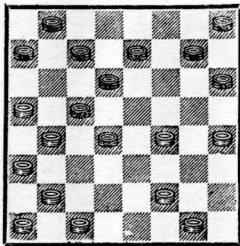
1. c3—b4 b6—c5 2. b4—
a5 f6—e5 3. e3—f4 g7—f6
4. b2—c3 f6—g5 5. c3—b4
g5:e3 6. d2:f4 h8—g7 7.
g3—h4 e5:g3 8. h2:f4 g7—
f6 9. e1—d2?

Белыя неабгрунтавана кра-
нулі небяспечную шашку e1.
Чорныя ажыццяўляюць кар-
роткі і вельмі прыгожы кам-
бінацыйны ўдар. Бадай, леп-
шым адказам белых быў ход
9. f2—e3.

9...c7—b6!! 10. a5:g7
d8—c7 11. b4:d6 c7:h8.

Чорныя выйгралі.

32

Партыя № 32

П. ПАПОЎ

А. ПЛАХІН

Гулялася на XX чэмпіянаце
СССР, 1960 г.

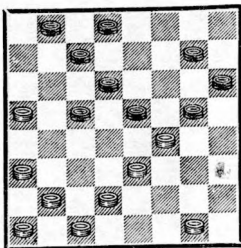
1. c3—b4 f6—e5 2. e3—
f4 b6—c5 3. d2—c3 e7—f6
4. b4—a5 f6—g5 5. c3—b4
g5:e3 6. f2:f6 g7:e5 7. g3—
h4 f8—g7 8. h2—g3 e5—d4
9. e1—f2 d8—e7 10. g3—f4?

Чорныя гэтага ходу ча-
калі. Яны праводзяць карот-
кую разгромную камбінацыю.
Белым неабходна было ха-
дзіць 10. c1—d2.

10...c7—b6!! 11. a5:c3
e7—f6 12. b4:d6 f6—g5 13.
h4:g7 g7:e7.

Чорныя выйгралі.

33

Партыя № 33

А. ШОШЫН

Л. КРУЦІКАУ

Гулялася ў Пецябургу, 1896 г.

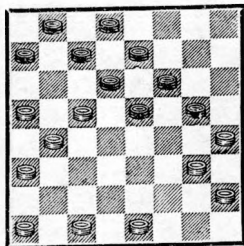
1. c3—b4 b6—c5 2. g3—f4 f6—e5 3. f2—g3 g7—f6 4. d2—c3 f6—g5 5. g3—h4 e5 : g3 6. h4 : f6 e7 : g5 7. h2 : f4 f8—g7 8. b4—a5 g7—f6 9. c3—d4 h8—g7 10. d4 : b6 a7 : c5 11. e1—d2 f6—e5?

Гэтым, здавалася б, моцным заходам на аслаблены фланг белых чорныя непрыкметна трапляюць у загадзя падрыхтаваную пастку. Ім належаала адказваць 11...d8—e7.

12. d2—c3!! e5 : g3 13. e3—d4! c5 : e3 14. a5—b6 c7 : a5 15. c3—b4 a5 : c3 16. b2 : h8.

Белыя выйгралі.

34

Партыя № 34

М. КУКУЕЎ

С. ВАРАНЦОУ

Гулялася на чэмпіянаце СССР, 1925 г.

1. c3—b4 d6—e5 2. b4—a5 b6—c5 3. e3—f4 e7—d6 4. b2—c3 f6—g5 5. c3—b4 g5 : e3 6. f2 : f6 g7 : e5 7. g3—h4 h8—g7 8. h2—g3 g7—f6 9. d2—e3 f8—e7 10. g1—h2 c5—d4 11. e3 : c5 h6—g5?

Чорныя зрабілі гэты ход з мэтай заціснуць белыя шашкі па флангах. Але ён даў магчымасць белым ажыццявіць камбінацыю. Чорныя павінны былі неадкладна забраць ахвяраваную шашку 11...c7—b6 12. a5 : c7 d8 : d4.

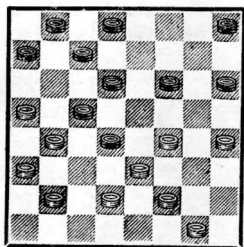
12. g3—f4!! g5 : e3.

Прыходзіцца браць так. Інакш чорныя засталіся б без дзвюх шашак.

13. a5—b6! c7 : c3 14. a3—b4! c3 : a5 15. e1—d2 d6 : b4 16. d2 : f8.

Белыя выйгралі.

35

Партыя № 35

Ю. КУСТАРОУ

Н. АЛЯКСАНДРАУ

Гулялася ў паўфінале
першынства СССР, 1955 г.

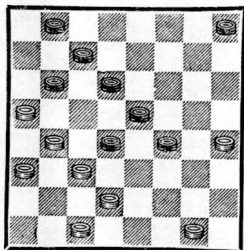
1. c3—b4 f6—e5 2. e3—
f4 g7—f6 3. b4—a5 f6—g5
4. b2—c3 g5:e3 5. d2:f4
e7—f6 6. c3—b4 f8—g7 7.
c1—d2 b6—c5 8. d2—e3 e5—
d4 9. g3—h4 f6—e5 10. a1—
b2 e5:g3 11. h2:f4 g7—f6
12. e1—d2?

Вельмі рызыкаўны ход,
які дазволіў чорным правесці
эфектную камбінацыю. Белым
трэба было ўтварыць размен
шляхам 12. f4—g5 h6:d2 13.
e1:g7 h8:f6.

12...h6—g5! 13. f4:h6
d6—e5! 14. b4:f4 d8—e7
15. e3:c5 h8—g7 16. h6:d6
c7:a1.

Чорныя выйгралі.

36

Партыя № 36

Д. ГАРДЗЕВІЧ

А. ДУНАЕЎСКИ

Гулялася ў чвэрцьфінале
першынства СССР, 1953 г.

1. c3—b4 b6—c5 2. b2—
c3 f6—e5 3. e3—f4 e7—f6
4. b4—a5 f6—g5 5. c3—b4
g5:e3 6. f2:f6 g7:e5 7. g3—
h4 f8—g7 8. h2—g3 e5—d4
9. a1—b2 h6—g5 10. h4:f6
g7:e5 11. e1—f2 d8—e7 12.
g3—h4 e7—f6 13. f2—g3 a7—
b6 14. d2—e3.

Трэба мяняцца толькі так,
бо следам за ходам 14. g3—f4?
адбылася б цікавая камбіна-
цыя з боку чорных: 14...e5:g3
15. h4:f2 d4—c3! 16. b2:d4
c5:e3 17. f2:d4 (не выратоў-
вае становішча і ўзяцце шаш-
кі 17. d2:f4) 17...d6—c5 18.
b4:d6 c7:e1 19. a5:c7 b8:d6.
14...d4:f2 15. g3:e1
e5—f4?

У гэтым цяжкім станові-
шчы чорныя робяць рашаю-

чую памылку. Калі б яны адказалі 15...e5—d4, то ў доўгай і дакладнай барацьбе маглі дасягнуць нічыёй.

16. b2—c3!

На любы іншы ход можна было б адрэагаваць камбінацыяй: 16... d6—e5! 17. b4 : d6 f6—g5! 18. h4 : d4 c7 : a1 19. a5 : c7 b8 : d6. Белыя ўсё гэта прадбачылі.

16...f6—e5 17. e1—d2!

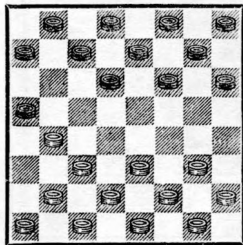
Моцны ход, пасля якога на выпадак ходу 17...h8—g7 прадугледжваўся размен 18. d2—e3! f4 : d2 19. c3 : e1 з утварэннем безнадзейнай для чорных пазіцыі.

17...c5—d4.

Чорным застаецца гуляць толькі так. Але белыя пасля разменнай камбінацыі атрымалі выйгрышнае становішча.

18. g1—f2! d4 : b2 19. d2—c3! b2 : d4 20. b4—c5 d6 : b4 21. a3 : g5 b6—c5 22. g5—h6! c5—d4 23. h4—g5.

Белыя выйгралі.

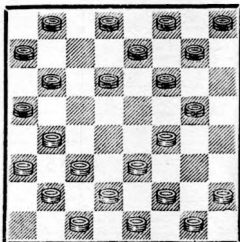

Ход белых

«ГУЛЬНЯ П. БАДЗЯНСКАГА»

1. a3—b4 b6—a5.

37

Партия № 37

А. ЗЕНЧАНКАЎ

А. АФАНАСЬЕЎ

Гулялася на перапісцы
ў 1925 годзе

1. a3—b4 b6—a5 2. b2—
a3 c7—b6 3. a1—b2 h6—g5
4. g3—f4?

Чорным удалося справа-
цыраваць белых на заход за
іхняй шашкай. У выніку чор-
ныя маюць лішні тэмп, моцна
скавалі правы фланг белых,
падрыхтоўваюць шэраг камбі-
нацыйных пагроз.

4...b6—c5! 5. f4 : h6 c5—
d4!! 6. e3 : c5 f6—e5! 7.
c5—b6.

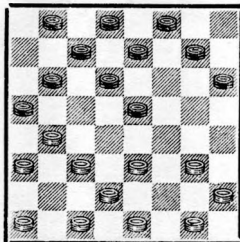
Нельга было хадзіць 7.
d2—e3 або 7. f2—e3 з-за 7...e5
—d4 8. c3 : c7 a5 : a1. Калі б
адбылося 7. f2—g3 або 7. h2—
g3, безумоўна, утварылася на-
ступнае: 7...e5—f4! 8. g3 : c7
d8 : d4 9. c3 : e5 a5 : a1.

7...a7 : c5.

І няма ратунку ад удару
чорных з поля d4.

Чорныя выйгралі.

38

Партия № 38

М. ШВЫДЧАНКА

Г. РАТУШНЯК

Гулялася ў Белградзе, 1931 г.

1. a3—b4 b6—a5 2. e3—
d4 f6—e5 3. d4 : f6 g7 : e5
4. f2—e3 a7—b6 5. b2—a3
h8—g7?

Варта было неасцярожна
крануць шашку з дамачнага
поля, каб белыя правялі не-
складаны, але павучальны
камбінацыйны ўдар. Чорныя
павінны былі пайсці 5...b6—c5.

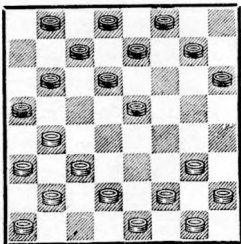
6. c3—d4! e5 : c3.

Даводзіцца браць, зразу-
мела, толькі так.

7. e3—d4! c3 : e5 8. c1—
b2 a5 : c3 9. b2 : h8.

Белыя выйгралі.

39

Партыя № 39

Н. ШЧЭРБАНЬ

Д. УЛАНОЎСКІ

Гулялася ў Арцёмаўску,
1933 г.

1. a3—b4 b6—a5 2. b2—
a3 a7—b6 3. e3—d4 f6—e5
4. d4:f6 g7:e5 5. c1—b2
h8—g7?

Чорным неабходна было
адказваць 5...b6—c5, каб заціс-
нуць левы фланг белых. Інакш
з боку белых адбудзецца не-
складаная камбінацыя.

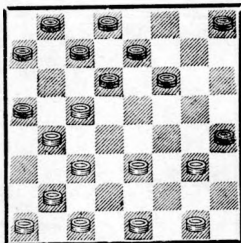
6. b4—c5! b6:d4.

Калі 6...d6:b4, то 7. a3:
a7 з лішняй шашкай у белых.

7. f2—e3! d4:h4 8. c3—
b4 a5:c3 9. b2:h8.

Белыя выйгралі.

40

Партыя № 40

А. ПЛАХІН

У. ГРАКОВІЧ

Гулялася на чэмпіянаце
БССР, 1964 г.

1. a3—b4 b6—a5 2. e3—
d4 f6—e5 3. d4:f6 e7:g5
4. g3—f4 g5:e3 5. f2:d4
g7—f6 6. h2—g3 f8—e7 7.
d4—c5 h6—g5 8. d2—e3!
g5—h4?

Чорным належала гуляць
8...d6—e5. Да пройгрышу вяло
8...f6—e5? з-за 9. g3—f4! e5:
g3 10. c3—d4 a5:e5 11. g1—
h2 d6:b4 12. h2:f8. Дрэнна
таксама адказваць 8...h8—g7,
бо белыя працягвалі 9. c3—d4!
a5:e5 10. g1—h2 d6:b4 11.
g3—f4 e5:g3 12. h2:a3 з
выйгрышам.

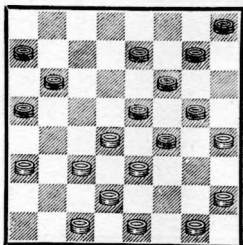
9. c3—d4!

Чорных не міне разгром
пасля адной з падрыхтаваных
камбінацый белых.

9...a5:e5 10. e3—f4 h4:
f2 11. e1:g3 d6:b4 12.
f4:f8.

Белыя выйгралі.

41

Партия № 41

Б. ХІТРОЎ

Б. МАЦВЕЕЎ

Гулялася ў Маскве, 1959 г.

1. a3—b4 b6—a5 2. b2—
a3 a7—b6 3. e3—d4 d6—c5
4. b4 : d6 c7 : e5.

Тут часцей бяруць 4...e7:e3
5. f2 : d4 і г. д.

5. g3—h4 h6—g5 6. a3—
b4 b8—a7 7. b4—c5 e7—d6
8. c5 : e7 f8 : d6 9. f2—e3
e5—f4 10. a1—b2 d6—e5
11. b2—a3 d8—e7?

Як быццам бяскрыўдны
ход. Але ён дазваляе белым
ажыццявіць далёка задуманую
двухварыянтную камбінацыю.
У гэтым цяжкім становішчы
чорным не шкодзіла б паспра-
баваць размяняцца шляхам
11...b6—c5 12. d4 : b6 a5 : c7.

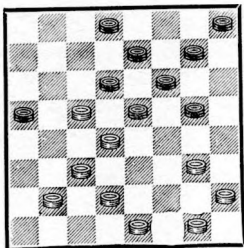
12. c3—b4!! e5 : c3.

Калі 12...a5 : c3, то 13. d2 :
b4! e5 : a5 14. a3—b4 a5 : c3 15.
e1—d2 c3 : e1 16. c1—b2 f4 : d2
17. g1—f2 e1 : g3 18. h2 : e1 з
выйгрышам.

13. e3—d4! c3 : e5 14.
d2—e3! a5 : c3 15. e1—d2!
c3 : e1 16. c1—b2 f4 : d2 17.
b2—c3 d2 : b4 18. a3 : c5 b6 :
d4 19. g1—f2 e1 : g3 20.
h2 : c5.

Белыя выйгралі.

42

Партия № 42

А. СЯМЕНАЎ

А. ФУРЭР

Гулялася ў Моніна, 1948 г.

1. а3—b4 b6—a5 2. b2—
a3 a7—b6 3. a1—b2 d6—e5
4. e3—d4 e7—d6 5. d2—e3
b6—c5.

Звычайна працягваюць 5...
f8—e7.

6. d4 : b6 b8—a7 7. e3—
d4 a7 : e3 8. f2 : d4 h6—g5
9. c1—d2 f8—e7 10. b4—c5
d6 : b4 11. a3 : c5 c7—d6?

Чорным трэба было мя-
няць шашкі шляхам 11...e7—d6
12. c5 : e7 a5—b4 13. c3 : a5
e5 : a1, каб атрымаць прыбліз-
на роўную пазіцыю.

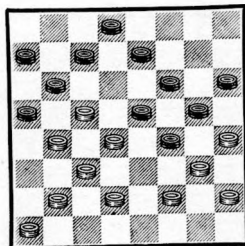
12. c3—b4!! e5 : a1.

Нават не паляпшае стано-
вішча ўзяцце 12...a5 : a1.

13. d2—e3 a5 : c3 14. g1—
f2! d6 : b4 15. e1—d2! c3 : e1
16. e3—d4 a1 : e5 17. g3—h4
e1 : g3 18. h2 : a5.

Белыя выйгралі.

43

Партия № 43

А. ШЫРАЕЎ

В. СОКАЎ

Гулялася ў Ленінградзе,
1931 г.

1. а3—b4 b6—a5 2. b2—
a3 a7—b6 3. e3—d4 b8—a7.

Арыгінальна, але мацней-
шым лічыцца 3...f6—e5 4. d4 :
f6 g7 : e5 і г. д.

4. d2—e3 f6—e5 5. d4 : f6
e7 : g5 6. e3—d4! g7—f6 7.
c1—b2!

Белыя гуляюць вельмі
дакладна і вынаходліва.

7...f8—e7 8. g3—h4 d6—
e5.

Чорныя пераходзяць да
абароны.

9. b4—c5 g5—f4 10. f2—
g3 h6—g5!

Далёка задуманы ход,
дзякуючы якому праз некато-
ры час чорныя будуць мець
магчымасць фарсіраваць ні-
чыю.

11. а3—b4 h8—g7 12.
g1—f2! g7—h6.

Ход 12...f4—e3? пасля 13. g3—f4 прыводзіў чорных да паражэння.

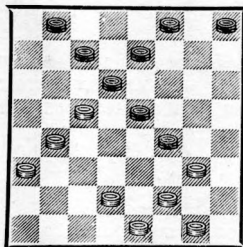
13. e1—d2.

Гэтым ходам белыя спадзяваліся канчаткова заціснуць шашкі чорных. Аднак чорныя правялі бліскуючую камбінацыю.

13...e7—d6!! 14. c5:e7 b6—c5!! 15. b4:b8 a5—b4 16. c3:a5 e5:e1 17. g3:g7 d8:h8 18. h4:f6 e1:e7.

Нічыя.

44

Партыя № 44

С. БАЛЖАЛАРСКІ

Ю. ВАРВУШАЎ

Гулялася ў Сімферопалі,
1933 г.

1. a3—b4 b6—a5 2. b2—a3 a7—b6 3. e3—d4 f6—e5 4. d4:f6 g7:e5 5. f2—e3.

Мацнейшы ход 5. d2—e3. І калі 5...h8—g7, то 6. c3—d4 e5:c3 7. b4:d2 і г. д.

5...b6—c5.

Было б памылкай адказваць 5...h8—g7? з-за 6. c3—d4! e5:c3 7. e3—d4! c3:e5 8. c1—b2 a5:c3 9. b2:h8.

6. e3—f4 c5—d4 7. g3—h4 d4:b2 8. a1:c3 e5:g3 9. h4:f2 d6—e5.

Чорныя чамусьці адмаўляюцца ад заціску левафланговых шашак белых. Калі б яны згулялі 9...c7—b6, то атрымалі б лепшае становішча.

10. b4—c5 c7—d6 11. c3—b4 a5:c3 12. d2:b4 h6—g5

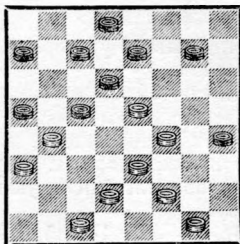
13. c1—d2 d8—c7 14. h2—g3
g5—f4?

Небезпечні ход, які приводять чорних до катастрофи. Їм треба було відказувати 14...h8—g7.

15. d2—c3! f4 : h2 16.
f2—g3! h2 : f4 17. c3—d4!
e5 : a5 18. c5—b6.

Білі виграли.

45

Партия № 45

З. ЦЫРЫК

Б. СИМАНЯН

Гулялася ў Маскве, 1959 г.

1. a3—b4 b6—a5 2. b2—
a3 c7—b6 3. a1—b2 d6—c5
4. b4 : d6 e7 : c5 5. g3—f4
f6—g5.

Чорным нельга гуляць 5...
b8—c7? або 5...f8—e7? з-за
магчымасці правядзення на-
ступнай камбінацыі: 6. c3—b4!!
a5 : a1 7. f4—e5 f6 : d4 8. c1—
b2 і г. д.

6. c3—d4 g5—h4 7. b2—
c3 f8—e7 8. f4—e5 g7—f6
9. e5 : g7 h6 : f8 10. h2—g3
h8—g7 11. g3—f4 e7—d6
12. d4—e5 b8—c7 13. c3—b4!
a5 : c3 14. d2 : b4 f8—e7?

Ход, які дазволіў белым
ажыццявіць даўно задуманую
камбінацыю. У адказ чорным
заставалася 14...b6—a5 і г. д.

15. e1—d2! b6—a5.

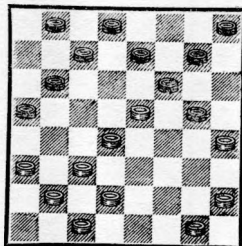
Не выратавалі чорных і
іншыя працягі. Напрыклад,
калі 15... g7—h6, то 16. e5—f6

с7 : g5 17. f4—e5 d6 : f4 18.
b4 : b8. А калі 15...e7—f6, то
16. f4—g5! f6 : d4 17. e3—f4
h4 : f6 18. f4—e5 d6 : f4 19.
b4 : b8.

16. g1—h2!! a5 : g3 17.
e3—d4 c5 : g5 18. h2 : f8 d6 :
f4 19. f8 : h2.

Белыя выйгралі.

46

Партыя № 46

М. КАПУСЦІНСКІ

Б. БЕЛАРЫЦКІ

Гулялася на першынстве
ЦС ДСТ «Спартак», 1968 г.

1. a3—b4 b6—a5 2. b2—
a3 c7—b6 3. a1—b2 b6—c5
4. e3—d4 c5 : e3 5. f2 : d4
d6—e5 6. d2—e3 a7—b6 7.
e1—d2 e7—d6 8. e3—f4 d6—
c5 9. b4 : d6 e5 : c7 10. g3—
h4 f8—e7 11. f4—e5 h6—g5?

Чорныя трапілі на раз-
громную камбінацыю. Ім лепш
было нападаць на шашку бе-
лых ходам 11...e7—d6.

12. e5—d6!! c7 : e5.

Калі 12...e7 : e3, то белыя
адразу выйграюць 13. d2 : f8.

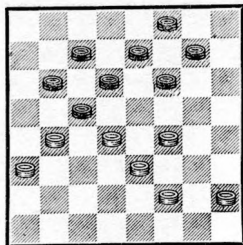
13. d4—c5! b6 : d4 14.
c3—b4 a5 : a1.

Лепшае, што можна зра-
біць у такім становішчы, дык
гэта ўзяць шашку.

15. c1—b2 a1 : e1 16. g1—
f2 e1 : g3 17. h2 : c5.

Белыя выйгралі.

47

Партія № 47

А. КРУКАЎ

І. КАЗЛОЎ

Гулялася ў Маскве, 1937 г.

1. a3—b4 b6—a5 2. b2—
a3 a7—b6 3. e3—d4 d6—c5
4. b4:d6 e7:c3 5. d2:f4
f6—g5 6. f2—e3 g5—h4 7.
g1—f2 b6—c5.

Памылковым быў бы ход
чорных 7...g7—f6 з-за 8. c3—
b4! a5:c3 9. f4—e5 f6:d4 10.
e3:a7. Наступным ходам бе-
лых забіралі шашку c3 і вый-
гравалі.

8. c1—d2 d8—e7 9. a1—
b2 c7—b6 10. c3—d4 b8—c7!
11. b2—c3 e7—d6!

Мощны ход, якім для бе-
лых пакідаецца толькі адзін
працяг.

12. d4—e5.

Пасля 12. f4—e5? адбы-
ваецца наступнае: 12...d6:f4
13. g3:e5 g7—f6! 14. e5:g7
h8:f6 15. h2—g3 c7—d6 16.
g3—f4 f8—e7 і г. д.

12...f8—e7 13. c3—d4

a5—b4 14. d2—c3 b4:d2 15.
e1:c3 g7—f6 16. e5:g7 h6:
f8 17. c3—b4 h8—g7 18. f4—
g5.

Неабгрунтаваная ахвяра
шашкі, калі трэба было фар-
сіраваць нічыю шляхам 18.
f4—e5 d6:d2 19. b4:b8 і г. д.
18...h4:f6 19. g3—f4.

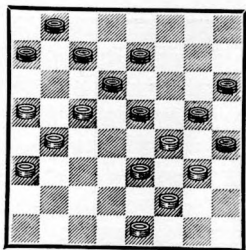
Вымушаны ход. На 19.
g3—h4 чорныя адказвалі 19...
d6—e5 і выйгравалі партыю.

19...f6—e5!! 20. d4:h8.

На ўзяцце шашак 20.d4:
d8 яны рэагуюць 20...g7—f6!
21. d8:g5 f8—e7 22. g5:d8
b6—a5 23. d8:d4 a5:e1.

20...f8—g7! 21. h8:d8
b6—a5 22. d8:d4 a5:e1.

Чорныя выйгралі.

Партія № 48

В. СОКАЇ

А. АЗІМАЇ

Гулялася ў Бежыцы, 1932 г.

1. a3—b4 b6—a5 2. b2—
a3 c7—b6 3. a1—b2 b6—c5
4. e3—d4 c5 : e3 5. f2 : d4
d6—c5 6. d4 : b6 a5 : c7 7.
c3—d4 h6—g5.

Пасля разменаў пачалося
падцягванне сіл да цэнтра і
флангаў дошкі.

8. b2—c3 g5—h4 9. g1—
f2 f6—g5 10. d2—e3 g7—h6
11. c1—d2 h8—g7 12. d4—c5
e7—f6 13. c3—d4 d8—e7
14. g3—f4 e7—d6.

Чорныя рашылі першымі
спыніць манеўраванне і пра-
пануюць размен.

15. c5 : e7 f6 : d8 16. d2—
c3 g7—f6.

На ход 16...f8—e7? белыя
падрыхтавалі пастку: 17. f2—
g3! h4 : f2 18. e3 : g1! g5 : c5
19. b4 : f8.

17. b4—a5 f8—e7 18. c3—

b4 e7—d6 19. d4—c5! d8—
e7?

Гэта закрыццё прайгрыш-
нае. Ратаванне належала шу-
каць у 19...f6—e5 20. c5 : e7
e5 : g3 21. h2 : f4 d8 : f6 22.
e1—d2 a7—b6 і г. д.

20. h2—g3! f6—e5.

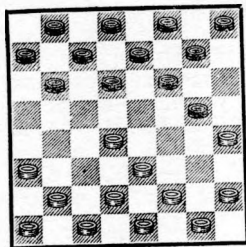
Іншы адказ чорных не-
магчым.

21. a5—b6!! c7 : c3 22.
e3—d4!! g5 : g1.

Не выратаўвае чорных і
ўзяцце 22...d6 : b4 з-за 23. d4 :
d8 і г. д.

23. d4 : d8 h4 : f2 24. e1 : g3
d6 : b4 25. a3 : c5 g1 : b6 26.
d8 : d2.

Белыя выйгралі.

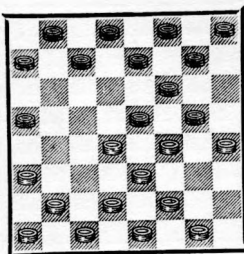

Ход черных.

**«АДВАРОТНАЯ
ГУЛЬНЯ П. БАДЗЯНСКАГА»**

1. c3—d4 h6—g5 2.
g3—h4.

49

Партия № 49

Я. ЗЕЛЬЦЭРМАН

С. ВАРАНЦОУ

Гулялася ў Маскве, 1929 г.

1. c3—d4 h6—g5 2. g3—
h4 b6—a5 3. h2—g3 d6—e5
4. g3—f4?

Надзея наступным ходам адыграць шашку f4 і звязаць правафланговыя сілы чорных заахвоціла белых часова ахвяраваць гэтую шашку. Але ў выніку іх напаткае хуткае паражэнне. Трэба было працягваць гульню звычайным ходам 4. b2—c3.

4...e5 : g3!

Чорныя ахвотна ідуць на сустрэчу пажаданням белых.

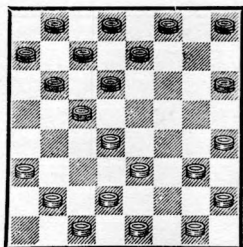
5. g1—h2 g5—f4!!

Гэтага белыя не чакалі.

6. e3 : g5 c7—d6! 7. h2 :
f4 d6—e5 8. f4 : d6 e7 : g1 9.
g5 : e7 d8 : f6.

Чорныя выйгралі.

50

Партія № 50

А. ПРЕАБРАЖЕНСКИ П. БАДЗЯНСКИ

Гулялася ў Кіеве, 1901 г.

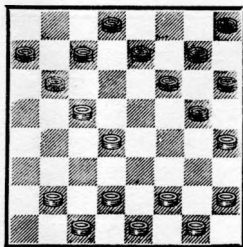
1. c3—d4 h6—g5 2. g3—h4 d6—c5 3. f2—g3 g7—h6 4. b2—c3 e7—d6 5. a1—b2 f6—e5 6. d4:f6 g5:e7 7. c3—d4?

На першы погляд бяскрыўны ход. Між тым ён дазволіў чорным выйграць дзве шашкі. Неабходна было працягваць 7. g3—f4.

7...d6—e5! 8. d4:f6 e7:g5 9. h4:f6 c5—b4 10. a3:c5 b6:h4.

Чорныя выйгралі.

51

Партія № 51

В. КОУЗАН

А. МІХАЙЛОЎСКАЯ

Гулялася на чэмпіянаце СССР сярод жанчын, 1972 г.

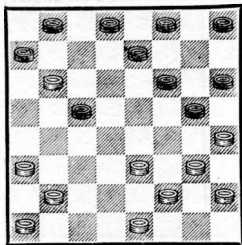
1. c3—d4 h6—g5 2. g3—h4 g7—h6 3. d4—c5 b6:d4 4. e3:c5 d6:b4 5. a3:c5 f8—g7 6. b2—c3 c7—b6 7. c3—d4 b8—c7 8. a1—b2?

З прычыны таго што белыя неасцярожна кранулі шашку з дамачнага поля, чорныя праводзяць нескладаную, але досыць скрытую камбінацыю. Белым лепш было размяняцца шляхам 8. d4—e5 і г. д.

8...e7—d6!! 9. c5:e7 g5—f4! 10. e7:e3 h6—g5 11. h4:f6 g7:a1.

Чорныя выйгралі.

52

Партыя № 52

В. МЯДКОЎ

М. КУКУЕЎ

Гулялася ў Маскве, 1926 г.

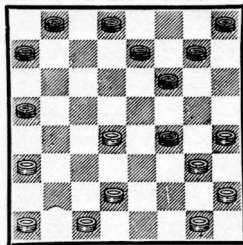
1. c3—d4 h6—g5 2. g3—h4 g7—h6 3. f2—g3 d6—e5 4. g1—f2 e5 : c3 5. d2 : b4 b6—a5 6. c1—d2 a5 : c3 7. d2 : b4 c7—b6 8. b4—a5 b6—c5 9. a5—b6?

Пасля гэтага неабдуманга ходу чорныя праводзяць рэдкую па механізму выйгрышу камбінацыю. Белыя павінны былі гуляць 9. b2—c3 і г. д.

9...c5—d4! 10. e3 : c5 f6—e5!! 11. h4 : d4 e7—d6 12. c5 : e7 a7 : g1.

Чорныя выйгралі.

53

Партыя № 53

В. АСТРЫНСКІ

І. БЕЛЬСКІ

Гулялася ў паўфінале БССР, 1953 г.

1. c3—d4 h6—g5 2. g3—h4 b6—a5 3. f2—g3 g7—h6 4. g3—f4 d6—e5 5. f4 : d6 c7 : c3 6. b2 : d4 g5—f4 7. e3 : g5 h6 : f4 8. e1—f2?

Дрэжны ход, з-за якога, бадай, партыя заканчваецца прайгрышам. Неабходна было гуляць 8. a1—b2.

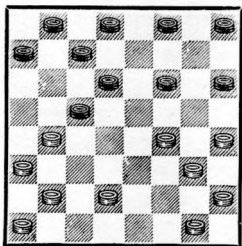
8...f8—g7! 9. f2—g3.

Але ў белых ужо няма выратавання.

9...a7—b6! 10. g3 : e5 a5—b4! 11. a3 : a7 e7—d6 12. e5 : c7 d8 : b6 13. a7 : c5 f6—g5 14. h4 : f6 g7 : e1.

Чорныя выйгралі.

54

Партыя № 54

В. ЛЫСЕНКА

П. БАДЗЯНСКІ

Гулялася ў Кіеве, 1898 г.

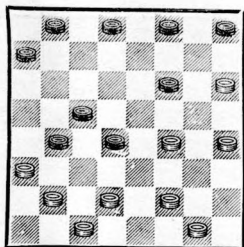
1. c3—d4 h6—g5 2. g3—h4 d6—c5 3. f2—g3 e7—d6 4. d2—c3 g7—h6 5. c3—b4 f6—e5 6. d4 : f6 g5 : e7 7. e3—f4 b6—a5 8. c1—d2 a5 : c3 9. d2 : b4 e7—f6 10. e1—d2?

У гэтай горшай для белых пазіцыі трэба было працягваць 10. g1—f2, каб затрымаць ход чорных 10...f8—e7? Інакш белыя выйгравалі 11. h4—g5! f6 : h4 12. f4—e5 d6 : f4 13. b4 : f8. Далей чорныя праводзяць кароткую, але вельмі практычную камбінацыю.

10...f6—g5! 11. h4 : f6 h8—g7!! 12. f6 : h8 f8—g7 13. h8 : b6 c7 : h4.

Чорныя выйгралі.

55

Партыя № 55

Я. НІГЕЛЬ

Н. МАТАСАУ

Гулялася ў Маскве, 1933 г.

1. c3—d4 h6—g5 2. g3—h4 b6—a5 3. d4—c5 d6 : b4 4. a3 : c5 c7—b6 5. c5—d6 e7 : c5 6. e3—d4 c5 : e3 7. d2 : h6 a5—b4.

Не лепшы ход для чорных. У такіх выпадках звычайна адказваюць: 7...b6—c5 або 7...f6—e5.

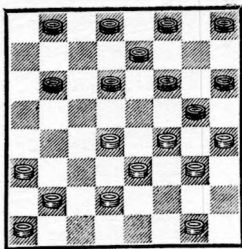
8. b2—a3 b6—c5 9. a1—b2 f6—e5 10. e1—d2 e5—d4 11. h2—g3 g7—f6 12. g3—f4?

Белыя трапляюць на прыгожую і складаную камбінацыю, якую загадзя падрыхтавалі чорныя. Трэба было неадкладна мяняцца: 12.f2—e3 d4 : f2 13. g3 : e1 і г. д.

12...f6—g5! 13. h4 : f6 h8—g7!! 14. f6 : h8 b4—c3! 15. d2 : d6 d8—c7 16. h8 : c3 c7 : a5.

Чорныя выйгралі.

56

Партія № 56

М. ПОЛЯК

В. СОКАУ

Гулялася ў Ленінградзе, 1933 г.

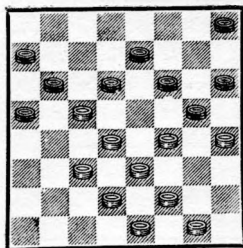
1. c3—d4 h6—g5 2. g3—h4 d6—c5 3. h2—g3 g7—h6 4. g3—f4 c7—d6 5. d2—c3 b6—a5 6. d4 : b6 a5 : c7 7. f2—g3 a7—b6! 8. c3—d4 d6—c5 9. b2—c3 c7—d6 10. c1—b2 b6—a5 11. d4 : b6 a5 : c7 12. c3—d4 c7—b6 13. e1—d2?

У гэтым горшым становішчы белым належала гуляць 13. b2—c3. Чорныя ажыццяўляюць цікавую і шматходовую камбінацыю.

13...f6—e5!! 14. d4 : f6 d8—c7! 15. f6 : d8 b6—c5 16. d8 : d4 f8—g7 17. h4 : f6 g7 : h4.

Пад уражаннем гэтай прыгожай і нечаканай камбінацыі белыя здаліся. Але ў іх была нічыя пасля 18. g1—f2! h4 : e1 19. f4—g5 h6 : d2 20. b2—c3 d2 : b4 21. a3 : e7 і г. д.

57

Партія № 57

В. ШЧОГАЛЕВ

І. КУЛІШ

Гулялася ў Маскве, 1953 г.

1. c3—d4 h6—g5 2. g3—h4 d6—c5 3. h2—g3 e7—d6 4. g3—f4 g7—h6 5. b2—c3.

Белым можна было ахвяраваць шашку 5. d4—e5! f6 : d4 6. h4 : f6 f8—g7 7. f4—g5! g7 : e5! 8. g1—h2 h6 : f4 9. e3 : g5 і атрымаць лепшае становішча.

5...f8—e7?

Пасля гэтага неабдуманнага ходу партыя прайграецца. У чорных заставаўся правільным размен 5...f6—e5 6. h4 : f6 e5 : g7 з прыблізна роўнай гульнёй.

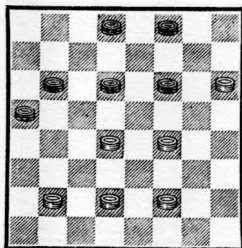
6. a1—b2! b6—a5 7. d4 : b6 a7 : c5 8. c3—d4 c7—b6 9. b2—c3 b8—a7 10. c1—b2 c5—b4 11. a3 : c5 d6 : b4 12. b2—a3 d8—c7 13. a3 : c5 c7—d6.

Чорныя вымушаны напасці на белую шашку c5 і

ўцягваюцца ў малапрыкмет-
ную разгромную камбінацыю.

14. c3—b4!! a5 : g3 15.
e3—d4 d6 : b4 16. d4—e5 f6 :
d4 17. h4 : h2.

Белыя выйгралі.

Партыя № 58

М. РАФАЛЬСКІ

Г. ДРАБУШЭВІЧ

Гулялася на першынстве
Белсавета СДСТ «Буравеснік»,
1964 г.

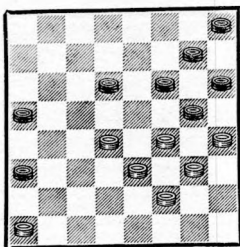
1. c3—b4 h6—g5 2. g3—
h4 b6—a5 3. b4—c5 d6 : b4
4. a3 : c5 c7—b6 5. c5—d6
e7 : c5 6. e3—d4 c5 : e3 7. d2 :
h6 b6—c5 8. b2—c3 b8—c7
9. f2—e3 c5—b4 10. e3—f4
b4 : d2 11. e1 : c3 f6—g5 12.
h4 : f6 g7 : g3 13. h2 : f4 c7—
d6 14. a1—b2 h8—g7 15.
c3—d4 g7—f6 16. g1—f2
a7—b6 17. c1—d2?

Для чорных склаліся
спрыяльныя ўмовы, каб зняць
з дошкі ўсе белыя шашкі. Бе-
лыя павінны былі хадзіць 17.
b2—c3.

17...d6—e5! 18. f4 : d6
f6—g5! 19. h6 : f4 b6—c5 20.
d4 : b6 a5 : a1.

Чорныя выйгралі.

59

Партия № 59

М. поляк

Д. ШЭБЕДЗЕУ

Гулялася ў Ленінградзе,
1933 г.

1. c3—d4 h6—g5 2. g3—
h4 d6—c5 3. f2—g3 g7—h6
4. d2—c3.

Дакладней было хадзіць
4. b2—c3.

4...c7—d6 5. g3—f4 b6—
a5 6. d4 : b6 a5 : c7.

Чорныя атрымалі лепшую
пазіцыю.

7. h2—g3 a7—b6 8. c3—
d4 d6—c5! 9. e1—d2.

Слабы ход. Больш рэаль-
на было адказаць 9. b2—c3.

9...c7—d6 10. d2—c3 b6—
a5 11. d4 : b6 a5 : c7 12. c3—
d4 d6—c5! 13. d4 : b6 c7 : a5
14. b2—c3 e7—d6 15. c1—
b2?

Пасля гэтага ходу белыя
не могуць пазбегнуць пара-
жэння. Выратаванне неабход-

на было шукаць у 15. c3—d4
і г. д.

15...d8—c7! 16. c3—d4
c7—b6 17. b2—c3 f8—g7
18. a3—b4 b8—a7 19. g1—f2
b6—c5 20. d4 : b6 a7 : a3 21.
c3—d4.

На гэты ход белыя ўскла-
далі ўсе свае надзеі. Але чор-
ныя ўлічылі яго вынікі.

21...d6—e5!! 22. f4 : d6
a5—b4 23. d4—c5.

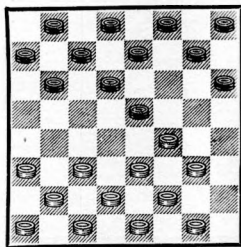
Белым застаецца хадзіць
толькі так.

23...f6—e5!! 24. h4 : d4.

Не прыносіць задаваль-
нення і ўдар 24. d6 : f4 з-за та-
го, што чорныя 24...b4 : d6 25.
h4 : f6 g7 : e5 і выйграюць.

24...b4—c3 25. d4 : b2
a3 : c7.

Чорныя выйгралі.

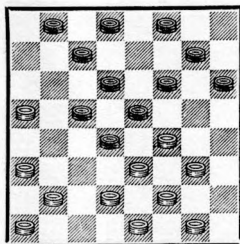

Ход черных.

«ГУЛЬНЯ Ф. КАУЛЕНА»

1. g3—f4 f6—e5 2. h2—g3.

60

Партия № 60

В. РАКІТНИЦЬКІ

В. ШЫМАНСКИ

Гулялася на першынстве
Мінаблсавета ДСТ «Спартак»,
1969 г.

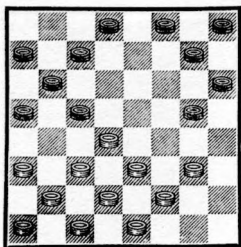
1. g3—f4 f6—e5 2. h2—g3 g7—f6 3. e3—d4 b6—c5
4. d4 : b6 a7 : c5 5. c3—b4 e5—d4 6. d2—e3 f6—e5 7. c1—d2 h8—g7 8. b4—a5 e7—f6?

Грубая памылка, якая каштуе партыі. Належала адказваць 8...g7—f6. Зараз адбудзецца кароткі камбінацыйны ўдар.

9. a3—b4! c5 : c1 10. e3 : g5 c1 : e3 11. f2 : h8.

Белыя выйгралі.

61

Партия № 61

М. КУЗНЯЦОВ

В. ЛАКАЦЬКАУ

Гулялася ў Пецябургу, 1898 г.

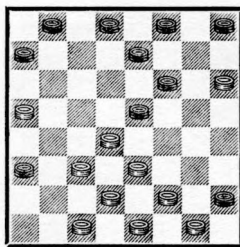
1. g3—f4 f6—e5 2. h2—g3 e7—f6 3. e3—d4 b6—a5 4. f2—e3 c7—b6 5. g3—h4 e5 : g3 6. h4 : f2 d6—c5 7. g1—h2 b8—c7 8. h2—g3 f6—g5?

Пасля гэтага, на першы погляд, лепшага ходу з боку чорных белыя праводзяць маляпрыкметную разменную камбінацыю і трапляюць у дамкі. Чорным неабходна было ісці 8...c7—d6.

9. c3—b4!! a5 : e5 10. g3—f4! e5 : g3 11. f2 : f6 g7 : e5 12. e3—d4 c5 : e3 13. d2 : b8.

Белыя выйгралі.

62

Партия № 62

М. ГЕЛЕР

В. СЫСОЕВ

Гулялася на першынстве Белсавета СДСТ «Буравеснік», 1961 г.

1. g3—f4 f6—e5 2. h2—g3 e5—d4 3. c3 : e5 h6—g5 4. f4 : h6 e5 : h2 5. a3—b4 g7—f6 6. b4—a5 b6—c5 7. b2—c3 c5—b4 8. c3—d4 b4—a3 9. a1—b2 c7—d6 10. b2—c3 d6—e5?

Чорным пагражае камбінацыйны ўдар. Ім трэба было рабіць такі ход: 10...b8—c7.

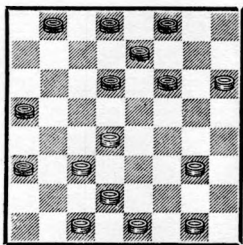
11. h6—g7! f8 : h6 12. c3—b4 a3 : c5.

Калі 12...e5 : c3, то 13. e3—f4 a3 : c5 і 14. d2 : f8 з выйгрышам партыі.

13. d4 : b6 a7 : c5 14. e3—d4 c5 : e3 15. d2 : f8.

Белыя выйгралі.

63

Партыя № 63

А. АБРАМОВІЧ

А. АГЕЕНКА

Гулялася на чэмпіянаце БССР,
1964 г.

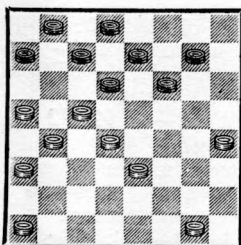
1. g3—f4 b6—a5 2. c3—
d4 f6—e5 3. d4:f6 g7:g3
4. h2:f4 h8—g7 5. f4—g5
h6:f4 6. e3:g5 a7—b6 7.
g5—h6 b6—c5 8. b2—c3 g7—
f6 9. f2—g3 c5—b4 10. a3:
c5 d6:b4 11. a1—b2 b4—a3
12. c3—d4 c7—d6 13. b2—c3?

Як быццам лагічны ход у
такім становішчы. Але мена-
віта дзякуючы яму чорныя
праводзяць выйгрышную кам-
бінацыю. Белым належала
працягваць 13. g3—h4.

13...a5—b4! 14. c3:a5
a3—b2! 15. c1:a3 f6—g5
16. h6:f4 d6—e5 17. d4:f6
e7:c1.

Чорныя выйгралі.

64

Партыя № 64

І. ЦІМКОЎСКІ

В. НАРСКИ

Гулялася ў Маскве, 1931 г.

1. g3—f4 f6—e5 2. h2—
g3 g7—f6 3. c3—b4 b6—c5
4. b2—c3 f8—g7?

Вельмі дрэнны ход. Каб
выйсці з гэтага непрыемнага
становішча, чорным неабход-
на было працягваць 4...h8—g7
і такім чынам дабіцца раўна-
вагі.

5. b4—a5 f6—g5 6. c3—
d4! e5:c3 7. d2:b4 c5—d4.

Чорныя рашылі ахвяраваць
шашку, каб атрымаць лепшую
пазіцыю. Аднак з гэтага нічо-
га не атрымалася.

8. e3:c5 g5:e3 9. f2:d4
g7—f6 10. g3—h4! h6—g5.

Калі 10...d6—e5, то 11. c1—
d2! e5:c3 12. c5—b6 a7:c5
13. b4:f8 і белыя выйграюць.
11. e1—d2! g5—f4.

Чорным трэба было гуляць
так, бо следам за 11...h8—g7 бу-

дзе 12. c5—b6! a7 : e3 13. d2 : f8. А на ход 11...d6—e5 белыя адкажуць 12. c5—b6!! e5 : e1 13. g1—f2 і г. д.

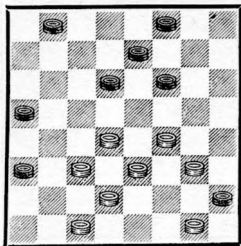
12. d2—e3 f4 : d2 13. c1 : e3 h8—g7.

Зноў нельга хадзіць 13... d6—e5 з-за 14. c5—d6 з наступным выйгрышам.

14. h4—g5! f6 : h4 15. d4—e5! d6 : d2 16. c5—b6 a7 : c5 17. b4 : c1.

Белыя выйгралі.

65

Партыя № 65

Т. БАРАМІДЗЕ

Г. ХАЦКЕВІЧ

Гулялася ў паўфінале
першынства СССР, 1966 г.

1. g3—f4 f6—e5 2. h2—g3 e5—d4 3. c3 : e5 h6—g5 4. f4 : h6 d6 : h2 5. a3—b4 g7—f6 6. e3—d4 f6—g5 7. h6 : f4 b6—c5 8. d4 : b6 a7 : a3 9. b2—c3 h8—g7 10. c3—d4 g7—f6 11. a1—b2 e7—d6 12. b2—c3?

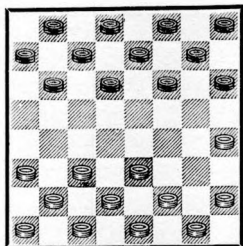
Заганны ход. Белым належаў гуляць 12. d4—c5 d6 : b4 13. b2—c3. У такім разе яны атрымлівалі роўную пазіцыю.

12...c7—b6! 13. d2—e3 d8—e7! 14. e1—d2 b6—a5 15. f2—g3.

Настаў час ажыццявіць камбінацыю.

15...a5—b4! 16. c3 : a5 a3—b2 17. c1 : a3 d6—e5 18. f4 : d6 h2 : f4!! 19. e3 : g5 e7 : c1 20. g5 : e7 f8 : d6.

Чорныя выйгралі.

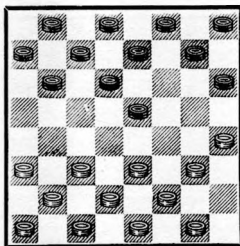

Ход чорных.

«ГУЛЬНЯ А. ПЯТРОВА»

1. g3—h4.

66

Партыя № 66

І. БЫЧКОЎСКИ

А. РАКІТНІЦКІ

Гулялася на першынстве
Мінскай школы
імя А. Чарвякова, 1925 г.

1. g3—h4 f6—e5 2.
h2—g3?

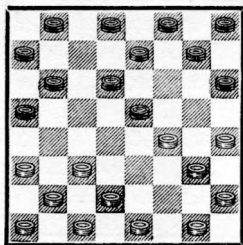
Партыя толькі пачалася,
а белыя ўжо стаяць перад
пагрозай згубы шашкі і прой-
грышу. У іх было некалькі
правільных адказаў. Напрык-
лад: 2. c3—b4 або 2. f2—g3.

2...e5—d4! 3. e3 : c5.

Гэта ўзяцце на ўсякі вы-
падак: а можа чорныя памыл-
кова паб'юць 3...d6 : b4?, тады
4. c3 : a5. Але...

3...b6 : d4 4. c3 : e5 d6 : h2.
Чорныя выйгралі.

67

Партия № 67

В. ШОШЫН

В. ДАЛМАТАУ

Гулялася ў Пецярбургу, 1893 г.

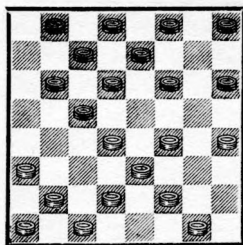
1. g3—h4 b6—a5 2. f2—g3 c7—b6 3. e3—f4 f6—e5?

Чорным трэба было працягваць капіраванне хадоў белых і адказваць 3...d6—c5. Цяпер жа белыя праводзяць камбінацыю, на якую часта трапляюць маласпрактыкаваныя аматары, і выйграюць дзве шашкі.

4. f4—g5! h6:f4 5. c3—d4 e5:c3 6. d2:b4! a5:c3 7. g3:a5.

Белыя выйгралі.

68

Партия № 68

С. БУЛАНАУ

Н. МАТАСАУ

Гулялася ў Маскве, 1940 г.

1. g3—h4 f6—e5 2. e3—f4 e5:g3.

Размен, які супярэчыць прынцыпам гэтага дэбюту.

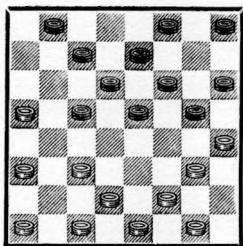
3. h2:f4 g7—f6 4. d2—e3 b6—c5 5. e1—d2 a7—b6 6. c3—d4?

У выніку для чорных утварыліся спрыяльныя ўмовы, каб правесці складаную і шматходавую камбінацыю «чортава кола». Белым неабходна было ісці 6. f2—g3.

6...h6—g5! 7. f4:h6 f8—g7! 8. h6:f8 f6—e5! 9. d4:f6 e7:g5 10. h4:f6 d8—e7!! 11. f6:d8 d6—e5 12. f8:b4 e5—f4! 13. e3:g5 b6—a5 14. d8:b6 a5:a5.

Чорныя выйгралі.

69

Партыя № 69

А. ПАРШАУ

В. СВАРЧЫКОЎСКІ

Гулялася ў Хапінсе
(Фінляндыя), 1900 г.

1. g3—h4 h6—g5 2. e3—
d4 d6—e5 3. a3—b4.

З-за перастаноўкі хадоў
дэбют перайшоў да «гульні
В. Філіпава».

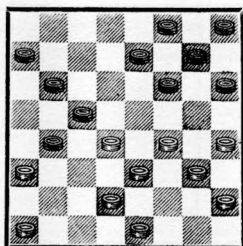
3...e7—d6 4. b2—a3 b6—
c5 5. d4 : b6 a7 : c5 6. b4—a5
g7—h6 7. h2—g3 d8—e7?

Неасцярожны ход, і бе-
лыя наносяць камбінацыйны
ўдар. Чорным належала ад-
казваць 7...g5—f4.

8. a3—b4! c5 : a3 9. c3—
d4 e5 : c3 10. d2 : b4 a3 : c5
11. g3—f4 g5 : e3 12. f2 : d8.

Белыя выйгралі.

70

Партыя № 70

А. ПЕЛЬ

В. ФІЛІПАУ

Гулялася ў Пецяярбургу, 1900 г.

1. g3—h4 b6—a5 2. f2—
g3 c7—b6 3. e3—f4 d6—c5
4. c3—b4 a5 : c3 5. d2 : d6
e7 : c5 6. b2—c3 b6—a5 7.
c1—d2 d8—e7 8. g1—f2 a7—
b6 9. f2—e3 b8—a7?

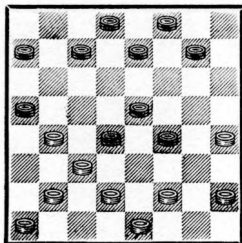
Белыя ажыццяўляюць раз-
менную камбінацыю. У выні-
ку яны застаюцца з лішняй
шашкай, а чорныя могуць зра-
біць толькі адзін ход 9...b8—
c7.

10. c3—d4! a5—b4.

Чорныя вымушаны рабіць
гэты ход, бо ўсе іншыя так-
сама прайгрышныя.

11. d4—e5! f6 : f2 12.
d2—e3 f2 : d4 13. f4—g5
h6 : f4 14. g3 : c7.

Белыя выйгралі.

Партыя № 71

С. ЛІОЗНАЎ

І. КАЗЛОЎ

Гулялася ў сеансе
адначасовай гульні
шашачнага клуба
Маскоўскага стадыёна
піянераў, 1936 г.

1. g3—h4 f6—e5 2. a3—
b4 b6—a5 3. b2—a3 a7—b6
4. e3—d4 b8—a7.

Пачатак паступова перай-
шоў да дэбюту «Адваротная
гульня П. Бадзянскага».

5. d4 : f6 g7 : e5 6. f2—e3.

Недакладнасць С. Ліозна-
ва. Больш правільна было ад-
казаць 6. f2—g3.

6...e5—f4 7. e3 : g5 h6 :
f4 8. g1—f2 h8—g7 9. c1—
b2.

Не лепшы ход. Белым
трэба было мяняцца 9. d2—e3
f4 : d2 10. c1 : e3.

9...d6—e5 10. b4—c5.

Пасля ахвяры шашкі бе-
лыя ўтвараюць у лагеры пра-

ціўніка шэраг камбінацыйных
пагроз.

10...b6 : d4 11. a3—b4.

У адказ на гэты ход чор-
ныя нечакана наносяць камбі-
нацыйны ўдар. Усе надзеі бе-
лых марныя.

11...f4—g3!!

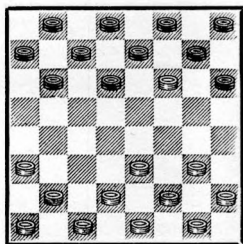
Цяжка было прадугле-
дзець ахвяру адразу трох ша-
шак з «запрашэннем» белых у
дамкі.

12. h2 : b8 a7—b6 13. c3 :
e5 a5 : c3 14. d2 : b4.

Не выратоўвае і ўзяцце
шашкі 14. b2 : d4.

14...d8—c7 15. b8 : d6
e7 : c1.

Чорныя выйгралі.

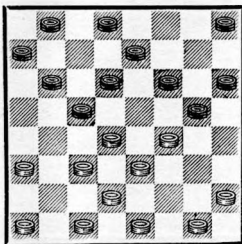

Ход черных.

«ГУЛЬНЯ С. РАМАНЫЧАВА»

1. c3—d4 f6—e5 2. d4 : f6.

72

Партия № 72

А. БЕРСТАУ

Б. ЯСКЕВИЧ

Гулялася ў Новарасійску,
1930 г.

1. c3—d4 f6—e5 2. d4 : f6
e7 : g5 3. e3—d4 d6—c5 4.
f2—e3 c7—d6 5. g3—f4 g7—
f6 6. b2—c3 f8—e7?

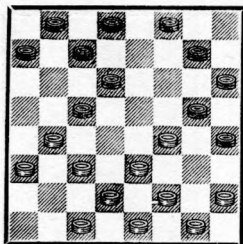
Непрыкметная памылка,
якая каштуе чорным партыі.
А належала хадзіць 6...b6—a5
7. d4 : b6 a5 : c7 і г. д.

7. f4—e5! d6 : f4 8. c3—
b4 e7—d6.

Лепшага ходу ў чорных
няма.

9. d4—e5 f6 : f2 10. e1 : a5.
Белыя выйгралі.

73

Партия № 73

А. ЯФРЕМАУ

Т. ШМУЛЬЯН

Гулялася ў 1940 годзе

1. c3—d4 f6—e5 2. d4 : f6
e7 : g5 3. b2—c3 b6—c5 4.
c3—b4 g5—h4 5. g3—f4
g7—f6 6. a1—b2 f6—g5 7.
b2—c3 h8—g7?

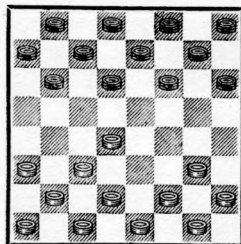
Неабдуманы ход. У выніку ўтварылася магчымасць правесці своеасаблівую камбінацыю. Чорным неабходна было мяняцца шляхам 7...d6—e5 і г. д.

8. f4—e5! d6 : f4 9. b4 : d6 c7 : e5 10. e3—d4! g7—f6.

Нікога не паробіш. Чорным трэба зачыняцца.

11. c3—b4 e5 : a5 12. f2—g3 h4 : f2 13. e1 : g7.

Белыя выйгралі.

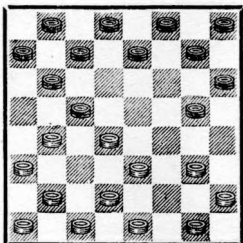

Ход чорных.

«ГУЛЬНЯ В. ФІЛІПАВА»

1. e3—d4.

74

Партыя № 74

Н. БЫКАЎ

Г. САВУШКІН

Гулялася па перапісцы
ў 1903 годзе

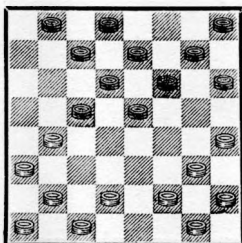
1. e3—d4 d6—c5 2. f2—
e3 f6—g5 3. c3—b4?

Неасцярожны ход. Дзякуючы яму і наяўнасці аднаго тэмпу чорныя адчыняюць дамачнае поле e1. Белым лепш было гуляць 3. g3—h4. І калі 3...g5—f4, то 4. e3 : g5 h6 : f4, а потым 5. a3—b4! c5 : a3 (калі 5...c5 : e3?, белыя адкажуць 6. b4—c5 b6 : d4 7. c3 : g3 з далейшым выйгрышам чорнай шашкі e3) 6. d4—c5 b6 : d4 7. c3 : g3.

3...g5—h4! 4. b4 : d6 h4 :
f2! 5. e1 : g3 c7 : h4.

Чорныя выйгралі.

75

Партыя № 75

І. НАРАДЗЕЦКІ

М. РАХУНАЎ

Гулялася на першынстве
ўкраінскага савета СДСТ
«Буравеснік», 1972 г.

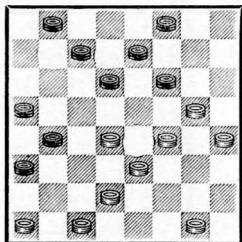
1. e3—d4 b6—c5 2. d4 :
b6 a7 : c5 3. c3—b4 f6—e5
4. g3—h4 g7—f6 5. f2—g3
f8—g7 6. e1—f2?

Сваім апошнім ходам белыя даюць магчымасць чорным правесці вялікі размен — чатыры на чатыры шашкі — і перагрупуіраваць свае асноўныя сілы. Але чорныя знаходзяць даволі арыгінальную камбінацыю і заканчваюць партыю ў сваю карысць. Белыя павінны былі хадзіць 6. g3—f4 e5 : g3 7. h4 : f2.

6...e5—f4! 7. g3 : e5 d6 :
f4! 8. b4 : f8 c7—d6 9. f8 : b4
f4—g3 10. h2 : f4 f6—g5 11.
h4 : f6 g7 : a5.

Чорныя выйгралі.

76

Партыя № 76

А. РАКІТНІЦКІ

С. ДАНІЛІН

Гулялася ў Мінску, 1956 г.

1. e3—d4 b6—a5 2. a3—b4 a7—b6 3. d2—e3.

Значна мацней хадзіць 3. b2—a3.

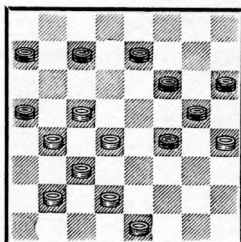
3...d6—c5 4. b4:d6 e7:c5 5. d4—e5 f6:d4 6. c3:e5 c5—b4 7. g3—f4 b4—a3 8. h2—g3 f8—e7 9. b2—c3 g7—f6 10. e5:g7 h6:f8 11. g3—h4 h8—g7 12. f4—g5 g7—f6 13. f2—g3 b6—c5 14. g3—f4 c5—b4 15. e1—d2 c7—d6 16. c3—d4 d8—c7?

Калі б чорныя пайшлі 16...b8—a7, яны атрымалі б значную перавагу.

17. d2—c3! b4:d2 18. d4—e5! f6:f2 19. c1:e3! f2:d4 20. a1—b2 a3:c1 21. g5—h6 c1:g5 22. h4:e3.

Белыя выйгралі.

77

Партыя № 77

П. КАНДРАЦЬЕЎ

М. ШАВЕЛЬ

Гулялася ў паўфінале першынства СССР, 1953 г.

1. e3—d4 f6—g5 2. c3—b4 d6—c5 3. b4:d6 e7:e3 4. f2:d4 g7—f6 5. a3—b4 g5—h4 6. b2—c3 h4:f2 7. g1:e3 h6—g5 8. a1—b2 h8—g7 9. b4—c5 c7—d6 10. c5:e7 f8:d6 11. b2—a3 g7—h6 12. h2—g3?

Дрэжны ход. Замест яго трэба было 12. c3—b4 і г. д.

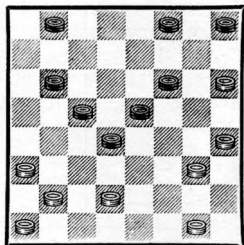
12...d6—e5! 13. a3—b4 d8—e7 14. g3—h4 b6—a5 15. d4—c5 e5—f4! 16. e3—d4 b8—c7 17. c1—b2.

Яны завяршаюць барацьбу камбінацыяй. Размен 17. d2—e3 f4:d2 18. c1:e3 пасля 18...g5—f4! 19. e3:g5 h6:f4 не прыносіць белым выратавання.

17...e7—d6! 18. c5:e7 f6:d8 19. h4:f6 d8—e7 20. f6:b6 a7:c5.

Чорныя выйгралі.

78

Партія № 78

А. РАКІТНИЦЬКИЙ

С. ДАНИЛІН

Гулялася ў Мінску, 1956 г.

1. e3—d4 d6—c5 2. f2—e3 f6—g5 3. g3—h4 g5—f4 4. e3 : g5 h6 : f4 5. c3—b4 c5 : e3 6. b4—c5 b6 : d4 7. d2—c3 f4—g3 8. h4 : f2 e7—f6 9. c3 : e5 f6 : d4 10. e1—d2 c7—d6 11. d2 : f4 d8—c7 12. f4—g5 a7—b6 13. c1—d2 b6—c5 14. h2—g3 c7—b6 15. g3—h4 d6—e5 16. g5—h6 g7—f6 17. f2—g3?

Гэтым ходам белыя трапляюць у хітрую пастку чорных. Бадай, лепей было мяняцца шляхам 17. b2—c3 d4 : b2 18. a3 : c1.

17...f8—g7!! 18. h6 : b4 d4—c3 19. b2 : d4 e5 : e1! 20. b4—a5.

Зразумела, што на адыход дамкі 20. b4—f8 чорныя зробіць ход 20...b6—c5 21. f8 : b4 e1 : a5.

20...f6—g5!!

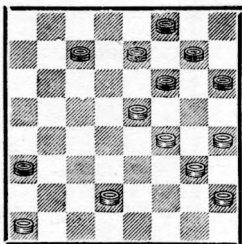
Неспадзяваны для белых пачастунак.

21. a5 : d8.

Калі 21. h4 : f6, то 21...e1 : d8 22. a5 : c7 d8 : a5. Калі ж 21. a5 : c7, адбудзецца 21...b8 : d6 22. h4 : f6 e1 : e7.

21...e1—a5! 22. h4 : f6 b8—c7 23. d8 : b6 a5 : e1.

Чорныя выйгралі.

Партыя № 79

ЛІТВІНОВІЧ

Н. ЯГОРАЎ

Гулялася ў сеансе
адначасовай гульні
ў Паўлаўскім парку
Ленінградскай вобласці,
1968 г.

1. e3—d4 f6—g5 2. d2—
e3 g5—h4 3. c3—b4 d6—c5
4. b4 : d6 e7 : c5 5. b2—c3
g7—f6 6. g3—f4 h8—g7 7.
f2—g3.

У такіх выпадках звычай-
на працягваюць 7. c1—b2 і
г. д.

7...h4 : f2 8. e1 : g3 c7—
d6 9. g3—h4 d8—e7 10. h2—
g3 b6—a5 11. d4 : b6 a7 : c5
12. c1—d2.

Лепш было пайсці 12.
c3—d4.

12...c5—b4 13. a3 : c5 d6 :
b4 14. c3—d4 b8—c7 15. g1—
h2 b4—a3 16. f4—e5 c7—b6
17. e3—f4! b6—c5?

Чорныя памылкова палі-
чылі сваё становішча вый-
грышным, таму абралі гэты
шлях гульні. Пасля 17...a3—b2!
18. a1 : c3 b6—c5 19. d4 : b6
f6 : b2 яны прымусілі б белых
шукаць нічыю.

18. d4 : b6 a5 : c7.

19. a1—b2!!

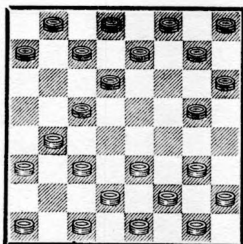
Вельмі цяжка было прад-
бачыць гэты ашаламляючы
ўдар.

19...a1 : g5.

Калі 19...f6 : d4, то 20. d2—
c3 a3 : g5 21. h4 : h8 d4 : b2
22. h8 : a1.

20. g3—f4! g5 : c1 21.
h2—g3 f6 : d4 22. g3—f4 c1 :
g5 23. h4 : f2.

Белыя выйгралі.

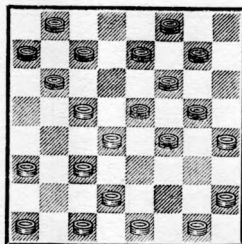

Ход белых.

«КАСЯК»

1. c3—b4 b6—c5 2. b2—c3 f6—g5.

80

Партия № 80

К. ЖУКАУ

А. ТУВАЛЕУ

Гулялася ў Пецярбургу,
1903 г.

1. g3—f4 f6—g5 2. c3—b4 d6—e5 3. f4 : d6 c7 : e5 3. b2—c3 g7—f6 4. e3—d4 g5—f4 6. f2—g3 h8—g7.

Бадай лепшым працягам у чорных быў размен 6...b6—c5.

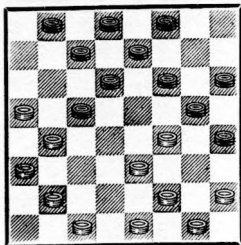
7. g3—h4 h6—g5 8. b4—c5 d8—c7?

Гэты неасцярожны ход дазволіў белым нанесці нескладаны, але моцны ўдар з прабіваннем поля чорных f6.

9. c3—b4! e5 : a5 10. c1—b2 b6 : d4 11. d2—e3 d4 : f2 12. e1 : e5 f6 : d4 13. h4 : f2.

Белыя выйгралі.

81

Партыя № 81

А. МАЛЕЦКІ

А. ЛІХАДЗІЕЎСКІ

Гулялася ў Мінску, 1933 г.

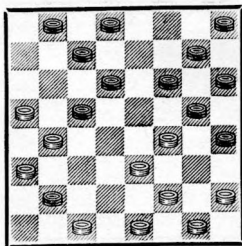
1. c3—b4 f6—g5 2. g3—f4 g7—f6 3. b2—c3 h8—g7 4. b4—a5 g5—h4 5. c3—b4 f6—g5 6. d2—c3 g7—f6 7. c3—d4 b6—c5 8. d4:b6 a7:c5 9. a1—b2?

Ход, пасля якога хутка прайграецца партыя. Белым трэба было адказаць 9. c1—b2.

9...c5—d4! 10. e3:c5 g5:e3 11. f2:d4 h4—g3! 12. h2:f4 d6—e5 13. f4:d6 c7:a1.

Чорныя выйгралі.

82

Партыя № 82

Д. САРГІН

А. ОВАДАУ

Гулялася ў Маскве, 1894 г.

1. g3—f4 f6—g5 2. c3—b4 b6—c5 3. b2—c3 g5—h4 4. c3—d4 g7—f6 5. d4:b6 a7:c5 6. a1—b2 f6—g5 7. d2—c3 e7—f6 8. b4—a5 f8—g7?

Недакладны ход, пасля якога чорныя могуць спадзявацца толькі на нічыю. Лепш было гуляць 8...f6—e5.

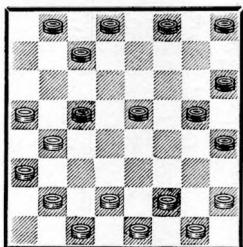
9. c3—b4?

Белыя ў сваю чаргу памыляюцца, і чорныя праводзяць бліскучы камбінацыйны ўдар. Белым належала працягваць 9. c3—d4, каб атрымаць вялікую перавагу.

9...c7—b6!! 10. a5:e5 f6:d4 11. b4:d6 d8—c7 12. e3:c5 g5:e3 13. f2:d4 c7:a1.

Чорныя выйгралі.

83

Партыя № 83

Ф. КАУЛЕН

А. ШОШЫН

Гулялася ў Маскве, 1901 г.

1. c3—b4 f6—g5 2. b4—
a5 g7—f6 3. g3—f4 g5—h4
4. b2—c3 f6—g5 5. c3—d4
b6—c5 6. d4 : b6 a7 : c5 7.
a1—b2 e7—f6 8. d2—c3 f6—
e5 9. e3—d4.

Мацней было 9 c3—b4 e5 :
g3 10. h2 : f4.

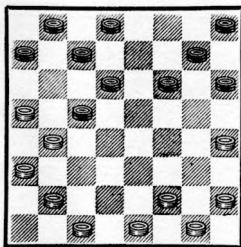
9...c5 : e3 10. f4 : d2 d6—
c5 11. c3—b4?

Такім чынам белыя не-
прыкметна трапілі на камбі-
нацыю. А ім неабходна было
гуляць 11. d2—e3.

11...g5—f4! 12. b4 : d6
h4—g3! 13. f2 : h4 h6—g5 14.
h4 : d4 c7 : a1.

Чорныя выйгралі.

84

Партыя № 84

М. ШУЦІЛКІН

Ю. ХАРЧАНКА

Гулялася на першынстве
Калінінскай вобласці, 1962 г.

1. c3—b4 f6—g5 2. b2—
c3 g5—h4 3. b4—a5 g7—f6
4. c3—d4 d6—e5 5. d2—c3
e7—d6 6. c3—b4 e5 : c3 7.
b4 : d2 f6—g5 8. a1—b2 b6—
c5 9. d2—c3 g5—f4 10. e3 :
g5 h4 : f6 11. c3—b4 f8—g7!

Моцны пазіцыйны ход,
якім падрыхтоўваецца глеба
для камбінацыйных пагроз.

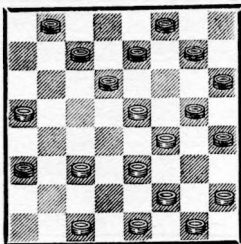
12. g3—h4?

Надзеі чорных апраўдалі-
ся: белыя ўцягваюцца ў пад-
рыхтаваную камбінацыю. Каб
такога не здарылася, ім трэба
было хадзіць 12. g3—f4 і г. д.

12...c7—b6! 13. a5 : e5 f6 :
d4 14. b4 : d6 d4—e3 15. f2 :
d4 h6—g5 16. h4 : f6 g7 : a1.

Чорныя выйгралі.

85

d6, то 14. e5 : c7 b8 : d6 15. f4—e5 i г. д.) 14. b4 : d6 e7 : c5 15. f2—g3!! h4 : f6 16. e1—f2 g5 : e3 17. f2 : h4.

13. e3—d4!! g5 : c5 14. e1—d2! d6 : f4 15. c1—b2 a3 : e3 16. f2 : h8.

Белыя выйгралі.

Партыя № 85

Ю. РУЖАНСКАЯ

М. ШМЯЛЕВА

Гулялася ў Курску, 1960 г.

1. c3—d4 f6—g5 2. b2—c3 g7—f6 3. c3—b4 h8—g7 4. b4—a5 b6—c5 5. d4 : b6 a7 : c5 6. a1—b2 g5—h4 7. g3—f4 f6—g5 8. b2—c3 c5—b4.

Значна мацней было 8... e7—f6!

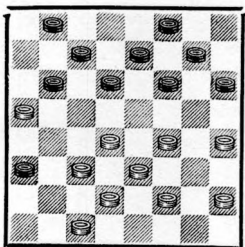
9...a3 : c5 d6 : b4 10. c3—d4 b4—a3 11. d2—c3 e7—d6?

Дрэнны ход. У выніку белыя здолелі падрыхтаваць і правесці прыгожую камбінацыю. Чорныя павінны былі адказаць 11...g7—f6.

12. d4—e5! d8—e7.

Але гэты і іншыя адказы іх не выраतोўваюць. Так, следам за 12...b8—a7 адбудзецца 13. e3—d4! і 14.c3—b4, а на 12...d6—c5 белыя адрэагуюць 13. c3—b4 d8—e7 (калі 13...c7—

86

Партия № 86

Ю. ФАЙНБЕРГ

В. РЫБАКОВ

Гулялася на чэмпіянаце БССР,
1963 г.

1. c3—b4 f6—g5 2. g3—
f4 b6—c5 3. b2—c3 g5—h4
4. b4—a5 c5—b4 5. a3 : c5 d6:
b4 6. a1—b2 b4—a3 7. c3—
d4 a7—b6 8. b2—c3 e7—d6
9. f2—g3 h4 : f2 10. e1 : g3
d8—e7?

Чорным трэба было ха-
дзіць 10...g7—f6.

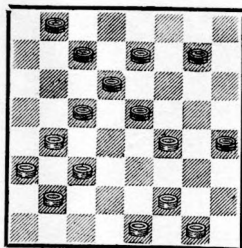
11. g3—h4 g7—f6 12. g1
—f2 h8—g7.

Выратавання ў чорных
ужо няма.

13. c1—b2!! a3 : c1 14.
d4—e5! f6 : b2 15. d2—c3 b2 :
d4 16. e3 : a7 c1 : g5 17. h4 :
b6.

Белыя выйгралі.

87

Партия № 87

Д. САРГІН

Н. Н.

Гулялася ў Маскве, 1891 г.

1. g3—f4 f6—g5 2. c3—
b4 g7—f6 3. b2—c3 b6—c5
4. c3—d4 g5—h4 5. d4 : b6
a7 : c5 6. a1—b2 h8—g7?

Гэты як быццам бяскрыў-
ны ход прайгрышы. Чор-
ным належала гуляць так: 6...
f6—g5.

7. d2—c3! f6—e5.

Калі 7...f6—g5, то 8. e1—
d2! і г. д.

8. c1—d2 e5 : g3 9. h2 : f4
e7—f6.

Відавочна, што на 9...c7—
b6 або 9...g7—f6 адбудзецца
10. f2—g3.

10. f4—g5! h6 : f4 11. e3 :
e7 d8 : f6 12. d2—e3 f8—e7.

Чорныя вымушаны рабіць
гэты ход, каб пазбегнуць цэ-
лага шэрага камбінацыйных
удараў.

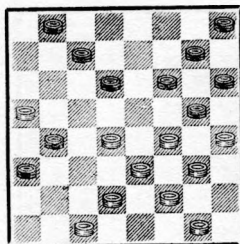
13. e3—f4 f6—e5.

Трэба хадзіць так. Інакш белыя нанясуць удар. 14. e3—d4.

14. f2—e3!! e5 : g3 15. c3—d4! c7—b6 16. d4—e5 d6 : d2 17. b4 : c1.

Белыя выйгралі.

88

Партыя № 88

н. н.

І. СЕЛЯЗНЕЎ

Гулялася ў Маскве
ў сярэдзіне XIX стагоддзя

1. c3—b4 b6—c5 2. g3—f4 f6—g5 3. b2—c3 g7—f6
4. b4—a5 c5—b4.

Пасля гэтага размену чорныя атрымліваюць горшую пазіцыю.

Уся сістэма гульні, якая прыводзіцца ніжэй, у тэорыі носіць назву «касяк Івана Храмога». Менавіта ён, І. Селязнёў (мянушка І. Храмы), распрацаваў яе і ўжываў у гульнях у сярэдзіне мінулага стагоддзя.

5. a3 : c5 d6 : b4 6. f2—g3! b4—a3.

Нельга было хадзіць 6... g5—h4? з-за старадаўняй пасткі 7. c3—d4! h4 : f2 8. a5 : c3! Выйграўшы шашку f2, белыя перамагаюць.

7. g3—h4 e7—d6 8. h2—g3 f8—g7 9. e1—f2 d6—c5

10. c3—d4 c7—d6 11. d4 : b6
a7 : c5 12. a1—b2?

Ходам 12. d2—c3 белыя дабіваліся вельмі моцнай пазіцыі. А так праз два хады чорныя ажыццяўляюць выключна прыгожы і нечаканы камбінацыйны ўдар.

12...d8—c7! 13. b2—c3.

Нічога лепшага белыя не могуць зрабіць.

13...c5—b4! 14. c3—d4.

14...a3—b2!!

Вось ён, загадзя прадугледжаны, неспадзяваны для белых удар!

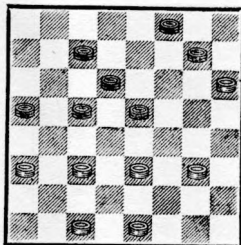
15. c1 : e7.

Калі 15. a5 : a1, то 15...d6—e5 16. f4 : d6 c7 : e1.

15...f6 : d8 16. h4 : f6 g7 : e1.

Чорныя выйгралі.

89

Партыя № 89

А. ГАНТВАРГ

Б. АГАШЫН

Гулялася на чэмпіянаце

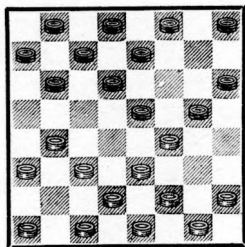
Мінска, 1963 г.

1. c3—b4 f6—g5 2. g3—f4 g7—f6 3. b2—c3 b6—c5 4. b4—a5 g3—h4 5. c3—d4 h8—g7 6. d4 : b6 a7 : c5 7. f4—g5 h6 : f4 8. e3 : g5 f6—e5 9. g5—h6 b8—a7 10. a1—b2 c7—b6 11. a5 : c7 d6 : b8 12. b2—c3 e7—d6 13. c3—b4 a7—b6 14. d2—c3 b6—a5 15. f2—g3 h4 : f2 16. g1 : e3 d8—c7 17. c3—d4 e5 : c3 18. b4 : d2 d6—e5 19. d2—c3 c7—d6 20. h2—g3 b8—c7?

Памылковы ход. Дзякуючы яму белыя выйграюць партыю. Чорным трэба фарсіраваць нічыю: 20...f8—e7! 21. h6 : f8 c5—b4 22. a3 : c5 d6 : h2 23. f8 : f4 h2—g1.

21. g3—f4! e5 : g3 22. e1—f2! g3 : b4 23. e3—d4 c5 : e3 24. a3 : e7 f8 : d6 25. h6 : f2.

Белыя выйгралі.

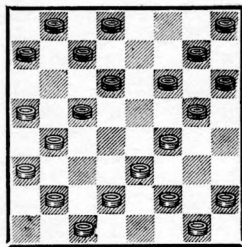

Ход белых.

«АДВАРОТНЫ КАСЯК»

1. c3—b4 f6—g5 2. g3—f4 g7—f6 3. b2—c3 f6—e5.

90

Партия № 90

А. СЯРГЕЕЎ

Л. ПАТАПАЎ

Гулялася ў Маскве, 1926 г.

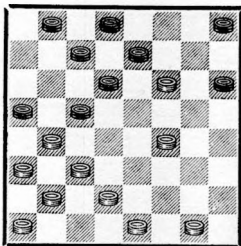
1. c3—b4 b6—c5 2. b2—c3 f6—g5 3. b4—a5 g7—f6 4. g3—f4 f6—e5 5. c3—d4 e5:c3 6. d2:b4 e7—f6 7. a1—b2 f8—g7 8. e1—d2?

Пасля гэтага ходу чорныя здольны правесці разгромную камбінацыю. Аднак рагунак белым трэба было шукаць у 8. e3—d4.

8...c7—b6!! 9. a5:e5 f6:d4 10. b4:d6 d8—c7 11. e3:c5 c7:a1.

Чорныя выйгралі.

91

Партыя № 91

Б. ГАБРЫЕЛЯН

Р. ШАБАНАУ

Гулялася на першыinstве
Закаўказскай ваеннай акругі,
1970 г.

1. c3—b4 f6—g5 2. g3—
f4 g7—f6 3. b2—c3 f6—e5 4.
h2—g3.

Мудрагелісты ход. Пера-
вага пераходзіць да чорных.
У такіх выпадках звычайна
гуляюць 4...b4—a5.

4...b6—a5.

У гэтым становішчы леп-
шым адказам чорных быў бы
ход 4...g5—h4.

5. g3—h4 e5 : g3 6. h4 : f6
e7 : g5 7. f2 : f6 a7—b6 8. c1—
b2 b6—c5?

Чорныя імкнуцца заціс-
нуць белыя шашкі на правым
флангу і самі атрымліваюць.
паражэнне. Трэба было вяр-
таць згубленую шашку шля-
хам 8...d6—c5 і г. д.

9. e3—f4! f8—e7.

Пройгрышны для чорных

і ход 9...f8—g7 з-за 10. f4—
g5! g7 : e5 11. e1—f2 h6 : f4
12. d2—e3 f4 : d2 13. c3 : e1 a5 :
c3 14. b2 : f6.

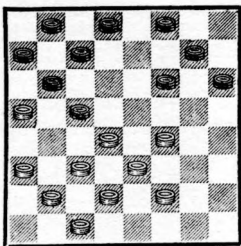
10. f4—e5! e7 : g5.

Зразумела, што прыхо-
дзіцца браць толькі так.

11. g1—h2 d6 : f4 12. b4 :
d6 c7 : e5 13. c3—b4 a5 : c3
14. b2 : h4.

Белыя выйгралі.

92

Партия № 92

М. Кузняцоў

А. Шошын

Гулялася ў Пецярбургу,
1898 г.

1. g3—f4 f6—g5 2. c3—
b4 g7—f6 3. b2—c3 f6—e5
4. b4—a5 e5 : g3 5. h2 : f4
h8—g7 6. a1—b2?

Гэты, на першы погляд,
бяскрыўдны ход для белых па-
гібельны. Ім неабходна было
гуляць 6. c3—d4.

6...e7—f6! 7. f2—g3 g5—
h4 8. e3—d4.

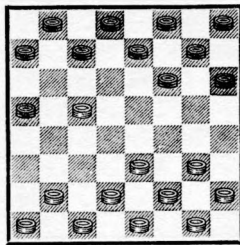
Гэта лепшы працяг, бо ка-
лі закрыецца поле f2, чорныя
заціснуць шашкі белых на пра-
вым флангу.

8...h4 : f2 9. g1 : e3 d6—
c5! 10. e1—f2.

Не выратоўвалі белых і
ўсе іншыя працягі. Чорныя
праводзяць камбінацыю.

10...c5—b4! 11. a3 : c5
h6—g5! 12. f4 : h6 f8—e7!!
13. h6 : d6 c7 : e5 14. a5 : c7
b8 : b4 15. c3 : a5 e5 : g3.

Чорныя выйгралі.

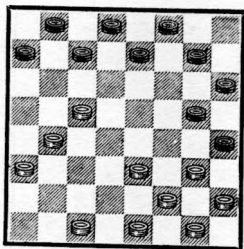

Ход чорных.

«КОЛ»

1. c3—d4 b6—a5 2. d4—
c5 d6 : b4 3. a3 : c5.

93

Партыя № 93

В. ШОШЫН

Д. БЯЛОУ

Гулялася ў Пецярбургу,
1897 г.

1. c3—d4 b6—a5 2. d4—
c5 d6 : b4 3. a3 : c5 f6—g5 4.
b2—c3 g5—h4 5. c3—b4 a5 :
c3 6. d2 : b4 g7—f6 7. a1—
b2 f6—g5 8. b2—a3 h8—g7?

Пасля гэтага як быц-
цам добрага з пазіцыйнага бо-
ку ходу чорныя адразу прай-
граюць. Ім належала працяг-
ваць 8...e7—f6.

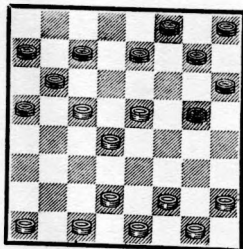
9. c5—d6! e7 : c5.

На 9...c7 : e5 будзе адказ
10. e3—f4 і г. д.

10. b4 : d6 c7 : e5 11. e3—
f4 g5 : e3 12. f2 : h8 h4 : f2
13. g1 : e3.

Белыя выйгралі.

94

Партыя № 94

В. БАГУСЛАЎСКИ

Н. Н.

Гулялася ў Днепрапятроўску,
1926 г.

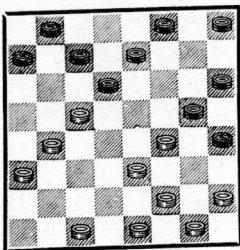
1. c3—d4 b6—a5 2. d4—
c5 d6 : b4 3. a3 : c5 c7—b6 4.
e3—d4 b8—c7 5. g3—f4 c7—
d6 6. b2—a3 d6 : b4 7. a3 :
c5 f6—g5 8. f4—e5 d8—c7?

Чорныя імкнуцца атака-
ваць белую шашку e5 у той
час, калі ім трэба было мя-
няцца шляхам 8...g7—f6. Бе-
лыя ажыццяўляюць прыго-
жую і шматхадовую камбіна-
цыю.

9. e5—f6!! g7 : c3 10. d2 :
b4 b6 : d4 11. h2—g3! a5 : c3
12. e1—d2 c3 : e1 13. g3—h4
e1 : g3 14. h4 : h4.

Белыя выйгралі.

95

Партыя № 95

С. ДАНИЛІН

Б. МАКАВЕЕУ

Гулялася
на малым чэмпіянаце Масквы,
1926 г.

1. c3—b4 b6—a5 2. b4—
c5 d6:b4 3. a3:c5 f6—g5 4.
b2—c3 g5—h4 5. g3—f4 c7—
d6 6. c3—b4 a5:c3 7. d2:b4
g7—f6 8. a1—b2 d8—c7 9.
b2—a3 f6—g5?

Гэта памылковы ход. Белья атрымліваюць магчымасць правесці своеасаблівую, характэрную для сістэм «кала» камбінацыю. Чорным лепш было гуляць 9...f6—e5.

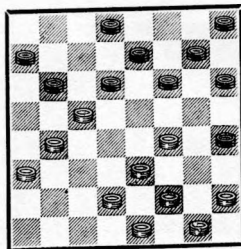
10. e3—d4! g5:e3 11.
c5—b6!! c7:e5.

Калі 11...a7:c5, то 12. d4:d2, а калі чорныя паб'юць 11...e3:c5, белыя адкажуць 12. b6:f6 f8—g7 13. f6—e7! d6:f8 14. b4:d6 і г. д.

12. f2:d8.

Белыя выйгралі.

96

Партыя № 96

Р. НЕЖМЯТДЗІНАУ

М. ЦІХАНАУ

Гулялася ў Казані, 1929 г.

1. c3—d4 b6—a5 2. d4—
c5 d6:b4 3. a3:c5 f6—g5 4.
b2—c3 g5—h4 5. a1—b2 g7—
f6 6. b2—a3 c7—d6 7. c3—b4
a5:c3 8. d2:b4 b8—c7 9.
g3—f4 f8—g7 10. c1—d2
c7—b6?

Як быццам моцнае нападзе, але ў выніку чорныя трапляюць на загадзя падрыхтаваную малапрыкметную камбінацыю. Ім трэба было адказаць 10...f6—g5.

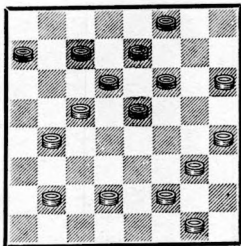
11. f4—g5!! b6:d4.

Калі 11...h6:f4, то 12. e3:g5 b6:d4 13. g5—h6 і белыя выйграюць.

12. e3:c5 h6:f4 13. c5—
b6! a7:c5 14. f2—g3 h4:f2
15. e1:c7 d8:b6 16. b4:h6.

Белыя выйгралі.

97

Партия № 97

С. ЦЮЦІН

С. САКАЛОЎ

Гулялася ў Маскве, 1924 г.

1. c3—b4 b6—a5 2. b4—c5 d6 : b4 3. a3 : c5 f6—g5 4. b2—c3 g7—f6 5. g3—f4 g5—h4 6. f4—g5 h6 : f4 7. e3 : g5 c7—d6 8. c3—b4 a5 : c3 9. d2 : b4 f6—e5 10. g5—h6 b8—c7 11. c1—d2.

Па сучасных уяўленнях, лепш было хадзіць 11. a1—b2.

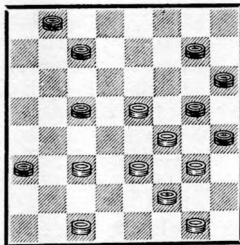
11...c7—b6 12. d2—e3 b6 : d4 13. e3 : c5 d8—c7 14. e1—d2 h8—g7 15. a1—b2 g7—f6 16. h2—g3?

Нясвоечасовае імкненне заціснуць цэнтральныя шашкі з флангаў прыводзіць белых да катастрофы. Ім належала мяняцца шляхам 16. b4—a5 d6 : b4 17. a5 : c3.

16...a7—b6!! 17. c5 : a7 c7—b6! 18. a7 : c5 f6—g5 19. h6 : f4 e5—d4 20. c5 : e3 d6—e5 21. f4 : d6 e7 : c1.

Чорныя выйгралі.

98

Партия № 98

В. МЯДКОЎ

П. СЛЁЗКІН

Гулялася ў Маскве, 1909 г.

1. c3—d4 b6—a5 2. d4—c5 d6 : b4 3. a3 : c5 f6—g5 4. b2—c3 g5—h4 5. a1—b2 g7—f6 6. g3—f4 f6—g5 7. c3—d4 h8—g7.

Мацней адказ чорных 7. c7—b6.

8. c5—b6 a7 : c5 9. d4 : b6 a5—b4 10. b6—a7 b4—a3 11. b2—c3.

У наш час часцей гуляюць 11. d2—c3 і г. д.

11...e7—d6 12. c3—d4 f8—e7 13. d2—c3 c7—b6 14. a7 : c5 d6 : d2 15. e1 : c3 e7—d6 16. d4—e5 d8—c7.

На 16...b8—c7? белыя падрыхтавалі прарыў у дамкі пасля 17. e3—d4! g5 : c5 18. c3—b4 d6 : f4 19. b4 : b8 з выйгрышам партыі.

17. h2—g3 d6—c5?

Пасля гэтага ходу белыя могуць правесці выключна

прыгожую двухварыянтную камбінацыю. Чорным трэба было шукаць нічыю ў 17... b8—a7 18. e3—d4 g5 : c5 19. c3—b4 d6 : h2 20. b4 : b8 h6—g5 21. b8—e5 g7—h6 і г. д.

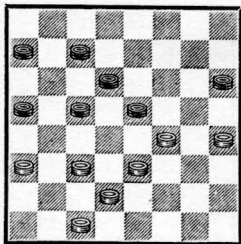
18. e5—f6!! g5 : e7.

Калі 18...g7 : e5, то 19.f4 : b4 a3 : c5 20. e3—f4 g5 : e3 21. f2 : d8 h4 : f2 22. g1 : e3 з выйгрышам партыі.

19. e3—d4! c5 : g5 20. c3—b4 a3 : c5 21. g3—f4 g5 : e3 22. f2 : h8.

Белыя выйгралі.

99

Партыя № 99

А. ГАНТВАРГ

В. МУШКІН

Гулялася на першынстве
БССР сярод юнакоў, 1962 г.

1. c3—b4 b6—a5 2. b4—c5 d6 : b4 3. a3 : c5 f6—e5 4. b2—c3 c7—d6 5. c3—b4 a5 : c3 6. d2 : b4 b8—c7 7. b4—a5 d6 : b4 8. a5 : c3 g7—f6 9. a1—b2 h8—g7 10. e3—f4 c7—b6 11. f4 : d6 e7 : c5 12. g3—h4 f8—e7 13. b2—a3 e7—d6 14. f2—e3 b6—a5 15. e1—d2 f6—e5 16. h2—g3 g7—f6 17. g1—h2 d8—c7?

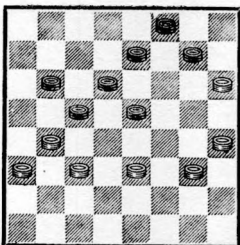
Чорным неабходна было гуляць 17...d8—e7. А так у чорных няма выратавання.

18. g3—f4! e5 : g3 19. h2 : f4.

Яны пападаюць пад камбінацыйны ўдар белых і ўжо нічога не могуць зрабіць.

9...f6—e5. 20. h4—g5! e5 : g3 21. c3—d4 h6 : f4 22. e3 : g5! c5 : e3 23. d2 : h2.

Белыя выйгралі.

Партия № 100

П. СВЯТЫ

В. ПРЯТКИН

Гулялася ў Адэсе, 1958 г.

1. c3—d4 b6—a5 2. d4—c5 d6 : b4 3. a3 : c5 f6—g5 4. b2—c3 g5—h4 5. a1—b2 g7—f6 6. b2—a3 h8—g7 7. c3—b4 a5 : c3 8. d2 : b4 h6—g5 9. c5—d6 c7 : e5 10. g3—f4 e5 : g3 11. h2 : h6 f6—e5 12. c1—d2 e5—f4.

Больш моцны ход 12... g7—f6.

13. e3 : g5 h4 : f6 14. d2—c3 f6—e5 15. f2—e3 a7—b6 16. e1—f2 e7—d6 17. f2—g3 b6—c5 18. g1—f2 d8—e7.

Нельга было хадзіць 18... d8—c7? з-за 19. g3—f4 e5 : e1 20. e3—d4 c5 : e3 21. b4—a5 e1 : b4 22. a3 : e7 f8 : d6 23. h6 : f2 з выйгрышам партыі.

19. g3—h4 b8—c7 20. f2—g3 c7—b6?

Нягледзячы на такую цяжкую пазіцыю, чорныя маг-

лі дасягнуць нічыёй, калі б працягвалі: 20...g7—f6 21. g3—f4 e5 : g3 22. h4 : f2 f6—e5 23. f2—g3 f8—g7! 24. h6 : f8 e5—d4 25. c3 : e5 d6 : h2 26. b4 : b8 h2—g1 27. f8 : b4 g1 : d4.

21. c3—d4! e5 : a5 22. e3—d4! c5 : e3 23. a3—b4! a5 : c3 24. g3—f4 e3 : g5 25. h4 : d2 g7—f6.

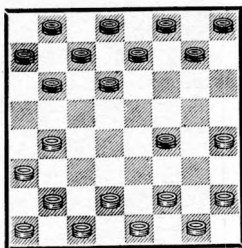
На 25...d6—e5 адбудзецца 26. d2—g5! g7—f6 27. g5 : e7!! f8 : d6 28. h6—g7 e5—d4 29. g7—f8 і г. д. з выйгрышам партыі.

26. d2—f4! f6—e5.

Калі чорныя пойдучь 26... d6—c5, белыя адкажуць 27. f4—e3 c5—b4 28. e3—d4 і выйграюць.

27. f4—e3.

Белыя выйгралі.

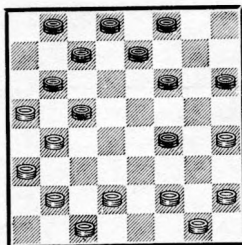

Ход белых.

«АДВАРОТНЫ КОЛ»

1. c3—b4 f6—e5 2. g3—h4 e5—f4 3. e3 : g5 h6 : f4.

101

Партыя № 101

Ю. МАКАРАЎ

Б. МІРОЦІН

Гулялася ў Разані, 1966 г.

1. c3—b4 h6—g5 2. g3—h4 g7—h6 3. b4—a5 g5—f4 4. e3 : g5 h6 : f4 5. b2—c3 h8—g7 6. a1—b2 b6—c5 7. f2—g3 a7—b6 8. g3 : e5 d6 : f4 9. e1—f2?

Дрэжны ход. Белым лепш было працягваць 9. c3—b4.

9...g7—h6! 10. c3—b4.

Усе астатнія адказы таксама прайграюць.

10...f4—g3! 11. h2 : f4.

Белым застаецца браць толькі так.

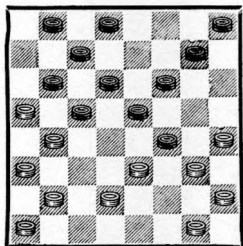
11...c7—d6!!

Незвычайная па прыгажосці знаходка неабходнага тэмпу.

12. a5 : g7 d8—c7 13. b4 : d6 c7 : h8.

Чорныя выйгралі.

102

Партыя № 102

Д. НІКАЛАЕЎ-БАРАДЗІН В. ШОШЫН
Гулялася па перапісцы
ў 1896 годзе

1. c3—b4 d6—e5 2. b4—a5
b6—c5 3. g3—h4 e5—f4 4.
e3 : g5 h6 : f4 5. d2—c3 e7—
d6 6. c3—b4 f6—e5 7. f2—g3
g7—f6 8. e1—f2 f8—g7 9.
c1—d2?

Цяпер чорныя могуць
ажыццявіць камбінацыю. Бе-
лым трэба было 9. f2—e3.

9...a7—b6! 10. f2—e3.

Неабходны, хоць і згубны,
ход, бо пасля 10. b2—c3 і 10...
f6—g5 чорныя праходзілі ў
дамкі. Адыход 10.d2—c3 так-
сама прайгрышы, калі 10...
f4—e3 11. f2 : d4 c5 : e3 і ў бе-
лых няма хаджоў.

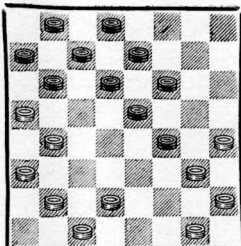
10...f6—g5!! 11. h4 : d4
g7—h6! 12. g3 : e5.

Пры іншым узяцці атрым-
ліваецца адзін і той жа вынік.

12...d6 : f4 13. e3 : g5 h6 :
f4 14. b4 : d6 c7 : e1 15. a5 :
c7 d8 : b6.

Чорныя выйгралі.

103

Партыя № 103

Е. КАПЛАН В. ШЧЭРБАНЬ
Гулялася ў Харкаве, 1931 г.

1. c3—b4 f6—e5 2. g3—
h4 e5—f4 3. e3 : g5 h6 : f4 4.
b4—a5 g7—f6 5. b2—c3 h8—
g7 6. a1—b2 g7—h6 7. f2—
e3.

Здавалася, белым лепш
было хадзіць 7. c3—b4?, але
тады чорныя правялі б звы-
чайную ў такім становішчы
камбінацыю: 7...f4—e3! 8. d2 :
f4 (калі 8. f2 : d4, то 8...d6—c5
9. b4 : d6 c7 : a1 з выйгрышам)
8...f6—g5 9. h4 : f6 e7 : e3 10.
f2 : d4 d6—c5 і г. д.

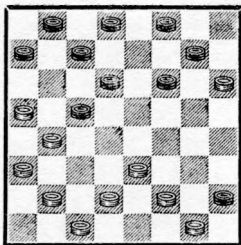
7...f8—g7 8. e3 : g5 h6 :
f4 9. e1—f2 f6—e5 10. f2—g3
g7—f6 11. c3—b4?

Белыя трапілі на падрыхта-
ваную камбінацыю, якую яны
маглі абмінуць ходам 11. a3—b4.

11...f6—g5! 12. h4 : d4
e7—f6! 13. g3 : g7 d6—c5 14.
b4 : d6 c7 : a1 15. a5 : c7 a1 :
h8 16. d2—e3 b8 : d6.

Чорныя выйгралі.

104

Партия № 104

А. Г. САВЕЛЬЕУ А. А. САВЕЛЬЕУ

Гулялася ў 1909 годзе

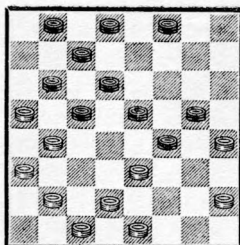
1. c3—b4 f6—e5 2. g3—h4 e5—f4 3. e3 : g5 h6 : f4 4. b4—a5 g7—f6 5. b2—c3 f6—e5 6. c3—b4 b6—c5 7. a1—b2 f4—g3 8. h2 : f4 e5 : g3 9. h4—g5 g3—h2 10. g5—h6 h8—g7 11. d2—e3 e7—f6 12. e1—d2?

Небяспечны выхад у такіх пазіцыях шашкі e1 заканчваецца для белых катастрофай. Таму ім належала гуляць 12. c1—d2.

12...f6—g5! 13. h6 : f4 c7—b6!! 14. a5 : e5 d8—c7 15. b4 : d6 g7—f6 16. e5 : g7 c7 : h8.

Чорныя выйгралі.

105

Партия № 105

Б. БЕРЛИНКОУ М. ГОЛЬДМАН

Гулялася на чэмпіянаце
Мінска, 1962 г.

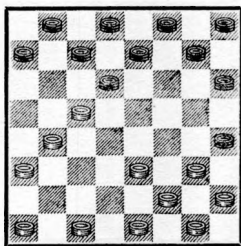
1. c3—b4 f6—g5 2. b2—c3 d6—e5 3. g3—h4 e5—f4 4. h4 : f6 g7 : e5 5. e3 : g5 h6 : f4 6. b4—a5 h8—g7 7. c3—b4 g7—h6 8. f2—g3 e7—d6 9. g1—f2 b6—c5 10. f2—e3 h6—g5 11. a1—b2?

Недастаткова глыбока прадуманы ход. У рэшце рэшт пасля яго партыя прайграецца. Белым лепш было правесці вялікі размен шляхам 11. g3—h4 e5—d4 12. h4 : f6 d4 : f2 13. e1 : e5 d6 : f4 14. b4 : d6 c7 : g7.

11...a7—b6! 12. g3—h4.

Белыя трапляюць у падрыхтаваную чорнымі пастку. Але і ўсе іншыя адказы не выратаўвалі іх ад паражэння.

12...f8—e7! 13. h4 : d4 e7—f6 14. e3 : e7 d6 : f8 15. b4 : d6 c7 : a1 16. a5 : c7 d8 : b6. Чорныя выйгралі.

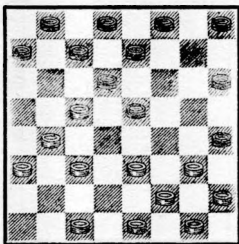

Ход черных.

«ЛЕНИНГРАДСКАЯ АВАРОНА»

1. c3—d4 f6—g5 2. b2—c3 g5—h4 3. c3—b4 b6—a5 4. d4—c5 a5 : c3 5. d2 : b4.

106

Партия № 106

1. АГРАНАУ

1. ЦІМКОЎСКИ

Гулялася ў Ташкенце, 1928 г.

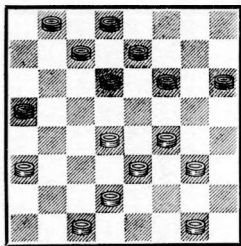
1. c3—b4 f6—g5 2. b2—c3 g5—h4 3. c3—d4 b6—a5 4. d4—c5 a5 : c3 5. d2 : b4 g7—f6 6. a1—b2 f6—e5 7. b2—c3?

Гэта неасцярожны ход. Белых чакае пройгрыш. Яны апынуліся б у лепшым становішчы, калі б гулялі: 7. b4—a5 d6 : b4 8. a5 : c3 і г. д.

7...a7—b6! 8. c5 : a7 c7—b6! 9. a7 : c5 e5—f4 10. e3 : g5 h6 : f4 11. g3 : c7 d8 : b2.

Чорныя выйгралі.

107

Партыя № 107

М. КУКУЕЎ

С. НАТАЎ

Гулялася на чэмпіянаце СССР,
1934 г.

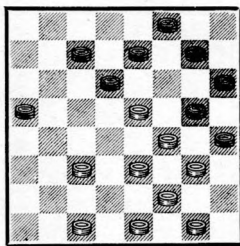
1. c3—d4 f6—g5 2. b2—c3 g7—f6 3. c3—b4 b6—a5 4. d4—c5 a5 : c3 5. d2 : b4 h8—g7 6. b4—a5 d6 : b4 7. a5 : c3 g5—f4 8. g3 : e5 f6 : b2 9. a1 : c3 e7—d6 10. h2—g3 a7—b6 11. g3—f4 b6—a5 12. c3—d4 f8—e7 13. e1—d2 g7—f6 14. f2—g3?

Памылка, якую выкарысталі чорныя, каб правесці нескладаную камбінацыю. Белым неабходна было зачыніць небяспечнае поле c3.

14...d6—e5!! 15. f4 : f8 a5—b4! 16. a3 : c5 d8—e7 17. f8 : d6 c7 : h4.

Чорныя выйгралі.

108

Партыя № 108

В. ТАРОХІН

Б. ЮРАЗАНСКИ

Гулялася на першынстве
Маскоўскага ДСТ «Праца»,
1973 г.

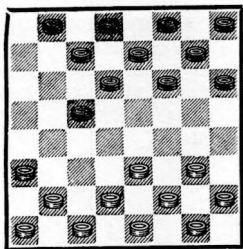
1. c3—b4 f6—g5 2. b2—c3 g5—h4 3. c3—d4 b6—a5 4. d4—c5 a5 : c3 5. d2 : b4 g7—f6 6. b4—a5 d6 : b4 7. a5 : c3 a7—b6 8. c3—d4 b6—a5 9. a1—b2 h8—g7 10. g3—f4 f6—g5 11. b2—c3 e7—d6 12. d4—e5 d8—e7 13. c3—b4 a5 : c3 14. c1—d2 c3—b2 15. a3 : c1 b8—a7 16. d2—c3 a7—b6?

Пасля такога ходу чорныя прайграюць партыю. Каб пазбегнуць гэтага, ім трэба было адказаць 16...d6—c5.

17. h2—g3! b6—a5.

Нельга было і 17...b6—c5 з-за 18. e5—f6 g7 : e5 19. e3—d4 і г. д.

18. c3—b4! a5 : c3 19. e3—d4 g5 : c5 20. c1—d2 d6 : h2 21. d2 : b8. Белыя выйгралі.

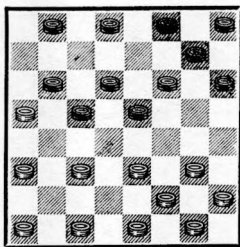

Ход белых.

«НОВЫ ПАЧАТАК»

1. c3—d4 b6—c5 2. d4 : b6 a7 : c5.

109

Партыя № 109

М. ГАЛКІН

М. КУРНОСАУ

Гулялася ў Маскве, 1959 г.

1. c3—d4 b6—c5 2. d4 : b6 a7 : c5 3. b2—c3 f6—e5 4. c3—b4 e7—f6 5. d2—c3 c7—b6 6. b4—a5?

Белыя трапілі ў падрыхтаваную пастку. Яны атрымлівалі б лепшае становішча, калі б гулялі 6. g3—h4.

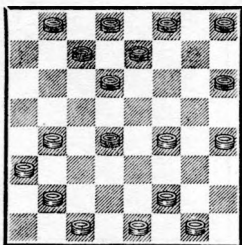
6...d8—e7! 7. a5 : c7 e5—f4! 8. c7 : e5.

Такі ж вынік атрымліваецца і пасля ўзяцця шашкаю 8. g3 : e5.

8...f6 : b2 9. g3 : e5 e7—f6 10. a1 : c3 f6 : b2.

Чорныя выйгралі.

110

Партыя № 110

Л. ПАТАПАЎ

М. КУРНОСАЎ

Гулялася ў Маскве, 1931 г.

1. c3—d4 b6—c5 2. d4 :
b6 a7 : c5 3. b2—c3 f6—e5 4.
e3—f4 g7—f6 5. c3—b4 f6—
g5 6. a1—b2 g5 : e3 7. d2 :
f4 c5—d4! 8. g3—h4?

Недастаткова глыбока
прадуманы размен. Чорныя
маюць магчымасць правесці
двухварыянтную камбінацыю.
Папярэдзіць яе можна было
ходам 8. b4—a5.

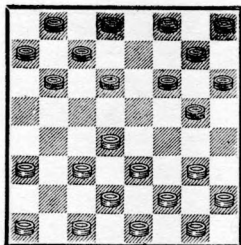
8...e5 : g3 9. h2 : f4.
9...h6—g5!! 10. h4 : f6.

Калі 10. f4 : h6, то 10...d4—
e3! 11. f2 : d4 d6—c5 12. b4 :
d6 c7 : a1.

10...e7 : e3 11. b4—a5
d6—c5! 12. e1—d2 c7—b6 13.
d2 : f4 d4—c3 14. b2 : d4 c5 :
g5 15. a5 : c7 d8 : b6.

Чорныя выйгралі.

Як відаць з партыі, чорныя арыгінальна спалучылі тактычныя і камбінацыйныя сродкі барацьбы, каб забяспечыць сабе лёгкую перамогу над белымі.

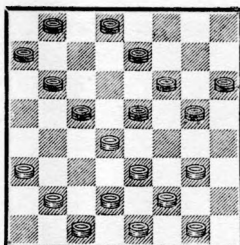

Ход белых.

«ПАЧАТАК В. СОКАВА»

1. c3—d4 f6—g5 2. b2—c3 e7—f6.

111

Партия № 111

В. ІВАНОВ

Г. ЛУКІН

Гулялася ў чвэрцьфінале
першынства СССР, 1951 г.

1. c3—d4 f6—g5 2. b2—c3 e7—f6 3. a1—b2 d6—c5
4. g3—h4 c7—d6 5. f2—g3
f8—e7 6. g3—f4 f6—e5 7.
d4 : f6 g7 : g3 8. h4 : f2 h8—
g7 9. h2—g3 g7—f6 10. c3—
d4 d6—e5?

Чорныя спадзяваліся выйграць шашку пасля як быццам вымушанага ходу: 11. b2—c3? або 11. d2—c3? Тады наступнымі хадамі былі б: 11...g5—f4 12. e3 : g5 h6 : h2. Чорным належала адказаць 10...b6—a5 11. d4 : b6 a5 : c7.

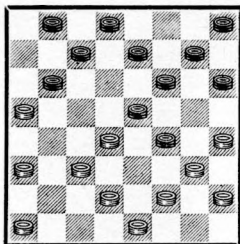
11. e3—f4!! e5 : a1.

Калі выкарыстаць два астатнія спосабы ўзяцця шашак, чорныя прайграюць адразу.

12. f4—e5! f6 : d4 13.
c1—b2 a1 : c3 14. d2 : f8.

Белыя выйгралі.

112

Партія № 112

Э. КУЛІЕЎ

В. ГАЛАСУЕЎ

Гулялася на першынстве
ЦС СДСТ «Буравеснік»,
1969 г.

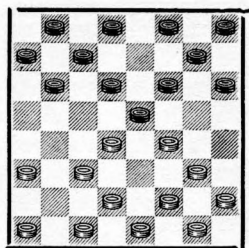
1. c3—d4 f6—g5 2. b2—
c3 e7—f6 3. g3—h4 d6—c5 4.
h2—g3 c7—d6 5. c3—b4 b6—
a5 6. d4 : b6 a5 : c7 7. d2—c3
d6—e5 8. c1—d2 f8—e7 9.
e3—d4 a7—b6 10. b4—a5?

Знешне спакойны ход. Але
пасля яго чорныя праводзяць
досыць замаскіраваную камбі-
нацыю. Белыя маглі працяг-
ваць барацьбу ходам 10. b4—
c5.

10...g5—f4! 11. g1—h2.

11...b6—c5! 12. d4 : b6
f6—g5! 13. h4 : d4 b8—a7 14.
g3 : e5 a7 : g1.

Чорныя выйгралі.

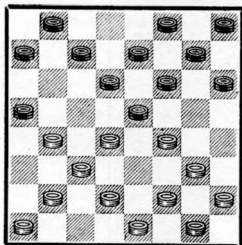

Ход чорных.

«ПЕРАКРЫЖАВАННЕ»

1. c3—d4 d6—e5 2. b2—
c3 e7—d6 3. e3—f4.

113

Партия № 113

І. БЯЛОЎ

Я. КАПУСЦІН

Гулялася ў Крамянчугу, 1931 г.

1. c3—d4 d6—e5 2. b2—c3 b6—a5 3. a3—b4 c7—d6 4. c1—b2.

Мацнейшымі былі 6 хады: 4. a1—b2 a7—b6 5. b2—a3 і г. д.

4...d8—c7 5. e3—f4?

Паспешны ход. Каб пазбегнуць хуткага пройгрышу, белым неабходна было гуляць 5. b2—a3.

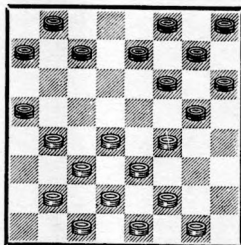
5...d6—c5! 6. d4 : d8.

Прыходзіцца браць чорныя шашкі толькі так. Інакш партыя прайграецца адразу.

6...e7—d6 7. d8 : h4 f8—e7 8. h4 : d8 b8—c7 9. d8 : b6 a7 : g5.

Чорныя выйгралі.

114

Партия № 114

А. ХАР'ЯНАЎ

І. БОГАСЛАЎСКИ

Гулялася ў Варонежы, 1902 г.

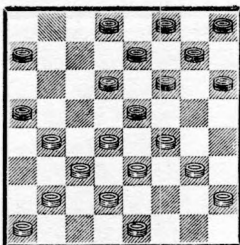
1. c3—d4 d6—e5 2. b2—c3 b6—a5 3. g3—f4 e5 : g3 4. h2 : f4 f6—g5 5. a1—b2 e7—f6 6. a3—b4 d8—e7?

Пасля гэтага ходу чорных белыя ажыццявілі вельмі цікавую па задуме камбінацыю. Чорным належала адказаць 6...g5—h4.

7. d4—e5! f6 : d4 8. c3 : e5!! a5 : a1 9. g1—h2! a1 : f6 10. c1—b2 f6 : a1 11. d2—c3 a1 : g3 12. f2 : a5.

Белыя выйгралі.

115

Партыя № 115

А. ОВАДАЎ

Ф. КАУЛЕН

Гулялася ў Маскве, 1895 г.

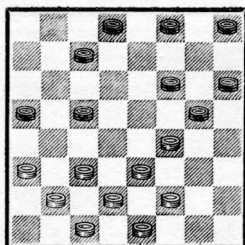
1. c3—d4 d6—e5 2. b2—c3 c7—d6 3. e3—f4 b6—a5 4. f2—e3 a7—b6 5. c1—b2 b8—a7 6. g1—f2 b6—c5 7. d4 : b6 a5 : c7 8. e3—d4 c7—b6 9. f2—e3 b6—a5 10. a3—b4?

На 9...b6—a5 белым трэба было адказаць разменам 10. g3—h4 e5 : g3 і 11. h4 : f2 і ўстанавіць раўнавагу. Цяпер жа чорныя праводзяць нескладаную, але павучальную камбінацыю.

10...f6—g5! 11. d4 : h4 d6—e5 12. f4 : d6 e7 : c1.

Чорныя выйгралі.

116

Партыя № 116

В. СТАЛЯРОЎ

Д. СУХАЎ

Гулялася па перапісцы
ў 1902 годзе

1. c3—d4 d6—e5 2. b2—c3 e7—d6 3. e3—f4 b6—a5 4. f2—e3 c7—b6 5. g1—f2 b6—c5 6. d4 : b6 a5 : c7 7. e3—d4 a7—b6 8. f2—e3 b8—a7 9. g3—h4 e5 : g3 10. h4 : f2 h6—g5 11. a1—b2 d6—c5.

Слабы ход. Лепш было 11...f8—e7 і г. д.

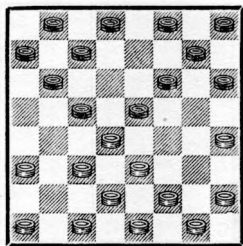
12. h2—g3 g7—h6 13. g3—f4 b6—a5.

Белыя выкарысталі гэты размен і нанеслі нескладаны камбінацыйны ўдар. Але і ўсе іншыя адказы чорных былі б дрэнныя.

14. d4 : b6 a7 : c5.

15. c3—b4!! a5 : a1 16. f4—e5! f6 : d4 17. c1—b2 a1 : c3 18. d2 : b8.

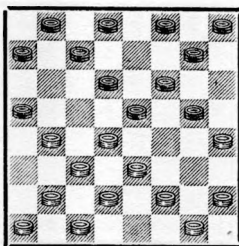
Белыя выйгралі.

Ход белых.

«АДВАРОТНАЕ ПЕРАКРЫЖАВАННЕ»

1. c3—d4 d6—e5 2. b2—
c3 e7—d6 3. g3—h4 d6—c5.

Партия № 117

А. ОВАДАЎ

А. ШОШЫН

Гулялася ў Маскве, 1901 г.

1. c3—d4 d6—e5 2. d2—
c3 e7—d6 3. g3—h4 h6—g5
4. e1—d2.

Гэта адзіны ход у белых. Нельга было гуляць 4. c1—d2? з-за 4...d6—c5 з непазбежным падрывам поля e3 і пападаннем чорных на дамачнае поле c1.

4...b6—a5 5. a3—b4?

Белыя маглі хадзіць толькі 5. f2—g3.

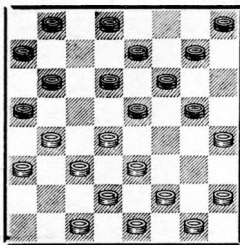
5...g5—f4!!

Прыгожая і нечаканая
ахвяра трох шашак.

6. $e_3 : c_5$ $c_7 - b_6$ 7. $d_4 : f_6$
 $b_6 : d_4$ 8. $c_3 : e_5$ $a_5 : c_7$.

Чорныя выйгралі.

118

Партия № 118

В. ВІШНЕЇСЬКІ

Г. СІНЕЛЬНИКАУ

Гулялася ў Вялікіх Луках,
1934 г.

1. c3—d4 d6—e5 2. b2—
c3 e7—d6 3. g3—h4 f8—e7
4. a1—b2 b6—a5 5. a3—b4
c7—b6 6. b2—a3 h6—g5?

Для ўраўнаважання становішча чорныя павінны былі паставіць «кала» шляхам 6... e5—f4 7. e3 : g5 h6 : f4. А так пасля зробленага ходу белыя праводзяць характэрную для такіх пазіцый камбінацыю.

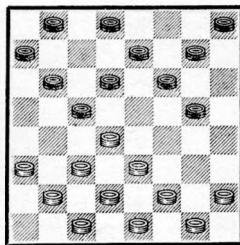
7. d4—c5! b6 : b2 8. d2—
c3 b2 : d4 9. e3 : c5 a5 : c3 10.
e1—d2 d6 : b4.

Чорных не выратоўвае і ўзяцце шашкаю спачатку 10... c3 : g3.

11. a3 : c5 c3 : g3 12.
h2 : f4.

Белыя выйгралі.

119

Партия № 119

А. ХАР'ЯНАЎ

С. АРЛОУ

Гулялася ў Варонежы, 1903 г.

1. c3—d4 d6—e5 2. b2—
c3 e7—d6 3. g3—h4 d6—c5
4. f2—g3 c7—d6 5. a1—b2
f8—e7 6. g3—f4 e5 : g3 7.
h4 : f2 h6—g5?

Імкненне чорных абавязкова ахапіць цэнтральныя шашкі белых беспадстаўнае. Іх намаганні маюць дрэнныя вынікі. Ім належала хадзіць 7...f6—g5.

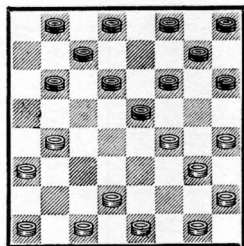
8. d4—e5! d6 : f4.

Зразумела, што на ўзяцце шашкі 8...f6 : d4 будзе адказ 9. c3 : a5.

9. h2—g3 f4 : h2 10. e3—
d4 c5 : e3 11. d2 : b4.

Белыя выйгралі.

120

Партія № 120

В. ЛЫСЕНКА

М. ІВАНОВ

Гулялася ў Маскве, 1924 г.

1. c3—d4 d6—e5 2. b2—c3 e7—d6 3. g3—h4 b6—a5 4. f2—g3 c7—b6 5. e3—f4 b6—c5 6. d4:b6 a5:c7 7. c3—b4 a7—b6?

Грубая памылка. У выніку белыя выйграюць шашку. Чорным неабходна было гуляць 7...c7—b6 і г. д.

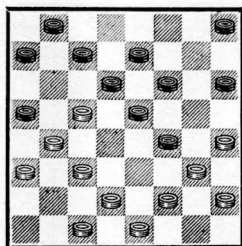
8. b4—c5! b6:d4.

На ўзяцце 8...d6:b4 белыя, натуральна, адкажуць 9. a3:a7.

9. f4—g5 h6:f4 10. d2—e3 f4:d2 11. c1:g5.

Белыя выйгралі.

121

Партія № 121

Д. ШЭБЕДЗЕЎ

КУСТАЎ

Гулялася ў Баку ў пачатку трыццатых гадоў

1. c3—d4 d6—e5 2. b2—c3 e7—d6 3. g3—h4 f8—e7 4. a1—b2 b6—a5 5. a3—b4 e5—f4 6. e3:g5 h6:f4 7. b2—a3 g7—h6 8. f2—g3 d6—e5 9. g1—f2 e7—d6?

Памылка. Яе можна было пазбегнуць так: 9...c7—d6.

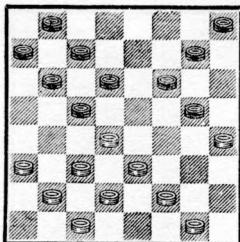
10. d4—c5 d8—e7 11. h4—g5! f6:h4 12. c3—d4 e5:c3.

Калі б чорныя ўзялі 12...a5:c3, белыя, безумоўна, пабілі б 13. d4:a5.

13. g3:e5 d6:f4 14. c5—b6 a7:c5 15. b4:f8 c3—b2 16. d2—e3 f4:d2 17. e1:a1.

Белыя выйгралі.

122

Партыя № 122

М. САРНАЦКІ

А. САВІЧ

Гулялася ў паўфінале Мінска,
1971 г.

1. c3—d4 d6—e5 2. b2—
c3 e7—d6 3. g3—h4 d6—c5
4. f2—g3 c7—d6 5. g3—f4
e5:g3 6. h4:f2 d6—e5 7.
h2—g3 f8—e7 8. g3—f4 e5:
g3 9. f2:h4 e7—d6 10. e1—
f2 d8—c7?

Дрэнны ход, пасля якога
нельга выратаваць партыю.
Чорныя маглі пайсці 10...b6—
a5 11. d4:b6 a7:c5 і такім чы-
нам дабіцца прыкладна роў-
най гульні.

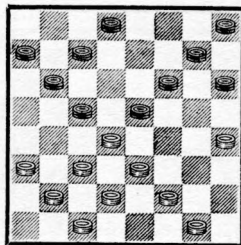
11. a1—b2! h6—g5.

На 11...d6—e5? белыя ад-
казвалі 12. h4—g5 і г. д. і
выйгравалі.

12. a3—b4! c5:a3 13.
d4—e5! d6:f4. 14. c3—b4!
a3:c5 15. f2—g3 f4:h2 16.
e3—d4 c5:e3 17. d2:f8.

Белыя выйгралі.

123

Партыя № 123

С. ВАРАНЦОУ

А. ШОШЫН

Гулялася ў Маскве, 1901 г.

1. c3—d4 d6—e5 2. b2—
c3 e7—d6 3. g3—h4 d6—c5
4. f2—g3 c7—d6 5. g3—f4
e5:g3 6. h4:f2 f8—e7 7.
h2—g3 d6—e5 8. g3—f4 e5:
g3 9. f2:h4 e7—d6 10. a1—
b2 b8—c7 11. e1—f2 d6—e5?

Памылка, якая каштуе
партыі. Чорным лепш было
працягваць 11...b6—a5 12. d4:
b6 a7:c5.

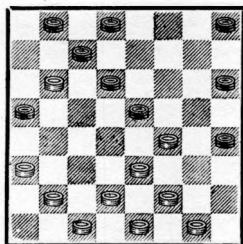
12. h4—g5! h6:f4.

Пры ўзяцці шашкай 12...
f6:h4 адбудзецца 13. d4:f6
g7:e5 14. e3—d4 c5:e3 15.
d2:b8 з выйгрышам партыі.

13. e3:e7 d8:f6 14. f2—
g3 c5:e3 15. d2:b8.

Белыя выйгралі.

124

Партия № 124

Ф. СЯРОЎ

А. ДАБРАВОЛЬСКІ

Гулялася ў Маскве, 1933 г.

1. c3—d4 d6—e5 2. b2—c3 e7—d6 3. g3—h4 f8—e7 4. a1—b2 d6—c5 5. f2—g3 e7—d6 6. g3—f4 e5 : g3 7. h4 : f2 f6—g5 8. h2—g3 g5—h4 9. g3—f4 b6—a5 10. d4 : b6 a7 : c5 11. c3—d4 g7—f6?

Чорныя выбралі няправільны план гульні, які зводзіцца да атакі правафланговых шашак белых. Ім неабходна было зачыняцца ходам 11...c7—b6.

12. d4 : b6 f6—e5.

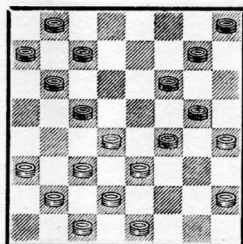
13. f2—g3!! h4 : d4 14. d2—e3! d4 : f2.

Інакш адбудзецца 15. e3 : e7 d8 : f6 16. b6 : f2 і белыя выйграюць партыю.

15. g1 : e3 e5 : g3 16. e1—f2 g3 : e1 17. b2—c3 e1 : b4 18. a3 : e7 d8 : f6 19. b6 : h4.

Белыя выйгралі.

125

Партия № 125

В. ІВАНОЎ

А. РАШОТКІН

Гулялася на першынстве
Маскоўскага гарнізона
войск НКВС, 1934 г.

1. c3—d4 d6—e5 2. b2—c3 e7—d6 3. g3—h4 f8—e7 4. a1—b2 d6—c5 5. f2—g3 c7—d6 6. g3—f4 e5 : g3 7. h4 : f2 d6—e5 8. h2—g3 e7—d6 9. g3—h4 d8—c7?

Нездавальняючы ход. У выніку белыя атрымліваюць магчымасць звязаць цэнтральныя шашкі чорных.

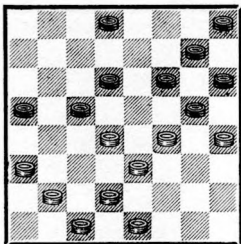
10. f2—g3 h6—g5 11. g1—h2 e5—f4.

У чорных застаўся толькі гэты размен. Ход 11...g7—h6 пройгрышны з-за 12. g3—f4 e5 : g3 13. h2 : f4 і г. д. Але і зроблены ход не лепшы.

12. g3 : e5 d6 : f4. 13. a3—b4! c5 : a3 14. c3—b4! a3 : c5 15. d2—c3! f4 : b4 16. e1—d2 c5 : e3 17. d2 : a3.

Белыя выйгралі.

126

Партия № 126**В. ЛЫСЕНКА****Б. КРУТАЛЕВИЧ**

Гулялася на чэмпіянаце СССР,
1924 г.

1. c3—d4 d6—e5 2. b2—c3 e7—d6 3. g3—h4 d6—c5 4. f2—g3 c7—d6 5. a1—b2 b8—c7 6. g3—f4 e5 : g3 7. h4 : f2 d6—e5 8. h2—g3 c7—d6 9. g3—h4 h6—g5 10. f2—g3 g7—h6 11. g1—h2?

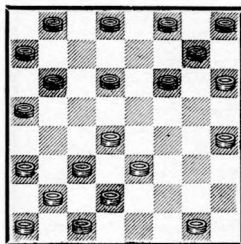
Дрэнны ход, пасля якога няма выратавання. Белым трэба было мянцца шляхам 11. g3—f4 e5 : g3 12. h4 : f2 і г. д.

11...f8—g7! 12. g3—f4 e5 : g3 13. h2 : f4 b6—a5! 14. d4 : b6 a7 : c5 15. c3—d4.

Белыя вымушаны ісці ў загалды падрыхтаваную пастку. Чорныя праводзяць камбінацыю.

15...a5—b4! 16. d4 : b6 d6—c5! 17. b6 : d4 d8—c7 18. a3 : c5 c7—d6 19. c5 : e7 f6 : d8 20. h4 : f6 g7 : a1.

Чорныя выйгралі.

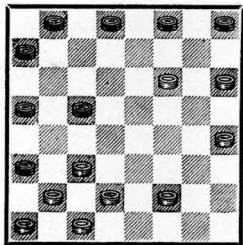

Ход чорных.

«АХВЯРА**А. ШОШЫНА І А. ХАР'ЯНАВА»**

1. c3—d4 d6—e5 2. d2—c3 e7—d6 3. g3—h4 h6—g5 4. e1—d2 b6—a5 5. f2—g3 c7—b6 6. g3—f4 e5 : g3 7. h2 : h6.

127

Партыя № 127

А. СЕРАБРАКОЎ

М. МАТАСАЎ

Гулялася ў Маскве, 1935 г.

1. g3—h4 f6—e5 2. e3—d4 e7—f6 3. d2—e3 h6—g5 4. e1—d2 b6—a5 5. f2—g3 c7—b6 6. g3—f4 e5:g3 7. h2:h6.

Праціўнікі пачалі партыю з дэбюту «гульня А. Пятрова» і пасля ўзяцця белымі дзвюх шашак перайшлі да дэбюту «ахвяра А. Шошына і А. Хар'янава».

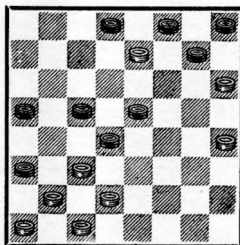
7...d6—c5 8. g1—f2 f6—e5! 9. d4:f6 g7:e5 10. a3—b4 c5:a3 11. e3—d4 b6—c5! 12. d4:f6?

Белыя неабдуманая ўзялі шашку на поле f6 замест 12. d4:b6, і цяпер іх чакае поўны разгром. Чорныя ажыццяўляюць камбінацыю.

12...d8—e7! 13. f6:d8 c5—d4! 14. c3:e5 f8—g7! 15. h6:f8 b8—c7 16. d8:b6 a7:c5 17. f8:b4 a5:c7.

Чорныя выйгралі.

128

Партыя № 128

Б. КОВЕЛЬМАН

В. МЯДКОЎ

Гулялася на чэмпіянаце СССР, 1925 г.

1. c3—d4 d6—e5 2. d2—c3 e7—d6 3. g3—h4 h6—g5 4. e1—d2 b6—a5 5. f2—g3 c7—b6 6. g3—f4 e5:g3 7. h2:h6 d6—c5 8. g1—f2 b8—c7 9. a3—b4 c5:a3 10. d4—c5?

Гэта неабдуманая размен. У белых заставаўся адзін здавальняючы ход 10. f2—g3.

10...b6:d4 11. e3:c5 f6—e5! 12. f2—g3.

На ход шашкай 12. c5—d6 адбылася б прыгожая камбінацыя чорных 12...e5—d4! 13. d6:b8 a7—b6! 14. c3:e5 d8—c7 15. b8:d6 b6—c5 16. d6:b4 a5:c7. Калі б белыя пайшлі 12. f2—e3?, чорныя адказалі б 12...e5—d4! 13. c3:e5 c7—d6 і г. д. з выйгрышам партыі.

12...c7—b6 13. h4—g5 b6:d4 14. g5—f6 a7—b6 15. g3—h4 b6—c5 16. f6—e7.

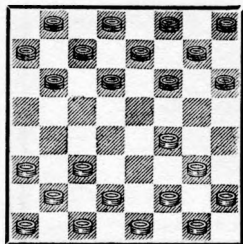
Але і ўсе іншыя хады не прыносяць выратавання белым.

16...f8—d6! 17. h6 : f8 e5 —f4 18. c3 : g3.

Калі белыя 18. c3 : c7, то чорныя 18...d8 : b6 19. f8 : b4 a5 : e1 і выйграюць.

18...d6—e5 19. f8 : b4 a5 : e1.

Чорныя выйгралі.

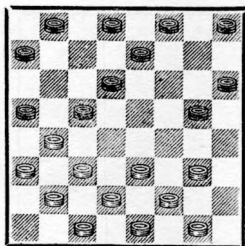

Ход чорных.

«РЭДКІ ПАЧАТАК»

1. e3—f4.

129

Партыя № 129

Н. Н.

А. КРУТАЛЕВІЧ

Гулялася ў Мінску, 1923 г.

1. e3—f4 f6—e5 2. f2—e3 g7—f6 3. a3—b4 b6—a5 4. b2—a3 c7—b6 5. g3—h4 e5:g3 6. h4:f2 f6—g5 7. a1—b2 b6—c5 8. h2—g3?

Дрэжны ход. Пасля яго чорныя хутка выйграюць партыю. Белым трэба было мяняцца шляхам 8. e3—d4 c5:e3 9. f2:d4.

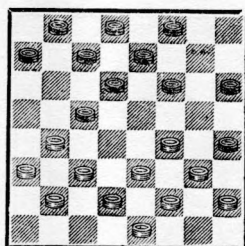
8...c5—d4! 9. e3:c5.

Калі другім чынам узяць шашкі, партыя прайграецца адразу.

9...g5—f4 10. g3:c7 d8:d4 11. c3:e5 a5:a1.

Чорныя выйгралі.

130

Партыя № 130

В. ЧЭЧЫКАЎ

Я. ГАНДЛІН

Гулялася на чэмпіянаце СССР, 1964 г.

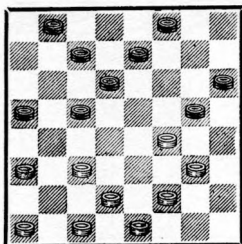
1. e3—f4 f6—g5 2. c3—b4 g5:e3 3. d2:f4 g7—f6 4. c1—d2 f6—g5 5. f2—e3 g5—h4 6. g1—f2 b6—c5 7. b2—c3 h8—g7 8. a1—b2 g7—f6?

Памылковы ход. У выніку белыя пасля размену праводзяць нескладаны камбінацыйны ўдар. У чорных быў правільны адказ 8...e7—f6.

9. f4—g5! h6:f4 10. g3:g7! f8:h6 11. f2—g3 h4:d4 12. c3:e5 d6:f4 13. b4:f8.

Белыя выйгралі.

131

Партія № 131

А. КУПЦОВ

Я. СМІРНОУ

Гулялася ў Маскве, 1937 г.

1. e3—f4 b6—a5 2. f4—e5.
Слабы размен для белых.
2...d6 : f4 3. g3 : e5 f6 : d4
4. c3 : e5 a7—b6 5. b2—c3
g7—f6.

Было значна мацней, калі б чорныя акружылі адарваную ад асноўных сіл шашку е5.

6. e5 : g7 h8 : f6 7. h2—g3
c7—d6 8. f2—e3 d8—c7 9.
e3—f4 b6—c5 10. g1—f2
f6—g5?

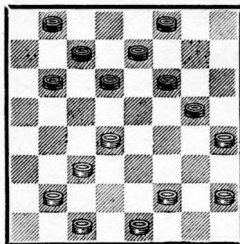
Гэтым як быццам моцным нападзеннем на правы фланг белых чорныя паставілі сябе пад удар: белыя атрымалі магчымасць правесці камбінацыю. Чорным належала 10...f6—e5.

11. c1—b2!! g5 : g1.

На 11...g5 : c1 белыя адказвалі 12. g3—f4! c1 : g5 13. c3—b4 a5 : c3 14. b2 : h4.

12. e1—f2!! g1 : c1 13. g3—f4 c1 : g5 14. c3—b4 a5 : c3
15. b2 : h4. Белыя выйгралі.

132

Партія № 132

Т. ШМУЛЬЯН

А. ВЕРАТЭ

Гулялася ў Рызе, 1945 г.

1. e3—f4 f6—g5 2. c3—b4 g5 : e3 3. d2 : f4 g7—f6
4. b4—c5 d6 : b4 5. a3 : c5
b6 : d4 6. f4—e5 d4—e3 7.
e5 : g7 h8 : f6 8. f2: d4 e7—d6
9. b2—c3 a7—b6 10. a1—b2
d8—e7 11. g1—f2 h6—g5 12.
g3—h4?

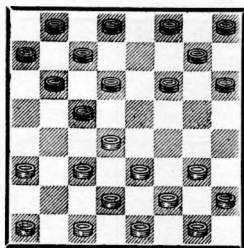
Гэтым неасцярожным ходам у вугал белыя трапляюць у добра замаскіраваную пастку. Ім лепш было ісці 12.f2—e3 і г. д.

- 12...f6—e5!! 13. d4 : d8.

Парадак узяцця шашак белымі не мяняе чарговасці адказаў чорных.

- 13...b8—a7! 14. h4 : f6
d6—e5 15. f6 : d4 b6—a5 16.
d8 : b6 a7 : g1.

Чорныя выйгралі.

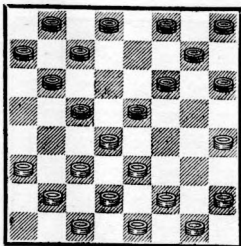

Ход белых.

«СТАРАЯ ПАРТИЯ»

1. c3—d4 d6—c5 2. b2—
c3 e7—d6.

133

Партия № 133

А. КУЛАКОВ

П. ХОЛАДАУ

Гулялася ў Маскве, 1896 г.

1. c3—d4 d6—c5 2. b2—
c3 e7—d6 3. a1—b2 d6—e5.

Пасля гэтага ходу дэбют перайшоў да «Адваротнага перакрывавання».

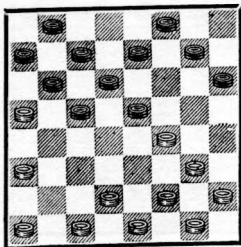
4. g3—h4?

У чорных з'явілася магчымасць правесці вельмі арыгінальную камбінацыю з прыёмам у дамкі. Белым заставаўся толькі адзіны правільны працяг: 4. g3—f4 e5 : g3 5. h2 : f4. Трэба браць толькі так, бо 5. f2 : h4 вядзе да проигрышу. Пасля 5...f8—e7! у белых няма здавальняючых адказаў.

4...c5—b4!! 5. a3 : c5 e5—f4!! 6. e3 : e7 f8 : b4 7. c3 : a5 h6—g5 8. h4 : f6 g7 : a1.

Чорныя выйгралі.

134

Партия № 134

Я. ГОРДЗИН

Л. ЧАРНОУ

Гулялася ў Бабруйску,
1902 г.

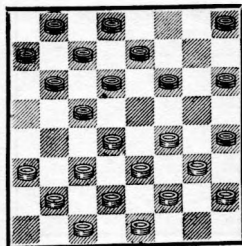
1. c3—d4 d6—c5 2. b2—
c3 e7—d6 3. c3—b4 f6—e5 4.
d4 : f6 g7 : e5 5. e3—f4 h8—
e7 6. e3—f4 h8—g7?

Чорныя папаліся на не-
складаную камбінацыю, якой
можна было пазбегнуць, калі
гуляць 6...e7—f6.

7. f4—g5 h6 : f4 8. a3—
b4 c5 : a3 9. c1—b2 a3 : e3
10. f2 : d8.

Белыя выйгралі.

135

Партия № 135

А. ШОШЫН

А. ТУВАЛЕУ

Гулялася ў Пецярбургу, 1900 г.

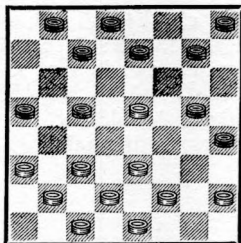
1. c3—d4 d6—c5 2. b2—
c3 e7—d6 3. g3—f4 f6—g5
4. f2—g3 g5—h4 5. g1—f2
f8—e7 6. a1—b2 g7—f6?

Чорным неабходна было
мяняцца шляхам 6...b6—a5 7.
d4 : b6 a7 : c5 і г. д. Грубай
памылкай быў бы ход 6...e7—
f6? з-за 7. a3—b4 c5 : a3 8. f4—
g5 h6 : f4 9. e3 : c5, і белыя за-
сталіся б з лішняй шашкай.
Пасля 6. g7—f6? белыя пра-
водзяць шматхадовую размен-
ную камбінацыю, агаляючы
правы фланг чорных.

7. a3—b4! c5 : a3 8. f4—
e5 d6 : f4 9. e3 : g5! h6 : f4
10. g3 : g7 h8 : f6 11. d4—c5
b6 : d4 12. c3 : g7.

Белыя выйгралі.

136

Партія № 136

М. ЛАВІН

М. ЯНКОУ

Гулялася ў Маскве, 1925 г.

1. c3—d4 d6—c5 2. b2—c3 e7—d6 3. g3—f4 f6—g5 4. f2—g3 g5—h4 5. g1—f2 b6—a5 6. d4 : b6 a7 : c5 7. a1—b2 f8—e7 8. f4—e5?

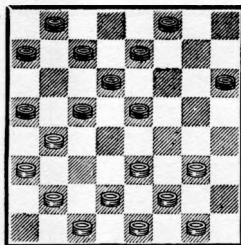
Бельмі рызыкаўны ход. Белым трэба было атакаваць правы фланг чорных шляхам 8. c3—d4 і г. д.

8...d6:f4 9. g3:e5 h6—g5?

Белыя ажыццяўляюць бліскучую камбінацыю. Аднак калі б чорныя адказалі 9...e7—f6!, яны б лёгка перамаглі, бо пасля 10. c3—d4 белым можна прыгатаваць старадаўнюю пастку 10...a5—b4! 11. d4 : b6 c7 : a5 12. a3 : c5 f6 : b6. Нельга было працягваць і 10. h2—g3? з-за 10...a5—b4 11. c3 : a5 c7—b6 12. a5 : c7 b8 : h2.

10. e5—d6! c7 : e5 11. f2—g3! h4 : d4 12. c3—b4!! a5 : a1 13. c1—b2 a1 : c3 14. d2 : d6. Белыя выйгралі.

137

Партія № 137

З. ЦЫРЫК

А. КАЗАНЦАУ

Гулялася ў Харкаве, 1951 г.

1. c3—d4 d6—c5 2. b2—c3 e7—d6 3. c3—b4 f6—e5 4. d4 : f6 g7 : e5 5. e3—f4 h8—g7 6. f2—e3 g7—f6 7. g3—h4 e5 : g3 8. h4 : f2 f6—e5.

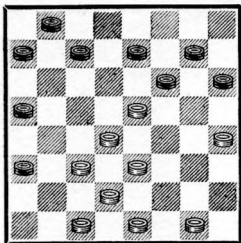
Слабы ход, пасля якога чорныя наўрад ці змогуць пазбегнуць паражэння. Ім належала адказаць 8...b6—a5 і такім чынам атрымаць прыкладна роўную гульню.

9. h2—g3! d8—e7 10. a1—b2 b6—a5?

Для белых утварыліся спрыяльныя ўмовы, каб правесці выключна складаную і прыгожую камбінацыю. Але і без гэтай камбінацыі чорным цяжка знайсці выратаванне.

11. g3—h4!! a5 : a1 12. d2—c3! a1 : d4 13. a3—b4! c5 : a3 14. e3 : c5 d6 : b4 15. h4—g5! h6 : f4 16. c1—b2 a3 : c1 17. e1—d2 c1 : e3 18. f2 : d2. Белыя выйгралі.

138

Партия № 138

Д. СУХАРУКАЎ

В. ГАНЧАРЭНКА

Гулялася ў турніры
па перапісцы,
арганізаваным газетай
«Звязда», 1963 г.

1. c3—d4 d6—c5 2. b2—
c3 e7—d6 3. g3—f4 f6—e5.

Слабы размен, пасля яко-
га ініцыятыва пераходзіць да
белых.

4. d4 : f6 g7 : g3 5. h2 : f4
h8—g7 6. f2—g3 g7—f6 7.
g3—h4 d8—e7?

Недастаткова прадуманы
ход. У выніку чорныя не мо-
гуць разлічваць нават на ні-
чыю. Была б іншая справа,
калі б яны паспрабавалі ад-
казаць 7...f6—e5.

8. c3—d4! c5—b4 9. a3 :
c5 d6 : b4 10. f4—e5! f8—g7
11. a1—b2 b4—a3 12. b2—c3
b6—a5.

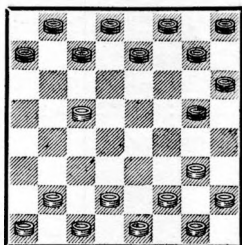
Настае камбінацыйная
развязка.

13. c3—b4! a5 : c3.

Калі 13...a3 : c5, то белыя
адразу 14. d4 : d8 і г. д.

14. d2 : b4 a3 : c5 15. d4 :
d8 f6 : f2 16. d8 : h8.

Белыя выйгралі.

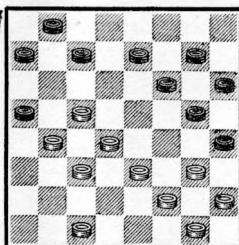

Ход черных.

«ТЫЧОК»

1. c3—d4 f6—g5 2. d4—
c5 b6 : d4 3. e3 : c5 d6 : b4 4.
a3 : c5.

139

Партия № 139

Б. ХІТРОУ

В. САМАРЫН

Гулялася на першыстве
ЦС ДСТ «Лакаматыў», 1967 г.

1. c3—d4 f6—g5 2. d4—
c5 d6 : b4 3. a3 : c5 b6 : d4 4.
e3 : c5 g5—h4 5. b2—c3 g7—
f6 6. a1—b2 h8—g7 7. c3—
b4 f6—g5 8. b2—c3 c7—b6
9. c3—d4 d8—c7 10. d2—e3
e7—f6 11. e1—d2 b6—a5 12.
d2—c3 f8—e7?

Чорныя нечакана трап-
ляюць на досыць замаскіра-
ваную двухварыянтную камбі-
нацыю.

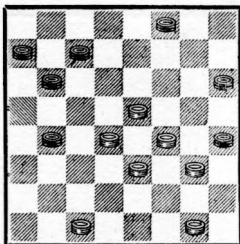
13. d4—e5!! f6 : b6.

Калі 13...f6 : b2, то 14. c1 :
a3 a5 : c3 15. a3—b4! c3 : a5 16.
c5—b6 a7 : c5 17. e3—f4 g5 :
e3 18. f2 : h8 h4 : f2 19. g1 : e3
з выйгрышам партыі.

14. c3—d4 a5 : e5 15. e3—
f4 g5 : e3 16. f2 : h8 h4 : f2 17.
g1 : e3.

Белыя выйгралі.

140

Партыя № 140

І. Дзяшко

А. ЗАХАРАЎ

Гулялася
на першым Усесаюзным
турніры па перапісцы
сярод невідушчых, 1973 г.

1. c3—d4 f6—g5 2. d4—
c5 b6 : d4 3. e3 : c5 d6 : b4 4.
a3 : c5 e7—f6 5. d2—e3 d8—
e7 6. g3—f4 g5—h4 7. b2—
c3 f6—g5 8. c3—d4 g7—f6
9. f4—e5 e7—d6 10. e5 : g7
h8 : f6 11. c5 : e7 f6 : d8 12.
h2—g3 c7—d6 13. a1—b2
d8—c7 14. g3—f4 a7—b6 15.
d4—e5 d6—c5 16. b2—c3
b8—a7?

Дрэжны ход. Чорным трэ-
ба было гуляць толькі 16...
b6—a5.

17. c3—d4 c5—b4.

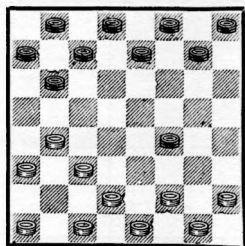
Чорныя лепш адказаць не
могуць.

18. f2—g3! h4 : f2 19. e1 :
g3 g5—h4.

Прыходзіцца гуляць так.
Інакш белыя ходам 20. g3—
h4 выйграюць.

20. e5—f6! h4 : f2 21.
d4—e5 f2 : d4 22. e5 : a5.

Белыя выйгралі.

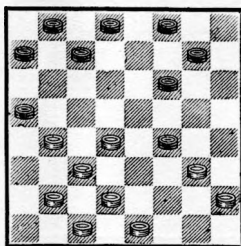

Ход белых.

«АДВАРОТНЫ ТЫЧОК»

1. c3—b4 f6—g5 2. b2—c3 g5—f4 3. e3 : g5 h6 : f4 4. g3 : e5 d6 : f4.

141

Партыя № 141

М. КУКУЕЎ

С. ВАРАНЦОЎ

Гулялася ў Маскве, 1914 г.

1. c3—d4 f6—g5 2. b2—c3 g5—f4 3. e3 : g5 h6 : f4 4. g3 : e5 d6 : f4 5. a1—b2 b6—a5 6. a3—b4 g7—f6 7. f2—g3 h8—g7?

Дрэжны ход. У гэтым становішчы чорным трэба было адказваць 7...f8—g7 8. g3 : e5 e7—d6 і г. д.

8. g3 : e5 e7—d6 9. g1—f2 d6 : f4 10. f2—g3?

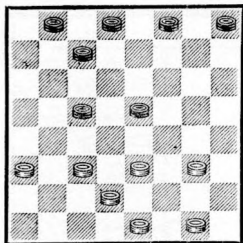
Гуляючы 10.b4—c5, белыя атрымлівалі значную перавагу. А так чорныя завяршаюць барацьбу камбінацыяй.

10...a7—b6!! 11. g3 : e5 b6—c5! 12. b4 : d6.

Пры ўзяцці белымі шашкі 12. d4 : b6 чорныя хадзілі 6 12...f6 : d4 13. c3 : e5 a5 : a1 і выйгравалі партыю.

12...a5—b4! 13. c3 : a5 g7—h6 14. e5 : g7 c7 : a1 15. g7—h8 f8—g7 16. h8 : b2 a1 : d4. Чорныя выйгралі.

142

Партия № 142

А. ОВАДАЎ

С. ВАРАНЦОЎ

Гулялася ў Маскве, 1901 г.

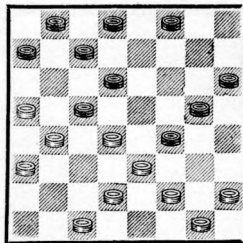
1. c3—d4 f6—g5 2. b2—c3 g5—f4 3. e3: g5 h6: f4 4. g3: e5 d6: f4 5. f2—g3 e7—f6 6. g3: e5 b6—c5 7. d4: b6 f6: b2 8. a1: c3 a7: c5 9. d2—e3 g7—f6 10. h2—g3 f6—e5 11. c1—d2?

Памылка, якая каштуе белым партыі. Ёй неабходна было зрабіць іншы ход: 11. g3—h4.

11... e5—d4! 12. c3 : e5
c5—b4 13. a3 : c5 c7—d6 14.
e5 : c7 d8 : h4.

Чорныя выйгралі.

143

Партия № 143

Н. САВОСЬКА

А. ВАЙНБЕРГ

Гулялася на першынстве
ВЦСПС сярод юнакоў,
1968 г.

1. c3—b4 f6—g5 2. b2—c3 g5—f4 3. e3: g5 h6: f4 4. g3: e5 d6: f4 5. b4—a5 g7—f6 6. a1—b2 h8—g7 7. a3—b4 e7—d6 8. f2—e3 f6—g5 9. b2—a3 b6—c5 10. e1—f2 g7—h6 11. c3—d4?

У гэтай пазіцыі белым заставаўся толькі адзін здавальняючы ход 11. f2—g3. У такім жа выпадку чорныя праводзяць шматварыянтную камбінацыю.

11...d6—e5!! 12. d4 : b6.

Гэта найбольш удалае з усіх узятцяў шашак, бо следам за 12. b4: d6 адбылося б 12... e5: h4, а на 12. d4: h4 чорныя адказвалі 12... f4—g3 13. h2: f4 f8—g7 14. b4: d6 c7: c3.

12...a7 : c5 13. b4 : d6
f4—g3!!

Зноў у белых з'явілася магчымасць тры разы ўзяць шашкі. Але ўсе яны не могуць выправіць становішча.

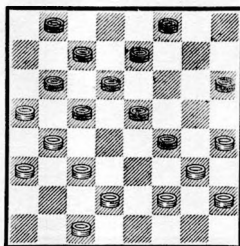
14. d6 : f4.

Калі 14. f2 : d4, адбудзецца 14...c7 : e1, а калі 14. h2 : f4, чорныя возьмуць 14...e5 : e7 і выйграюць.

14...g3 : c3.

Чорныя выйгралі.

144

Партыя № 144

Ф. СЯРОЎ

С. ДАНИЛІН

Гулялася ў Горкім, 1938 г.

1. c3—b4 f6—g5 2. b2—c3 g5—f4 3. g3 : e5 d6 : f4 4. e3 : g5 h6 : f4 5. b4—a5 g7—f6 6. a1—b2 h8—g7 7. c3—b4 f6—e5 8. f2—g3 g7—h6 9. g3—h4 e7—d6 10. b2—c3 b6—c5 11. g1—f2 d8—e7!

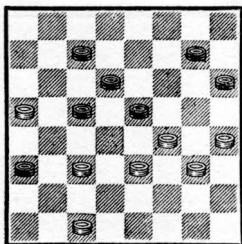
Спакуслівы размен 11... f4—g3? нічога добрага чорным не прыносіў, бо пасля 12. h2 : f4 e5 : g3 магло адбыцца 13. h4—g5 h6 : f4 14. f2 : h4 d8—e7 15. d2—e3 f4 : d2 16. c1 : e3 e7—f6 17. c3—d4 і г. д. 12. f2—g3 a7—b6 13. e1—f2?

А трэба было гуляць 13. h4—g5, каб чорныя не маглі правесці камбінацыю.

13...e5—d4!! 14. c3 : e5 e7—f6! 15. e5 : g7 d6—e5! 16. b4 : d6 h6—g5 17. h4 : d4 c7 : e1 18. a5 : c7 f8 : h6 19. g3 : e5 b8 : f4.

Чорныя выйгралі.

145

Партыя № 145

с. дзячкоў

А. сідлін

Гулялася ў Ленінградзе, 1934 г.

1. c3—d4 f6—g5 2. b2—c3 g5—f4 3. e3 : g5 h6 : f4 4. g3 : e5 d6 : f4 5. a3—b4 f4—e3.

Лепшы працяг, каб пазбавіць шашку f4 ад моцнай атакі белых.

6. d2 : f4 b6—c5 7. d4 : b6 a7 : a3 8. h2—g3 g7—f6 9. f2—e3 h8—g7 10. g3—h4 c7—d6 11. e1—d2 d8—c7 12. g1—h2 g7—h6 13. a1—b2 b8—a7?

Памылковы ход. Некалькі дакладных ходоў белых, і чорныя вымушаны стаць пад камбінацыйны ўдар. Ім належала хадзіць 13...c7—b6.

14. e3—d4! f8—g7.

Пры 14...a7—b6? адбудзецца 15. f4—e5! d6 : f4 16. d4—c5 b6 : d6 17. c3 : g7 з выйгрышам партыі.

15. d4—c5! d6 : b4 16. c3 : a5 e7—d6 17. h2—g3! a7—b6.

Калі 17...f6—e5, то 18. b2—c3 g7—f6 19. d2—e3 і г. д., пакуль не выйграюць.

18. b2—c3 b6—c5 19. d2—e3 f6—e5.

У адказ на 19...c7—b6 белыя рабілі 20. a5 : e5 f6 : b2 21. e3—d4 і г. д.

20. c3—d4!

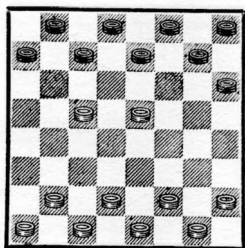
Не даваў белым выйгрышу прамалінейны размен 20. e3—d4 з-за 20...c5 : g5 21. h4 : h8 e5—d4 22. c3 : e5 d6 : h2 з нічыйным заканчэннем партыі.

20...e5 : c3 21. e3—d4 c5 : g5.

Калі чорныя паб'юць 21...c3 : e5, белыя пойдучь 22. c1—b2 a3 : g5 23. h4 : d8 і выйграюць.

22. h4 : h8.

Белыя выйгралі.

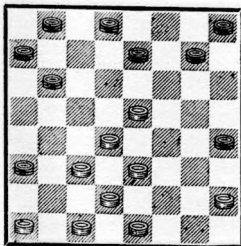

Ход черных.

«АХВЯРА М. КУКУЕВА»

1. c3—d4 f6—g5 2. d4—
c5 b6 : d4 3. e3 : c5 d6 : b4 4.
a3 : c5 g5—f4 5. g3 : e5.

146

Партия № 146

Л. ВИТОШКИН

В. АУТУШЕНКА

Гулялася
на командным першынстве
Гомельскай вобласці, 1962 г.

1. c3—b4 f6—g5 2. b4—
c5 d6 : b4 3. a3 : c5 b6 : d4 4.
e3 : c5 g5—f4 5. g3 : e5 c7—
b6 6. c5—d6 e7 : c5 7. f2—e3
c5—b4 8. g1—f2 h6—g5 9.
e3—d4 b4—a3 10. b2—c3
g5—h4 11. f2—e3 f8—e7?

Памылка. У выніку чор-
ныя трапілі ў загадка пад-
рыхтаваную двухварыянтную
камбінацыю. Мінуць яе мож-
на было ходам 11...g7—h6.

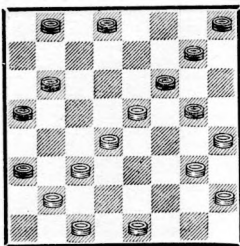
12. c3—b4! a3 : c5 13.
e5—f6! e7 : g5.

Відавочна, што на ўзяцце
шашкі 13...g7 : c3 адбудзецца
14. d2 : f8 і белыя выйграюць
партыю.

14. h2—g3 h4 : f2 15. e3 :
g1 c5 : e3 16. d2 : f8.

Белыя выйгралі.

147

Партыя № 147

Л. АЗЁМА

Л. ЛЕСІНА

Гулялася на чэмпіянаце БССР
сярод жанчын, 1960 г.

1. c3—d4 f6—g5 2. d4—
c5 d6 : b4 3. a3 : c5 b6 : d4 4.
e3 : c5 g5—f4 5. g3 : e5 c7—
b6 6. c5—d6 e7 : c5 7. d2—
e3?

Слабы ход. У такіх вы-
падках звычайна ходзяць 7.
f2—e3 і г. д.

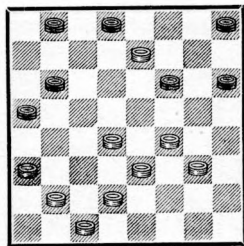
7...c5—b4 8. e3—d4 b4—
a3 9. b2—c3 f8—e7 10. a1—
b2 b6—a5 11. f2—g3 a7—b6
12. g3—h4 e7—f6! 13. g1—f2
h6—g5 14. f2—g3.

Чорныя завяршаюць пар-
тыю камбінацыяй, у якой ма-
ла патрэбы: ратунку ў белых
ужо няма.

14...a5—b4! 15. c3 : c7 b8 :
f4 16. g3 : e5 g5—f4 17. e5 :
g3 f6—g5 18. h4 : f6 g7 : a1.

Чорныя выйгралі.

148

Партыя № 148

С. БЛІНДЗЕР

Б. БЛІНДЗЕР

Гулялася ў Кіеве, 1932 г.

1. c3—d4 f6—g5 2. d4—
c5 b6 : d4 3. e3 : c5 d6 : b4 4.
a3 : c5 g5—f4 5. g3 : e5 c7—
b6 6. c5—d6 e7 : c5 7. f2—e3
c5—b4 8. h2—g3 b6—a5 9.
e3—f4 a7—b6 10. g1—f2
b4—a3 11. f2—e3.

Відавочна, што на 11. b2—
c3? з боку чорных павінна ад-
быцца 11...h6—g5! 12. f4 : h6
a5—b4 13. c3 : c7 b8 : h2.

11...f8—e7 12. b2—c3 e7—
f6 13. e5—d6 f6—g5 14. c3—
d4 g5—h4 15. a1—b2?

Гэты размен пройгрышны.
Калі б белыя гулялі 15. d2—
c3 h4 : f2 16. e1 : g3, яны ат-
рымлівалі лепшую пазіцыю.

15...h4 : f2 16. e1 : g3 g7—
f6! 17. d6—e7.

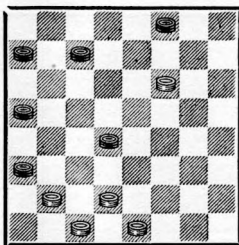
У белых няма выбару, бо
на 17. b2—c3 адбылося 17...

d8—c7! 18. f4—e5 a5—b4! 19.
c3 : a5 h6—g5 20. e5 : g7 c7 : h4
21. a5 : c7 b8 : d6 і чорныя вый-
гравалі.

17...h6—g5! 18. f4 : h6
b8—a7!! 19. e7 : g5 h8—g7
20. h6 : f8 b6—c5 21. d4 : b6
a7 : c5 22. f8 : b4 a5 : a1.

Чорныя выйгралі.

149

Партыя № 149

Р. КАРПАУ

В. РАКІТНІЦКІ

Гулялася на першынстве
Мінскага аблсавета СДСТ
«Буравеснік», 1972 г.

1. c3—d4 f6—g5 2. d4—
c5 b6 : d4 3. e3 : c5 d6 : b4 4.
a3 : c5 g5—f4 5. g3 : e5 c7—
b6 6. c5—d6 e7 : c5 7. h2—g3
c5—b4 8. g3—f4 b4—a3 9.
f2—e3 f8—e7 10. g1—f2
b6—a5 11. b2—c3 b8—c7 12.
f2—g3 g7—f6 13. e5 : g7 h6 :
f8 14. g3—h4 c7—d6 15. c3—
d4 h8—g7 16. a1—b2 g7—f6
17. f4—e5 d6 : f4 18. e3 : g5
d8—c7 19. d4—e5?

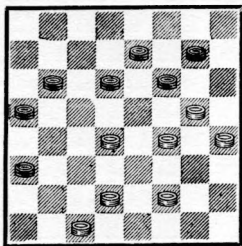
Недастаткова глыбока
прадуманая ахвяра шашкі. У
чорных з'явілася магчымасць
правесці камбінацыйны ўдар.

19...f6 : d4 20. g5—f6 e7 :
g5 21. h4 : f6.

21...d4—c3! 22. b2 : d4
a3—b2! 23. c1 : a3 f8—e7 24.
f6 : b6 a7 : c1.

Чорныя выйгралі.

150

Партыя № 150

С. ТАКСЕР

Б. МІРОЦІН

Гулялася ў чвэрцьфінале
першынства СССР, 1954 г.

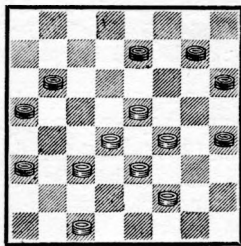
1. c3—d4 f6—g5 2. d4—
c5 b6 : d4 3. e3 : c5 d6 : b4 4.
a3 : c5 g5—f4 5. g3 : e5 c7—
b6 6. c5—d6 e7 : c5 7. h2—g3
d8—e7 8. g3—f4 b6—a5 9.
f2—e3 b8—c7 10. g1—f2 e7—
d6 11. b2—a3 f8—e7 12. a1—
b2 g7—f6 13. e5 : g7 h6 : f8
14. b2—c3 c5—b4 15. a3 : c5
d6 : b4 16. f2—g3 h8—g7 17.
g3—h4 g7—f6 18. f4—g5
c7—d6 19. e3—f4 a7—b6 20.
e1—f2 f8—g7! 21. c3—d4!
b4—a3.

Белыя апынуліся ў гор-
шым становішчы і рашылі
фарсіраваць нічыю.

22. d4—e5! f6 : d4 23.
f2—e3! d4 : f2 24. d2—e3! f2 :
d4 25. c1—b2 a3 : c1 26. g5—
h6 c1 : g5 27. h4 : d8! b6—c5
28. h6 : f8 d4—e3.

Нічыя.

151

Партыя № 151

Р. КАРПАЎ

У. ЧАРНЫШЭВІЧ

Гулялася ў фінале першынства
БССР па перапісцы, 1970 г.

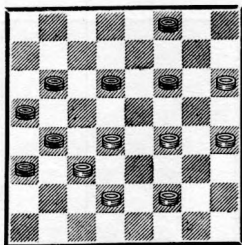
1. c3—d4 f6—g5 2. d4—
c5 d6 : b4 3. a3 : c5 b6 : d4 4.
e3 : c5 g5—f4 5. g3 : e5 c7—
b6 6. c5—d6 e7 : c5 7. h2—
g3 b6—a5 8. g3—f4 a7—b6
9. f2—e3 c5—b4 10. g1—f2
b4—a3 11. b2—c3 g7—f6 12.
e5 : g7 h8 : f6 13. e3—d4 f6—
g5 14. f2—e3 b6—c5 15. d4 :
b6 a5 : c7 16. f4—e5 g5—h4
17. e3—f4 d8—e7 18. c3—d4
c7—b6 19. d2—e3 b8—c7 20.
a1—b2 f8—g7 21. e1—f2
b6—a5 22. b2—c3 c7—b6.

Белыя рашылі прыгожа
фарсіраваць нічыю.

23. c1—b2! a3 : c1 24. f2—
g3! h4 : f2 25. e3 : g1 c1 : g5
26. e5—f6 g7 : e5 27. d4 : d8
g5—h4 28. c3—b4 a5 : c3 29.
d8 : d2.

Нічыя.

152

Партия № 152

В. ШЧАРБАКОУ

Р. ЧАМАТА

Гулялася ў Маскве, 1960 г.

1. c3—d4 f6—g5 2. d4—c5 b6:d4 3. e3:c5 d6:b4 4. a3:c5 g5—f4 5. g3:e5 c7—b6 6. c5—d6 e7:c5 7. h2—g3 c5—b4 8. g3—f4 f8—e7 9. f2—e3 b4—a3 10. g1—f2 b8—c7 11. b2—c3 g7—f6 12. e5:g7 h6:f8 13. f2—g3 h8—g7 14. g3—h4 g7—f6 15. c3—d4 c7—d6 16. a1—b2 b6—a5 17. f4—e5 d6:f4 18. e3:g5 d8—c7 19. b2—c3 c7—d6 20. e1—f2 a7—b6 21. d2—e3?

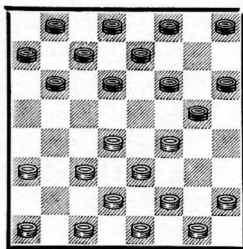
Памылковы ход. Белым неабходна было адказваць 21...f2—g3, не баючыся, што адбудзецца 22. a5—b4 c3:g7 21. f8:h2 d4—e5 і г. д.

21...d6—c5 22. c1—d2 c5—b4 23. g5—h6 e7—d6 24. e3—f4.

На 24. f2—g3 чорныя рэагавалі 6 ходам 24...b6—c5 25. d4:b6 a5:c7 26. c3:a5 a3—b2 і г. д.

24...a3—b2! 25. c3:a1 b4—c3! 26. d4:b2 d6—e5 27. f4:d6 f6—g5! 28. h4:f6 b6—c5 29. d6:b4 a5:e7.

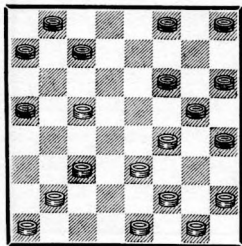
Чорныя выйгралі.

Ход черных.

«ЦЕНТРАЛЬНАЯ ПАРТИЯ»

1. c3—d4 f6—g5 2. g3—f4 g7—f6 3. b2—c3.

Партия № 153

М. КУКУЕВ

С. ПЯТРОЎ

Гулялася на чэмпіянаце
Масквы, 1936 г.

1. c3—d4 h6—g5 2. g3—f4 g7—h6 3. b2—c3 g5—h4 4. c1—b2 f6—e5 5. d4 : f6 e7 : g5 6. c3—b4 b6—a5 7. b4—c5 d6 : b4 8. a3 : c5 d8—e7 9. d2—c3 e7—f6?

Чорні трапляють на до-
сыць замаскіровану камбіна-
цію. Їм треба було неадклад-
но атакувати білу шашку с5
ходам 9...c7—d6 і т. д.

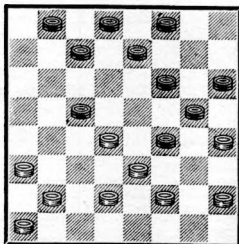
10. c5—b6! a7 : c5 11. f2—g3!! h4 : d4 12. c3 : g7 h8 : f6.

Парадак узяцця шашак
чорнымі не мяняе выніку.

13. e1—f2 g5 : e3 14.
f2 : h4.

Белыя выйгралі.

154

Партыя № 154

М. РАБІНОВІЧ

І. БЕЛЬСКИ

Гулялася на чэмпіянаце
БССР, 1950 г.

1. g3—f4 f6—g5 2. c3—
d4 g7—f6 3. b2—c3 h8—g7
4. f2—g3? g5—h4! 5. c1—b2
h4 : f2 6. e1 : g3 f6—g5! 7.
g3—h4 g7—f6 8. f4—e5.

Каб знайсці выхад з гэ-
тага дрэннага становішча, бе-
лыя ахвяраюць шашку, спа-
дзеючыся праз некалькі ходоў
яе адыграць.

8...d6 : f4 9. g1—f2 b6—c5
10. d4 : b6 a7 : c5 11. c3—d4.

Не прыносіла белым вы-
ратавання і нападзенне шля-
хам 11. f2—g3 з-за 11...f8—g7
12. g3 : e5 f6 : f2 13. h4 : h8
f2—e1 і г. д.

11...f4—g3!! 12. h2 : f4.

Трэба браць толькі так,
інакш белыя адразу прайгра-
юць.

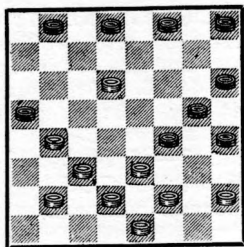
12...f6—e5!! 13. f4 : b4.

Напэўна, што на 13. h4 : f6
чорныя паб'юць 13...e5 : g7, а
на 13. d4 : f6 адбудзецца 13...
c5—d4 14. e3 : c5 g5 : g1 і
чорныя выйграюць.

13...e7—d6 14. h4 : f6 d6—
c5 15. b4 : d6 c7 : e7.

Чорныя выйгралі.

155

Партыя № 155

Г. ЯРЭМЕНКА

М. ДАЙНОУСКИ

Гулялася на першынстве СССР
сярод юнакоў, 1972 г.

1. c3—d4 f6—g5 2. g3—
f4 b6—c5 3. d4 : b6 a7 : c5 4.
b2—c3 g5—h4 5. c3—b4 g7—
f6.

Паступова партыя перай-
шла да становішча, якое ўзні-
кае ў касяковых дэбютах.

6. a1—b2 f6—e5 7. b2—
c3 e5 : g3 8. h2 : f4 e7—f6 9.
c1—b2?

Слабы ход, пасля якога,
бадай, нельга выратаваць пар-
тыю. Белым лепей было гу-
ляць 9. b4—a5.

9...f6—g5 10. g1—h2.

Прыходзіцца ісці так, бо
на 10. b4—a5 адбудзецца 10...
c7—b6 11. a5 : e5 c5—d4 12.
e3 : c5 g5 : c1 і чорныя вый-
граюць.

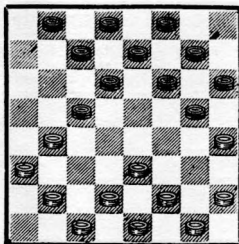
10...c7—b6! 11. f4—e5.

Нічога лепшага ў белых
няма. Але яны спадзяюцца
адыграць ахвяраваную шаш-
ку.

11...d6 : f4 12. b4 : d6 b6—
a5 13. a3—b4.

13...h4—g3! 14. f2 : f6
h6—g5 15. f6 : h4 d8—e7 16.
e3 : g5 e7 : h6.

Чорныя выйгралі.

Партыя № 156

С. ШАРНІНА

З. ВАЛЬТЭРЭ

«БЕЗНАЗОЎНЫ ПАЧАТАК»

Да гэтых дэбютаў адносяцца такія, у якіх першапачатковыя хады не падобны на хады прыведзеных вышэй дэбютаў. Часцей за ўсё яны з'яўляюцца нечаканымі (з мэтай адысці ад вядомых хадоў) або часам мудрагелістымі.

Гулялася на камандным першынстве СССР, 1960 г.

1. c3—d4 h6—g5 2. b2—c3 g7—h6 3. c3—b4 b6—c5 4. d4 : b6 a7 : c5 5. a1—b2 h8—g7 6. g3—h4?

Адразу прайграе партыю. Тут белым трэба было гуляць 6. g3—f4.

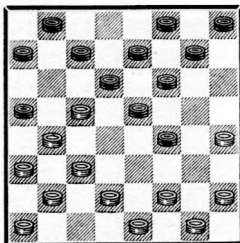
6...f6—e5! 7. h4 : h8.

Узяцце 7. h4 : b6, у чым няцяжка пераканацца, прайграе адразу.

7...b8—a7 8. h8 : b6 c7 : a1.

Чорныя выйгралі.

157

Партия № 157

С. ДАНИЛІН

В. КАЛІНІН

Гулялася ў Маскве, 1929 г.

1. c3—b4 h6—g5 2. g3—h4 b6—a5 3. d2—c3 d6—e5
4. e3—d4 e7—d6 5. d4—c5.

Рызыкаўнае ўварванне ў лагерь чорных.

5...d8—e7 6. c1—d2 g5—f4?

Чорныя не падазраюць, што белыя гатуюць камбінацыю. Чорным неабходна было атакаваць белую шашку c5 шляхам 6...c7—b6, каб атрымаць лепшае становішча.

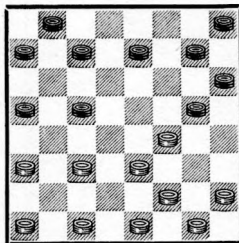
7. d2—e3! f4:d2 8. h4—g5! f6:h4 9. c5—b6! a7:c5 10. f2—e3 d2:f4 11. c3—d4 e5:c3.

На ўзяцце шашкі 11...a5:c3 адбудзецца 12. d4:h6, а на 11...c5:e3 белыя адкажуць 12. e1—f2 a5:c3 13. f2:e1.

12. b2:c1.

Белыя выйгралі.

158

Партия № 158

А. ПЛАХІН

В. АМЯЛЯНЧЫК

Гулялася на камандным першынстве ЦС ДСТ «Чырвоны сяг», 1965 г.

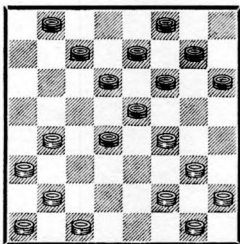
1. c3—b4 d6—c5 2. b4:d6 e7:c5 3. b2—c3 f6—g5 4. c3—b4 d8—e7 5. b4:d6 e7:c5 6. g3—f4 f8—e7 7. d2—c3 b6—a5?

У дрэнна разыграным дэбюце чорныя дапускаюць памылку, пасля якой белыя выйграюць нескладанай, але разгромнай камбінацыяй. Чорным трэба было адказваць 7...g7—f6.

8. c3—b4! a5:c3 9. a1—b2! c3:a1 10. c1—b2 a1:g3 11. f2:d4.

Белыя выйгралі.

159

Партия № 159

У. СЯРГЕЕУ

М. ШМАКАУ

Гулялася на Усесаюжным
першыстве ДСТ «Праца»,
1968 г.

1. g3—f4 f6—e5 2. f2—
g3 g7—f6 3. g3—h4 e5 : g3
4. h4 : f2 h8—g7 5. c3—d4
b6—c5 6. d4 : b6 a7 : c5 7.
e3—f4 f6—e5 8. f2—g3 e7—
f6 9. d2—c3 c5—d4.

Паступова партыя абваст-
рылася.

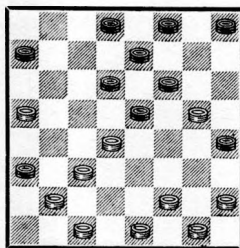
10. c3—b4 d8—e7 11.
e1—f2?

Неасцярожны ход. Чор-
ныя атрымалі магчымасць
правесці малапрыкметную кам-
бінацыю. Для аднаўлення
раўнавагі белым належала
адказаць 11. b4—a5.

11...h6—g5! 12. f4 : h6
e5—f4!! 13. g3 : c3 f6—g5!
14. h6 : f4 d6—c5 15. b4 : d6
c7 : a5.

Чорныя выйгралі.

160

Партия № 160

І. ЦІМКОЎСКІ

А. ПЕЎЗНЕР

Гулялася на чэмпіянаце
БССР, 1932 г.

1. a3—b4 b6—c5 2. b4—
a5 f6—g5 3. g3—f4 g7—f6
4. c3—d4 g5—h4 5. d4 : b6
a7 : c5 6. b2—c3 c5—b4 7.
c3—d4 b4—a3 8. f4—g5 h6 :
f4 9. e3 : g5 d6—e5 10. d2—
c3 b8—a7 11. a1—b2 c7—d6?

Для белых склаліся спры-
яльныя ўмовы, каб правесці
нестандартную разменную кам-
бінацыю. Чорныя маглі яе па-
парадзіць ходам 11...a7—b6.

12. f2—g3! h4 : f2 13. g1 :
e3 f6 : h4 14. d4 : f6 e7 : g5
15. h2—g3! h4 : d4 16. c3 : c7
d8 : b6 17. a5 : c7.

Белыя выйгралі.

Частка другая

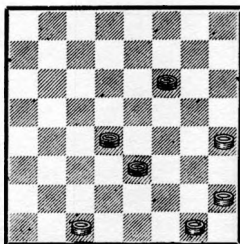
КАМБІНАЦЫЙНЫЯ КАНЦОЎКІ

Усе канцоўкі размеркаваны па колькасці белых шашак, паслядоўна ад меншага да большага ліку, якія ўдзельнічаюць у гульні, а таксама па прозвішчах аўтараў канцовак у алфавітным парадку.

Аўтары кнігі не прытрымліваліся падбору канцовак па тэмах або фінальных ударах. Улічвалася, што ў першай частцы кнігі былі прыведзены па дэбютам разнастайныя камбінацыйныя партыі. Разабраўшы іх, чытачы маглі набыць належную падрыхтоўку для рашэння любых пазіцый без загадзя вядомага заключнага ўдару.

Прыведзена частка канцовак з ненатуральнай расстаноўкай шашак і з неэканомным фіналам. Гэта выклікана імкненнем аўтараў усебакова і паўней паказаць хараство шашачнай камбінацыі.

№ 1. Ю. ШМІТ

Выйгрыш.

Прыгожым камбінацыйным ударам заканчваецца гэты маленькі твор.

1. h4—g5!

Толькі такая неверагодная, але своєчасовая ахвяра шашкі вядзе да перамогі.

1...f6 : h4 2. c1—b2!!

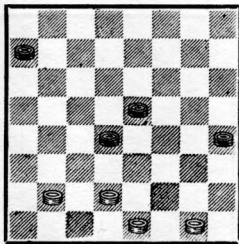
У гэтым на першы погляд безнадзейным становішчы ў белых знаходзіцца вельмі моцны ход.

2...e3—d2 3. b2—c3! d4 : b2.

Падобны вынік будзе і пасля ўзяцця шашкі 3...d2 : b4.

4. h2—g3 h4 : f2 5. g1 : a3.

№ 2. В. АДАМОВІЧ

Выйгрыш.

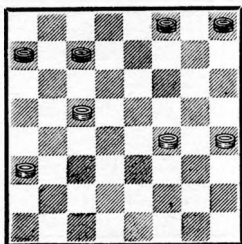
Карысны прыём выйгрышу дэманструецца ў гэтай мініяцюрнай канцоўцы.

1. e1—f2 e5—f4.

Неабходна хадзіць так. Інакш адбудзецца 2. f2—g3 h4 : f2 3. g1 : c5 з выйгрышам белых. Не выратоўвае чорных і ахвяра шашкі 1...h4—g3 2. f2 : h4 e5—f4 з-за 3. h4—g5! f4 : h6 4. d2—e3 d4 : f2. 5. g1 : e3.

2. b2—c3! d4 : b2 3. d2—e3! f4 : d2 4. f2—g3 h4 : f2 5. g1 : a3 і г. д.

№ 3. В. ВІГМАН

Выйгрыш.

У гэтай прастай з выгляду мініяцюры пасля трох вымушаных ходоў адкрываецца прыгожая ідэя выйгрышу.

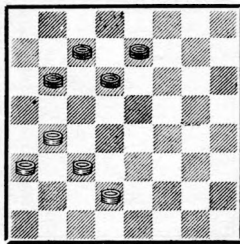
1. f4—e5 h8—g7 2. c5—d6 c7—b6 3. a3—b4!

Белыя гасцінна запрашаюць чорных у любкі, ад якіх яны не могуць адмовіцца.

3...b6—c5 4. e5—f6!! g7 : c7.

І другое ўзяцце шашак не прыносіць чорным задавальнення.

№ 4. Ф. КАУЛЕН

Нічыя.

1. c3—d4.

Толькі гэты прамалінейны ход выратоўвае белых.

1...b6—a5.

Відавочна, што чорныя павінны адказаць так.

2. d4—c5!!

Бліскучы і нечаканы ход!

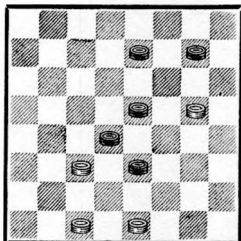
2...a5 : e1 3. a3—b4!

Згуляна цудоўна!

3...e1 : a5 4. c5—b6.

Дамка і тры простыя шашкі чорных не могуць перамагчы адну простую шашку белых.

№ 5. М. ГРУШЭЎСКІ

Выйгрыш.

Эфектным фіналам за-
канчваецца барацьба белых у
гэтай мініяцюрнай канцоўцы.

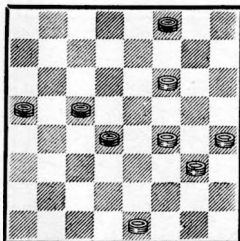
1. g5—h6 d4:b2 2.
h6:f2!

Трэба браць так. Інакш—
нічыя.

2...b2—a1 3. f2—d4! e5:
c3 4. c1—b2 c3—d2 5. e1:c3.

Непрыемны сюрпрыз!

№ 6. І. БУГАЁЎ

Выйгрыш.

Тут дэманструюцца два
прыгожыя варыянты выйгры-
шу. Прычым абодва карыс-
ныя для практычнай гульні.

1. f4—e5!

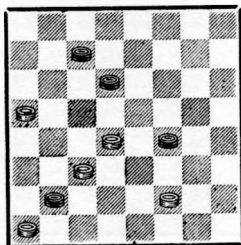
На першы погляд белыя
яшчэ больш аслабляюць сваю
пазіцыю.

1...d4—c3.

Калі 1...d4—e3, то 2. f6—
g7! f8:h6 3. e5—d6 c5:e7 4.
g3—f4 e3:g5 5. h4:d8 з вый-
грышам.

2. e1—d2! c3:e1 3. h4—
g5 e1:h4 4. e5—d6 c5:e7 5.
f6:d8 h4:f6 6. d8:g5 a5—
b4 7. g5—d2 b4—a3 8. d2—
c3.

№ 7. В. ВІГМАН

Выйгрыш.

У белых на шашку больш. Але чорныя наступным ходам пагражаюць адкрыць дамку і выйграць. Таму белым трэба дзейнічаць неадкладна.

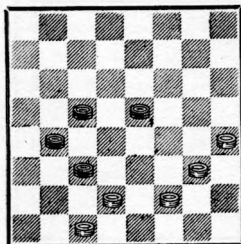
1. f2—e3 f4 : b4 2. a1 : c3!

Як быццам незразумелае ўзяцце шашкі.

2...b4 : d2 3. d4—c5 d6 : b4 4. a5 : e1.

Апазіцыя ў карысць белых.

№ 8. В. ДЗЯРАБІН

Выйгрыш.

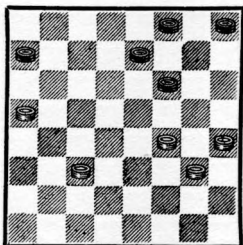
Гэта невялікая канцоўка ўтойвае ў сабе нечаканы камбінацыйны размен.

1. f2—e3! c3 : e1 2. c1—d2 e1 : c3 3. e3—d4.

Падрыхтоўка да рашаючага размену закончана.

3...c5 : e3 4. g3—f4 e3 : g5 5. h4 : b2.

№ 9. В. АДАМОВІЧ

Выйгрыш.

1. f4—g5.

Моцны пазіцыйны ход, якім ствараюцца спрыяльныя ўмовы для правядзення камбінацыі.

1...f6—e5.

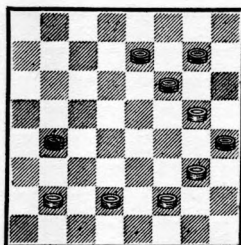
Калі 1...h8—g7, то 2. c3—d4 g7—h6 3. g3—f4 f8—g7 4. d4—c5 e7—d6 5. g5 : e7 d6 : f8 6. a5—b6 і г. д.

2. g5—f6! e5 : g7.

Інакш губляецца шашка.

3. a5—b6 a7 : c5 4. c3—d4 c5 : e3 5. g3—f4 e3 : g5 6. h4 : d8.

№ 10. І. БУГАЕЎ

Выйгрыш.

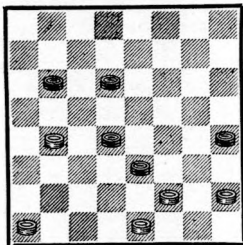
У гэтай канцоўцы кароткая, эфектная развязка.

1. g3—f4 b4—a3.

У чорных застаецца толькі такі адказ.

2. d2—e3! a3 : c1 3. f2—g3!! h4 : d4 4. g5—h6 c1 : g5 5. h6 : h6.

№ 11. Ю. ГАРДЗІЕНКА

Выйгрыш.

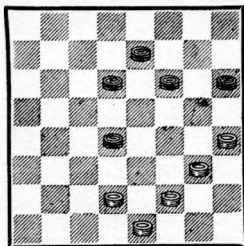
Тут дэманструецца кароткая і прыгожая камбінацыя.

1. h2—g3! e3 : g1 2. b4—a5.

Ход, якім утвараецца пяталя, патрэбная для знішчэння чорнай дамкі.

2...h4 : f2 3. a5 : c3 g1—h2 4. e1 : g3 h2 : b2 5. a1 : c3.

№ 12. Я. ГОБІНЬШ

Выйгрыш.

У гэтай канцоўцы гульня пачынаецца з ціхага ходу.

1. g3—f4 f6—e5.

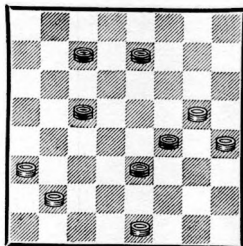
Чорным трэба адказваць толькі так, бо на 1...d6—c5 адбудзецца 2. f4—g5 h6 : f4 3. f2—e3 d4 : f2 4. e1 : g7 і выйграюць белыя.

2. h4—g5!

Добры ход, якім падрываюцца цэтральныя шашкі чорных і ў іх лагеры робіцца «сіта».

2...e5 : g3 3. f2 : h4 h6 : f4 4. d2—e3 d4 : f2 5. e1 : c7.

№ 13. Я. ГОБІНЬШ

Выйгрыш.

За няправільнае нападзенне на белую шашку г5 чорныя атрымліваюць...

1. а3—b4!!

Рэдкі па прыгажосці ўдар!

1...c5 : c1.

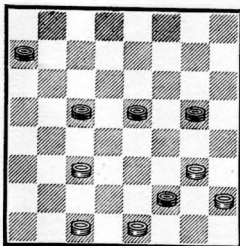
Відавочна, што пры іншым узяцці шашкі чорныя прайграюць адразу.

2. e1—d2!

Проста і неабходна.

2...f4 : h6 3. d2 : f4 c1 : g5 4. h4 : d2.

№ 14. М. ГРУШЭЎСКІ

Выйгрыш.

Прыведзеная канцоўка мае тры варыянты. Такое вельмі рэдка сустракаецца ў мініяцюрах.

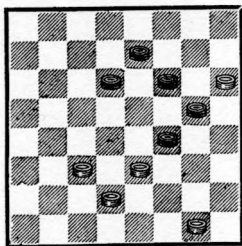
1. g3—h4 f2—g1.

На 1...c5—d4 адбудзецца 2. e1 : g3 d4 : b2 3. h4 : d4 b2—a1 4. g3—f4 a1 : g3 5. h2 : f4, а ў адказ на 1...g5—f4 белыя бяруць шашкі 2. e1 : g3 c5—d4 (калі 2...a7—b6, то 3. h4—g5 f4 : h6 4. g3—f4 e5 : g3 5. h2 : f4 b6—a5 6. c1—d2 c5—b4 7. d2—e3 b4 : d2 8. e3 : c1 і г. д.) 3. h4—g5! f4 : h6 4. g3—f4 d4 : b2 5. c1 : a3 e5 : g3 6. h2 : f4 і выйграюць.

2. h4 : b6 a7 : c5 3. c3—d4! c5 : e3 4. e1—f2 e3—d2 5. c1 : e3

і дамка чорных запіраецца.

№ 15. А. ГУРАЛЬНИК

Выйгрыш.

У гэтай мініяцюрнай канцоўцы дадзен павучальны выйгрыш.

1. c3—d4! d6—e5.

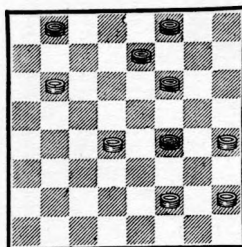
У чорных, як бачна, не можа быць іншых адказаў.

2. d2—c3! f4 : b4 3. h6 : f8 b4—a3 4. f8—h6.

Для поўнай перамогі белым трэба гуляць вельмі дакладна.

4...a3—b2 5. h6—c1! b2—a1 6. g1—h2 a1 : e5 7. c1—f4 e5 : g3 8. h2 : f4.

№ 16. А. ГУРАЛЬНИК

Выйгрыш.

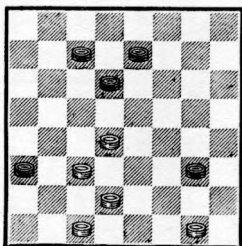
1. f2—g3 b8—a7.

Нічым лепшым чорныя адказаць не могуць.

2. g3 : g7 a7 : e3.

Не выратоўвае становішча і ўзяцце шашкаю спачатку 2...f8 : h6.

3. h2—g3 f8 : h6 4. g3—f4 e3 : g5 5. h4 : d8.

Выйгрыш.

Даволі доўгі шлях да перамогі паказан у гэтай мініяцюры.

1. d2—e3.

Ход, пасля якога чорныя атрымліваюць адразу дзве магчымасці прарыву ў дамкі.

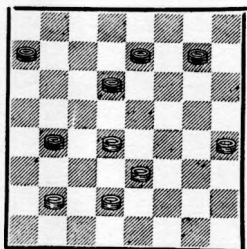
1...a3—b2.

Прыходзіцца ахвяраваць шашку. Інакш чорныя прайграюць адразу з-за пагроз 2. c3—b4 або 2. e3—f4.

2. c1 : a3 g3—f2 3. a3—b4 c7—b6.

Следам за 3...e7—f6 адбудзецца 4. b4—c5! d6 : f4 5. g1 : e7.

4. e3—f4 f2—e1 5. g1—f2 e1 : e5 6. d4 : a5.

Выйгрыш.

Усяго па пяць шашак з кожнага боку ў гэтай мініяцюрнай канцоўцы. Але нават пры такой нязначнай колькасці шашак белыя знаходзяць камбінацыйнае рашэнне.

1. d4—c5! b4—a3.

Нічога іншага чорныя не могуць зрабіць.

2. h4—g5! a3 : c1.

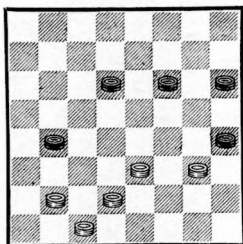
Такі ж адказ белых будзе і на бой 2...d6 : b4.

3. g5—h6 d6 : b4 4. h6 : a3 a7—b6.

Гэтыя неабходны ход чорных і з'яўляецца прычынай іх згубы.

5. e3—d4 c1 : c5 6. a3 : d6.

№ 19. А. КАРПОВІЧ

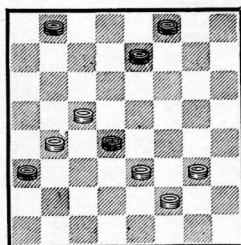
Выйгрыш.

Чорныя з-за неабгрунтаванага нападения на шашку g3 запіраюцца.

1. e3—f4 h4 : f2 2. d2—e3 f2 : d4 3. b2—c3 b4 : d2 4. c1 : g5

і чорная шашка h6 пазбаўлена ходу.

№ 20. А. КАРПОВІЧ

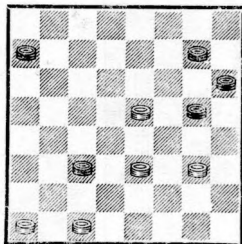
Выйгрыш.

Тут, як і ў папярэдняй пазіцыі, неабгрунтаванае нападение на шашку c5 заканчваецца для чорных катастрофай.

1. g3—h4! d4 : b6 2. f2—g3 a3 : c5 3. e3—d4 c5 : e3 4. g3—f4 e3 : g5 5. h4 : a5

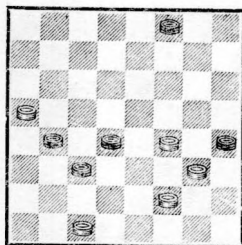
і г. д. з лёгкім выйгрышам.

№ 21. М. КИРІЛЮК

Выйгрыш.

№ 22. І. КОБЦАУ

Выйгрыш.

Рэдкае супрацьстаянне дамак на вялікай дарозе дэманструецца ў гэтай канцоўцы.

1. a1—b2!

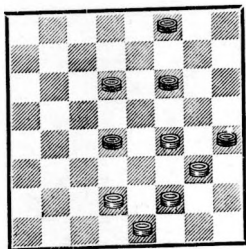
Адсюль і пачынаюцца ўсе бедствы дамкі чорных.

1...c3 : a1 2. g3—h4 a1 : f6 3. c1—b2! f6 : a1 4. h4 : h8 h6—g5 5. e3—d4 a1 : e5 6. h8 : d4 g5—f4 7. d4—f2.

Перавага чорных відавочна. Але белыя збіраюцца нанесці скрыты камбінацыйны ўдар, дзякуючы якому яны і перамагаюць.

1. f4—g5! h4 : f6 2. c1—d2!! c3 : e1 3. a5 : g7 f8 : h6 4. g3—h4 e1 : g3 5. h4 : f2 і г. д. з выйгрышам.

№ 23. І. КУПЕРМАН

Выйгрыш.

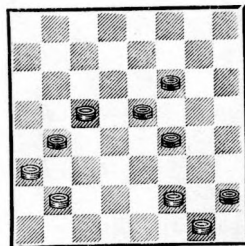
Заціснутыя на сваім правым флангу белыя знаходзяць выйсце ў нечаканай двухварыянтнай прыгожай камбінацыі.

1. f2—e3!! h4 : f2.

Калі 1...d4 : f2, то 2. d2—e3! f2 : d4 3. f4—g5 h4 : f2 4. g5 : g1.

2. e3 : g5!! f2—g1 3. e1—f2 g1 : c1 4. g5—h6 c1 : g5 5. h6 : f4.

№ 24. С. МАЛЬЦАЎ

Выйгрыш.

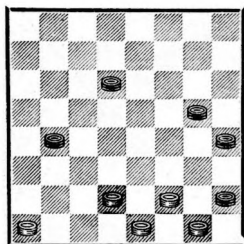
Нават у такой, на першы погляд, бяскрыўднай пазіцыі ў белых знаходзіцца двухварыянтная камбінацыя.

1. f2—e3 f4 : d2.

Канешне, на 1...b4 : d6 белыя адкажуць 2. e3 : c5 e5—f4 3. b2—c3 f4—e3 4. c5—b6 e3—f2 5. g1 : e3 h2—g1 6. c3—d4 і г. д. з лёгкай выйгрышам.

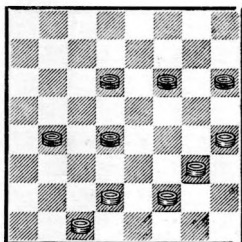
2. g1—f2! b4 : d6 3. f2—g3! h2 : f4 3. b2—c3 d2 : b4 5. a3 : e3.

№ 25. А. МАСЛАУ

Выйгрыш.

№ 26. В. МЯДКОУ

Выйгрыш.

Не пазбаўлена карысці для практычнай гульні гэта мініяцюрная канцоўка.

1. a1—b2! b4—a3.

Відавочна, што гэты ход лепшы, чым 1...d6—c5, бо пасля 2.b2—a3 g5—f4 белыя перамагаюць.

2. d2—e3! a3 : f4 3. f2—g3 h4 : f2 4. e1 : c7 g5—f4 5. c7—b8! f4—e3 6. g1—f2!

Толькі такім чынам у падобных заканчэннях можна дабіцца перамогі.

7. b8—a7 і выйграюць.

1. h4—g5!

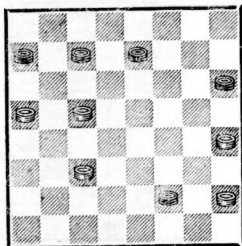
Белыя даюць чорным дзве магчымасці ўзяць свае шашкі.

1...h6 : h2.

Калі 1...f6 : h4, то адбудзецца простае 2.d2—c3 b4 : d2 3. c1 : e7 з выйгрышам белымі.

2. f2—g3 h2 : f4 3. d2—c3 b4 : d2 4. c1 : e3.

№ 27. В. ПРАШУЦІН

Нічыя.

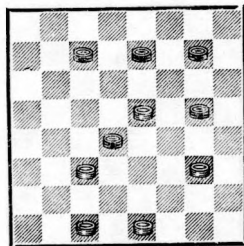
Выратаванне да белых прыходзіць тады, калі яны, прымушаючы чорных зайсці ў дамкі, знаходзяць нечаканы камбінацыйны ўдар.

1. h2—g3! f2—g1.

На ход 1...f2—e1 белыя адраэаюць ходам 2. c5—b6! a7 : c5 (калі 2...e1 : b4, то 3. b6 : f6 з нічыёй) 3. c3—d4 c5 : e3 4. g3—f4 e3 : g5 5. h4 : b6.

2. a5—b6! c7 : a5 3. g3—f4! g1 : b6 4. c3—d4 b6 : g5 5. h4 : d8
і нічыя.

№ 28. М. ТОРАПАЎ

Выйгрыш.

Прыгожа аформлена і гэ-та мініяцюрная канцоўка.

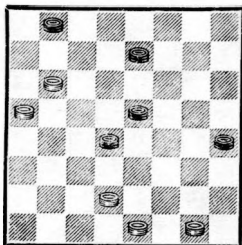
1. e5—f6! g7 : e5.

Калі 1...d4 : b2, то 2. f6 : h8 b2—a1 3. g3—f4 g5 : e3 4. c1—b2 a1 : c3 5. h8 : b2 і г. д. з лёгкім выйгрышам белымі.

2. g3—h4 d4 : b2 3. h4 : b6!

Белыя павінны браць толькі так.

3...b2—a1 4. b6—d4! e5 : c3 5. c1—b2 c3—d2 6. e1 : c3.

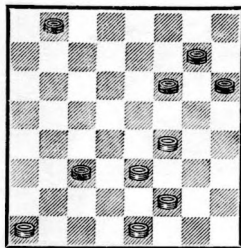

Выйгрыш.

1. e1—f2 e5—f4.

Трэба адказваць так. Чорных не выратоўвала ахвяра шашкі 1... h4—g3 з-за 2. f2:h4 e5—f4 3. b6—a7 d4—e3 (або 3...e7—f6) 4. d2—c3 e7—f6 5. a5—b6 f6—e5 6. b6—c7 b8:d6 7. a7—b8 і г. д. да выйгрышу белымі.

2. d2—e3! f4:d2 3. b6—c7!! b8:d6 4. f2—g3 h4:f2 5. g1:c5 d6:b4 6. a5:e1 і пазіцыя склалася ў карысць белых.

Нічыя.

Белым неабходна выйсці з безнадзейнага становішча, у якое яны трапілі. І яны знаходзяць рэдкі і прыгожы нічыйны прыём.

1. f2—g3 f6—g5.

Чорныя вымушаны рабіць гэты ход. Інакш разменам 2. e3—d4 белыя не толькі пазбаўляюцца ад моцнай шашкі c3, але і самі займаюць важнае поле d6 і нават перамагаюць.

2. a1—b2!!

Бліскучая ахвяра шашкі з запрашэннем чорных у дамкі.

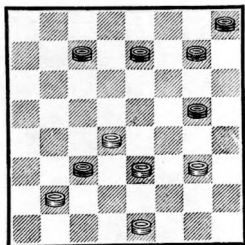
2...c3:a1 3. f4—e5!

Зноў пудоўная ахвяра!

3...a1:f6 4. g3—h4 b8—c7 5. e1—d2 c7—d6 6. e3—d4! f6:e1 7. h4:h8

і камбінацыя заканчваецца нічыйей.

№ 31. А. АЮПАЎ

Выйгрыш.

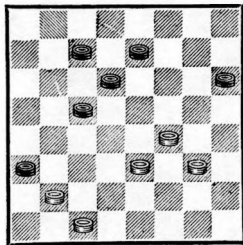
Тры, хоць і нескладаныя, камбінацыі змяшчае гэта канцоўка.

1. e3—f4! c3 : a1.

На 1...g5 : c5 адбудзецца 2. b2 : g5, а на 1...c3 : e5 белыя бяруць 2. f4 : f4 і выйграюць.

2. f4 : b8 a1 : h2 3. e1—f2 і дамка чорных знішчаецца на двайніку.

№ 32. С. БАЛЖАЛАРСКИ

Нічыя.

Белыя, скарыстаўшы няўдалае размяшчэнне чорных шашак, двума трапнымі ўдарамі фарсіруюць нічыю.

1. c1—d2! a3 : c1 2. e3—d4! c5 : g5.

Калі 2...c1 : g5, то 3. d4 : h6 нават з выйгрышам белымі.

3. g3—h4 c1 : f4.

Можна біць і 3...c1 : e3, бо пасля 4. h4 : f2 атрымліваецца нічыйнае заканчэнне.

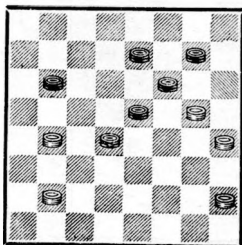
4. h4 : a5 f4—e5.

Інакш белыя займаюць вялікую дарогу.

5. a5—b4.

Бясспрэчная нічыя.

№ 33. І. БУГАЕЎ

Выйгрыш.

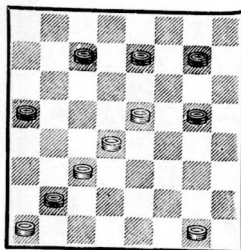
У гэтай канцоўцы барацьба заканчваецца тым, што рознакаляровыя шашкі супрацьстаяць на вялікай дарозе.

1. g5—h6 b6—a5.

У чым няцяжка пераканацца, чорныя лепш адказаць не могуць.

2. h6 : g1 a5 : a1 3. h4—g5 f6 : h4 4. h2—g3 h4 : f2 5. g1 : h8.

№ 34. А. ДЗЕМІШАЎ

Выйгрыш.

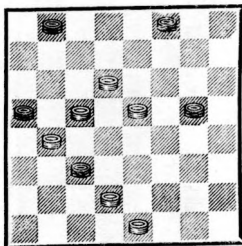
Вельмі прыемнае ўражанне пакідае гэта мініяцюрная канцоўка.

1. c3—b4 a5 : c3 2. e5—f6 g7 : e5.

Калі 2...c3 : e5, то 3. a1 : c3 і чорным няма ратунку. Утварылася незвычайнае становішча шашак.

3. d4 : h6 b2—c1 4. g1—f2 c1—a3 5. a1—b2 a3 : c1. 6. f2—e3 c1 : f4 7. h6 : d2.

№ 35. В. БРЭТЛЬ

Выйгрыш.

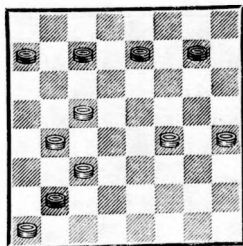
Кароткай, эфектнай камбінацыйай завяршаецца гульня ў гэтай канцоўцы.

1. e5—f6 g5 : e7 2. e1—f2!

Прыгожы ўдар, у якім выкарыстоўваецца дальнабойнасць дамкі чорных.

2...c3 : c7 3. c5—b6 a5 : c3 4. b6 : b2.

№ 36. І. БУГАЕЎ

Выйгрыш.

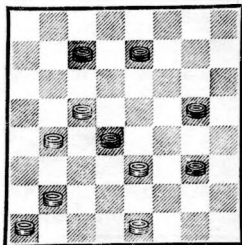
Гэта канцоўка мае тры эфектныя варыянты выйгрышу.

1. c5—b6! a7 : a3.

Калі чорныя возьмуць 1... b2 : d4, адбудзецца 2. b6 : h8, а на 1...c7 : a5 белыя адкажуць 2. h4—g5 b2 : d4 3. g5—h6 a5 : c3 4. h6 : e1.

2. h4—g5! b2 : d4 3. a1—b2 a3 : c1 4. g5—h6 c1 : g5 5. h6 : h6.

№ 37. А. ДЗЕМІШАЎ

Выйгрыш.

Неасцярожны заход чорнай шашкі ў любкі заканчваецца хуткім разгромам пазіцыі чорных.

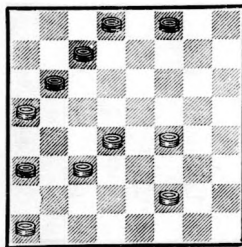
1. e1—f2!! g3 : a5.

Калі 1...d4 : b6, то 2. f2 : d8 і г. д. з выйгрышам.

2. c5—b6 d4 : f2 3. b6 : e1.

Заканчэнне лёгка выйгрышнае для белых.

№ 38. П. КАВАЛЕЎ

Выйгрыш.

Тут чытач убачыць кароткі камбінацыйны ўдар.

1. d4—e5 a3—b2.

Інакш белыя, якія маюць лішнюю шашку, лёгка перамагаюць.

2. e5—d6!!

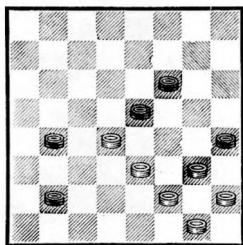
Бліскучы ход! Чорным вельмі цяжка было яго прадбачыць.

2...c7 : b4.

Калі б чорныя ўзялі 2...b2 : d4, то пасля 3. d6 : b8 адразу прайгралі.

3. a5 : c7! d8 : b6 4. a1 : c7.

№ 39. 1. КОБЦАУ

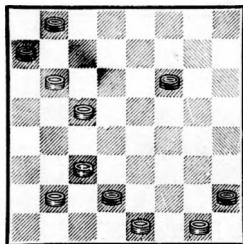

Выйгрыш.

Вельмі карысны і разам з тым нечаканы прыём выйгрышу паказан у канцоўцы, першапачатковая пазіцыя якой прыведзена на дыяграме.

1. e3—f4! e5:c3 2. f2—e3!! h4:d4 3. f4—g5 f6:h4 4. h2—g3 h4:f2 5. g1:c1.

№ 40. 1. КОБЦАУ

Выйгрыш.

1. c3—b4.

Белыя прымушаюць чорных зайсці ў дамкі. Чорным прыходзіцца падпарадкавацца, інакш яны застаюцца без шашкі.

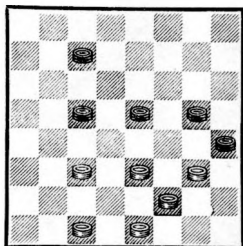
1...d2—c1 2. e1—f2!!

Надзвычай добры ход, разлічаны на знішчэнне дамкі і трох простых чорных.

2...c1:a3 3. f2—g3! h2:f4 4. b6—c7 b8:d6 5. c5:e3 a3:f2 6. g1:e3.

і г. д. да выйгрышу.

№ 41. І. КУПЕРМАН

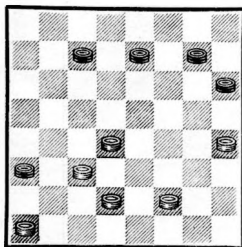

Выйгрыш.

У белых лішняя шашка, але выйгрышу яны могуць дасягнуць толькі пасля кароткага і прыгожага камбінацыйнага ўдару.

1. c3—d4! e5:c3 2. e3—f4!! g5:g1 3. c1—d2 h4:f2 4. d2:b8 g1—h2 5. e1:g3 h2:f4 6. b8:h2.

№ 42. А. ЛЯХОУСКІ

Выйгрыш.

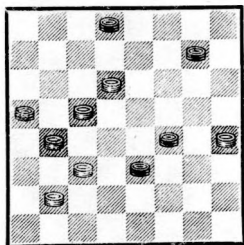
У гэтай лёгка пабудава-най двухварыянтнай канцоўцы па-свойму цікава аформлены ўдар з поля h4.

1. f2—e3 a3—b2.

Калі 1...c7—b6, то 2. a1—b2! a3:c1 3. e3—f4 c1:c5 4. c3—d4 c5:g5 5. h4:a5 і бe-лыя выйграюць.

2. c3—b4! b2—c1 3. e3—f4!! c1:a3 4. a1—b2 a3:g5 5. h4:b6.

№ 43. В. МУЛЯР

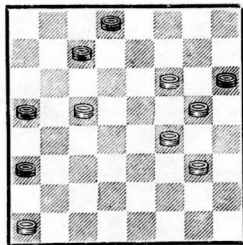
Выйгрыш.

У белых на шашку больш, але чорныя пагражаюць прайсці ў дамкі і выйграць. Таму белыя павінны прыняць неабходныя меры.

1. d6—c7 d8:d4 2. c3:g3 a5:a1 3. g3—f4 e3:g5 4. h4:h8

і дамка чорных, за якімі чарга ходу, знішчаецца.

№ 44. З. ЦЫРЫК

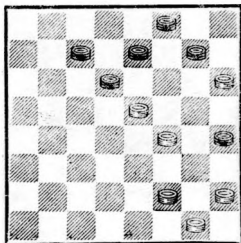

Выйгрыш.

Нягледзячы на малую колькасць шамак, белыя знаходзяць моцны камбінацыйны ўдар.

1. a1—b2 a3:c1 2. f6—e7!! d8:f2 3. c5—b6 c1:g5 4. b6:e1.

Далейшы выйгрыш—справа нескладанай тэхнікі.

Выйгрыш.

Гульня ў гэтай канцоўцы пачынаецца з ціхага ходу.

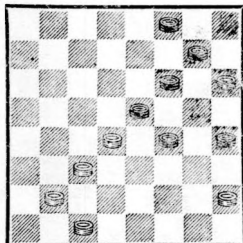
1. h2—g3 e7—f6.

У чорных застаўся толькі гэты ход.

2. f4—g5! f6 : d4.

Калі 2...d6 : h2, то 3. g5 : e7 f8 : d6 4. h6 : c5 і белыя выйграюць.

3. g3—f4 h4 : f6 4. f4—g5 f6 : h4 5. f2—g3 h4 : f2 6. g1 : e7 f8 : d6 7. h6 : c5.

Выйгрыш.

Па галоўнаму варыянту гэтай прыгожай мініяцюры атрымліваецца слупняк на вялікай дарозе.

1. c1—d2 h4—g3.

Адзіны ход, які чорныя павінны рабіць.

2. d2—e3 f4 : b4 3. h2 : d6 f6—g5.

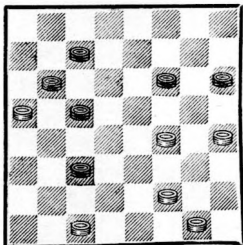
Калі чорныя пойдучь 3... b4—c3, то белыя адкажуць 4. d6—c7 c3 : a1 5. c7—b8 a1 : e5 6. b8 : g3 і выйграюць.

4. h6 : f4 b4—c3 5. d4—e5! c3 : a1 6. d6—c7 a1 : f6 7. f8—e7.

На 7...f6—a1 або 7...f6—h4 адбудзецца 8. f4—e5 або 8. f4—g5 з выйгрышам белымі

8. f4—e5! f6 : a1 9. d8 : h8

№ 47. I. БЕЛЬСКИ

Выйгрыш.

1. f2—g3.

Ход, яким белыя спрабуюць папярэдзіць выхад чорнай шашкі на поле d4.

1...c5—b4.

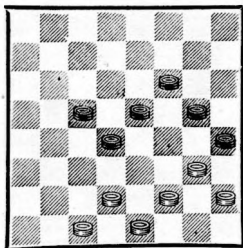
Чорныя вымушаны адказаць так, бо следам за 1...c5—d4 будзе размен 2.h4—g5 f6:f2 3. g1:a7 з выйгрышам.

2. c1—b2!!

Нечаканы і вельмі эфектны ўдар, які цяжка прадбачыць.

2...c3:a1 3. a5:c3 a1:d4 4. h4—g5 f6:f2 5. g1:a7.

№ 48. I. БУГАЕЎ

Выйгрыш.

Тут вы ўбачыце цікавы фінал.

1. d2—e3!

Белыя пакідаюць чорным адзіны адказ.

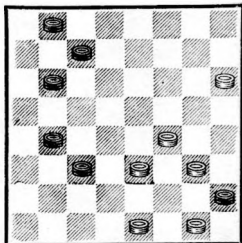
1...d4—c3.

Нечаканая ахвяра дзвюх шашак з «запрашэннем» чорных у дамки.

2. e3—f4!! g5:g1 3. c1—d2 h4:f2 4. d2:f4.

Чорная дамка з простаі шашкай пазбаўлены ходоў.

№ 49. В. БУЛАТ

Выйгрыш.

1. e3—d4 c3 : e5 2. f4 : d6 c7 : e5.

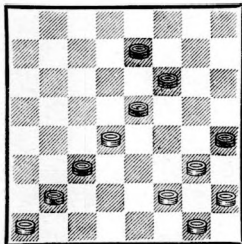
Становішча не мяняецца і пасля ўзяцця шашкі шляхам 2...h2 : f4.

3. g1—f2.

Не дае выйгрышу 3. h6—g7? з-за 3...h2 : f4 4. g7—h8 b4—a3 5. h8 : a7 a3—b2 і г. д.

3...h2 : f4 4. f2—e3 f4 : d2 5. e1 : c7 b8 : d6 6. h6—g7 і г. д. з эцюдным выйгрышам.

№ 50. В. БУТАСАЎ

Выйгрыш.

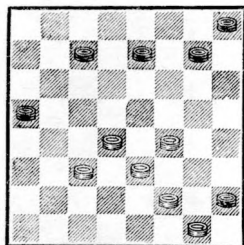
Нечаканы і цікавы выйгрыш прыводзіцца ў гэтай мініяцюнай канцоўцы.

1. f2—e3! h4 : f2 2. e3—f4! e5 : g3 3. g1 : e3 c3 : e5 4. h2 : f8 b2—c1.

Лепш чорныя адказаць не могуць.

5. f8—h6 c1 : f4 6. h6 : d2 з лёгкім выйгрышам белымі.

№ 51. А. ГУРАЛЬНИК

Выйгрыш.

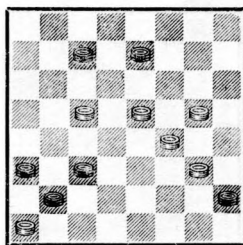
Вынаходлівы шлях да камбінацыі павінны знайсці белыя ў паказанай на дыяграме канцоўцы.

1. d4—c5! c7—d6.

Інакш белыя праходзілі ў дамкі і лёгка перамагалі.

2. c3—b4! a5 : c3 3. f2—g3 d6 : b4 4. e3—d4 c3 : e5 5. f4 : h6 h2 : f4 6. h6 : a5.

№ 52. Г. ДАЛІДОВІЧ

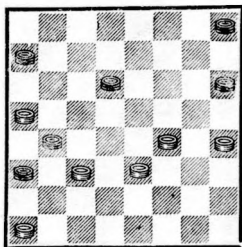
Выйгрыш.

Каб атрымаць апазіцыю ў фінальным становішчы, белыя ўмела скарыстоўваюць адзін тэмп і дабіваюцца хуткай перамогі.

1. g5—f6 e7 : e3 2. c5—d6 h2 : f4 3. d6 : b8! f4 : d6.

І заключны ўдар белых.
4. b8 : b4! a3 : c5 5. a1 : c3.

№ 53. В. ДЗЯРАБІН

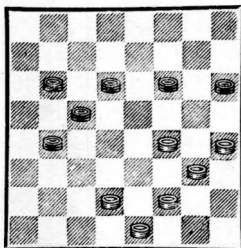

Выйгрыш.

У выніку камбінацыі, якую праводзяць белыя, чорныя застаюцца з лішняй шашкай. Але іх становішча, нягледзячы на колькасную перавагу, безнадзейнае.

1. e3—d4 b4 : d2 2. a1—b2!! a3 : c1 3. d6—c5 d6 : b4 4. a5 : e1 c1 : g5 5. h4 : f6.

№ 54. А. КАРПОВІЧ

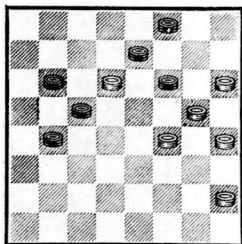

Выйгрыш.

Дзякуючы крацістаму размяшчэнню чорных шашак утвараюцца неабходныя ўмовы для белых, каб нанесці ўдар са знішчэннем пяці шашак.

1. h4—g5 f6 : h4 2. f2—e3! h4 : d4 3. f4—g5 h6 : f4 4. d2—e3 d4 : f2 5. e1 : c3.

№ 55. А. КАРПОВІЧ

Выйгрыш.

Проста не верыцца, што ў такім знешне спакойным становішчы белыя змогуць ажыццявіць кароткую, эфектную камбінацыю.

1. h6—g7! f6 : h8.

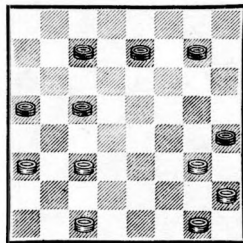
Зразумела, што на 1...f8 : h6 адбудзецца 2. d6 : f8 і белыя атрымаюць лёгка выйгрышную пазіцыю.

2. g5—f6!!

Вельмі прыгожы і неспадзяваны ўдар, якім белыя выйграюць тэмп для нанясення завяршаючага ўдару.

2...e7 : e3 3. h2—g3 c5 : e7 4. g3—f4 e3 : g5 5. h4 : d2.

№ 56. А. КАЎРЫЖКІН

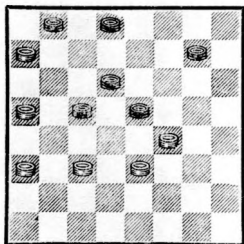
Выйгрыш.

Неабгрунтаванае нападзе на чорных на белую шашку g3 заканчваецца для іх трагічна.

1. c3—d4!! c5 : e3.

Чорным трэба браць так, бо калі 1...h4 : f2, то 2. d4 : h8 f2—e1 3. h8—c3 e1 : b4 4. a3 : c5 і белыя выйграюць.

2. g3—f4! e3 : g5 3. a3—b4 a5 : c3 4. c1—d2 c3 : e1 5. g1—f2 e1 : g3 6. h2 : b8.

Выйгрыш.

З прычыны імкнення да
выйгрышу як быццам безаба-
роннай шашкі белых чорныя
пацярпелі поўную катастрофу.

1. a3—b4!!

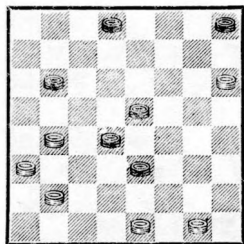
Белыя даюць чорным маг-
чымасць браць і другую шаш-
ку.

1...e5 : g3.

Па сутнасці 1...c5 : a3 не
змяніў бы адказу белых.

2. a5—b6! c5 : a3 3. e3—
f4 g3 : e5 4. c3—b4 a3 : c5 5.
b6 : h8.

Хутка і, здавалася б,
проста.

Выйгрыш.

1. b4—c5.

Белыя ўсё разлічылі і па-
чынаюць атаку на чорную
шашку b6.

1...b6—a5.

Іншага шляху ў чорных
няма.

2. a3—b4!!

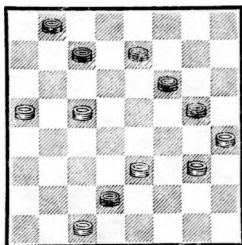
Па-першае, гэтай ахвярай
белыя выйграюць адзін тэмп
і, па-другое, скарыстоўваюць
няўдалае размяшчэнне дамкі
чорных для фінальнага ўдару.

2...a5 : a1.

Такі ж вынік будзе і пас-
ля 2...d4 : b6.

3. e1—f2 d4 : b6 4. f2 : f6
a1 : g7 5. h6 : f8
і белыя выйграюць.

№ 61. А. ЛЕНТАЧКІН

Выйгрыш.

У выніку, здавалася б, бяскрыўднага напаўнення чорных на шашку е3 белыя атрымалі магчымасць правесці прыгожую камбінацыю.

1. е3—d4! d2—e1.

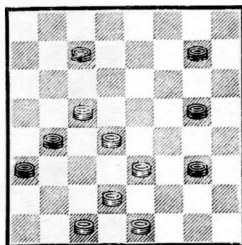
Вымушаны ход чорных.

2. а5—b6! c7 : а5 3. c5—b6.

Белыя пазбаўляюцца ад сваіх шашак, якія перашкаджаюць ім ажыццяўляць намечаны план выйгрышу.

3...а5 : c7 4. d4—e5 f6 : d4 5. h4 : f2! e1—c3 6. c1—d2 c3 : e1 7. g3—h4 e1 : g3 8. h4 : f2.

№ 62. Р. РУДНІЦКІ

Выйгрыш.

Просты і досыць эфектны выйгрыш паказан у гэтай двухварыянтнай канцоўцы.

1. d2—c3!! b4 : f4.

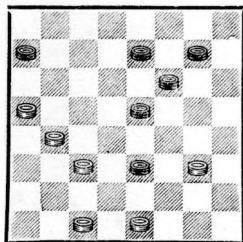
На 1...b4 : d6 мог быць такі адказ: 2. c3—b4 а3 : c5 3. d4 : f2.

2. c1—b2! а3 : c1 3. e1—d2 c1 : e3 4. d4 : h8 c7—b6.

Лепшая абарона, бо на 4...f4—e3 адбудзецца 5. c5—d6, а на 4...c7—d6 белыя паб'юць 5. c5 : e7 f4—e3 6. h8—d4 e3 : c5 7. e7—f8 і г. д.

5. c5 : a7 f4—e3 6. h8—d4 e3 : c5 7. a7—b8.

№ 63. М. ТОРАПАЎ

Выйгрыш.

Прыгожым фіналам за-
канчваецца гульня ў гэтай мі-
ніяцюрнай канцоўцы.

1. e1—d2 e5—f4.

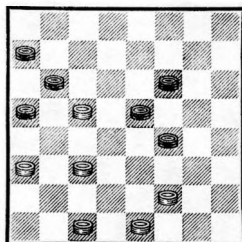
Чорныя вымушаны ісці на
размен, інакш губляецца шан-
ка.

2. g3 : e5 f6 : b2 3. c1 : a3!

У гэтым незвычайным
узяцці увесь сэнс канцоўкі.

3...e3 : c1 4. a5—b6 a7 : c5
5. b4 : h6.

№ 64. М. ТОРАПАЎ

Выйгрыш.

Цікавы камбінацыйны
прыём пачынаецца з гэтай,
здавалася б, зусім звычайнай
пазіцыі.

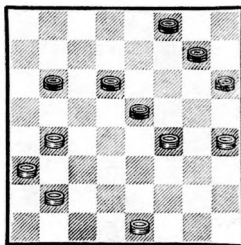
1. c3—d4!

Уступны ход, які паслаб-
ляе становішча чорных.

1...e5 : c3 2. c1—d2! b6 :
d4 3. d2 : b4 a5 : c3 4. a3—b4
c3 : a5 5. f2—e3 d4 : f2 6. e1 :
g7

і выйграюць.

№ 65. А. УВАРАЎ

Выйгрыш.

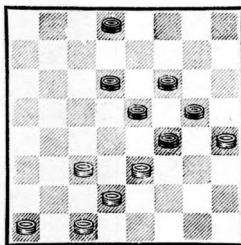
Своеасаблівы прыём разменнай камбінацыі паказаны ў гэтай канцоўцы.

1. h4—g5! e5 : g3.

Ход, дзякуючы якому белыя выйграюць неабходны для іх тэмп.

2. b2—c3 h6 : f4 3. e1—f2 g3 : e1 4. b4—a5 e1 : b4 5. a3 : e7! f8 : d6 6. a5 : g3 і г. д. да выйгрышу.

№ 66. А. УВАРАЎ

Выйгрыш.

Пасля некалькіх уступных ходоў падыходзіць камбінацыйная развязка.

1. e3—d4 d8—c7.

У чым няцяжка пераканацца, іншыя хады чорных больш горшыя.

2. a1—b2.

Такім чынам падрыхтоўваецца камбінацыйны размен.

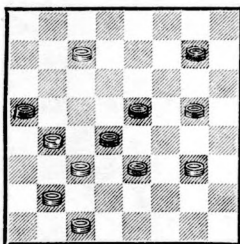
2...c7—b6.

Зноў адзіны ход для чорных.

3. d2—e3! f4 : b4 4. d4—c5 b6 : d4 5. b2—c3 b4 : d2 6. c1 : e7 f6 : d8 7. h4 : d4

з апазіцыяй на карысьць белых.

№ 67. Ю. ЧАРНЯЕЎ

Выйгрыш.

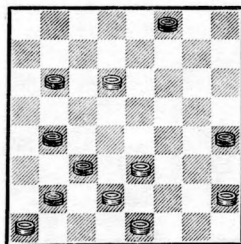
Прыгожая ідэя слупняка мае праявы ў канцоўцы, першапачатковая пазіцыя якой прыведзена на дыяграме.

1. g3—f4!

Пасля гэтага ходу чорныя маюць магчымасць прайсці ў дамкі. Але толькі дзякуючы яму белыя могуць перамагчы.

1...e5 : g3 2. c3 : e5 a5 : a1 3. c7—d8 a1 : f6 4. c1—b2! f6 : a1 5. d8 : h8.

№ 68. Н. ШАПАВАЛ

Выйгрыш.

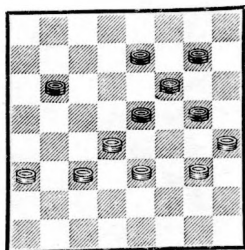
Чытачу даецца магчымасць разабраць нескладаны, але павучальны выйгрыш белых са становішча, якое прыведзена на дыяграме.

1. d6—e7! f8 : d6 2. e1—f2! c3 : g3 3. a1 : e5.

Толькі пасля такога ўдару белыя прыходзяць да перамогі.

3...g3 : d6 4. e3—f4 d6 : g3 5. h2 : f4.

№ 69. Ю. ШМІТ

Выйгрыш.

1. c3—b4! e5 : a5 2. a3—b4!!

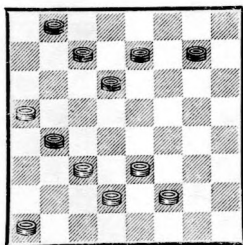
Моцны і неабходны ход.

2...a5 : c3 3. g3—f4 g7—h6.

Чорным прыходзіцца зачыняцца.

4. f4—e5 f6 : f2 5. h4 : h4.

№ 70. Ю. ШМІТ

Выйгрыш.

Прыём так званага «турэцкага ўдару» можна прасачыць у гэтай канцоўцы.

1. c3—d4! b4—a3.

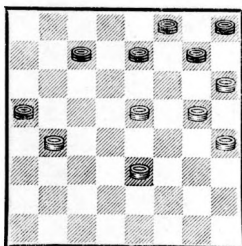
Зразумела, што чорным нельга губляць шашку.

2. d2—c3!

Белыя гасцінна запрашаюць чорных у дамкі, а тыя не могуць адмовіцца ад запрашэння з-за пагрозы 3. c3—b4.

2...a3—b2 3. c3—b4! b2—c1 4. a1—b2 c1 : f4 5. f2—e3!! f4 : e5 6. d4 : h8.

№ 71. В. ЯЧЭЙКІН

Выйгрыш.

1. e5—f6! g7 : e5.

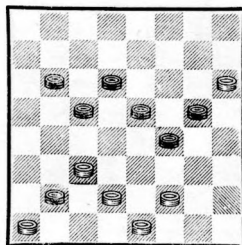
Пасля 1...a5 : c3 чорныя адразу прайграюць з-за 2. f6 : d2.

2. g5—f6 e5 : g7.

На 2...a5 : c3 адбудзецца 3. f6 : e1, а на 2...e7 : g5 белыя адкажуць 3. h6 : b8 a5 : c3 4. e3—d4 c3 : e5 5. b8 : f4.

3. h4—g5! a5 : c3 4. e3—d4 c3 : e5 5. g5—f6 e7 : g5 6. h6 : b8.

№ 72. І. БУГАЕЎ

Выйгрыш.

Нягледзячы на меншую колькасць шашак, белым удаецца ажыццявіць прыгожую двухварыянтную камбінацыю.

1. d2—e3!! b2 : d4.

Калі 1...f4 : b4, то 2. a1 : c7 d6 : b8 3. h6 : b4 і белыя выйграюць.

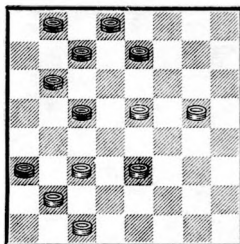
2. a1—b2!

Белыя рыхтуюцца да неадкладнага знішчэння дамкі чорных.

2...f4 : d2 3. h6 : f4!!

Пасля гэтага ўдару пазіцыя чорных развальваецца.

3...e5 : g3 4. e1 : a5 g3 : e1 5. b2—c3 e1 : b4 6. a5 : c3.

Выйгрыш.

Вельмі эканомна і вынаходліва праводзіцца фінальны ўдар у гэтай мініяцюры.

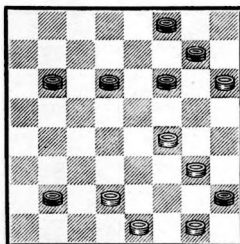
1. c3—b4 e7—d6.

Усе іншыя адказы чорных небяспечны неадкладным прайгрышам.

2. g5—f6! d6 : d2 3. c1 : e3!!

Згуляна бліскуча!

3...a3 : e7 4. b4 : f8,

Выйгрыш.

Белыя згубілі шашку і, здавалася б, трапілі ў безнадзейнае становішча, але яны знаходзяць сілы, каб нанесці камбінацыйны ўдар.

1. d2—c3 b2 : d4 2. f4—g5!

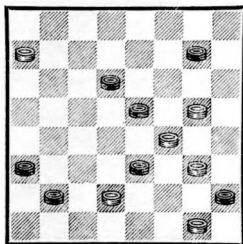
Незвычайны і моцны ход.

2...f6 : f2.

Калі 2...h2 : f4, то 3. g5 : g5 і выйграюць.

3. g1 : e7 f8 : d6 4. h4 : a7 і г. д.

№ 75. П. КАВАЛЕЇ

Вийгрыш.

Чорныя сваім ходам на-
палі на белую шашку d2. У
выніку белыя змаглі правесці
цікавую камбінацыю.

1. a7—b8 e3 : c1 2. g5—
h6 c1 : g5 3. h6 : b4!

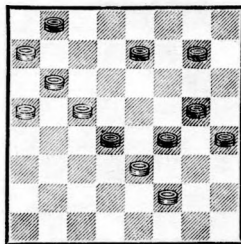
Белыя павінны браць толь-
кі так.

3...h2 : f4.

Калі 3...a3 : c5, то 4. b8 :
h6 h2 : f4 5. h6 : d6 і белыя
выйграюць.

4. g1—f2 a3 : b4 5. f2—e3
f4 : d2 6. b8 : h4.

№ 76. В. СВИЗІНСКІ

Выйгрыш.

1. c5—d6! e7 : c5.

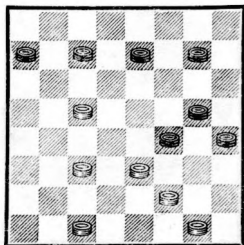
На 1...f4 : d2 белыя бяруць
2. d6 : c1 і выйграюць.

2. b6—c7! f4 : d2.

Не мае ўплыву на чарго-
васць хадоў белых і бой чор-
ных 2...b8 : d6.

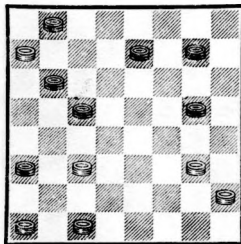
3. a5—b6 b8 : d6 4. f2—
g3! h4 : f2 5. a7—b8 c5 : a7
6. b8 : h8.

№ 77. Д. СУХАРУКАЎ

Выйгрыш.

№ 78. М. ТОРАПАЎ

Выйгрыш.

Цікавая шматварыянтная мініяцюра паказана на дыяграме.

1. c5—d6! c7 : e5.

Калі 1...e7 : c5, то 2. c3—d4 f4 : d2 3. d4 : d8 d2—e1 (прыходзіцца адказваць так) 4. g1—h2 e1 : g3 5. h2 : f8 і г. д. Чорныя адразу прайграюць і пасля 1...f4 : b4 з-за 2. d6 : a5.

2. c3—d4!!

Толькі так. Наогул вельмі арыгінальны ўдар!

2...e5 : c3.

Пры ўзяцці шашкай 2...f4 : d2 адбудзецца 3. c3 : d8 і г. д.

3. c1—d2! c3 : g3 4. g1—h2 f4 : d2 5. h2 : e1.

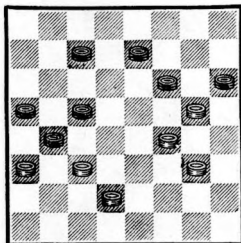
Пры дапамозе дамкі чорных белыя ажыццяўляюць эфектную разгромную камбінацыю.

1. c1—b2! a3 : c1 2. a1—b2 c1 : a3 3. c3—d4! c5 : e3 4. a7 : c5 a3 : d6.

Вось якім незвычайным шляхам трапляе дамка чорных на патрэбнае поле белых d6.

5. g3—f4 d6 : g3 6. h2 : f2.

№ 79. М. ЦВЕТАУ

Выйгрыш.

Эфектная двухварыянтная камбінацыя прыводзіцца са становішча, якое адбіта на дыяграме.

1. c3—d4!!

Нечаканы і вельмі прыгожы ход.

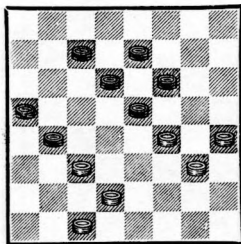
1...c5 : c1.

Калі 1...f6 : f2, то 2. d4 : e1 і белыя выйграюць.

2. a3 : c5 f6 : f2 3. c5—b6 c1 : g5 4. b6 : e1

і г. д. з выйгрышам.

№ 80. З. ЦЫРЫК

Нічыя.

Вельмі прыгожы шлях да выратавання белых чытачы могуць прасачыць у прапанаванай канцоўцы.

1. d2—e3! b4 : d2 2. h4—g5!!

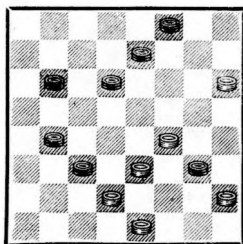
Бліскучая ахвяра яшчэ трох шашак запар.

2...f6 : d4 3. c1 : c5 e5 : g3.

Чорным, відавочна, трэба браць так. Інакш адразу гульня закончыцца ўнічыю.

4. c5—b6

і пяць чорных шашак вымушаны заключыць перамір'е з адной белай.

Выйгрыш.

Няўдалы заход чорных за белай шашкай абыходзіцца ім дорага.

1. e3—d4! c3 : e5.

Трэба браць толькі так.

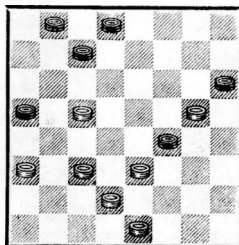
2. h6—g7!

Малапрыкметная ахвяра шашкі.

2...f8 : h6 3. f4—g5! h6 : f4 4. d2—e3.

Наступным будзе падрыў, здавалася б, бездакорнай пазіцыі чорных.

4...f4 : d2 5. e1 : c7 d6 : b8 6. h2 : f8.

Выйгрыш.

1. e3—d4!

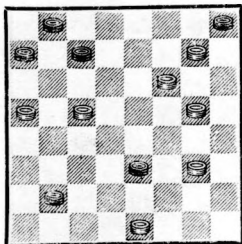
Нягледзячы на лішнюю шашку, белым неабходна гуляць вельмі дакладна.

1...f4—g3.

Інакш чорныя застануцца без дзвюх шашак.

2. c5—b6 h6 : f4 3. d4—e5 f4 : d6 4. e1—f2 g3 : e1 5. d2—e3 e1 : b4 6. a3 : e7 d8 : f6 7. b6 : g5.

і белыя выйграюць.

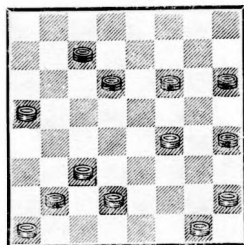

Выйгрыш.

Своеасаблівы прыём выйгрышу скарыстаны ў пазіцыі, якая паказана на дыяграме.

1. e1—d2! e3 : c1 2. g7—f8 c1 : h6 3. c5—d6 c7 : g7 4. a5—b6! a7 : c5 5. f8 : c1.

Утварылася незвычайная пазіцыя. Чорныя маюць удвая больш шашак і чаргу ходу, аднак яны павінны прайграць з-за непазбежнага размену белых шляхам 6. g3—f4 і г. д.

Выйгрыш.

Тры варыянты выйгрышу мае гэта канцоўка.

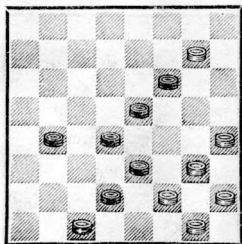
1. f4—g5! h6 : f4.

Чорныя адразу прайграюць пасля ўзяцця шашкі 1... b2 : d4 з-за 2. g5 : e3.

2. d2—e3!! f4 : b4.

Калі 2...b2 : f2, то 3. g1 : c5 і белыя выйграюць.

3. a5 : c3 b2 : d4 4. h2—g3 h4 : f2 5. g1 : g5 c7—d6 6. a1—b2 d6—e5 7. b2—c3.

Выйгрыш.

1. h4—g5! f6 : h4.

Калі 1...f6 : h4, то 2. g5—f6 e5 : g7 3. g3—f4 e3 : g5 4. c1 : a3 g5—f4 5. a3—b4 g7—f6 6. b4—c5 f6—e5 7. c5—b6 e5—d4 8. b6—c7 f4—e3 (на 8...d4—c3 адбудзецца 9. c7—b8 і гуляня пераходзіць у лёгка выйгрышнае заканчэнне) 9. c7—d8 e3—d2 10. f2—e3! d2 : f4 11. d8—a5 і г. д. з выйгрышам белымі.

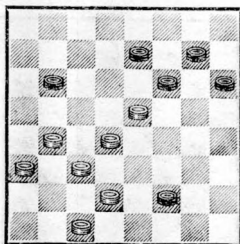
2. g3—f4!! e5 : e1.

Калі чорныя будуць браць 2...e3 : g5, то пасля 3. c1 : a3 адразу прайграюць.

3. h2—g3! h4 : f2 4. g7—h8 d4—c3.

Следам за 4...b4—a3 павінен быць адказ 5. h8 : b2, а на 4...b4—c3 белыя зрагаюць 5. h8—g7 c3—b2 6. g7 : a1.

5. h8 : a1.

Выйгрыш.

1. d2—e3 f2—g1.

Ададаць гэту шашку — значыць, застацца без дзвюх, а зайсці на поле e1 — адразу прайграць пасля 2. b4—a5 e1 : b4 3. a3 : a7.

2. e3—f4! g1 : c5 3. b4 : f8 f6 : b2 4. a3—b4!

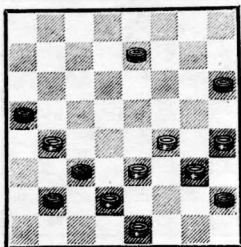
Для дасягнення выйгрышу трэба гуляць толькі так.

4...b2—a1.

Калі 4...b6—a5, то 5. c1 : a3 a5 : c3 6. f4—g5 h6 : f4 7. f8 : b4.

5. b4—c5 b6 : d4 6. c1—b2 a1 : c3 7. f4—g5 h6 : f4 8. f8 : b4.

№ 87. М. ІРЖАЎСКИ

Выйгрыш.

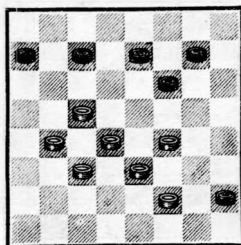
Усяго адзін ход аддзяляе дзве простыя шашкі чорных ад дамачных палёў. Але за белымі першы ход і камбінацыйны ўзрыў, які ўтойвае пазіцыя. У выніку ўсе надзеі чорных гінуць.

1. e1—f2! c3 : e1 2. e3—d4 a5 : e5 3. f4 : f8 h2 : f4 4. f8—a3!

Толькі дзякуючы гэтаму нечаканаму размену белыя перамагаюць.

4...e1 : g3 5. a3 : g5 h6 : f4 6. h4 : f2.

№ 88. Б. МАГІЛЕЎСКИ

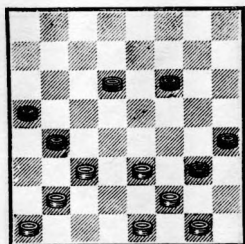
Выйгрыш.

Для выратавання з цяжкага становішча белыя знаходзяць прыгожую двухварыянтную камбінацыю.

1. c5—b6! c7 : a5.

Калі 1...a7 : a3, то 2. f4—g5 f6 : h4 3. c3—b4 a3 : c5 4. d4 : h8 h2—g1 5. h8—e5 і г. д. да выйгрышу белымі.

2. d4—e5!! f6 : b2 3. f2—g3 a5 : c3 4. e3—d4 c3 : e5 5. f4 : h6 h2 : f4 6. h6 : a3.

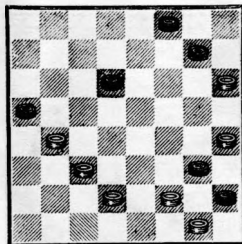

Выйгрыш.

1. e1—d2!

Такім нечаканым ходам белыя пачынаюць аперацыю не толькі для свайго выратавання з цяжкага становішча, але і для выйгрышу.

1...g3 : e1 2. g1—f2 e1 : g3 3. e3—f4 g3 : e5 4. b2—a3 e5 : b2 5. a3 : g5 h4 : f6 6. a1 : c3 f6—g5 7. d2—e3 g5—h4 8. e3—f4.

Выйгрыш.

Своеасаблівы выйгрыш прапануецца ў гэтай канцоўцы з пазіцыі, якая прыведзена на дыяграме.

1. f2—e3 g3—f2.

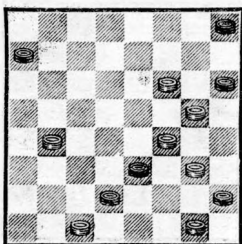
Іншы адказ чорных немагчымы.

2. h4—g5!!

Ключавы ход для нанясення моцнага ўдару менавіта гэтай шашкай.

2...f2 : b2 3. d2—c3! b2 : d4 4. g1—f2! a5 : c3 5. f2—g3 h2 : f4 6. g5 : e7 f8 : d6 7. h6 : d2.

№ 91. Р. РУДНИЦКІ

Выйгрыш.

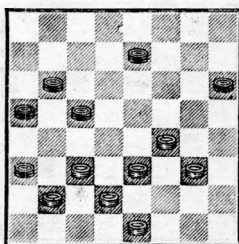
Рашэнне пачынаецца з нечаканай аддачы дзвюх шашак.

1. f4—e5! h6 : d6.

Такі ж вынік будзе і пасля 1...h2 : d6.

2. b4—a5 h2 : f4 3. f6—g7 h8 : f6 4. g1—f2 e3 : g1 5. c1 : b4 g1 : b6 6. a5 : c7.

№ 92. Д. САЛАФЕУ

Выйгрыш.

Нягледзячы на прарыў у дамкі чорнай простаў а3, белыя знаходзяць камбінацыю, якой забяспечваецца ім перамога.

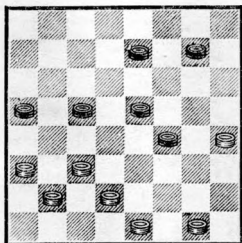
1. g3—h4 a3 : c1 2. e3—d4! c5 : g5.

Калі 2...c1 : g5, то 3. h4 : d8 c5 : e3 4. c3—b4 a5 : c3 5. d8 : f4 з выйгрышам.

3. h4 : d8 c1 : f4 4. c3—b4! a5 : c3 5. d8 : g5 h6 : f4 6. e1—f2

і выйграюць.

№ 93. В. СОКАУ

Выйгрыш.

Бліскучы па задуме і фінальнаму ўдару выйгрыш закладзен у гэтай канцоўцы.

1. e1—f2! f4—g3.

Чорныя павінны гуляць толькі так, бо на 1...e7—d6 адбудзецца 2. a3—b4! c5: e3 3. f2: h8. Усе іншыя хады чорных таксама пройгрышныя.

2. f2—e3 g3—f2.

У адказ на 2...g3—h2 белыя мяняюцца 3. e3—f4 e5: g3 4. h4: f2 і застаюцца з лішняй шашкай.

3. a3—b4!!

Выдатны ход, якім белыя прымушаюць чорных браць шашкі з заходам у дамкі.

3...c5: c1.

Калі 3...f2: d4, то 4. b4: h6.

4. h4—g5.

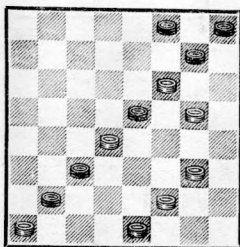
Зараз белыя выйграюць дзя надобныя ім тэмпы.

4...f2: b2 5. g5—h6 c1: f4.

Лепшы бой у чорных.

6. h6: h6 e5—d4 7. h6—g7 і г. д. з выйгрышам.

№ 94. М. ТОРАПАУ

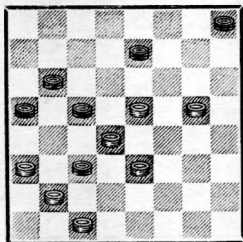

Выйгрыш.

Прыгожы фінальны ўдар пасля камбінацыйнага ўзрыву чытач зможа прасачыць у гэтай канцоўцы.

1. e1—d2! c3: e1 2. a1: c3 e1: a5 3. g5—h6 e5: c3 4. f6—e7 f8: d6 5. h6: d2! a5: e1 6. g3—h4 e1: g3 7. h4: f2 і г. д. да выйгрышу.

№ 95. Я. ФРЭЙМАН

Выйгрыш.

Вядомы ў практыцы гульні прыём падаецца тут своеасабліва і тэхнічна.

1. e3—f4 c3 : a1.

Калі 1...c5 : e3, то 2. b2 : f2 і застаюцца з двюма лішнімі шашкамі.

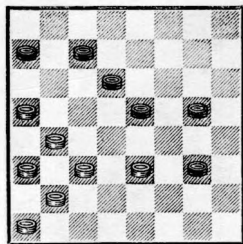
2. c1—d2!!

Вельмі прыгожы і неспадзяваны ход.

2...c5 : c1 3. e5 : f6! a1 : g7 4. a3—b4! a5 : c3 5. g5—h6 c1 : g5 6. h6 : h6 b6—a5 7. h6—d2 h8—g7 8. d2—c3 g7—h6 9. c3—d2.

Выратавання ў чорных няма.

№ 96. М. ЦВЕТА.

Выйгрыш.

Грозныя шашкі чорных на правым флангу белых ператвараюцца ў бездапаможныя пасля скрытай камбінацыі белых.

1. a5—b6! a7 : c5.

Калі 1...c7 : a5, то 2. b4—c5!! d6 : f4 3. a3—b4 a5 : c3 4. b2 : f2 і г. д. Атрымліваецца апазіцыя ў карысць белых.

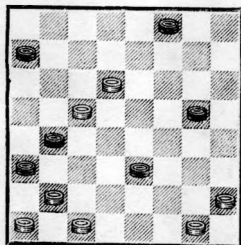
2. c3—d4! e5 : a5 3. e3—d4 c5 : e3 4. a3—b4 a5 : c3 5. b2 : f6 d6—c5.

На 5...c7—b6 адбудзецца 6. f6—g7 d6—c5 7. g7—h8 e5—f4 8. h8—d4 і г. д. з выйгрышам белымі.

6. f6—e7 c5—d4 7. e7—d8 c7—d6 8. d8—g5.

У выніку белыя выйграюць.

№ 97. З. ЦЫРЫК

Выйгрыш.

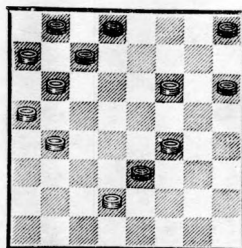
Вельмі цікава аформлен
выйгрыш у гэтай канцоўцы.

1. b2—c3 b4:d2 2. c1—
b2! a3:c1 3. a1—b2! c1:a3
4. g1—f2!!

Ход, якім прадугледжва-
ецца ўтварэнне ўмоў для двух
ціхих ходоў белай простаі h2.

4...e3:g1 5. h2—g3 g1:
b6 6. g3—h4 a3:e7 7. h4:e1.

№ 98. Н. ШАПАВАЛ

Выйгрыш.

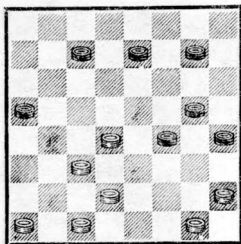
За легкадумнае нападзен-
не на шашкі белых чорныя
расплачваюцца вельмі дорага.

1. f4—g5! e3:c1.

Пры любым узятці шашак
чорнымі не змяняецца чарго-
васць ходоў белых.

2. b4—c5 h6:f4 3. f6—e7
d8:f6 4. b6:d2! c1:b6 5. a5:
c7 b8:b6 6. a7—b8 d6—c5 7.
b8—e5.

№ 99. В. АБАУЛІН

Выйгрыш.

1. d4—c5.

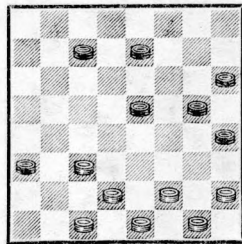
Такім чынам белыя прымушаюць чорных перайсці да абароны поля b6.

1...c7—d6.

Белыя пачынаюць камбінацыйныя дзеянні.

2. c3—b4! a5 : e1 3. a1—b2 d6 : b4 4. b2—c3! b4 : d2 5. c1 : e3 f4 : d2 6. g1—f2 e1 : g3 7. h2 : e1.

№ 100. В. АБАУЛІН

Выйгрыш.

1. c1—b2! a3 : f4.

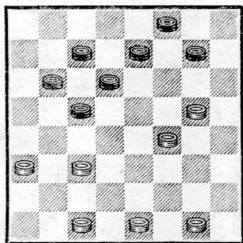
Чорныя, бясспрэчна, пасля ўзяцця шашак 1...a3 : e3 імгненна прайграюць з-за 2 f2 : b6.

2. f2—e3!

Рэдкі прыём выйгрышу ў распаўсюджанай тэме.

2...f4 : b4 3. e1—d2 b4 : e1 4. g1—f2 e1 : g3 5. h2 : b8.

У такіх становішчах чатыры простыя шашкі супроць дамкі нядужы.

Выйгрыш.

Надзвычай цяжкае рашэнне ў гэтай канцоўцы.

1. c3—b4!

Глыбокі па зместу ход.

1...g7—h6.

Безумоўна, лепшы працяг.

Ход 1...b6—a5 прайгрышны з-за 2. f4—e5 a5:c3 3. c1—d2 d6:h6 4. d2:b8. Такі ж і ход 1...g7—f6, бо пасля чакальнага ходу 2. c1—d2 f6:h4 адбудзецца 3. f4—e5 d6:f4 4. b4:b8.

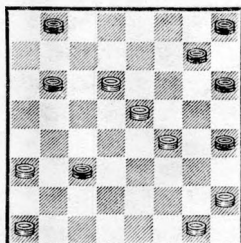
2. e1—f2! f8—g7.

Нельга хадзіць 2...b6—a5 з-за 3. g5—f6!! і г. д.

3. g1—h2! b6—a5.

Нарэшце чорным трэба рабіць гэты ход, бо на 3...g7—f6 пасля 4. c1—d2 f6:h4 белыя адкажуць 5. f4—e5 d6:f4 6. b4:b8 і выйграюць.

4. h2—g3! a5:c3 5. c1—d2!! c3:e1 6. g3—h4 e1:e5. 7. g5—f6 e7:g5 8. h4:d8.

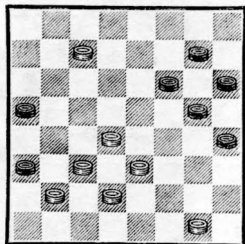

Выйгрыш.

Цікавай фінальнай пазіцыяй заканчваецца размен шашак у гэтай канцоўцы.

1. a1—b2! c3:a1 2. a3—b4! a1:f6 3. b4—c5 b6:d4 4. d6—c7 b8:d6 5. h2—g3 h4:f2 6. g1:g5 і белыя выйграюць.

№ 103. Ф. БАХЦІОЗІН

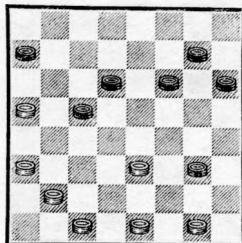

Выйгрыш.

Прапусціўшы дзве чорныя шашкі ў дамкі, белыя застаюцца ў фінальнай пазіцыі з адной дамкай супроць пяці чорных простых і перамагаюць.

1. d4—c5! a3 : c1 2. c3—b4!! a5 : e1 3. c5—d6 c1 : f4 4. g1—f2 e1 : g3 5. c7—b8 f4 : c7 6. b8 : h2.

№ 104. Ф. БАХЦІОЗІН

Выйгрыш.

1. g1—f2.

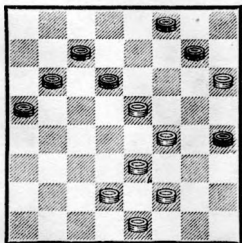
Гэты ход вельмі цяжка прадугледзець.

1...g3—h2.

Чорным застаецца толькі выратаваць сваю шашку.

2. a3—b4! c5 : a3 3. c1—d2! a3 : c1 4. f2—g3 h2 : f4 5. e3 : b6 c1 : b6 6. a5 : c7 і г. д. з выйгрышам.

№ 105. М. ГЕЛЕР

Выйгрыш.

1. f4—g5 d6:f4.

Чорныя адразу прайграюць пасля ўзяцця 1...h4:d4 з-за 2.e3:e7 f8:d6 3. h6:a7.

2. f2—g3!!

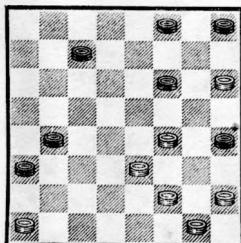
Прыгожы і зусім нечаканы ўдар.

2...f4:h2.

На 2...h4:d4 белыя адказваюць 3. g5:a7, а на 2...h4:f6 рэагуюць 3. e3:e7 f8:d6 4. h6:a7.

3.e1—f2! h4:f6 4. f2—g3 h2:f4 5. e3:e7 f8:d6 6. h6:a7.

№ 106. Я. ГОБІНЬШ

Выйгрыш.

У гэтай канцоўцы вельмі цяжка сабе ўявіць фінальны ўдар белых.

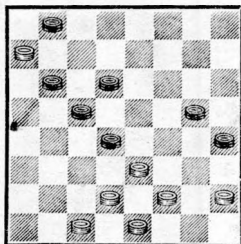
1. a1—b2! a3:c1 2. f4—g5 c1:f4 3. g5:e7.

Толькі цяпер высвятляецца план белых.

3...f8:d6 4 h6—g7 h8:f6 5. f2—g3 h4:f2 g1:a3

і дзве белыя шашкі лёгка затрымліваюць і знішчаюць чорную простую.

№ 107. Я. ГОБІНЫШ

Выйгрыш.

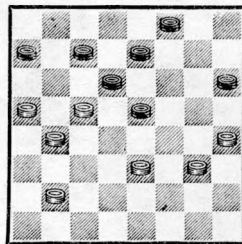
Рэдкі фінальны ўдар са знішчэннем трох чорных шашак прыводзіцца ў гэтай канцоўцы.

1. h2—g3 d6—e5.

Белыя пачынаюць праводзіць камбінацыю.

2. e3—f4!! g5 : g1 3. e1—f2 g1 : e3 4. d2 : b4 h4 : f2 5. a7 : g1.

№ 108. М. ГРУШЭЎСКИ

Нічыя.

1. e3—f4 a7—b6.

Чорныя мусяць ісці на падрыхтаваную белымі камбінацыю. Гэта лепш, чым ахвяра шашкі 1...e5—d4, бо пасля 2. c5 : e3 e7—f6 (або 2...a7—b6) чорныя нават рызыкуюць прайграць. На 1...f8—g7 адбудзецца 2. c5—b6 a7 : g5 3. h4 : b6 з выйгрышам белых.

2. c5 : a7 c7—b6 3. a5 : c7!!

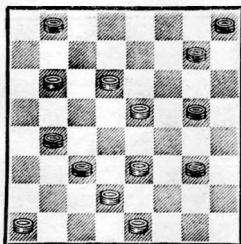
Зразумела, што нельга 3. a7 : c5? з-за 3...e5—d4 4. c5 : e3 d6—e5 5. f4 : d6 e7 : h2 і чорныя выйграюць.

3...d6 : b8 4. f4 : d6 e7 : c1 5. g3—f4 c1 : g5 6. h4 : f6 h6—g5 7. f6 : h4 f8—e7!

Толькі такім чынам чорныя дасягаюць нічыйі.

8. h4—g5 e7—d6

і г. д.

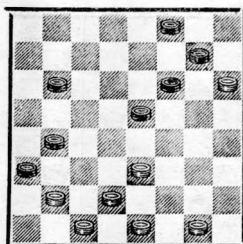
Выйгрыш.

Прапусціўшы дзве чорныя шашкі ў дамки, белыя двума трапнымі ўдарамі знішчаюць шэсць шашак чорных.

1. a1—b2! c3 : a1 2. b6—c7 a1 : f6 3. e1—f2! g3 : c3.

Зараз адбудзецца рэдкі ў практыцы гульні размен.

4. e3—d4 c3 : e5 5. d6 : a3 b8 : d6 6. a3 : g5.

Выйгрыш.

Тут чытач мае магчымасць прасачыць вельмі скрыты камбінацыйны ўдар.

1. b2—c3 b6—a5.

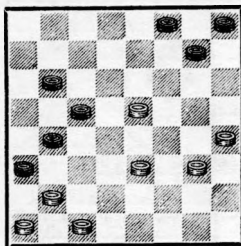
Закрывае для чорных, канешне, абавязкова.

2. e3—d4! e5—f4.

Белыя робяць зусім нечаканую і прыгожую ахвяру трох шашак.

3. c1—b2!! a3 : a7 4. e1—f2! b4 : d2 5. f2—e3 a7 : f2 6. g1 : e7 f8 : d6 7. b6 : e1.

№ 111. В. ЗВІРБУЛІС

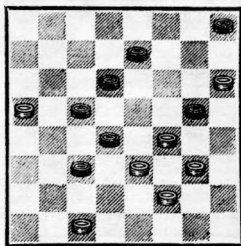

Выйгрыш.

У гэтай канцоўцы самабытна аформлена камбінацыя з папярэднім прыводам дамкі чорных на поле e7.

1. e3—d4! c5 : e3 2. b2—c3 b4 : d2 3. c1—b2 a3 : c1 4. a1—b2 c1 : a3 5. e5—d6 a3 : e7 6. g3—f4 e3 : g5 7. h4 : e1 і белыя выйграюць.

№ 112. М. ІРЖАЎСКІ

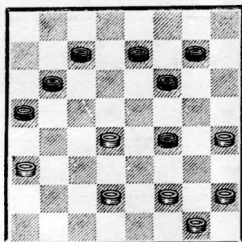

Выйгрыш.

Безнадзейнае на першы погляд становішча белых хутка прымае адваротны бок пасля правядзення скрытай камбінацыі.

1. c1—d2! c3 : e1 2. g3—h4! e1 : e5 3. h4 : d8 d4 : f2 4. a5—b6 c5 : a7 5. d8—f6 e5 : g7 6. h6 : g1 і г. д. з выйгрышам.

№ 113. В. КАЗЕЙКА

Выйгрыш.

У гэтай канцоўцы гульня пачынаецца з пагрозы.

1. d2—c3 f4—e3.

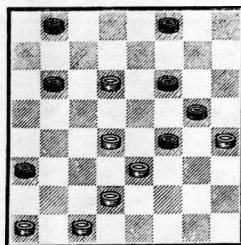
Інакш чорныя дазвалялі белым утварыць размен дзве на дзве шашкі: 2. f2—e3 f4 : b4 3. a3 : a7 і белыя лёгка выйгравалі.

2. h4—g5! f6 : h4.

Калі 2...e3 : c5, то 3. g5—h6 і г. д. з выйгрышным становішчам у белых.

3. c3—b4! a5 : e5 4. f2 : h8 і выйграюць.

№ 114. А. КАРПОВІЧ

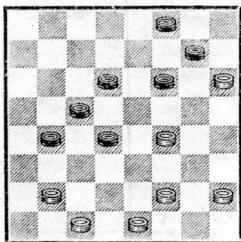

Выйгрыш.

Падобна віхру белая простая h4, набыўшы правы дамкі, «здувае» з дошкі пяць чорных шашак, і белыя перамагаюць.

1. c1—b2! a3 : c1 2. a1—b2! c1 : e7 3. d2—c3 f4 : b4 4. d4—e5 f6 : d4 5. h4 : h8.

№ 115. А. КАРПОВІЧ

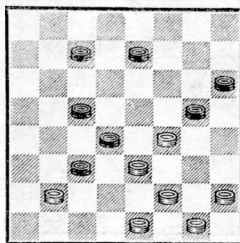

Выйгрыш.

З гэтай натуральнай па расстаноўцы шашак пазіцыі белыя наносяць цікавы камбінацыйны ўдар на поле e7 і перамагаюць.

1. f4—e5 d6:f4 2. h2—g3! f4:h2 3. f2—e3! d4:f2 4. e1:g3 h2:f4 5. b2—c3 b4:d2 6. c1:e7 f8:d6 7. h6:f8 з лёгкім выйгрышам.

№ 116. А. КАРПОВІЧ

Выйгрыш.

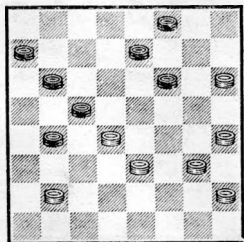
Нескладаны, але цікавы выйгрыш з нечаканым фіналам прыводзіцца ў гэтай канцоўцы.

1. f2—g3!! c3:a1.

На 1...d4:h4 адбудзецца 2. b2:f6 з лёгкім выйгрышам белымі.

2. g3—h4 d4:f2 3. h4:d4! a1:g3 4. h2:f4.

№ 117. I. КОБЦАУ

Выйгрыш.

1. h6—g7! f8 : h6.

Калі 1...f6 : h8, то 2. e3—f4 c5 : g5 3. h4 : c3 і белыя выйграюць.

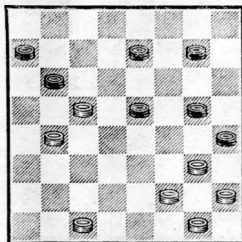
2. b2—c3!! b4 : f4 3. g3 : g7 h6 : f8.

Не мяняецца лёс чорных і пасля ўзяцця шашкаю 3...c5 : e3.

4. h2—g3 c5 : e3 5. g3—f4 e3 : g5 6. h4 : a5.

Цяпер белыя без асаблі-вых намаганняў бяруць верх над дзвюма чорнымі шашка-мі.

№ 118. I. КОБЦАУ

Выйгрыш.

Некалькі нескладаных практычных варыянтаў утой-вае паказаная на дыяграме пазіцыя.

1. g3—f4.

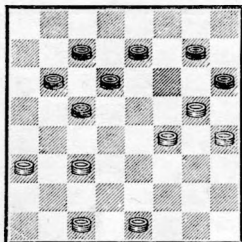
Гэтым ходам белыя пра-пануюць чорным браць шашкі адразу ў трох напрамках.

1...e5 : a5.

Здаецца, найбольш удалы для чорных бой. Так, на 1...g5 : e3 адбылося б 2. f2 : a5, а пасля 1...b6 : d4 белыя збівалі пняць шашак чорных.

2. g1—f2 b6 : d4 3. c1—d2 a5 : g3 4. h2 : f2.

№ 119. М. КУКУЕВ

Вийгрыш.

Два асноўных і вельмі прыгожых варыянты выйгрышу магчымы з пазіцыі, якая прыведзена на дыяграме.

1. c3—b4.

Ціхі, але пагражальны ход, на які чорныя павінны рэагаваць неабходнымі хадамі.

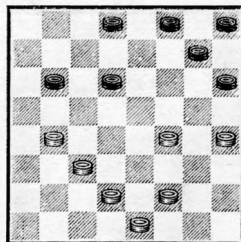
1...b6—a5.

На ход чорных 1...g7—f6 белыя адкажуць 2. f4—e5! f6 : d4 (калі 2...h6 : f4, то 3. e5 : g7 і г. д.) 3. c1—d2 h6 : f4 4. d2—e3 d4 : f2 5. e1 : e5 d6 : f4 6. b4 : b8! f4—e3 7. b8—f4 e3 : g5 8. h4 : a5 і выйграюць.

2. e1—f2! a5 : c3 3. c1—d2!! c3 : e5 4. g5—f6 e7 : g5 5. h4 : d8.

Заканчэнне выйгрышнае для белых.

№ 120. І. КУПЕРМАН

Выйгрыш.

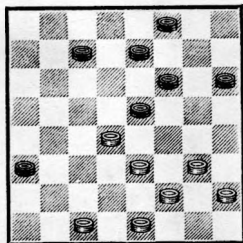
Шляхам незвычайных разменаў белыя праводзяць заключны ўдар, трапляюць на праддамачнае поле і перамагаюць.

1. f4—e5! d6 : f4 2. d2—e3! f4 : d2 3. b4—a5 d2 : b4 4. a5 : c7 d8 : b6.

Толькі цяпер белыя падрыхтавалі пазіцыю для нанясення рашаючага ўдару.

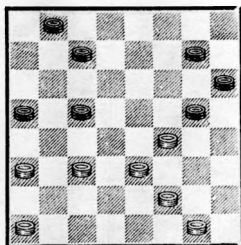
5. h4—g5 h6 : f4 6. f2—e3 f4 : d2 7. e1 : c7.

№ 121. А. КУПЦОВ

Выйгрыш.

№ 122. М. КУРНОСА

Выйгрыш.

У гэтай шматхадовай камбінацыі фінальны ўдар праходзіць праз поле d8. Тэма такой камбінацыі ў тэорыі носіць назву «лесвіца».

1. e3—f4! e5:c3 2. e1—d2! c3:e1 3. f4—e5 f6:d4 4. c1—b2! a3:c1.

Усё падрыхтавана для правядзення фінальнага ўдару.

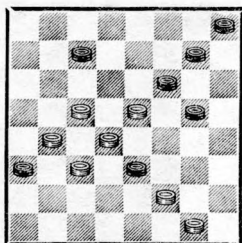
5. g3—h4 e1:g3 6. h2:f4 c1:g5 7. h4:e3.

1. c3—b4 a5:c3 2. a1—b2! c3:a1 3. f4—e5.

Становіцца зразумелым, для чаго белым спатрэбілася чорная дамка: белыя выкарыстоўваюць яе, каб вызваліць сваю простую шашку e3 для заключнага ўдару.

3...a1:e5 4. e3—f4 g5:e3 5. f2:h4.

123. А. ЛЕНТАЧКІН

Выйгрыш.

Дзякуючы наяўнасці двух тэмпай белыя могуць правесці прыгожую камбінацыю з поля h4.

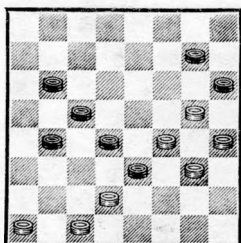
1. c5—d6! e3 : e7.

Не мае ўплыву на адказы белых і другое ўзяцце шашак.

2. f2—g3 f6 : b2 3. g3—h4 a3 : c5 4. h4 : a1 g7—f6 5. a1 : g7 h8 : f6 6. g1—f2

і г. д. да выйгрышу белымі.

№ 124. І. ЛЫСЕВІЧ

Выйгрыш.

Ажыццяўляючы камбінацыю, белыя вызваляюць свае звязаныя шашкі і нават дабіваюцца перамогі.

1. c1—b2!!

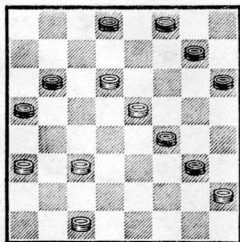
Нечаканы ход, пасля якога белыя могуць разгарнуць дзеянні на правым флангу.

1...e3 : a3 2. g5—f6! g7 : e5 3. f4 : d6 c5 : e7.

Белыя пабудавалі пазіцыю, патрэбную для завяршэння гульні.

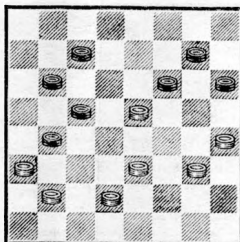
4. a1—b2! a3 : c1 5. g3—f4 c1 : g5 6. h4 : d2.

№ 125. У. МАТУС

Выйгрыш.

№ 126. У. МАТУС

Выйгрыш.

Тут чытача чакае прыгожае рашэнне прапанаванай аўтарам канцоўкі.

1. c3—b4 a5 : c3 2. c1—b2!!

Неабходны і разам з тым моцны ход.

2...c3 : a1 3. a3—b4 a1 : f6 4. b4—c5!

Усё нападготове для нанясення рашаючага ўдару.

4. b6 : d4 5. d6—e7 f8 : d6 6. h6 : e7 d8 : f6 7. h2 : f4

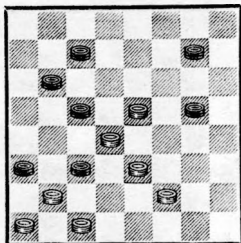
1. e3—d4! c5 : c1 2. a3 : a7 c1 : a3.

Хады белых не змяняцца і пасля 2...f6 : d4.

3. a7—b8 f6 : d4 4. b8 : b2 a3 : c1 5. g3—f4 c1 : g5 6. h4 : h8.

У гэтай натуральнай і невялікай па колькасці шашак пазіцыі белыя па-новаму здзейснілі прарыв у дамкі.

№ 127. В. МАКАУКІН

Выйгрыш.

Тут арыгінальна аформлена вядомая ідэя выйгрышу.

1. e5—d6! c5 : e7.

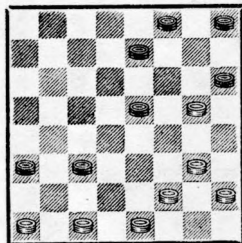
Калі 1...c7 : e5, то 2. d4 : h8 і г. д. да выйгрышу.

2. f2—g3 c3 : e5 3. c1—d2!! a3 : c1 4. e3—f4 g5 : e3.

На ўзяцце 4...c1 : e3 адбудзецца 5. f4 : c1 з выйгрышам.

5. d2 : h6 c1—a3 6. a1—b2 a3 : c1 7. g3—f4 c1 : g5 8. h6 : a7.

№ 128. В. ПЯТРОЎ

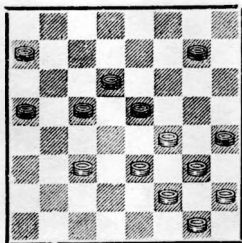
Выйгрыш.

Два паўнацэнныя фіналы спалучаюцца ў гэтай канцоўцы.

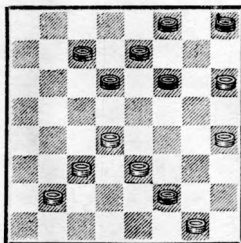
1. g5—f6 e7 : g5.

Калі чорныя бяруць 1...e5 : g7, то белыя ходзяць 2. e1—d2! c3 : e1 3. c1—b2! a3 : c1 4. g3—h4 e1 : g3 5. h2 : f4 c1 : g5 6. h4 : d8 і выйграюць.

2. e1—d2! c3 : e1 3. c1—b2! a3 : c1 4. a1—b2! c1 : a3 5. g3—h4 e1 : g3 6. h2 : d6 a3 : e7 7. h4 : d8.

Выйгрыш.

Выйгрыш.

Шляхам камбінацыі белыя з безнадзейнага становішча не толькі выратоўваюцца, але і наносяць чорным паражэнне.

1. e3—d4! c5:g5 2. c3—b4! a5:c3 3. g3—f4 e5:e1.

На 3...g5:e3 адбудзецца 4. f2:h8 c3—d2 5. h2—g3 h4:f2 6. g1:c1.

4. g1—f2 e1:g3 5. h2:e1 і г. д. да выйгрышу.

1. e3—f4 f2—e1.

Вымушаны ход. Інакш чорныя губляюць шашку.

2. g1—f2!

Згуляна вельмі вынаходліва!

2...e1:a5.

Відавочна, што на 2...e1:e5 адбудзецца 3. h4—g5 f6:h4 4. d4:b6 з выйгрышам.

3. d4—e5 f6:d4 4. f2—e3 d4:f2 5. b2—c3 a5:g5 6. h4:g1 d6—e5.

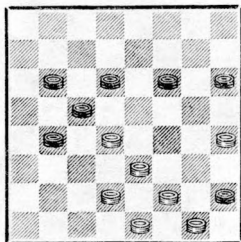
Паступова белыя дакладнай гульнёй дабіваюцца перамогі.

7. g1—e3! f8—e7.

Калі 7...h8—g7, то 8. e3—g5 g7—f6 9. g5:e7 f8:d6 10. h6—g7 і г. д. У такім разе белыя выйграюць.

8. e3—b6 e5—f4 9. b6—d8 e7—d6 10. h6—g7 h8:f6 11. d8:d2.

№ 131. В. СВЯЗИНСКІ

Выйгрыш.

1. e3—f4!!

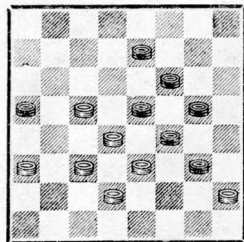
Зусім неверагодны ход у такім становішчы. Аднак усе іншыя працягі не абяцаюць белым перамогі.

1...c5: c1.

Калі 1...c5: g5, то 2. f2—g3 h2: f4 3. d2—e3 f4: d2 4. e1: g7 h6: f8 5. h4: f6 з выйгрышам белымі.

2. f2—g3! c1: g5 3. g1—f2 h2: f4 4. f2—e3 f4: d2 5. e1: g7 h6: f8 6. h4: f6.

№ 132. І. СІГНАЕЎСКІ

Выйгрыш.

У гэтай двухварыянтнай канцоўцы вельмі складанае рашэнне.

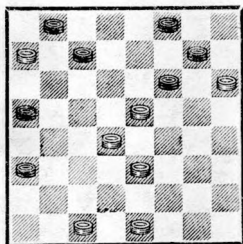
1. a3—b4 g5—h4.

Выбару ходоў у чорных няма.

2. e3: g5 g3—f2 3. d2—e3! f2—g1.

Калі 3...f2—e1, то 4. c5—b6 a5: c7 5. h2—g3 h4: f2 6. e3: g1 f6: h4 7. d4: b6 e1—g3 8. g1—f2 g3: e1 9. b4—a5 e1: b4 10. a5: c3.

4. c5—b6 a5: c7 5. h2—g3 h4: f2 6. b4—c5 f6: h4 7. d4: b6 f2: b2 8. b6—a7 g1: b6 9. a7: a1.

Выйгрыш.

1. e1—f2!

Толькі пасля гэтага тонкага ходу белым забяспечваецца перамога.

1...a5—b4.

Інакш адказаць чорныя не могуць.

2. c1—d2!!

Надзвычай моцны і неспадзяваны ход.

2...a3—b4.

Не прыносіць чорным задавальнення ахвяра шашкі 2...f6—g5, бо пасля 3. h6 : f4 чорным нельга ісці ў дамкі 3...a3—b2 з-за 4. d2—c3 b4 : d2 5. e3 : a3. Да пройгрышу вядзе таксама ход 2...c7—b6.

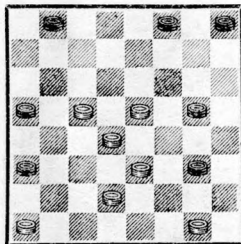
3. d4—c5!!

Бліскучы выпадак, якім завяршаецца змаганне.

3...f6 : b6.

Калі 3...b4 : f4, то 4. e3 : e7 f8 : d6 5. h6 : c1 і выйграюць.

4. a7 : c1.

Выйгрыш.

У гэтай як быццам безабароннай пазіцыі белыя знаходзяць шлях да перамогі.

1. c5—b6! a5 : c7 2. e5—f6! g5 : e7 3. d2—c3!!

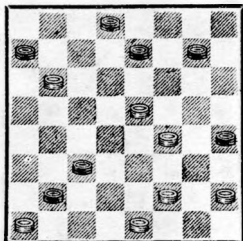
Над чорнымі навіслі адразу дзве пагрозы, ад якіх яны не ў сілах пазбавіцца ў адзін ход.

3...g3—f2.

На 3...a3—b2 адбылося б 4. e3—f4 g3 : e5 5. d4 : b6 b2 : d4 6. b6 : e3.

4. c3—b4 a3 : c5 5. d4 : f6 f2 : d4 6. f6 : c3.

Істотны недахоп у канцоўцы — перастаноўка першага ходу — акупаецца прыгожай і рэдкай ідэяй.

Выйгрыш.

На няўдалы заход чорных за шашкай b6 белыя адказваюць нечаканым і цікавым ударам.

1. e1—d2!! c3 : g3.

Пасля другога ўзяцця, у чым няцяжка пераканацца, чорныя адразу прайграюць.

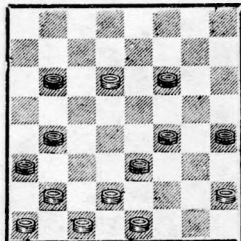
2. a1 : c3 a7 : c5 3. c3—d4!

Яшчэ адна неабходная ахвяра дзвюх белых шашак.

3...c5 : g5 4. h2 : c5

і г. д. з выйгрышам.

Было б памылкай браць 4. f8 : d6? з-за 4...h4—g3! 5. d6—c5 d8—e7 6. c5 : f8 g3—f2 і заканчэннем гульні нічыёй.

Выйгрыш.

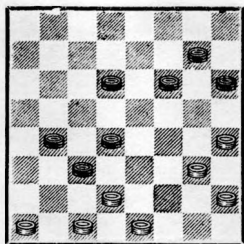
Нечаканы камбінацыйны ўзрыў заканчваецца знішчэннем дамкі чорных на лініі двайнікоў.

1. e1—f2! e3 : g1 2. d2—c3!

Белыя прпускаюць яшчэ адну чорную простую ў дамкі.

2...b4 : d2 3. c1 : e7 a3 : c1 4. a1—b2 c1 : a3 5. e7—f8 a3 : e7 6. f8 : a7.

Шашак пароўну, але чорным прыходзіцца здавацца.

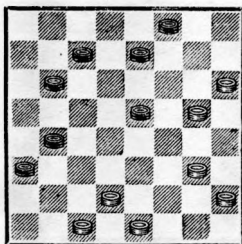
Выйгрыш.

Аўтар гэтай канцоўкі вынайшаў даволі цікавы план выйгрышу.

1. a1—b2!

Такім чынам ускрываецца поле c3 для рашаючага размену.

1...c3 : a1 2. d2—c3! b4 : d2 3. c1 : g5 h6 : f4 4. g3 : e5 a1 : f6 5. h4—g5 f6 : h4 6. h2—g3 h4 : f2 7. e3 : g3 з апазіцыяй у карысць белых.

Выйгрыш.

Прыгожы і замаскіраваны прыём выйгрышу ў гэтай канцоўцы пачынаецца з размену і пагрозы прайсці ў дамки.

1. g3—f4 e5 : g3 2. h2 : f4 c7—d6.

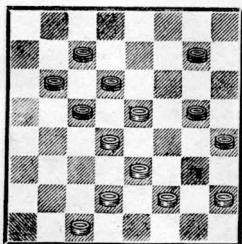
Каб спыніць белую шашку f4, чорныя вымушаны рабіць гэты ход.

3. h6—g7! f8 : h6 4. c1—b2!!

Яшчэ адна нечаканая ахвяра шашак.

4...a3 : e3 5. f4 : d2 h6 : f4 6. d2—e3 f4 : d2 7. e1 : e5.

№ 141. М. ЦВЕТАУ

Выйгрыш.

1. h2—g3!!

Нечаканы ход, якім падрыхтоўваецца ўдар з поля е3.

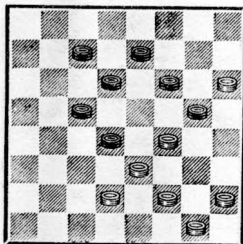
1...d6 : h2 2. f2—g3! h2 : f4.

На ўзяцце шашкі 2...h4 : f2 белыя бяруць 3. e3 : g1 c5 : e3 4. d2 : f8.

3. d4—e5! f4 : d6 4. e3—d4 c5 : e3 5. d2 : a7.

Атрымалася заканчэнне, у якім белыя без асаблівых намаганняў выйграюць.

№ 142. М. ЦВЕТАУ

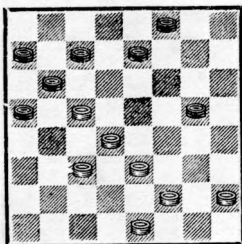
Выйгрыш.

1. f4—e5.

Белыя шашкі аказаліся заціснутымі, таму ім неабходна неадкладна пачынаць актыўныя дзеянні.

1...d6 : f4 2. h6—g7 f6 : h8 3. h2—g3 f4 : h2 4. d2—c3 d4 : b2 5. e3—f4 g5 : e3 6. f2 : a1.

№ 143. З. ЦЫРЫК

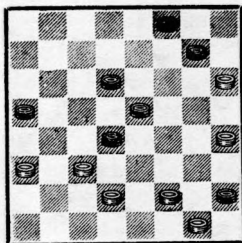
Выйгрыш.

На дыяграме паказана пазіцыя, з якой белыя праводзяць сакрушальную камбінацыю на тэму «чортава кола».

1. c3—d4!! a5 : e5 2. e3—d4 e5 : c3 3. h2—g3 b6 : d4 4. e1—d2 c3 : e1 5. g3—h4 e1 : g3 6. h4 : e3.

У такіх заканчэннях дам-ка лёгка адольвае дзве простыя шашкі.

№ 144. В. ЯЧЭЙКІН

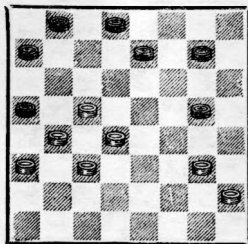
Выйгрыш.

Рашаючы ўдар на поле e7 наносіцца дзякуючы наяўнасці некалькіх тэмпаў.

1. a3—b4! d4 : b2 2. d2—c3 b2 : d4 3. h4—g5!

Ход, якім завяршаецца змаганне.

3...a5 : c3 4. f2—g3 h2 : f4 5. g5 : e7 f8 : d6 6. h6 : d2.

Выйгрыш.

Натуральная расстаноўка шашак і тры магчымасці абароны чорных робяць гэту капцоўку асабліва карыснай для гульні.

1. c5—b6! a7 : e3.

На 1...a5 : c7 адбудзецца 2. g3—f4 g5 : c5 3. b4 : h6 і белыя выйграюць.

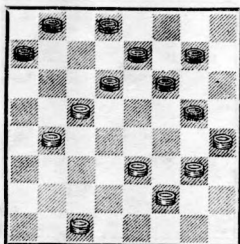
2. c3—d4!!

Нечаканая ахвяра яшчэ дзвюх шашак.

2...a5 : e5.

Відавочна, што пасля бою 2...e3 : c5 белыя знішчаюць частыя шашкі чорных.

3. g3—f4 e5 : g3 4. h2 : f2.

Выйгрыш.

У гэтай двухварыянтнай і складанай капцоўцы гульня пачынаецца з ціхіх ходоў.

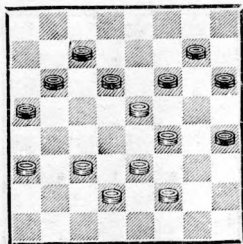
1. g3—f4 g7—h6 2. c1—d2! b8—c7.

Калі 2...d8—c7, то 3. d2—c3! c7—b6 4. c3—d4 b6—a5 (на 4...b8—c7 адбудзецца 5. d4—e5 і г. д.) 5. d4—e5! a5 : c3 (пасля ўзяцця 5...f6 : b6 чорныя прайграюць адразу з-за 6. h4 : d8 a5 : c3 7. d8 : d2) 6. e5 : g7 d6 : b4 7. h4 : d8 h6 : f8 8. d8—f6 і г. д.

3. f2—g3! c7—b6 4. e3—d4!!

Гэты бліскучы ход нялёгка знайсці.

4...g5 : c1 5. g3—f4! c1 : g5 6. b4—a5 d6 : b4 7. a5 : c7 d8 : b6 8. d4—e5 f6 : d4 9. h4 : f6.

Нічыя.

Незвычайны і складаны шлях да нічыёй прыводзіцца ў гэтай канцоўцы.

1. a3—b4! e5:b2 2. d2—c3 b2:d4 3. e3:a7 a5:c3 4. f2—g3!

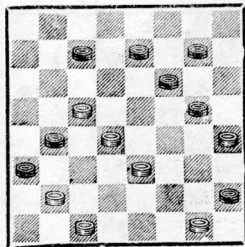
Трэба абавязкова аддаць і гэту шашку.

4...h4:f2 5. f4—e5!!

Толькі пасля ахвяры і гэтай шашкі белыя дасягаюць нічыёй.

5...d6:f4 6. a7—b8.

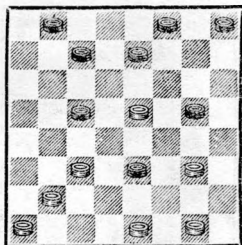
На дошцы ўтварылася незвычайная пазіцыя: шэсць чорных шашак не могуць перамагчы адну дамку белых.

Выйгрыш.

Маючы адну лішнюю шашку, чорныя пагражаюць выйграць і другую. Але белыя праводзяць камбінацыю і дабіваюцца перамогі.

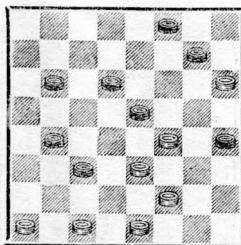
1. g1—f2! b4:d6 2. c1—d2! a3:c1 3. f2—g3 h2:f4 4. d4—e5 f6:f2 5. h4:g1 c1:e3 6. g1:h6 f4—g3 7. h6—e3 і затрымліваюць чорную шашку g3.

Выйгрыш.

Нягледзячы на тое, што ў белых няма адной шашкі, яны вынаходлівай гульнёй дабіваюцца перамогі.

1. g1—f2 e3:g1 2. e1—f2!! g1:f6 3. g3—f4 g5:e3 4. c3—d4 f6:c3 5. b2:d2.

Нічыя.

Гэта цяжкая па рашэнню канцоўка незвычайная па прыгажосці неспадзяваных удараў.

1. f2—g3! h4:d4 2. a1—b2!!

На першы погляд беспадстаўная ахвяра шашкі.

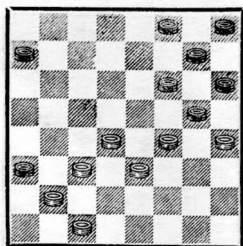
2...e5:g3.

Не мае ўплыву на чарговасць адказаў белых і ўзяцце шашкі чорнымі 2...c3:a1.

3. e1—d2!!

Зноў нечаканы і бліскучы ход!

3...c3:a1 4. d2—c3 b4:d2 5. c1:e7 f8:d6 6. h6:a7.

Выйгрыш.

Пачатак барацьбы ў гэтай канцоўцы праходзіць у пазіцыйных хадах, а завяршаецца гульня прыгожай шматхадовай камбінацыяй.

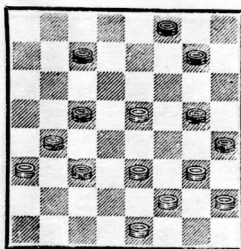
1. d4—c5 f8—e7 2. c5—b6! a7 : c5 3. c3—d4 c5—b4.

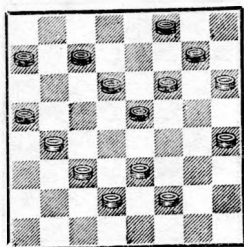
Гэты, як і першы, ход у чорных вымушаны.

4. c1—d2!!

Пачатак эфектнай камбінацыі.

4...a3 : c1 5. d4—e5 f6 : f2 6. h4 : d8 c1 : g5 7. d8 : a5.

Выйгрыш.

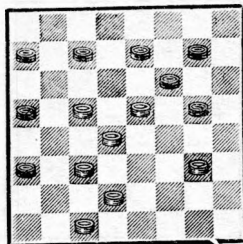
1. e3—d4 e5—f4.

Белыя прымушаюць чорных адказаць так. Інакш белыя пагражалі пасля аддачы шашкі h4 прайсці ў дамкі.

2. d4—e5!

Гэтай і наступнымі за ёю ахвярамі шашак белыя ўтвараюць умовы для правядзення камбінацыі з поля g5.

2...f6 : b2 3. d2—c3! b2 : d4 4. h4—g5 a5 : c3 5. g5 : e7 f8 : d6 6. h6 : d2 і выйграюць.

Выйгрыш.

Нескладанае і эфектнае рашэнне ў гэтай практычна пабудаванай канцоўцы.

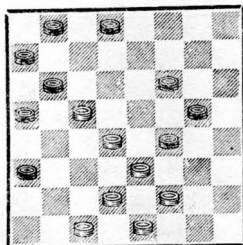
1. e5—d6 c7 : e5 2. g3—f4! e5 : g3.

Зразумела, што на ўзяцце 2...g5 : e3 адбудзецца 3. d2 : h6 з выйгрышам белымі.

3. c5—b6! a5 : c7.

Зноў на 3...a7 : e3 белыя адказалі 6 4. d2 : h2.

4. c3—b4 a3 : e3 5. d2 : h2 і г. д. з выйгрышным заканчэннем для белых.

Выйгрыш.

У цяжкім становішчы, якое паказана на дыяграме, белыя знаходзяць просты і вельмі практычны прыём не толькі для выратавання, але і нават перамогі.

1. f2—g3!!

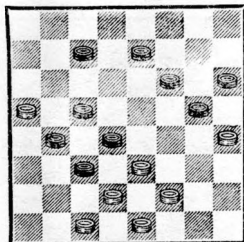
Неспадзяваная ахвяра шашкі.

1...f4 : h2 2. e3—f4 g5 : e3 3. d4 : f2!

У выніку гэтага ўзяцця белыя ўтвараюць у размяшчэнні чорных «краты».

3...b6 : d4 4. f2—g3 h2 : f4 5. d2—e3 d4 : f2 6. e1 : g7.

Пазіцыя чорных безнадзейная.

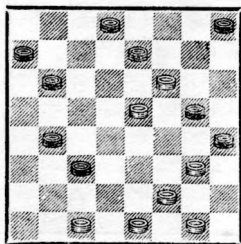

Выйгрыш.

У гэтай канцоўцы цікавае заканчэнне камбінацыі.

1. f2—g3 d4 : f2 2. d2—e3 f2 : d4 3. e1—d2! c3 : e1 4. a5 : g7 h6 : f8 5. h4 : f2! e1—c3 6. c1—d2 c3 : e1 7. g3—h4 e1 : g3 8. h4 : f2

і г. д. да выйгрышу.

Выйгрыш.

Нялёгка знайсці выйгрышную камбінацыю ў гэтай канцоўцы.

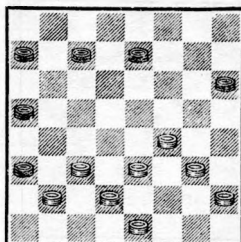
1. e1—d2! c3 : e1 2. f2—e3!

Вось які незвычайны ўдар падрыхтавалі белыя для ўскрыцця поля d8.

2...h4 : d4 3. e5 : c7 d8 : b6 4. f6 : a5 e1—h4.

Чорныя ўбіраюць дамку з небяспечнага месца. Але гэта не выратоўвае іх ад трапных удараў белых.

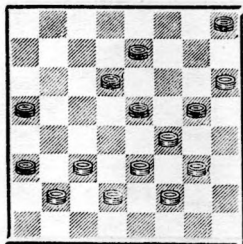
5. g1—f2 h4 : e1 6. c1—d2 e1 : c3 7. a5 : h6
і выйграюць.

Выйгрыш.

У гэтай канцоўцы пасля правядзення прыгожай камбінацыі белыя дабіваюцца перамогі шляхам нанясення моцнага фінальнага ўдару.

1. e1—f2 a3 : c1 2. c3—b4! a5 : e1 3. e3—d4 c1 : g5 4. g3—h4 e1 : g3 5. h4 : b6!! a7 : e3 6. h2 : d2
і выйграюць.

Выйгрыш.

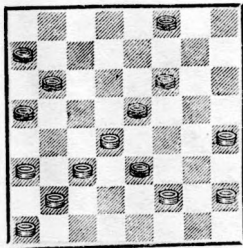
1. g3—h4!

Чорным даецца магчымасць адкрыць яшчэ адну дамку.

1...e5 : e1.

Парадак узяцця шашак чорнымі не мае значэння.

2. h4 : d8 a3 : c1 3. e3—f4 c1 : g5 4. d8 : h4 e1 : b4 5. h6—g7 h8 : f6 6. h4 : a3.

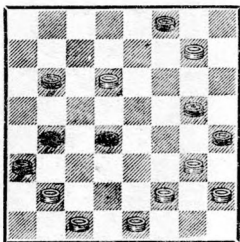
Выйгрыш.

1. d4—c5! e3 : g1.

Калі б чорныя білі 1...b6 : d4, белыя не змянілі свайго плана гульні.

2. h2—g3 b6 : d4 3. g3—f4 e5 : g3 4. h4 : f2! g1 : e3 5. c3 : g7 f8 : h6 6. a3—b4 a5 : c3 7. b2 : f2

і ўтварылася апазіцыя ў карысць белых.

Выйгрыш.

Цікавы фінал прыводзіцца ў гэтай канцоўцы.

1. d6—e7!!

Вельмі цяжка прадугледзець гэты, здавалася б, бяссэнсавы ход.

1...f8 : h6.

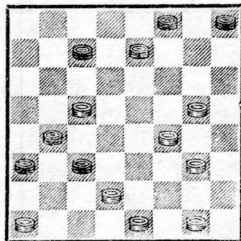
Калі 1...f8 : d6, то 2. c1—d2!! a3 : g1 3. g7—h8! h4 : f2 4. h8 : h6.

2. c1—d2!! a3 : g1 3. e7—d8! h4 : f2.

Цяпер белыя знішчаюць чатыры шашкі чорных.

4. d8 : h4.

Прыгожыя фіналы акупаюць недахоп канцоўкі: немагчымасць указаць апошні ход чорных.

Выйгрыш.

Два практычныя прыёмы выйгрышу ўгойвае ў сабе гэта канцоўка.

1. e1—f2! c3 : e1.

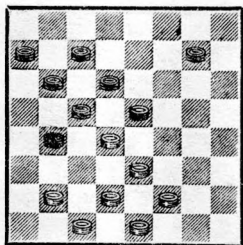
Калі 1...b4 : d6, то 2. d2 : b4 a3 : c5 3. g5—f6 e7 : e3 4. f2 : d8 і белыя выйграюць.

2. g1—h2!

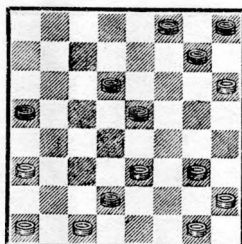
Як быццам непрыкметны ход, але вельмі дарэчы.

2...b4 : d6 3. f4—e5! d6 : h6 4. a1—b2 a3 : c1 5. g3—h4 e1 : g3 6. h2 : f4 c1 : g5 7. h4 : b6

і г. д. з выйгрышам.

Выйгрыш.

Выйгрыш.

Пасля камбінацыі барацьба пераходзіць да эцюднага заканчэння.

1. b2—a3! d6:f4 2. e3:g5 c5:g1 3. a3:c5 b6:d4 4. g5—f6! g7:e5 5. e1—f2 g1:e3 6. d2:b8 d4—e3.

Усе астатнія адказы чорных таксама пройгрышныя.

7. b8—g3 a7—b6 8. c1—b2 b6—a5 9. g3—h4! a5—b4 10. h4—e1! b4—a3 11. b2—c3 e3—d2 12. c3—b4 a3:c5 13. e1:d6

і выйграюць.

Цікавы па задуме выйгрыш адбываецца ў гэтай лёгка пабудаванай канцоўцы.

1. e3—f4! d2—e1.

Інакш губляецца шашка.

2. c1—b2 e1:h4 3. g1—f2!!

Незвычайны і бліскучы ход!

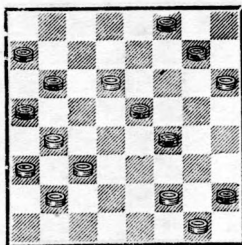
3...e5:e1.

Калі 3...h4:e1, то 4. b2—c3 e5:g3 5. h2:f4 e1:b4 6. a3:e7 f8:d6 7. h6:d6.

4. h2—g3!

Згуляна цудоўна! У выніку дамка чорных хутка знішчаецца.

4...h4:f2 5. b2—c3 e1:b4 6. a3:e7 f8:d6 7. h6:g1 і г. д. да выйгрышу.

Выйгрыш.

Тут чытач убачыць свое-
асаблівы прыём падрыву да-
мачнага поля f8.

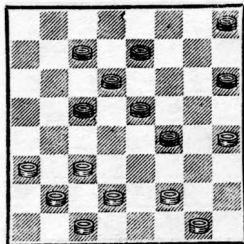
1. b4—c5 e5 : c7.

Нельга было браць 1...b6 :
d4 з-за простага ўдару 2. d6—
e7 f8 : d6 3. h6 : h6.

2. f2—g3! b6 : d4 3. c3 :
e5 f4 : d6.

У белых падрыхтавана
ўсё неабходнае для нанясення
рашаючага ўдару.

4. g1—f2 h2 : f4 5. f2—e3
f4 : d2 6. b2—c3 d2 : b4 7. a3 :
e7 f8 : d6 8. h6 : a3.

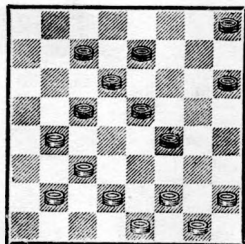
Выйгрыш.

У гэтай практычнай для
гульні канцоўцы выйгрыш да-
сягаецца нескладаным і даво-
лі карысным шляхам.

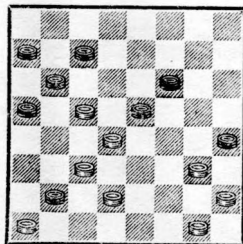
1. a3—b4! c5 : a3 2. d2—
e3! f4 : b4.

Цяпер няцяжка разгле-
дзець фінальны ўдар белых.

3. h4—g5 h6 : f4 4. c1—d2
a3 : e3 5. f2 : d2 f4—g3 6.
d2—e1 g3—h2 7. e1—c3.

Выйгрыш.

Выйгрыш.

Калі б павінны былі хадзіць чорныя, белыя аддавалі б тры свае шашкі за чатыры шашкі чорных і лёгка перамагалі. Але ход за белымі. І ўсё ж у іх знаходзіцца неабходны тэмп, каб ажыццявіць камбінацыю на гэтую тэму.

1. d2—e3!! f4 : d2.

Следам за 1...c5 : c1 адбылося б 2. e3 : g5 h6 : f4 3. e1—d2 c1 : e3 4. f2 : b6.

2. h2—g3! c5 : c1 3. g3—h4! d2 : b4 4. h4—g5 h6 : f4 5. e1—d2 c1 : e3 6. f2 : d2.

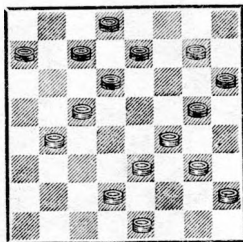
Рэдкая па сваёй прыгажосці камбінацыя ажыццяўляецца ў прапанаванай чытачу наступнай канцоўцы.

1. d2—e3! h4 : f2 2. c3—b4! a5 : c3.

На бой 2...e5 : c3 белыя адказваюць 3. b4 : d2 b6 : d4 (або 3...f2 : d4) 4. a1 : g7 і г. д.

3. h2—g3! f2 : h4 4. e3—f4! e5 : g3 5. g1—h2 c3 : e5 6. h2 : b8 b6 : d4 7. a1 : g7.

Спалучэнне двух замаскіраваных удараў не часта сустракаецца ў канцоўках.

Выйгрыш.

Глыбокая па задуме і афармленню камбінацыя выкарыстоўваецца ў гэтай канцоўцы. У ёй неверагодным здаецца фінальны ўдар з поля d8.

1. g3—h4 g7—f6.

Чорным, відаць, трэба зачыняцца толькі так.

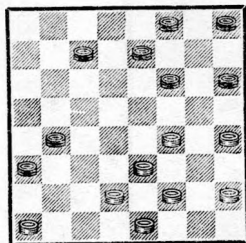
2. h2—g3!

Белыя пакідаюць чорным адзіны і, здавалася б, выйгрышны для іх ход.

2...c7—b6 3. e3—d4!!

Бліскучы ход, які чорным вельмі цяжка прадугледзець.

3...g5:c1 4. b4—a5! d6:b4 5. a5:c7 d8:b6 6. d4—e5 f6:d4 7. g3—f4 c1:g5 8. h4:f6.

Выйгрыш.

Складаны і прыгожы выйгрыш чакае белых у ляматварыянтнай канцоўцы, першапачатковая пазіцыя якой прыведзена на дыяграме.

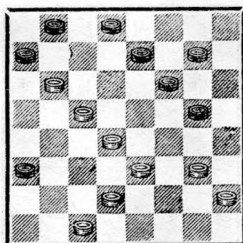
1. a1—b2! a3:c1 2. e3—d4!!

Выдатная ахвяра шашак, і яе вынікі нялёгка прадбачыць.

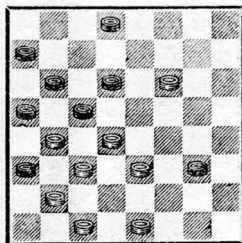
2...c1:c5.

Калі 2...c1:g5, то 3. d4—e5 f6:d4 4. h4:e5, а калі 2...c1:g1, белыя пойдуць 3. d4—e5! f6:d4 4. e1—f2 g1:g5 5. h4:e5 і выйграюць.

3. h2—g3! c5:g1 4. f4—e5! f6:d4 5. e1—f2 g1:e3 6. g3—f4 e3:g5 7. h4:e5.

Выйгрыш.

Выйгрыш.

У гэтай канцоўцы белыя знаходзяць арыгінальны выйгрыш тэмпай, каб нанесці асноўны ўдар з поля h2.

1. c5—d6! e7 : c5.

Чорныя адразу прайграюць пасля ўзяцця 1...a7 : c5 з-за 2. d6 : f4.

2. c1—b2!! a3 : c1 3. d2—c3! c1 : f4 4. g3 : e5 c5 : e3 5. h2—g3 f6 : b2.

Парадак узяцця шашак чорнымі не мае ўплыву на вынікі гульні.

6. g3—f4 a7 : c5 7. f4 : f4.

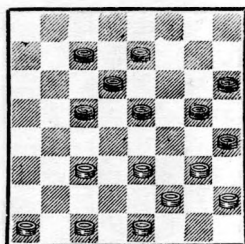
Вельмі прыгожы прыём выйгрышу ўтойвае гэтая канцоўка.

1. e1—f2! g3 : e1 2. d4—c5! d6 : c1 3. c1 : e3!!

Надзвычай эфектны і прыгожы ўдар, пасля якога дзве дамкі чорных хутка знішчаюцца.

3...a3 : e7 4. b4 : f8 e1 : b4 5. f8 : a3

і чатыры шашкі чорных бездапаможны перад дамкай белых.

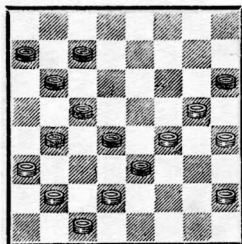

Выйгрыш.

Тут чытач мае магчымасць пазнаёміцца з рэдкім прыёмам выйгрышу.

1. c3—d4 e5 : c3 2. e3—f4 g5 : g1 3. c1—b2 h4 : f2 4. b2 : g5! h6 : f4 5. e1 : c7.

Заканчэнне выйгрышнае для белых.

Выйгрыш.

Аўтар гэтай канцоўкі паноўму прапануе нанесці ўдар з поля e7.

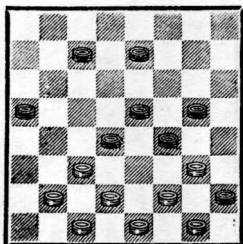
1. d2—c3 b4 : d2 2. a3—b4 c5 : a3 3. g5—f6! e3 : e7.

Цяпер толькі высвятляецца, што ўдар белых будзе праходзіць праз поле e7.

4. c1 : c5 a3 : c1.

Не мяняецца становішча і пасля другіх узяццяў шашак чорнымі.

5. h2—g3 b6 : d4 6. g3—f4 c1 : g5 7. h4 : e3.

Выйгрыш.

1. b2—a3 d4 : b2 2. d2—c3.

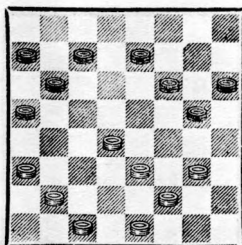
Белыя пазбаўляюцца ад шашак, якія перашкаджаюць ім прарвацца ў дамкі.

2...b2 : d4 3. a3—b4 a5 : c3 4. e1—d2! c3 : e1 5. g3—h4 e1 : g3 6. h4 : h4 e5—d4.

Калі 6...f4—e3, то 7. h4—e1 e5—d4 (на 7...e5—f4 адбудзецца 8. e1—f2) 8. e1—f2 і белыя выйграюць.

7. h4—e1

і далей так, як разбіралася вышэй.

Выйгрыш.

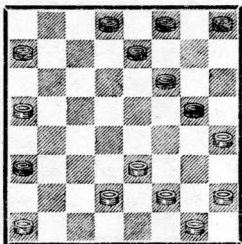
На дыяграме паказана, бадай, адна з лепшых пазіцый, з якіх пачынаюцца камбінацыі на сакрушальную тэму «чортава кола».

1. d4—e5! f6 : d4 2. e3 : c5 b6 : d4.

Уступ да камбінацыі закончан. І ўжо недалёка да яе фіналу.

3. a3—b4!! a5 : a1 4. c1—b2! a1 : c3 5. e1—d2! c3 : e1 6. g3—h4 e1 : g3 7. h4 : h4.

Заслугоўвае ўвагі і чысцёня выйгрышу ў заканчэнні.

Выйгрыш.

Незвычайнае і цікавае афармленне выйгрышу дэманструе М. Галкін у сваёй канцоўцы.

1. h2—g3.

Белыя пагражаюць выйграць шашку g5. Чорныя павінны неадкладна ісці ёй на дапамогу.

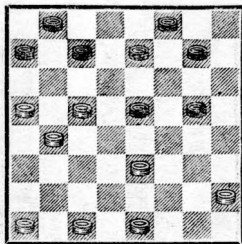
1...h8—g7.

Аднолькавы вынік і пасля 1...f8—g7.

2. g3—f4 g7—h6 3. a1—b2! a3:c1 4. f4—e5! f6:d4 5. e3:c5.

Белым трэба браць толькі так.

5... c1:b6 6. a5:c7! d8:b6 7. h4:a5.

Выйгрыш.

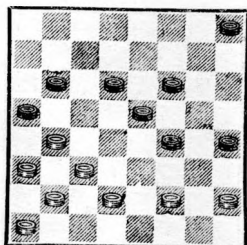
Здаецца неверагодным, што ў раскінутых па дошцы шашках белых утойваецца выйгрышная камбінацыя.

1. e3—f4 g5:e3.

Інакш чорныя губляюць шашку.

2. a5—b6! c7:c3 3. e1—f2 e3:g1 4. c1—b2 g1:b6 5. b2:a5.

№ 181. В. ДЗЯРАБІН

Выйгрыш.

Аўтар гэтай цікавай капцоўкі прапануе галаваломны і эфектны спосаб выйгрышу.

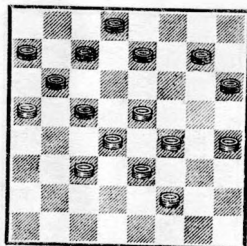
1. b4—c5 b6 : d4.

Зразумела, што пасля 1... d6 : b4 белыя выйграюць шашку.

2. f2—e3! d4 : f2 3. c3—d4!! e5 : e1 4. b2—c3 e1 : b4 5. a3 : g1 a5—b4 6. a1 : b2 h8—g7 7. h2—g3 h4 : f2 8. g1 : e3

з апазіцыяй у карысць белых.

№ 182. А. КАЎРЫЖКІН

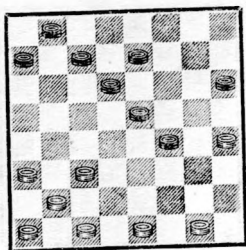
Выйгрыш.

1. e5—d6!!

Незвычайны і бліскучы ўдар, які цяжка прадбачыць.

1...c7 : b4 2. a5 : c7! d8 : b6 3. e3—f4 c5 : g5 4. h4 : h8 і дзве чорныя шашкі аказваюцца бездапаможнымі перад дамкай белых.

№ 183. А. КАУРЫЖКІН

Выйгрыш.

1. h4—g5.

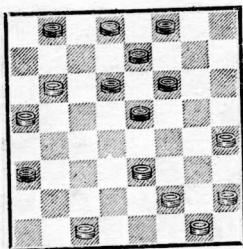
Ціхі, але каварны ход.

1...f4—g3.

Чорныя вымушаны ісці так, бо на 1...f4—e3 адбудзецца 2. e1—f2 h6:f4 3. f2:a5 і белыя выйграюць.

2. e1—d2! h6:f4 3. d2—e3! f4:b4 4. a3:c5 d6:b4 5. g1—f2 g3:e1 6. c1—d2 e1:c3 7. b2:a5.

№ 184. А. КАУРЫЖКІН

Выйгрыш.

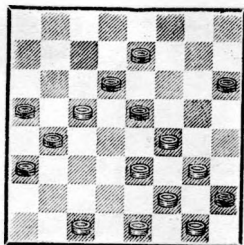
1. e3—f4!!

Вось з чаго пачынаецца выйгрыш. Толькі не трэба рабіць размену 1. b6—c7?, бо пасля 1...d8:b6 2. a5:c7 адбудзецца 2...d6—c5! 3. c7—d8 b8—c7 4. d8:d4 e5:c3. і ўжо белым трэба думаць аб выратаванні.

1...e5:e1 2. b6—c7 d8:b6 3. a5:g7 f8:h6 4. c1—b2! a3:c1 5. g1—f2 e1:g3 6. h2:f4 c1:g5 7. h4:d8.

Чорным нельга пазбегнуць паражэння.

№ 185. Р. КЕТЛЕР

Выйгрыш.

У гэтай канцоўцы фінальнага ўдар пачынаецца з поля h4.

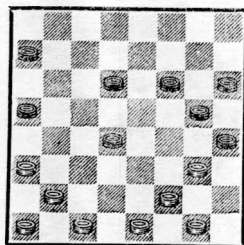
1. c5—b6 a5:c7 2. c1—b2! a3:c1 3. g3—h4 e5:g3 4. e3—f4! g3:e5.

Зразумела, што пасля 4... c1:g5 адбудзецца 5. h4:c3.

5. h4—g5 h6:f4 6. e1—d2 c1:e3 7. f2:d2! f4—g3 8. d2—e1

і г. д., пакуль не затрымаюць чорную шашку d6.

№ 186. В. КОНАНАЎ

Выйгрыш,

У гэтай практычнай для гульні пазіцыі апошні ход чорных быў c5—d4. Белыя скарысталі яго, каб утварыць выгадны размен і дабіцца апазіцыі дзвюх на дзве шашкі ў сваю карысць.

1. g3—f4 g5:e3 2. c1—d2!

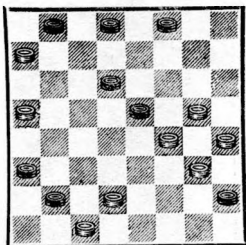
Неспадзяванае «запрашэнне» чорных у дамки.

2...e3:c1 3. f2—g3 h4:f2

4. g1:g5 h6:f4 5. c1—d2! c1:e3 6. a3—b4 a5:c3 7. b2:f2

і г. д. з выйгрышам белымі.

№ 187. В. КОНАНАЎ

Выйгрыш.

Не адразу можна прадбачыць фінальны ўдар у гэтай канцоўцы.

1. d2—c3 b2:d4 2. c1—b2! a3:c1 3. g5—h6 c1:g5 4. h4:f6.

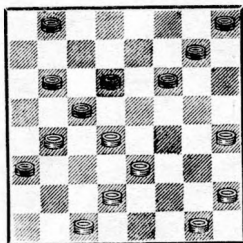
Белыя даюць чорным магчымасць браць шашкі ў двух напрамках і выйграюць неабходны ім тэмп.

4...h2:f4.

Такі ж адказ белых будзе і пасля бою 4...e5:g7.

5. a5—b6 e5:g7 6. b6—c7 d8:b6 7. a7:e7 f8:d6 8. h6:g5.

№ 188. М. КРУПЯНЬКОЎ

Выйгрыш.

У гэтай канцоўцы добра замаскіравана, а галоўнае — па-новаму аформлена досыць распаўсюджаная тэма выйгрышу.

1. h4—g5! f6:h4 2. h2—g3.

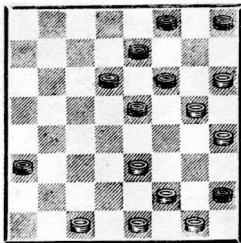
Зусім незразумелая ахвяра шашкі.

2...h4:f2 3. e3—f4!!

Згуляна вельмі прыгожа!

3...c5:g5 4. g1:e3 a3:c5 5. e3—d4 c5:e3 6. d2:a7.

№ 189. І. КУПЕРМАН

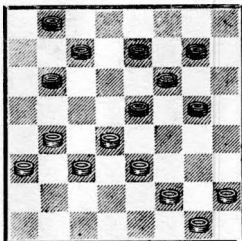
Выйгрыш.

Эфектны прыём выйгрышу будзе прыведзен ніжэй.

1. e3—f4 e5 : g3 2. c1—b2!! a3 : c1 3. f2—e3 c1 : f4 4. h4 : f2! f6 : h4 5. f2—g3 h4 : f2 6. e1 : e7.

Аддача шашкі e7, у чым няцяжка пераканацца, не прыносіць чорным выратавання.

№ 190. І. КУПЕРМАН

Выйгрыш.

Малапрыкметную, хоць і нескладаную, камбінацыю ажыццяўляюць тут белыя.

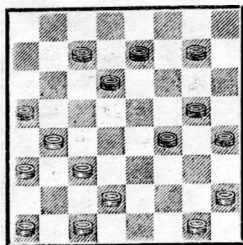
1. e3—f4! e5 : e1.

Пасля 1...g5 : c5 белыя выйграюць адразу, узяўшы 2. b4 : h6.

2. g1—f2 e1 : h4.

Бясспрэчна, што на 2...e1 : g3 будзе адказ 3. h2 : a7. Але ўзяцце чорнымі шашкі на полі h4 іх не выратаўвае.

3. h2—g3 h4 : c5 4. b4 : c3 і г. д. з лёгкім выйгрышам.

Выйгрыш.

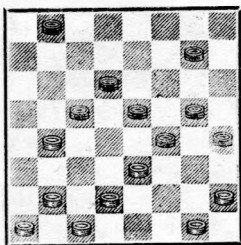
1. b4—c5.

Толькі дзякуючы гэтаму размену белыя перамагаюць. Не дае выйгрышу 1. d2—e3 f4:d2 2. c3:e1 a5:c3 3. e1—d2 c3:e1 4. g1—f2 e1:g3 5. h2:f8 з-за 5...h4—g3, і гульня заканчваецца нічыёй.

1...d6:b4 2. a3:c5 c7—d6.

Чорныя вымушаны імкнуцца затрымаць шашку c5, інакш яны апynuцца ў пройгрышным становішчы.

3. c3—b4! a5:e1 4. a1—b2! d6:b4 5. b2—c3 b4:d2 6. c1:e3 f4:d2 7. g1—f2 e1:g3 8. h2:e1.

Выйгрыш.

Два карысныя варыянты выйгрышу ўтойвае камбінацыя, якая прыводзіцца з пазіцыі, прадстаўленай на дыяграме.

1. b2—c3 c5:a3 2. c3—d4! e5:e1 3. g1—f2 f4:d2.

Калі 3...e1:g3, то 4. a1—b2! f4:d2 5. h2:e1 b8—c7 6. b2—c3 c7—d6 7. c3—d4.

4. c1:e3 e1:g3 5. h2:c5 h4—g3 6. e3—f4! g3:e5 7. c3—d4 b8—c7.

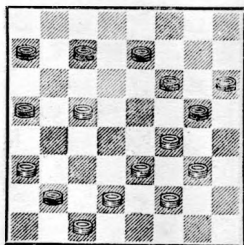
На ход 7...b8—a7 белыя адкажуць 8. e3—g1 e5—f4 9. g1—f2 і выйграюць.

8. e3—a7 c7—d6.

Калі ж будзе 8...e5—f4, то 9. a7—b8 і г. д.

9. a7—e3.

№ 193. У. НЕСЦЯРОВІЧ

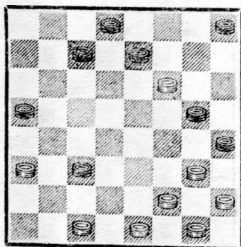

Выйгрыш.

Своеасаблівы прыём выйгрышу на тэму «чортава кола» дадзен у гэтай канцоўцы.

1. f4—e5! f6 : b6 2. d2—c3 b2 : d4 3. e3 : c5 b6 : d4 4. a3—b4 a5 : c3 5. c1—d2! c3 : e1 6. g3—h4 e1 : g3 7. h4 : h4 і белыя выйграюць.

№ 194. М. ПАТРЫХАЕЎ

Выйгрыш.

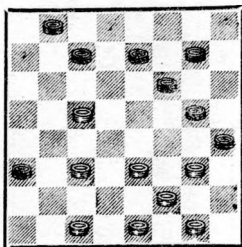
1. e1—d2! c3 : e1 2. g3—f4!!

Вельмі прыгожы і малапрыкметны ўдар.

2...e1 : g7.

Калі чорныя возьмуць 2... g5 : e3, белыя паб'юць 3. f2 : d4 e7 : g5 4. a3—b4 a5 : e5 5. g1—f2 e1 : g3 6. h2 : b8 і выйграюць.

3. a3—b4 a5 : c3 4. c1—d2 c3 : e1 5. g1—f2 e1 : g3 6. h2 : b8.

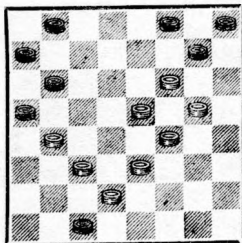

Выйгрыш.

1. c5—d6! c7:e5.

Позиція адразу прайгра-
єцца пасля ўзяцця шашкі 1...
e7:c5 з-за 2. e3—f4 g5:e3 3.
f2:g5.

2. g3—f4! e5:g3 3. e1—
d2! g2:e1 4. g1—f2 e1:g3
5. c3—b4 a3:c5 6. e3—d4
c5:e3 7. d2:h2.

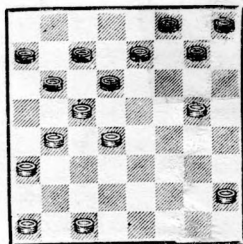
Выйгрыш.

Белыя выратоўваюцца з
безнадзейнага становішча дзя-
куючы скрытай камбінацыі.

1. b4—c5! b6:b2 2. c1:
a3 e3:c1.

Толькі цяпер скарыстоўва-
ецца пашыраны прыём вый-
грышу.

3. a3—b4! a5:c3 4. f6—
e7 f8:d6 5. e5:c7 b8:d6 6.
g5—h6 c1:g5 7. h6:h6
і г. д. да выйгрышу.

Выйгрыш.

Аўтары гэтай шматвары-
янтнай канцоўкі прапануюць
цікавы выйгрыш.

1. g5—h6 b6—a5.

Калі 1...g7—f6, то 2. b4—
a5 d6:b4 3. a3:c5 і белыя
выйграюць.

2. d4—e5!! a5:c3.

На 2...d6:f4 трэба было
чакаць 3. c5—b6 і г. д. з хут-
кім выйгрышам белымі.

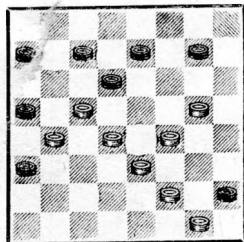
3. e5—f6!

Зноў чорным даецца маг-
чымасць браць шашкі ў трох
напрамках.

3...g7:e5.

Пры ўзяцці 3...d6:b4 бе-
лыя білі 4. f6:a5, а на 3...e7:
g5 адказвалі 4. c5:e7 f8:d6
5. h6:h6.

4. c1—b2 d6:b4 5. b2:a5
і г. д. з выйгрышам.

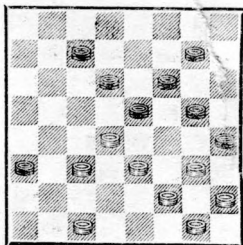

Выйгрыш.

1.f2—g3.

Толькі такім уступным хо-
дам белыя могуць дабіцца па-
стаўленай мэты.

1...a5:e5 2. g5—h6 d6:
b4 3. f4:b8! h2:d2 4. h6:c5!
b4:d6 5. b8:c1 a7—b6 6.
g1—f2 b6—c5 7. f2—e3 c5—
b4 8. e3—d4.

Выйгрыш.

1. g3—f4!

Гэты ход, пасля якога чорныя атрымліваюць тры шашкі і дамку, вельмі цяжка прадбачыць.

1...e5 : b4 2. c1—d2.

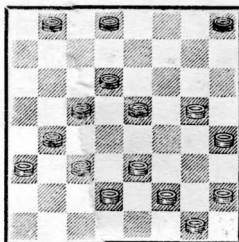
Цяпер план белых становіцца зразумелым.

2...b4 : e1 3. g1—f2 e1 : g3

4. h2 : b4!!

Белым толькі трэба ахвяраваць сваю дамку.

4...a3 : c5 5. d4 : g5 h4 : f6 6. e3—f4.

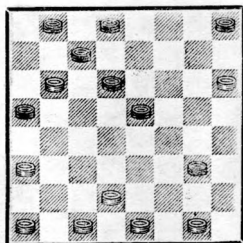
Выйгрыш.

У гэтай канцоўцы цяжка прадбачыць фінальны ўдар, таму што белыя павінны для гэтага стварыць спрыяльныя ўмовы.

1. f2—g3 c3 : e1 2. g5—f6 e5 : g7 3. e3—d4! c5 : e3 4. a3 : e7 d8 : f6 5. g3—f4.

Ход, якім робіцца апошні ўклад у пабудову камбінацыйнай пазіцыі.

5...e3 : g5 6. g1—f2 e1 : g3 7. h2 : f8 f6—e5 8. f8—c5 і г. д. з лёгкаім выйгрышам.

Выйгрыш.

1. e1—f2! g3 : c3.

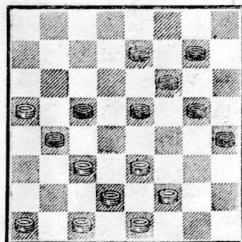
Трэба браць так, бо на 1... e1 : b4 адбудзецца 2. a3 : e7 d8 : f6 3. b6 : g5.

2. a1—b2! c3 : a1 3. a3—b4! a5 : c3 4. c1—b2.

Нарэшце чорныя выкрылі план белых.

4...b6 : a5 5. b2 : f6 g1 : g7 6. h6 : a3.

Становішча чорных безнадзейнае.

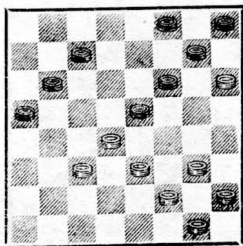
Выйгрыш.

Вынаходлівае ўступленне да фіналу камбінацыі прыводзіцца ў гэтай канцоўцы.

1. c3—d4 e5 : c3 2. f2—g3! h4 : d4 3. a1—b2!!

Прыгожы і нечаканы ўдар!

3...c3 : a1 4. a5 : e5 f6 : d4 5. c1—b2 a1 : c3 6. d2 : e3 d4 : f2 7. e1 : g3.

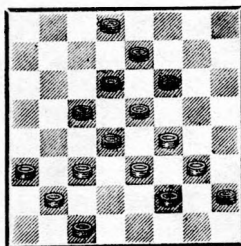
Выйгрыш.

Своеасаблівым прыёмам белыя наносзяць удар па поле e7.

1. e3—f4! c7—d6 2. g3—h4!!

Прыгожая і неспадзяваная ахвяра, якой падрыхтоўваюцца ўмовы для сакрушальнага ўдару.

2...e5 : b4 3. d4—c5 b6 : d4 4. h4—g5 f6 : h4 5. h2—g3 h4 : f2 6. g1 : e7 f8 : d6 7. h6 : a3 і г. д. з выйгрышным заканчэннем.

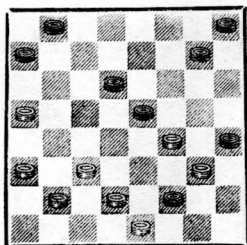
Выйгрыш.

Шматлікія размены з двух бакоў усё ж прыносяць перамогу белым.

1. a3—b4! c5 : a3 2. e3 : c5 d6 : d2 3. f4 : f8 h2 : f4 4. c1 : e7.

Белыя таксама прапускаюць чорных у дамкі. Але яны маюць лішні тэмп і знішчаюць гэту дамку.

4...a3 : c1 5. f8—h6 d8 : f6 6. f2—e3 c1 : f4 7. h6 : e3.

Выйгрыш.

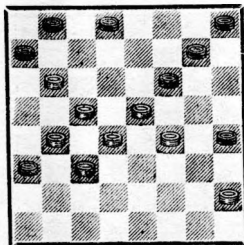
3 безнадзейнага становішча белыя выходзяць нават пераможцамі дзякуючы праведзенай камбінацыі.

1. f4—g5!

Толькі пасля гэтай ахвяры шашкі белыя могуць пачаць свае аперацыі.

1...h4 : f6 2. g3—f4 e5 : g3 3. d2—e3 f2 : d4 4. c3 : c7 b8 : d6 5. e1—f2 g3 : e1 6. b2—a3 e1 : b4 7. a3 : g7

і тры шашкі чорных прайграюць дзвюм белым.

Выйгрыш.

1. c5—d6!!

Вось адкуль пачынаецца камбінацыя. Нялёгка прадбачыць гэты ход.

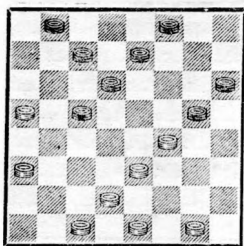
1...a3 : g5.

Тое ж самае атрымліваецца і пасля ўзяцця 1...a7 : g5. Але калі чорныя бяруць не тры, а дзве шашкі, напрыклад: 1...a3 : e7 (або 1...a7 : e7), адбываецца 2. f4—g5! a3 : c3 3. g5—h6 f6 : b2 4. h6 : h6 з лёгка выйгрышным заканчэннем.

2. d6—e7! a7 : c5.

Той жа вынік атрымліваецца пасля ўзяцця і 2...f6 : b2.

3. e7—f8 f6 : b2 4. f8 : f8 і г. д. з выйгрышным заканчэннем.

Выйгрыш.

Натуральную расстаноўку шашак мае прыведзеная на дыяграме пазіцыя. Рашэнне яе таксама вельмі практычнае.

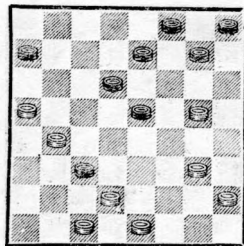
1. e3—d4! c5 : e3.

Калі 1...g5 : e3, то 2. d4 : f6 з хуткім выйгрышам.

2. c1—b2!! e3 : c1 3. a3—b4! c1 : c5.

Такі ж адказ белых пасля ўзяцця сярша 3...g5 : e3.

4. e1—f2 g5 : e3 5. f2 : h4 і г. д. з выйгрышам.

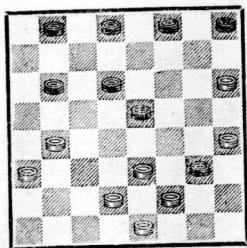
Выйгрыш.

З цяжкага становішча, у якое трапілі, белыя выратоўваюцца даволі ўтоёнай камбінацыяй.

1. b4—c5 d6 : b4 2. a5—b6 a7 : c5 3. g5—f6!

Цяпер толькі чорным праясніўся план белых.

3...e7 : g5 4. e1—f2 c3 : e1 5. g3—h4 e1 : g3 6. h2 : d6 c5 : e7 7. h4 : d8.

Выйгрыш.

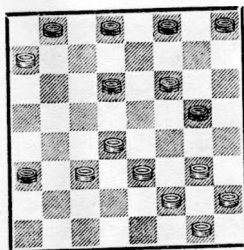
1. h4—g5! g3—h2.

Інакш белыя выйграюць шашку.

2. f2—g3 h2 : f4 3. d2—c3 f4 : d2.

Пасля належнай падрыхтоўкі наступаюць непасрэдныя дзеянні.

4. b4—a5 d2 : b4 5. a5 : c7! d8 : b6 6. a3 : e7 f8 : d6 7. g5—f6 e5 : g7 8. h6 : a7 і белыя выйграюць.

Выйгрыш.

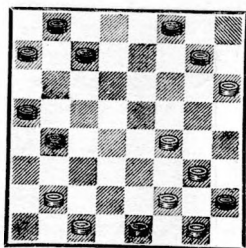
З гэтай пазіцыі белыя праводзяць шматходовую разменную камбінацыю, пасля якой на дошцы застаюцца адна белая і дзве чорныя шашкі. Але шашка белых аказваецца мацней за чорныя.

1. g3—f4 g5—h4.

Відавочна, што аддаваць шашку нельга.

2. f2—g3! h4 : f2 3. c3—b4 a3 : c5 4. d4 : b6 f2 : d4 5. f4—g5 f6 : h4 6. b6—c7 d8 : b6 7. a7 : c7 f8 : d6 8. h2—g3 h4 : f2 9. g1 : e7.

Заканчэнне выйгрышнае для белых.

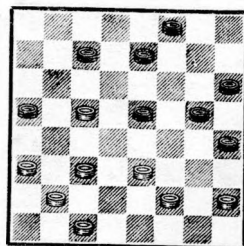
Выйгрыш.

Цікава аформлен шлях да падрыву поля e7 у гэтай канцоўцы.

1. b2—a3! b4—c3.

Калі 1...c7—b6, то 2. a3 : c5 b6 : d4 3. f4—g5! h2 : f4 4. g5 : c5 і белыя выйграюць.

2. e1—d2! c3 : e1 3. f4—e5 h2 : d6 4. c1—b2 e1 : h4 5. g1—f2 h4 : e1 6. b2—c3 e1 : b4 7. a3 : e7 f8 : d6 8. h6 : a3.

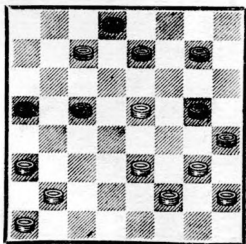
Выйгрыш.

1. c5—d6.

Пасля 1. c5—b6? чакаць выйгрышу не даводзіцца з-за 1...e5—f4 2. b6 : f6 f4 : b4 3. a3 : c5 g5 : e7 і г. д.

1...e7 : c5 2. a3—b4 c5 : a3 3. c1—d2! a3 : c1 4. c3—b4! a5 : g3 5. h2 : b8 c1 : f4 6. b8 : h2.

У даным заканчэнні белыя перамагаюць.

Выйгрыш.

Для рашэння гэтай канцоўкі ад рашаючага патрабуецца валоданне высокай камбінацыйнай тэхнікай.

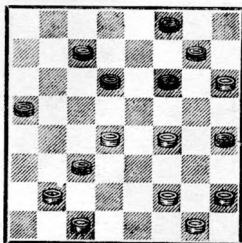
1. e5—d6! c7 : e5 2. g3—f4!!

Вельмі прыгожы і незвычайны ход!

2...e5 : e1 3. e3—d4! c5 : e3 4. a3—b4.

Белыя знішчаюць чорную дамку і наносяць завяршаючы ўдар.

4...a5 : c3 5. b2 : f2 e1 : g3 6. h2 : d6.

Выйгрыш.

У выніку няўдалага заходу чорных на поле c3 белыя могуць правесці вельмі прыгожую двухварыянтную камбінацыю.

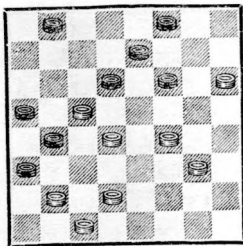
1. f4—e5! d4 : a1.

Калі 1...d6 : f4, то 2. b2—a3 c3 : e5 3. a3—b4 (белыя дабіваюцца выйгрышу і пасля ўдару 3. f2—g3) 3...a5 : c3 4. f2—g3 h4 : f2 5. g1 : e7 f8 : d6 6. h6 : d2.

2. c1—d2!

Вельмі неабходны ход для нанясення ўдару па полю b4.

2...d6 : f4 3. f2—e3 a1 : e5 4. e3 : e7 f8 : d6 5. h6 : b4!! a5 : e1 6. g1—f2 e1 : g3 7. h2 : b8.

Выйгрыш.

Камбінацыяй праз поле d8 заканчваецца фінальны ўдар белых у гэтай канцоўцы.

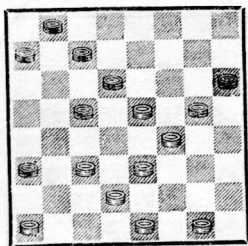
1. c5—b6! a5 : c7 2. d4—e5 f6 : d4 3. h6—g7!

Шашка белых на полі h6 перашкаджае ім завяршыць намечаны план.

3...f8 : h6 4. d2—c3! b4 : d2 5. c1 : c5 d6 : b4.

Такі ж адказ белых будзе і на ўзяцце шашкі 5...c1 : g5.

6. g3—h4 c1 : g5 7. h4 : d2 і г. д. да выйгрышу.

Выйгрыш.

1. a1—b2! a3 : c1 2. e3—d4!

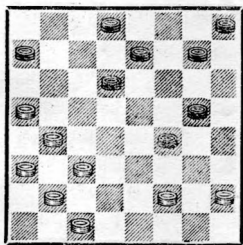
Белыя даюць чорным тры шляхі ўзяцця шашкі.

2...c5 : e3.

Калі 2...c1 : e3, то 3. d4 : h4 e3 : g5 4. h4 : c5 і белыя выйграюць. А калі чорныя будуць браць 2...g5 : e3, белыя адкажуць 3. d4 : d8 d6 : f4 4. c3—d4! e5 : c3 5. d8—b6 c1 : e3 6. b6 : f2 і выйграюць.

3. e5—f6! g5 : e7 4. f4—e5 d6 : f4 5. c3—d4! e3 : c5 6. c1—f2 c1 : e3 7. f2 : g5 f4—g3 8. g5—h4 g3—h2 9. h4—d8.

У белых атрымалася выйгрышнае заканчэнне.

Выйгрыш.

Трэба адзначыць у гэтай пазіцыі натуральную расстаноўку шашак. Ніжэй дэманструецца прыгожы і нечаканы прыём выйгрышу.

1. a5—b6!

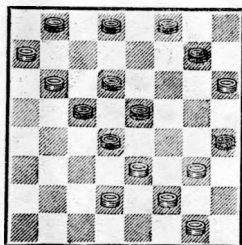
Неабходны ход для нападения на цэнтральныя шашкі чорных.

1...a7:c5 2. f2—g3! f4—e3.

Каб правесці заключную стадыю камбінацыі, белыя прымусялі чорных выйсці на поле e3.

3. c1—d2!! e3:c1 4. c3—d4 c5:e3 5. b4—c5!! d6:b4 6. a3:c5 c1:d6 7. g3—f4 d6:g3 8. h2:f2.

Вельмі прыгожая канцоўка!

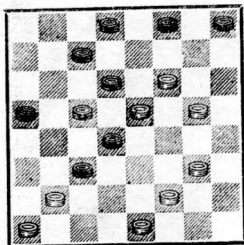

Выйгрыш.

1. b6—c7.

Не прыносіць выйгрышу белым удар 1.d2—c3? з-за 1...d4:b2 2. b6:h8 b2—a1! 3. e3—f4 (інакш чорныя 3...d6—e5 і г. д. пагражаюць знішчыць дамку белых) 3...d8—c7 4. f4—e5 d6:h2 5. f2—e3 h4—g5 і г. д. да нічыёй.

1...d8:b6 2. d2—c3! d4:b2 3. g3—f4!! e5:e1 4. g1—f2 e1:g3 5. e3—d4 c5:e3 6. a7:e7 f8:d6 7. h6:h2 b8—a7 8. h2—c7.

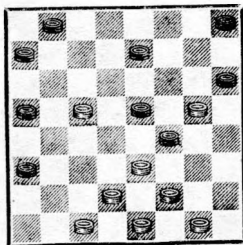

Выйгрыш.

Нескладаны і цікавы пры-
ём збівання чорных шашак
праводзіцца ў гэтай пазіцыі.

1. g5—h6! d6 : h2 2. h6—
g7 f8 : h6 3. f6—e7 d8 : f6 4.
f2—e3 d4 : f2 5. e1 : g3 h2 : f4
6. b2 : d2.

У белых лёгка выйгрыш-
нае заканчэнне.

Выйгрыш.

Два варыянты выйгрышу
мае канцоўка, першапачатко-
вая пазіцыя якой прыведзена
на дыяграме.

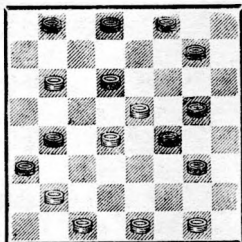
1. c5—b6 a5 : c7.

Капешне, на ўзяцце 1...a7 :
c5 адбудзецца 2. e3—d4, і як
бы чорныя ні бралі, белыя
трапляюць у дамкі і лёгка пе-
рамагаюць.

2. d2—c3! f4 : b4 3. e1—
d2 h6 : f4 4. c1—b2 a3 : e3
5. f2 : d2 f4—g3.

Але і іншыя працягі не
выратоўваюць чорных ад па-
ражэння.

6. d2—e1 g3—h2 7.
e1—c3.

Выйгрыш.

1. b6—c7 d8:b6 2. c1—d2!!

Зусім непрадбачаная ахвяра адразу чатырох шашак.

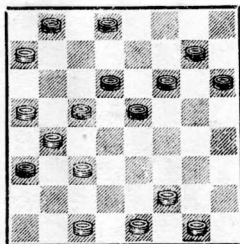
2...a3:e7 3. g1—f2 f4:d6.

Цяпер белыя збіваюць шэсць чорных шашак.

4. f2:h8 f8—g7.

Інакш чорныя прайграюць адразу.

5. h8:c7 b8:d6 6. e1—d2 і г. д. з выйгрышам.

Выйгрыш.

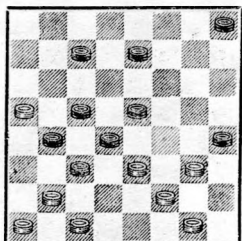
1. c1—b2! a3:c1 2. a5—b6 c5:a3 3. b6—c7 d8:b6 4. a7:g5 h6:f4 5. e1—d2 c1:e3 6. f2:h8 f4—e3.

Пасля камбінацыі пазіцыя перайшла да заканчэння, у якім белыя павінны гуляць вельмі дакладна.

7. c3—d4!!

Толькі так. Інакш чорныя ахвяравалі шашку a3 і нічыя становілася відавочнай.

7...e3:c5 8. g1—f2 b8—c7 9. f2—e3 c7—d6 10. e3—f4! c5—b4 11. h8—g7 d6—c5 12. f4—e5!

Нічыя.

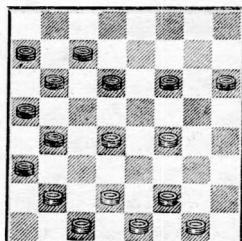
Нягледзячы на тое, што белыя маюць на шашку менш ігоршае становішча, яны праводзяць скрытую камбінацыю і выратоўваюцца ад паражэння.

1. g3—f4! e5:e1 2. c1—d2 d4:f2 3. b2:g5! h4:f6.

Калі 3...e1:c3, то адбудзецца так, як разглядаецца ніжэй.

4. g1:e3 e1:c3 5. e3—d4 c3:e5 6. a5:c3 e5:b2 7. a1:c3

і гульня, безумоўна, закончыцца нічыёй.

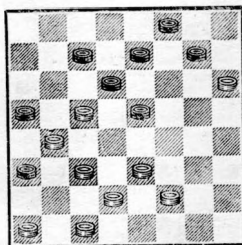

Выйгрыш.

Своеасаблівы прыём пападання ў дамкі на поле d8 прыводзіцца ў гэтай канцоўцы.

1. d4—c5 b6:d4 2. f4—e5 d6:f4 3. d2—c3! b4:d2 4. c1:c5!! a3:c1 5. c5—b6 a7:c5 6. e1—d2 c1:e3 7. f2:g5 f4—g3 8. g5—h4 g3—h2 9. h4—e1

і г. д. з выйгрышам.

Выйгрыш.

Эфектнае рашэнне мае па-
зіцыя, якая адлюстравана на
дыяграме.

1. c1—b2!

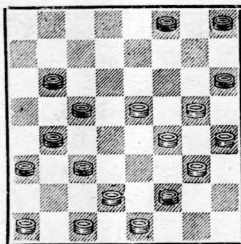
Неспадзяваная ахвяра
шашкі.

1...a3 : c1 2. e3—d4!

Зноў ахвяра яшчэ дзвюх
шашак.

2...c1 : g1 3. d4 : b6 a5 : c7
4. c5 : e7 f8 : d6 5. h6 : c5 g1 :
b6 6. b4—c5 b6 : b2 7. a1 : c3.

Атрымалася апазіцыя ў
карысь белых.

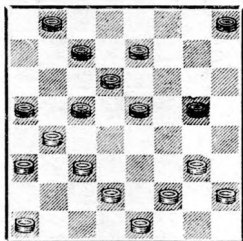
Выйгрыш.

Не пазбаўлена прыга-
жосці рашэнне гэтай канцоўкі.

1. a1—b2 c3 : a1 2. e5—f6
a1 : g7 3. d2—c3 f2 : d4 4. g5—
f6 g7 : e5 5. f4 : d6 c5 : e7.

Цяпер высвятляецца план
белых.

6. c1—b2 a3 : c1 7. g3—
f4 c1 : g5 8. h4 : f6.

Выйгрыш.

Прыгожы прыём выйгрышу дэманструецца ў канцоўцы з пазіцыі, якая паказана на дыяграме.

1. d2—e3.

Чорныя вымушаны займаць поле, патрэбнае для белых.

1...g5—h4 2. e3—d4!!

Бліскавая ахвяра дзвюх шашак!

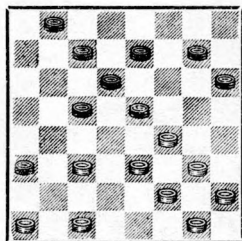
2...c5 : g1 3. e1—f2.

Зараз высвятляецца грандыёзная задума белых.

3...g1 : b2 4. a3 : c1 h4 : f2.

І на ўзяцце 4...a5 : c3 з боку белых адбудзецца такі ж адказ.

5. c1—b2 a5 : c3 6. b2 : g1.

Выйгрыш.

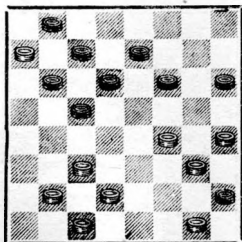
Нялёгкім аказваецца шлях да фінальнага ўдару ў гэтай канцоўцы.

1. c3—d4 e5 : c3 2. c1—d2 c3 : e1 3. a1—b2 a3 : c1 4. g3—h4 e1 : e5 5. e3—f4 e5 : g3.

Калі 5...c1 : g5, то 6. h4 : h8 і белыя выйграюць.

6. h2 : f4 c1 : g5 7. h4 : h8.

Заканчэнне лёгка выйгрышнае для белых.

Выйгрыш.

З гэтай пазіцыі дзеянні пачынаюцца на левым, а заканчваюцца на правым флангу белых.

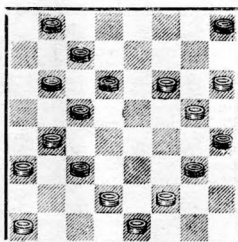
1. c3—b4 c5 : a3 2. a7 : c5 d6 : b4.

Настаў час штурмаваць няўдала размешчаныя шашкі чорных.

3. d2—c3! b4 : d2 4. c1 : e3 a3 : c1 5. e3—d4 c1 : g5 6. g1—f2! h2 : f4 7. f2—e3.

Відавочна, што трэба аддаць і гэту шашку.

7...f4 : d2 8. d4—e5 f6 : d4 9. h4 : c1.

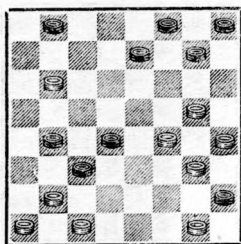
Выйгрыш.

Замаскіраваны выйгрыш утойвае пазіцыя, якая адбіта на дыяграме.

1. d2—e3! c3 : a5 2. e3—d4!!

Нялёгка прадбачыць гэты ход.

2...c5 : g1 3. a3—b4 a5 : c3 4. a1—b2! c3 : a1 5. e1—d2 a1 : g7 6. h6 : a7 h4 : f6 7. d2—e3 g1 : d4 8. a7 : b6 і г. д. з выйгрышам.

Выйгрыш.

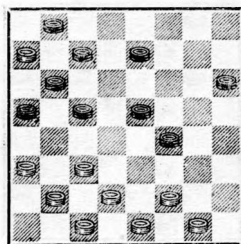
Пасля неасцярожнага заходу чорных у любкі, белыя ажыццяўляюць сяміхадовую камбінацыю, у выніку якой застаюцца з дамкай і прастай супроць трох простых чорных.

1. d4—e5 c3 : a1 2. e1—f2!

Нялёгка і вельмі неабходны ход.

2...a1 : f6 3. f2—g3 h4 : d4 4. f4—e5 d6 : f4 5. a3—b4 c5 : a3 6. a7 : e7 f8 : d6 7. h6 : c5.

Атрымалася заканчэнне, безнадзейнае для чорных.

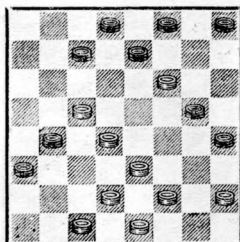

Выйгрыш.

У прапанаванай канцоўцы па-новаму аформлен план гульні да пашыранага фінальнага ўдару.

1. c3—b4! a5 : a1 2. d2—c3! a1 : d4 3. a3—b4 c5 : a3 4. a7 : g5 h6 : f4 5. c1—b2.

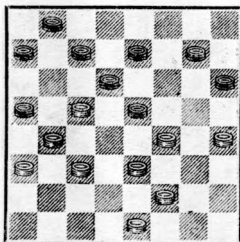
Толькі цяпер наносіцца пашыраны камбінацыйны ўдар. 5...a3 : c1 6. e1—d2 c1 : e3 7. f2 : b6.

Выйгрыш.

Своеасаблівы і нялёгкі шлях да перамогі чакае белых у гэтай канцоўцы.

1. c5—b6 c7 : a5 2. d4—c5! b4 : d6 3. c1—b2! a3 : c1 4. d2—c3 c1 : f4 5. c3—b4 a5 : c3 6. f2—g3 h4 : f2 7. e1 : c7 d8 : b6 8. f6 : h6 і белыя выйграюць.

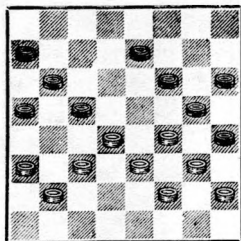
Выйгрыш.

Грандыёзная і вельмі складаная па задуме камбінацыя праводзіцца з пазіцыі, якая адлюстравана на дыяграме.

1. e3—d4! e5 : g3 2. e1—d2! g3 : e1 3. d4—e5 d6 : f4 4. d2—e3 f4 : d2 5. h4—g5.

Для перамогі трэба абавязкова аддаць і гэту шашку.

5...h6 : f4 6. c5—b6 a7 : c5 7. b4 : c1 e1 : b4 8. a3 : c5.

Выйгрыш.

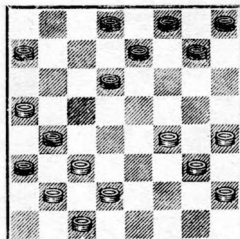
Павучальную камбінацыю з гэтай натуральнай па расстаноўцы шашак пазіцыі прапануе аўтар канцоўкі.

1. a3—b4!! c5 : c1 2. c3—b4!

Гэтым ходам белыя трапляюць у дамкі і адначасова пазбаўляюцца ад дамкі чорных.

2...a5 : e5 3. f4 : f8 c1 : f4 4. g3 : g7.

Заканчэнне лёгка выйгрышнае для белых.

Выйгрыш.

На гэтай дыяграме прыведзена пазіцыя, з якой пачынаецца адна з бліскучых і складанейшых канцовак.

1. d2—e3! b4 : d2 2. a5—b6 a7 : c5 3. e3—d4!

На першы погляд малазразумелы ход.

3...c5 : g5 4. c1 : e3!!

Незвычайная ахвяра дзвюх шашак, якая заканчваецца рэдкім па прыгажосці ўдарам.

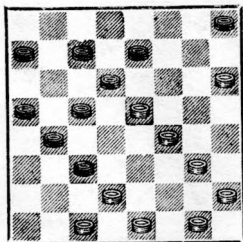
4...a3 : f4 5. g3 : c7! d8 : b6.

Вось у чым быў сэнс удару белых на чацвёртым ходзе.

6. h4 : a5

і г. д. да выйгрышу.

№ 237. У. МАРЧАНКА

Выйгрыш.

Своеасаблівым прыёмам белыя дамагаюцца выйгрышу.

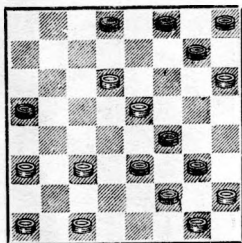
1. e1—f2! c3:e1 2. e5—f6 e7:e3 3. f2:d8 e1:h4.

Белыя павінны знішчыць дамку чорных.

4. g1—f2 h4:e1 5. c1—d2 e1:c3 6. d8—f6 c3:g7 7. h6:a3.

Атрымалася выйгрышнае заканчэнне, у якім, безумоўна, белыя возьмуць верх.

№ 238. У. МАТУС

Выйгрыш.

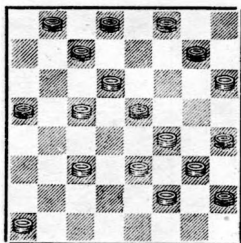
Завяршыць гэтую канцоўку выйгрышам даволі цяжка.

1. c3—b4 a5:c3 2. a1—b2! c3:a1 3. a3—b4! a1:f6 4. d6—c7 d8:b6 5. b4—c5.

Толькі цяпер для чорных становіцца відавочным фінальны ўдар белых.

5...b6:d4 6. c1—d2 e3:c1 7. g1:e7 f8:d6 8. h2:f4 c1:g5 9. h6:h6.

№ 239. У. МАТУС

Выйгрыш.

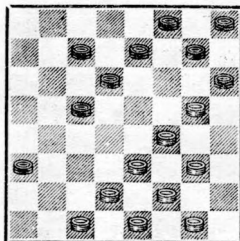
Тут белыя два разы ўзрываюць поле e7 і рашаюць барацьбу ў сваю карысць.

1. c3—d4 e5 : c3 2. f4—e5!

Ход, які нялёгка прадбачыць.

2...h2 : d2 3. f2—g3! h4 : f2 4. a1—b2!! c3 : a1 5. c5—b6 a1 : f6 6. d6—e7 f8 : d6 7. h6 : e7 d8 : f6 8. b6 : f6.

№ 240. П. ПАРМОН

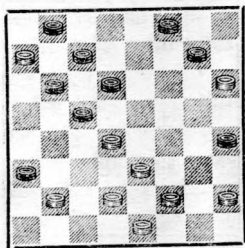
Выйгрыш.

З гэтай знешняе спакойна пабудаванай пазіцыі белыя могуць правесці двухварыянтную камбінацыю.

1. g5—f6! g7 : e5.

Калі 1...e7—g5, то 2. f4—e5 d6 : h2 3. e3—f4 g5 : e3 4. f2 : d8 і белыя выйграюць.

2. g3—h4! e5 : g3 3. e3—f4 g3 : e5 4. h4—g5 h6 : f4 5. c1—b2 a3 : e3 6. f2 : d4 і г. д. да выйгрышу.

Выйгрыш.

Складаным і незвычайным шляхам белым удаецца ўскрыць поле чорных f8.

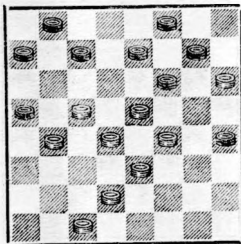
1. h2—g3! a3:c1 2. d2—c3!

Нялёгка прадугледзець гэты ход, неабходны для далейшых дзеянняў белых.

2... c1:h2 3. d4—e5! d6:f4 4. f2—g3 h4:f2 5. e1:e5 h2:d6 6. c3—d4!

Засталося нанесці рашаючы ўдар.

6...c5:e3 7. a7:e7 f8:d6 8. h6:f2.

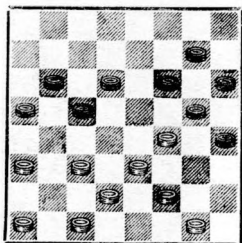
Выйгрыш.

У гэтай канцоўцы белая вельмі тонка і прыгожа ўскрываюць поле f8, якое шчыльна прыкрыта чорнымі шашкамі e7 і f6.

1. f4—g5!! a5:e1 2. c5—d6!

Смелы размен, на які можна рашыцца толькі пасля стараннага ўліку ўсіх вынікаў гэтага ходу.

2...e7:c5 3. d4:d8! f6:f2 4. d8—a5! h4:f6 5. c1—d2 e1:c3 6. a5:e7 f8:d6 7. h6:c5.

Выйгрыш.

Надзвычай цяжкай для
рашэння і глыбокай па задуме
з'яўляецца гэта канцоўка.

1. c1—b2!

Неабходны для далейша-
га камбінацыйнага ўдару ход.

1...f6—e5.

Відавочна, што ў чорных
гэта адзіны ход.

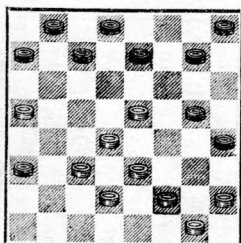
2. f2—g3!!

Прыгожая і дакладна раз-
лічаная ахвяра.

2...h4 : d4 3. d2—e3 e5 : g3.

Калі чорныя паб'юць 3...
d4 : f2, белыя адкажуць 4. g1 :
e3 e5 : g3 5. e3—d4 c5 : e3 6.
c3—b4 a5 : c3 7. b2 : h8 і вый-
граюць.

4. c3 : c7 b6 : d8 5. e3—
d4 c5 : e3 6. a3—b4 a5 : c3 7.
b2 : h8.

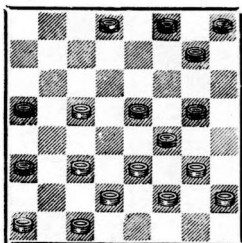
Выйгрыш.

Тут своеасабліва право-
дзіцца распаўсюджаны ўдар
белых з поля h2.

1. c3—b4! a3 : c5 2. d4 :
b6 a7 : c5 3. e5—d6 c7 : e5 4.
a5—b6.

Спачатку абавязкова трэ-
ба аддаць гэтую пашку.

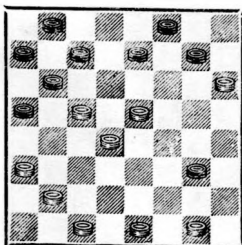
4...c5 : a7 5. e3—d4 e5 :
g3 6. h2 : a3.

Выйгрыш.

Гэта цяжкая па рашэнню і прыгожая па задуме капцоўка.

1. c1—b2! a3:c1 2. c3—b4!! a5:e1 3. c5—b6! f4:d2 4. a1—b2 c1:a3 5. b6—c7 d8:b6 6. g3—h4 e1:g3 7. h2:d6! a3:e7 8. h4:e1.

Выйгрыш.

1. c5—d6!

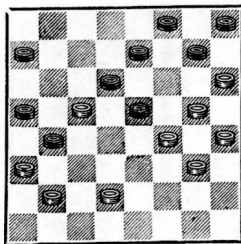
Чорная шашка e7 перашкаджае белым нанесці рашаючы ўдар з поля f8.

1...e7:e3 2. c1—d2 e3:c1 3. e1—d2!

Толькі гэтым шляхам белыя ўтвараюць сабе спрыяльныя ўмовы для правядзення камбінацыі.

3...c1:d6 4. g1—f2 g3:e1 5. b2—c3 e1:b4 6. a3:e7 f8:d6 7. h6:a3.

Такім чынам, гэта капцоўка са старанна замаскіраваным механізмам выйгрышу.

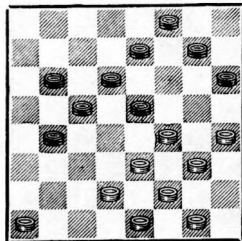

Выйгрыш.

1. c5—b6 a7 : c5.

Чорным прыходзіцца браць толькі так, бо на 1...a5 : c7 адбудзецца 2. a3 : c5 d6 : b4 3. f4 : b8 з выйгрышам белымі.

2. d2—c3! b4 : d2 3. b2—c3 d2 : b4 4. g5—f6 e7 : e3 5. g3—f4 e3 : g5 6. h4 : b6 a5 : c7 7. a3 : e7 f8 : d6 8. h6 : c5

Выйгрыш.

1. h4—g5!

Ціхі, але грозны ход.

1...g7—f6.

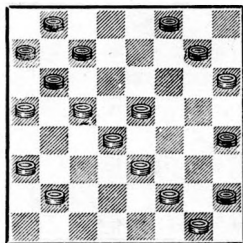
Чорным трэба гуляць g7—f6, бо на любы іншы ход (акрамя 1...e5—d4?, следам за якім адбылося б 2. d2—c3 з выйгрышам) белыя выйгравалі так: 2. g5—f6 e7 : g5 3. g3—h4 e5 : g3 4. h4 : h8.

2. g3—h4! e5 : g3 3. e3—d4!! c5 : c1.

Калі 3...h6 : f4, то 4. d2—e3! f4 : d2 5. e1 : g7 g3 : e1 6. d4 : b6 f8 : b6 7. g1—f2 e1 : g3 8. h4 : f2 і белыя выйграюць.

4. g1—h2! h6 : f4 5. f2—e3 f4 : d2 6. e1 : g3 f8 : h6 7. h2 : f4 c1 : g5 8. h4 : d8.

Грандыёзная камбінацыя!

Выйгрыш.

1. e3—f4 a5—b4.

Інакш адказаць чорныя не могуць.

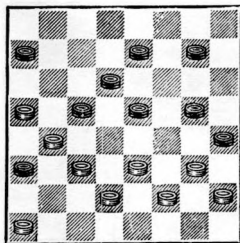
2. f2—e3!

Добры ход, якім падрыхтоўваецца камбінацыйная развязка.

2...b4 : d6 3. f4—g5! d6 : d2.

Не зменіцца становішча чорных і пасля ўзяцця шашкі 3...h4 : f6.

4. g1—f2! h4 : f6 5. d4—c5 b6 : d4 6. f2—g3 h2 : f4 7. b2—c3 d4 : b2 8. a3 : e7 f8 : d6 9. h6 : b4.

Выйгрыш.

З гэтай пазіцыі ў белых ёсць два эфектныя прыёмы выйгрышу.

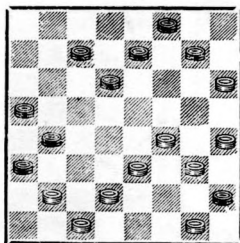
1. c3—d4! e5 : e1 2. a1—b2!

Як першы, так і гэты ход не адразу можна прадбачыць.

2...a3 : g3 3. g3 : c7 e1 : b8.

Калі 3...c5 : a3, то 4. c7—b8 e1 : g3 5. h2 : b4! a3 : c5 6. b8—e5 a7—b6 7. a5 : c7 c5—b4 8. c7—b8 h4—g3 9. e5 : h2 b4—c3 10. b8—e5 c3—d2 11. e5—c3 d2 : b4 12. h2—e5 і г. д. з выйгрышам.

4. b4 : f4! b8 : g3 5. h2 : f4.

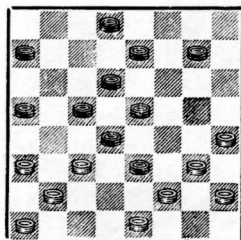
Выйгрыш.

Тут адбываецца цікавае ўкліненне белай шашкі на поле с5 пасля пяці строга паслядоўных хадоў.

1. d2—c3 b4 : d2 2. b2—c3 d2 : b4 3. c1—b2! a3 : c1 4. e3—d4 c1 : g5 5. h4 : b6 a5 : c7.

Такі ж будзе адказ і на ўзяцце шашкі 5...h2 : f4.

6. d4—c5! h2 : f4 7. c5 : e7 f8 : d6 8. h8 : a3 f4—e3 9. a3—c1.

Выйгрыш.

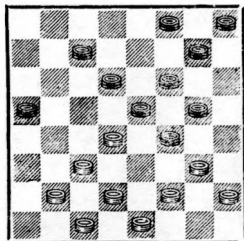
1. h4—g5 e3 : g1 2. g5—f6 e7 : g5 3. e1—f2 g1 : e3 4. g3—f4 e5 : g3 5. c3 : c7.

Спыраша браць шашкі трэба толькі такім чынам.

5...d8 : b6 6. h2 : b4!

Толькі гэтым неспадзяваным ударам знішчаецца дамка чорных.

6...a5 : c3 7. b2 : f2.

Выйгрыш.

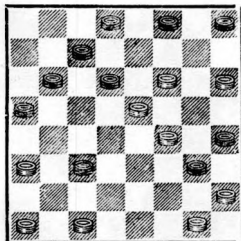
Два распаўсюджаныя практычныя фіналы мае гэта канцоўка.

1. d2—e3 f4 : b4 2. b2—a3 e5 : c3 3. a3 : e7 f6 : d8.

Калі 3...f8 : d6, то 2. e1—d2! c3 : e1 3. g3—h4 e1 : g3 4. h2 : c5, і белыя выйграюць.

4. e1—d2 c3 : e1 5. g3—h4 e1 : g3 6. h4 : f6! g7 : e5 7. h2 : b8

і г. д. да выйгрышу.

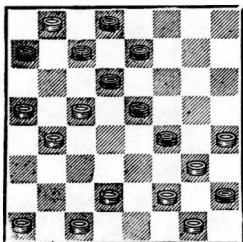
Выйгрыш.

Шэраг паслядоўных ахвяр у гэтай канцоўцы заканчваецца двума прыгожымі камбінацыйнымі ўдарамі.

1. a1—b2! c3 : a1 2. a3—b4 a5 : c3 3. f6—e7 d8 : d4 4. c1—b2!

Ход, пасля якога адбываецца першы ўдар на вялікай дарозе.

4...g3 : e5 5. h2—g3 h4 : f2 6. g1 : e7 f8 : d6 7. b2 : f6 a1 : g7 8. h6 : a7.

Выйгрыш.

1. a5—b6!!

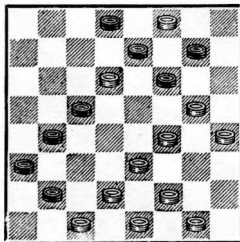
Эффектная ахвяра трох шашак з «запрашэннем» чорных у дамкі.

1...c7: e1 2. a1—b2! d6:
b4 3. b2—c3! b4: d2 4. c1:
g5 h2: h6.

Таким зусім незвичайним
способам белым удалося
ўскрыць поле і8 у лагеры чор-
ных.

5. $g_1 - h_2 \quad e_1 : g_3 \quad 6.$
 $h_2 : f_8.$

Выключна прыгожая камбінацыя!

Выйгрыш.

1. d2—c3 b2 : d4.

Відавочна, што трэба
браць назад, бо ў чорных і
так на адну шашку менш.

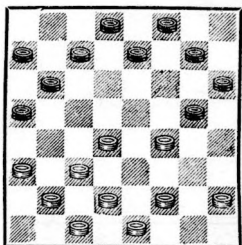
2. f4—e5 d4—c3.

Вимушаны ход. Калі 2...
b4—c3, то 3. d6:d2, і белыя
лёгка перамагаюць.

3. $g_1 - h_2!$

Знешне спакойны ход, але на самай справе ён вельмі неабходны для правядзення камбінацыйнага ўдару.

3...f6:d4 4. d6—c7 d8:
b6 5. e1—d2! c3:g3 6. h2:f4
d4:f2 7. c1—b2! a3:c1 8.
g5—h6 c1:g5 9. h4:h4 c5—
d4 10. h4—e7 f8:d6 11. h6:
e3.

Выйгрыш.

У прыведзенай пазіцыі на неасцярожны ход чорных на поле g5 белыя адказваюць каскадам нескладаных, але павучальных камбінацый.

1. c3—b4!!

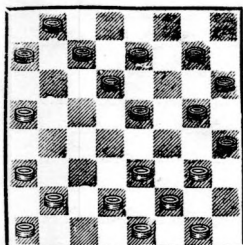
Згуляна цудоўна. Чорныя могуць браць шашкі ў чатыры бакі, але гэта іх не выратоўвае.

1...a5 : a1.

Калі 1...a5 : g3, то 2. f2 : h8. А калі чорныя бяруць 1...g5 : c5, белыя б'юць 2. b4 : b8. Нарэшце, узяцце шашкаю 1...g5 : g1 пасля 2. b2—c3 g1 : c5 прайгрышнае з-за 3. b4 : b8.

2. d2—e3 a1 : g3 3. f2 : h8.

Коротка, але пераканаўча.

Выйгрыш.

Размяшчэнне шашак у прапанаванай чытачу канцоўцы нагадвае становішча з партыі. Выйгрыш у ёй таксама вельмі практычны і пашыраны.

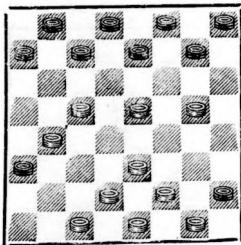
1. a5—b6! a7 : c5.

Калі 1...c7 : a5, то 2. a3—b4 a5 : c3 3. b2 : h8 і белыя выйграюць.

2. a3—b4!! c5 : c1 3. a1—b2 c1 : a3 4. e3—d4 e5 : c3 5. d2 : b4 a3 : c5 6. g3—f4 g5 : e3 7. f2 : h8.

Выйгрыш белых бяспрэчны.

№ 259. М. ГАЛКІН

Выйгрыш.

Нягледзячы на шчыльна забарыкадаваныя чорнымі шашкамі дамачныя палі, белым удаецца на іх прабрацца і нанесці фінальныя ўдары ў адным выпадку з поля d8, а ў другім — з поля f8.

1. g5—f6 e7:g5 2. f2—g3! h2:d6 3. c5:e7 a3:c5.

У чорных ёсць яшчэ дзве магчымасці ўзяцця шашкі. Але ва ўсіх варыянтах белыя ідуць толькі:

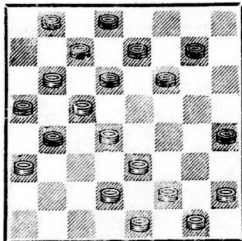
4. e1—f2! d8:f6.

Калі 4...f8:d6, то 5. e3—d4 c5:e3 6. d2:c5.

5. e3—f4 g5:e3 6. f2:g5.

Гэта, безумоўна, канцоўка вышэйшага класа!

№ 260. А. ГУРАЛЬНІК

Выйгрыш.

1. e3—f4!

Гэтым ходам белыя пакідаюць чорным адзіны адказ.

1...b8—a7.

Нельга 1...g7—h6 з-за 2. f4—g5 h6:f4 3. f2—g3 h4:f2 4. e1:g7. Не прыносіць чорным задавальнення і 1...b4—c3, бо пасля 2. d4:b2 d6:b4 3. a3:c5 нельга адказваць 3...c7—d6 з-за 4. f4—g5 d6:b4 5. g5—h6 a5:c7 6. h6:a3.

2. d2—c3!!

Вельмі цяжка прадбачыць гэты незвычайны ход.

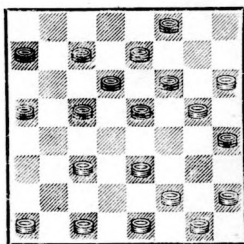
2...b4:d2 3. e1:c3 d6:d2 4. f2—e3!

Згуляна з мэтай перакідкі шашкі чорных a7 на поле g5.

4. a7:c5 5. e3:c1 c5:g5.

Нарэшце ўсё падрыхтавана для нанясення сакрушальнага ўдару.

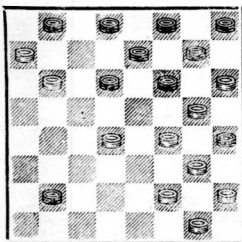
6. a3—b4 a5:c3 7. c1—d2 c3:e1 8. g1—f2 e1:g3 9. h2:b8.

Выйгрыш.

Пасля ахвяр шашак белыя ажыццяўляюць запар дзве камбінацыі і дабіваюцца перамогі.

1. c3—d4 e5 : c3 2. f2—g3! h4 : d4 3. c1—b2 f6 : h4 4. h6—g7! f8 : h6 5. h2—g3 h4 : f2 6. g1 : e3 d4 : f2 7. b2 : g5! h6 : f4 8. e1 : c7.

Выйгрыш.

Тут белыя некалькімі трапнымі разменамі і ахвярамі прабіваюць два рады чорных шашак і наносяць заключны ўдар праз поле f8.

1. b6—c7! d8 : b6 2. a7 : c5 d6 : b4 3. f2—e3! h4 : f2 4. f4—e5 f6 : h4 5. e5—d6 e7 : c5 6. d4 : b6 f2 : d4 7. b6—c7 b8 : d6 8. h2—g3 h4 : f2 9. g1 : e7 f8 : d6 10. h6 : c1.

УКАЗАЛЬНИК АЎТАРАЎ ЗМЕШЧАНЫХ ПАРТЫЙ І КАНЦОВАК

Прозвішча	№ партый	№ канцовак
Абаулін В.		99, 100, 257
Абрамовіч А.	63	
Агашын Б.	89	
Агеенка А.	63	
Агранаў І.	106	
Адамовіч В.		2,9
Азёма Л.	147	
Азімаў А.	48	
Аляксандраў Н.	35	
Амяльянчык В.	158	
Апаровіч М.	4	
Арлоў С.	119	
Астрынскі В.	53	
Аўтушэнка В.	146	
Афанасьеў А.	37	
Афонін А.		101, 102, 146, 226
Ашбель М.	17	

Прозвішча	№ партый	№ канцовак
Аюпаў А.		31, 225, 258
Багданаў Л.	28	
Багуслаўскі В.	94	
Бадзянскі П.	50, 54	
Байко М.		167
Балжаларскі С.	15, 44	32, 168, 169
Барамідзе Т.	65	170
Барысаў Г.		82
Барэйка Н.		45
Баталаў Б.	13	
Бахціозін Ф.		46, 83, 103, 104, 147
Беларышкі В.	46	
Бельскі І.	53, 154	47
Бень М.		161, 171, 172, 227, 228
Берастаў А.	72	
Берлінкоў Б.	105	
Бліндзер Б.	148	
Бліндзер С.	148	
Богаслаўскі І.	114	
Брук В.	4	
Брэтль В.		35, 173, 174
Бугаёў І.		6, 10, 33, 36, 48, 72
		84, 162, 175
Буланаў С.	23, 68	
Булат В.		49, 229
Бурлак І.		176, 252
Бутасаў В.		50
Быкаў Н.	74	
Бычкоўскі І.	66	
Бялоў Д.	93	
Бялоў І.	113	
Бялуга С.	2	
Вайнберг А.	143	
Вал М.		85, 163, 177, 218,
		230, 231
Вальтэрэ З.	156	

Прозвішча	№ партый	№ канцовак
Баранцоў С.	27, 34, 49, 123, 141, 142	
Барвушаў Ю.	44	
Вератэ А.	132	
Вігман В.		3,7
Вітошкін Л.	146	219
Вішнеўскі В.	118	
Рысоцкі Г.		157
Вышыньскі Г.		178
Габрыелян В.	91	
Галасуеў В.	112	
Галкін М.	109	179, 232, 259
Гантварг А.	89, 99	
Гандлін Я.	130	
Ганчарэнка В.	138	
Гардзевіч Д.	36	
Гардзіенка Ю.		11
Гелер М.	62	105
Гобіньш Я.		12, 13, 106, 107
Гольдман М.	105	
Гордзін Я.	134	
Граковіч У.	8, 40	
Грушэўскі М.		5, 14, 86, 108, 148
Гуральнік А.		15, 16, 17, 51, 73, 109, 149, 150, 260
Дабравольскі А.	124	
Давыдзік М.		220
Дайноўскі М.	155	
Далідовіч Г.		52
Далматаў В.	67	
Данілін С.	76, 78, 95, 144, 157	
Дземішаў А.		34, 37, 74, 151, 160, 164, 165, 221, 222
Драбушэвіч Г.	58	
Дунаеўскі А.	36	

Прозвішча	№ партый	№ канцовак
Дзярабін В.		8, 53, 110, 180, 181
Дзяшко І.	140	
Дзячкоў С.	145	
Жукаў К.	80	
Захараў А.	140	
Звірбуліс В.		111
Зенчанкаў А.	37	
Зельцэрман Я.	49	
Іваноў В.	111, 125	
Іваноў М.	120	
Ілына Л.	29	
Іоўлеў Я.	24	
Іржаўскі М.		87, 112
Кавалёў П.		18, 38, 75
Казанцаў А.	137	
Казейка Б.		113
Казлоў І.	47, 71	
Каланістаў В.	21	
Калінін В.	157	
Кандрацьеў П.	5, 77	
Каплан Е.	103	
Капусцін Я.	113	
Капусцінскі М.	46	
Карпаў Р.	149, 151	
Карповіч А.		19, 20, 54, 55, 114, 115, 116
Каулен Ф.	83, 115	4
Каўрыжкін А.	11	56, 182, 183, 184, 255
Кахановіч В.		253
Кац Л.	12	
Качараў І.	8	
Кірылюк М.		21
Кетлер Р.		185, 261, 262
Кобцаў І.		22, 39, 40, 57, 58, 117, 118

Прозвішча	№ партый	№ канцовак
Ковельман Б.	128	
Конанаў В.		186, 187
Коўзан В.	2, 51	
Крукаў А.	47	
Крупянькоў М.		188, 233
Круталевіч А.	129	
Круталевіч Б.	126	
Круцікаў Л.	33	
Кузняцоў М.	61, 92	
Кукуеў М.	9, 16, 34, 52, 107, 141, 153	119, 234, 235, 236
Кулакоў А.	133	
Куліеў Э.	112	
Куліш І.	57	
Куперман І.		23, 41, 59, 120, 189, 190
Купрына Л.	29	
Купцоў А.	12, 131	121
Курбатаў Е.		60
Курносаў М.	109, 110	122
Курынец М.		254
Кустароў Ю.	35	
Кустаў	121	
Кутыркін В.	6	
Лавін М.	136	
Лакаццянаў В.	22, 61	
Левін З.	11	
Лентачкін А.		61, 123
Лесіна Л.	147	
Ліознаў С.	71	
Літвіновіч В.	79	
Ліхадзіеўскі А.	81	
Лукін Г.	111	
Лушчык Я.		191
Лысевіч І.		124
Лысенка В.	54, 120, 126	

Прозвішча	№ партый	№ канцовак
Ляхоўскі А.		42, 158
Магілеўскі Б.		88, 152, 192
Макавееў Б.	95	
Макараў Ю.	101	
Макаўкін В.		127
Малецкі А.	81	
Мальцаў С.		24, 89
Маншын С.	21	
Мардэр Л.	23	
Марчанка У.		237
Маслаў А.		25, 166
Маслаў І.	22	
Матасаў Н.	55, 68, 127	
Матус У.		125, 126, 159, 238, 239
Мацвееў Б.	41	
Мільграм М.	26	
Міроцін Б.	101, 150	
Міхайлоўская А.	51	
Муляр В.		43
Мушкін В.	99	
Мядкоў В.	3, 16, 18, 52, 98, 128	26
Н. Н.	87, 88, 94, 129	
Нарадзецкі І.	75	
Нарскі В.	64	
Натаў С.	107	
Нежмятдзінаў Р.	5, 96	
Несцяровіч У.		193
Нігель Я.	55	
Нікалаеў-Бара-		
дзін Д.	102	
Новікаў А.	130	
Нурок Г.	15	
Овадаў А.	24, 27, 82, 115, 117, 142	

Прозвішча	№ партый	№ канцовак
Палянскі В.	19	
Папоў П.	32	
Пармон П.	181	240
Паршаў А.	69	
Патапаў Л.	90, 110	
Патрыхаеў М.		194, 241, 242
Паўлаў Ю.		195
Цель А.	70	
Пеўзнер А.	160	
Пікулік А.		196
Піліпенка Н.		90
Плакхін А.	6, 32, 40, 158	
Поляк М.	56, 59	
Прашудін В.		27
Пронін П.	159	
Пруднікаў Л.		256
Прыяткін В.	100	
Прэабражэнскі А.	50	
Прэсняковы В. і В.	153	
Пятроў В.		197
Пятроў С.		128
Пятрусенка А.		129
Рабіновіч М.	154	
Ракітніцкі А.	66, 76, 78	
Ракітніцкі В.	19, 60, 149	
Раманаў У.	10	
Ратушняк Г.	38	
Рафальскі М.	58	
Рахуноў М.	75	
Рашоткін А.	125	
Розенфельд С.		243
Ром А.		198
Рудніцкі Р.		62, 91
Ружанская Ю.	85	
Русакоў С.		199
Рыбакоў В.	86	

Прозвішча	№ партый	№ канцовак
Савельеў А. А.	1, 20, 104	
Савіч А.	122	
Савоська Н.	143	
Савушкін Г.	74	
Сакалоў С.	97	
Салаўёў Д.		92
Салныкоў В.		130
Сальнікаў А.		200, 244
Самарын В.	139	201, 202
Саргін Д.	82, 87	
Сарнацкі М.	122	
Сварчыкоўскі В.	69	
Свізінскі В.		76, 131
Святы П.	100	
Селязнёў І.	88	
Серабракоў А.	127	
Сесараў М.	26	
Сігнаеўскі І.		132
Сідлін А.	145	
Сіманян Б.	45	
Сінельнікаў Г.	118	
Слёзкін П.	98	
Смірноў Я.	131	
Сокаў В.	43, 48, 56, 71	93, 133, 134
Спанцырэні М.	17	
Сталяроў В.	116	
Стэфановіч М.		135
Сухарукаў Д.	138	77
Сухаў Д.	116	
Сысоеў В.	62	
Сялянта А.	14	
Сямёнаў А.	42	
Сяргееў А.	90	
Сяргееў У.	159	
Сяроў Ф.	124, 144	
Таксер С.	150	

Прозвішча	№ партый	№ канцовак
Тарохін В. Ткачэнка Е. Торапаў М.	108	136 28, 29, 63, 64, 78, 94, 137, 203
Трацякоў Ю. Тувалёў А. Увараў А. Укман Г. Уланоўскі Д. Уласік А. Уткін Ф. Ушакоў А. Файнберг Ю. Федарук А. Федасенка В. Фёдараў Б. Філіпаў В. Фрэйман Я. Фукаляк В. Фурэр А. Харчанка Ю. Хар'янаў А. Хацкевіч Г. Хітроў Б. Холадаў П. Цветаў М. Цецераў Г. Цімкоўскі І. Ціханаў М. Цукернік Э. Цырык З.	14 80, 135 39 31 10 86 13 25, 70 42 84 114, 119 65 41, 139 133 18, 64, 106, 160 96 45, 137	 65, 66, 138 139, 204 205 210, 211 140, 153 95, 206 154 79, 96, 141, 142 155 207 44, 80, 97, 143, 212, 213
Цюнеў Я. Цюцін С. Чамата Р. Чарнапішчук А.	7 97 152	214, 245

Прозвішча	№ партый	№ канцовак
Чарноў Л.	134	
Чарноў Л.		81, 215
Чарнышэвіч У.	151	
Чарняеў Ю.		67, 216, 223
Часнакоў К.	9	
Чэчыкаў В.	130, 159	
Шабаліны А. і А.		208, 246, 247
Шабанаў Р.	91	
Шавель М.	30, 77	
Шапавал Н.		68, 98
Шарніна С.	156	
Швыдкі А.	7	
Швыдчанка М.	38	
Шмакаў М.	159	
Шміт Ю.		1, 30, 69, 70, 248
Шмульян Т.	73, 132	
Шмялёва М.	85	
Шорахаў У.		217, 249
Шошын А.	33, 83, 92, 117, 123, 135, 170	
Шошын В.	1, 28, 31, 67, 93, 102	
Шулеў П.		156
Шуцілкін М.	84	
Шыманскі В.	60	
Шыраеў А.	43	
Шышкін А.	130	
Шэбедзеў Д.	59, 121	
Шчарбакоў В.	152	
Шчэрбань Н.	39, 103	
Шчогалеў В.	57	
Юразанскі Б.	108	
Юрасаў А.	30	
Юшкевіч С.		250, 251
Юшчанка У.		209
Ягораў А.	3, 20, 25	

Прозвішча	№ партый	№ канцовак
Ягораў Н.	79	224
Язубчык І.		
Янкоў М.	136	
Ярэменка Г.	155	71, 144, 145
Яскевіч Б.	72	
Яфрэмаў А.	73	
Ячэйкін В.		

ЛІТАРАТУРА

- Адамовіч В. К. Шашкі. Рыга. 1968 (на латышскай мове).
- Адамовіч В. К. 500 шашачных камбінацый. Рыга, 1973 (на латышскай мове).
- Барскі Ю. П. і Герцэнзон Б. М. Прыгоды на шашачнай дошцы. Л., 1969 (на рускай мове).
- Віндэрман А. І. Камбінацыі ў рускіх шашках. М., 1965 (на рускай мове).
- Герцэнзон Б. М. і Буркоўскі М. А. Рускія шашкі. Л., 1956 (на рускай мове).
- Герцэнзон Б. М. На шашачнай дошцы. Л., 1963 (на рускай мове).
- Казлоў І. П. і Міроцін Б. А. Камбінацыі і пасткі ў рускіх шашках. М., 1962 (на рускай мове).
- Міроцін Б. А., Сідлін А. М., Торчынскі Р. Я. Камбінацыі ў шашачнай партыі. М., 1952 (на рускай мове).
- Мядкоў В. і Мішын А. Азбука шашачнай гульні і 150 партый з пасткамі. М., 1927 (на рускай мове).
- Ракітніцкі А. В. У дапамогу пачынаючаму шашысту. Мінск, 1954.
- Ракітніцкі А. В. і Шавель М. А. Шашкі ў БССР. Мінск, 1959 (на рускай мове).
- Ракітніцкі А. В. Апавяданні аб шашках і шашыстах. Мінск, 1972 (на рускай мове).

Рубінштэйн Л. А. Васіль Сокаў. М., 1952 (на рускай мове).

Сідлін А. М. Тэорыя і практыка шашачнай гульні. Рыга, 1950 (на рускай мове).

Цырык З. І. Чвэрць стагоддзя за шашачнай дошкай. Харкаў, 1965 (на рускай мове).

Яху Х. Раз, два і ў дамкі. Талін, 1969 (на эстонскай мове).

Яху Х. і Цукернік Э. Камбінацыі ў шашках. Талін, 1972 (на эстонскай мове).

ДАДАТАК

ЧЭМПІЁНЫ РАСІІ І СССР

№ чэмпі- яната	Год пра- вадзэння	Прозвішча, імя і імя па бацьку	Месца жыхарства чэмпіёна
1	1894	Варанцоў Сяргей Андрэевіч і Каулен Фёдар Альбертавіч	Масква Масква
2	1895	Варанцоў Сяргей Андрэевіч	Масква
3	1898	Каулен Фёдар Альбертавіч	Масква
4	1901	Варанцоў Сяргей Андрэевіч	Масква
1	1924	Мядкоў Васіль Васільевіч	Масква
2	1925	Мядкоў Васіль Васільевіч	Масква
3	1927	Мядкоў Васіль Васільевіч	Масква
4	1930	Шэбедзеў Дзмітрый Усеваладавіч	Баку
5	1934	Бліндзер Барыс Маркавіч і Натаў Сямён Якаўлевіч	Кіеў Кіеў

№ чэмпі- яната	Год пра- ызнення	Прозвішча, імя і імя па бацьку	Месца жыхарства чэмпіёна
6	1934	Шімкоўскі Ігар Уладзіміравіч	Масква
7	1938	Сокаў Васіль Аляксандравіч	Ленінград
8	1945	Куперман Ісэр Іосіфавіч	Кіеў
9	1946	Куперман Ісэр Іосіфавіч	Кіеў
10	1947	Куперман Ісэр Іосіфавіч	Кіеў
11	1949	Коган Марат Міхайлавіч	Кіеў
12	1950	Куперман Ісэр Іосіфавіч	Кіеў
13	1951	Цырык Зіновій Ісакавіч	Харкаў
14	1952	Бліндзер Барыс Маркавіч	Кіеў
15	1953	Міцягін Юрый Аляксандравіч	Кіеў
16	1954	Абаўлін Валянцін Іванавіч	Тула
17	1955	Цырык Зіновій Ісакавіч	Харкаў
18	1957	Бліндзер Барыс Маркавіч і Цырык Зіновій Ісакавіч	Кіеў
19	1959	Цырык Зіновій Ісакавіч	Харкаў
20	1960	Плакхін Аркадзь Міронавіч і Цырык Зіновій Ісакавіч	Харкаў
21	1961	Абаўлін Валянцін Іванавіч і Гарадзецкі Венямін Барысавіч	Мінск
22	1962	Абаўлін Валянцін Іванавіч і Гарадзецкі Венямін Барысавіч	Харкаў
23	1963	Плакхін Аркадзь Міронавіч	Тула
24	1964	Цырык Зіновій Ісакавіч	Масква
25	1965	Літвіновіч Віктар Сяргеевіч	Мінск
26	1966	Габрыелян Віталь Рубенавіч	Харкаў
27	1967	Літвіновіч Віктар Сяргеевіч	Ленінград
28	1968	Абацьеў Мікалай Васільевіч	Ленінград
29	1969	Габрыелян Віталь Рубенавіч	Масква
30	1970	Арустамаў Юрый Арменакавіч	Баку
31	1971	Літвіновіч Віктар Сяргеевіч	Баку
32	1972	Кустароў Юрый Сяргеевіч, Мілавідаў Павел Віктаравіч і Плакхін Аркадзь Міронавіч	Ленінград
33	1973	Габрыелян Віталь Рубенавіч	Арэнбург
34	1974	Габрыелян Віталь Рубенавіч	Мінск
			Баку

ЧЭМПІЁНЫ БССР

№ чэмпі- яната	Год пра- вадзення	Прозвішча, імя і імя па бацьку	Месца жыхарства чэмпіёна
1	1925	Гардон Ілья Сямёнавіч	Мінск
2	1926	Гардон Ілья Сямёнавіч	Мінск
3	1927	Гардон Ілья Сямёнавіч	Мінск
4	1928	Гардон Ілья Сямёнавіч	Мінск
5	1930	Гардон Ілья Сямёнавіч	Мінск
6	1931	Гардон Ілья Сямёнавіч	Мінск
7	1932	Школьнік Майсей Львовіч	Барысаў
8	1933	Берлінкоў Барыс Лазаравіч і Гардон Ілья Сямёнавіч	Мінск
9	1934	Гардон Ілья Сямёнавіч	Мінск
10	1935	Гардон Ілья Сямёнавіч	Мінск
11	1936	Гардон Ілья Сямёнавіч	Мінск
12	1937	Гардон Ілья Сямёнавіч	Мінск
13	1938	Гардон Ілья Сямёнавіч	Мінск
14	1939	Гардон Ілья Сямёнавіч	Мінск
15	1940	Грушэцкі Віктар Ігнатавіч	Віцебск
16	1941	Вялікая Айчынная вайна перашко- дзіла выяўленню чэмпіёна сярод ляці пераможцаў першынства	
17	1947	Рабіновіч Мацвей Яфімавіч	Гомель
18	1948	Рабіновіч Мацвей Яфімавіч	Гомель
19	1949	Гардзевіч Дзяніс Ігнатавіч	Мінск
20	1950	Гардзевіч Дзяніс Ігнатавіч	Мінск
21	1951	Астрынскі Вільям Сямёнавіч	Мінск
22	1952	Ракітніцкі Аркадзь Венядзіктавіч	Мінск
23	1953	Маншын Сяргей Сяргеевіч	Кобрын
24	1954	Ракітніцкі Аркадзь Венядзіктавіч	Мінск
25	1955	Маншын Сяргей Сяргеевіч	Кобрын
26	1956	Гардзевіч Дзяніс Ігнатавіч	Мінск
27	1957	Гелер Марк Сямёнавіч	Мінск
28	1959	Прыяткін Віктар Сяргеевіч	Мінск
29	1960	Плакхін Аркадзь Міронавіч	Мінск
30	1962	Плакхін Аркадзь Міронавіч	Мінск
31	1963	Файнберг Юрый Уладзіміравіч	Мінск

№ чэмпі- яната	Год пра- вадзення	Прозвішча, імя і імя па бацьку	Месца жыхарства чэмпіёна
32	1964	Плакхін Аркадзь Міронавіч	Мінск
33	1965	Рыбакоў Эдуард Рафаілавіч	Гомель
34	1966	Хацкевіч Генадзь Ільіч	Мінск
35	1967	Беляеўскі Уладзімір Васільевіч	Мінск
36	1968	Плакхін Аркадзь Міронавіч	Мінск
37	1969	Плакхін Аркадзь Міронавіч і Рыбакоў Віктар Міхайлавіч	Мінск Віцебск
38	1970	Плакхін Аркадзь Міронавіч	Мінск
39	1971	Хацкевіч Генадзь Ільіч	Мінск
40	1972	Хацкевіч Генадзь Ільіч	Мінск
41	1973	Плакхін Аркадзь Міронавіч	Мінск
42	1974	Плакхін Аркадзь Міронавіч	Мінск

МАЙСТРЫ СПОРТУ СССР У НАШАЙ РЭСПУБЛІЦЫ

Прозвішча, імя і імя па бацьку	Год нараджэн- ня	Месца жыхарства	Год прысва- ення звання Майстар спорту СССР	Заўвагі
Агашын Барыс Аляксеевіч	1947	Мінск	1967	
Агеенка Аляксандр Міхайлавіч	1921	Гомель	1965	
Баталаў Барыс Іванавіч	1934	Мінск	1961	
Беларыцкая Нэлі Ісакаўна	1948	Мінск	1972	
Беларыцкі Венямін Пятровіч	1949	Мінск	1968	
Бельскі Ізраіль Самойлавіч	1923	Мінск	1962	
Белыеўскі Уладзімір Васільевіч	1949	Мінск	1967	
Бержац Давід Якаўлевіч	1935	Мінск	1965	

Прозвішча, імя і імя па бацьку	Год нараджэння	Месца жыхарства	Год прысва- ення звання Майстар спорту СССР	Заўвагі
Берлінкоў Барыс Лазаравіч	1912	Мінск	1962	
Бобін Мірон Францавіч	1947	Гродна	1971	
Валатковіч Мікалай Дзям'янавіч	1925	Мінск	1969	Памёр у 1973 г.
Вашкевіч Артур Іванавіч	1937	Мінск	1965	
Вітошкін Леанід	1939	Гомель	1965	Майстар па кам- пазіцыі
Сяргеевіч Вярцінскі Леанід	1938	Барысаў	1963	
Францавіч Гантварг Анатоль	1948	Мінск	1964	Гросмайстар з 1969 г.
Абрамавіч Гардзевіч Дзяніс	1908	Мінск	1958	
Ігнатавіч Гардон Ілья Сямёнавіч	1903	Мінск	1925	Загінуў на фрон- це ў час Вялі- кай Айчыннай вайны
Глушчоў Анатоль Ільіч	1952	Мінск	1969	Майстар па кам- пазіцыі
Граковіч Уладзімір Анатольевіч	1938	Мінск	1967	
Грушэўскі Мікалай Мікалаевіч	1940	Мінск	1969	Майстар па кам- пазіцыі
Гусін Леў Ільіч	1934	Магілёў	1968	
Дзінерштэйн Барыс Аронавіч	1946	Мінск	1973	
Дзям'янаў Герольд Васільевіч	1940	Мінск	1967	
Драбушэвіч Генадзь Атонавіч	1938	Мінск	1968	
Затучны Анатоль Канстанцінавіч	1948	Мінск	1969	

Прозвішча, імя і імя па бацьку	Год нараджэн- ня	Месца жыхарства	Год прысва- ення звання Майстар спарту СССР	Заўвагі
Зайдэль Уладзімір Сямёнавіч	1956	Мінск	1971	
Ільіна Людміла Іванаўна	1950	Мінск	1973	
Кавалерчык Барыс Лазаравіч	1935	Гомель	1965	
Кажамякін Уладзімір Іванавіч	1940	Гомель	1967	Майстар па кам- пазіцыі
Камовіч Анатоль Рыгоравіч	1939	Віцебск	1973	
Капусцінскі Міхаіл Іванавіч	1944	Мінск	1971	
Кароткі Міхаіл Іларыёнавіч	1947	Віцебск	1970	
Кац Міхаіл Аляксандравіч	1947	Мінск	1965	
Клейнберг Сямён Львовіч	1938	Мінск	1964	Памёр у 1970 годзе
Коўзан Валянціна Іванаўна	1930	Мінск	1963	
Красніцкі Барыс Васільевіч	1906	Магілёў	1965	
Круталевіч Барыс Прохаравіч	1900	Мінск	1924	Памёр у 1928 годзе
Кузміцкі Іосіф Уладзіміравіч	1945	Гродна	1970	
Кухарчук Якаў Іванавіч	1944	Мінск	1965	
Лісковіч Эдуард Якаўлевіч	1939	Гомель	1967	
Ліўшыц Абрам Львовіч	1935	Мінск	1965	
Марголін Іосіф Львовіч	1949	Мінск	1969	
Маляваны Віктар Васільевіч	1939	Гродна	1972	

Прозвішча, імя і імя па бацьку	Год нараджэння	Месца жыхарства	Год прысва- ення звання Майстар спарту СССР	Заўвагі
Машковіч Міхаіл	1922	Магілёў	1966	
Захаравіч				
Мялешка Іван Мікалаевіч	1939	Слонім	1967	
Нарчук Генадзь	1953	Мінск	1969	
Мікалаевіч				
Палянскі Вячаслаў	1940	Мінск	1967	
Антонавіч				
Пеўзнер Рыгор Якаўлевіч	1948	Мінск	1967	
Плакхін Аркадзь	1940	Мінск	1958	
Міронавіч				
Плоткін Барыс	1939	Мінск	1964	
Міхайлавіч				
Прыяткін Віктар	1939	Мінск	1963	
Сяргеевіч				
Пятровіч Георгій	1940	Мінск	1967	
Іосіфавіч				
Ракітніцкі Аркадзь	1911	Мінск	1956	
Венядзіктавіч				
Ракітніцкі Віктар	1953	Мінск	1972	
Аркадзьевіч				
Рыбакоў Віктар	1939	Віцебск	1965	
Міхайлавіч				
Рыбакоў Эдуард	1935	Гомель	1963	
Рафаілавіч				
Самсонаў Фелікс	1948	Гомель	1969	
Уладзіміравіч				
Соркіна Алена	1945	Мінск	1968	
Віктараўна				
Струк Юрый	1943	Мінск	1968	
Аляксандравіч				
Сухарукаў Дзмітрый	1948	Мінск	1964	Майстар па кам- пазіцыі
Уладзіміравіч				
Сцяпанаў Іван Андрэевіч	1932	Віцебск	1961	

Прозвішча, імя і імя па бацьку	Год нараджэння	Месца жыхарства	Год прысваення звання Майстар спарту СССР	Заўвагі
Сысоеў Віктар Андрэевіч	1939	Бешанковічы	1968	Майстар па кампазіцыі Майстар па кампазіцыі
Матус Пётр Паўлавіч	1953	Мінск	1973	
Сялянта Аляксандр Антонавіч	1943	Мінск	1962	
Сямёнаў Леанід Аляксандравіч	1938	Віцебск	1962	
Тулера Аркадзь Рыгоравіч	1930	Мінск	1961	
Укман Георгій Карлавіч	1945	Полацк	1969	
Файнберг Юрый Уладзіміравіч	1937	Мінск	1961	
Футарны Арнольд Іванавіч	1939	Магілёў	1964	
Фейгін Рыгор Яфімавіч	1937	Гомель	1968	
Хапалюк Ганна Пятроўна	1945	Мінск	1966	
Хацкевіч Генадзь Ільіч	1944	Мінск	1966	
Чарненка Уладзімір Іванавіч	1935	Магілёў	1960	
Чарнышэвіч Уладзімір Мечыслававіч	1947	Мінск	1972	
Чэхаўскоў Аляксандр Андрэевіч	1944	Мінск	1968	
Шавель Макс Абрамавіч	1933	Мінск	1954	Міжнародны майстар з 1966 г.
Шорахаў Уладзімір Васільевіч	1940	Віцебск	1963	
Шульман Марк Міхайлавіч	1951	Гомель	1968	
Эльтэрман Эдуард Уладзіміравіч	1933	Мінск	1963	

З М Е С Т

Камбінацыя — асноўны метада барацьбы	3
Шашачная натацыя	5

Частка першая

Камбінацыйныя партыі	7
--------------------------------	---

Частка другая

Камбінацыйныя канцоўкі	118
Указальнік аўтараў змешчаных партый і канцовак	250
Літаратура	261
Дадатак	263

На беларуском языке
Аркадзій Венедыктавіч Рокітніцкі

ШАШКІ І КОМБІНАЦІІ

Рэдактар Г. А. Шэрсань. Мастак В. П. Масцераў, Мастацкі рэдактар В. П. Бязмен. Тэхнічны рэдактар Л. Л. Грамовіч. Карэктар Г. І. Славінская.

АТ 08694. Здадзена ў набор 30/VIII 1974 г. Падп. да друку 13/V 1975 г. Тыраж 20 000 экз. Фармат 70×108¹/₃₂. Папера друк. № 1. Ум. друк. арк. 11,90. Ул.-выд. арк. 8,04. Зак. 1442. Цана 27 кап.

Выдавецтва «Беларусь» Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў Беларускай ССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю. Мінск, Ленінскі праспект, 79.

Паліграфічны камбінат імя Я. Коласа Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў Беларускай ССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю. Мінск. Чырвоная, 23.

27 к.

Ullaqukiikkau
Hauhoi
A.B. Pakinm
Hiulki

